

KULTURNÍ KLUB

INFORMAČNÍ ČASOPIS
ČECHŮ A SLOVÁKŮ
V RAKOUSKU

2024
44. ročník

10-11
říjen – listopad

Pro pondělní promítání filmů ve spolupráci s Českým centrem a Velvyslanectvím ČR
v kině **Velvyslanectví ČR, Penzinger StraÙe 11-13, 1140 Wien**,
platí aktuální pravidla v době konání.

POZOR NA ZMĚNU!

Pátek 13. 12. v 16:00 Tradiční filmová pohádka: **Princ Mamánek** (Česko / Slovensko, 2024,
131 min., české znění, anglické titulky)

Režie: Jan Budař; scénář: Jan Budař; kamera: Jan Malíř; hudba: Jan Budař
Hrají: Jan Budař, Ondřej Vetchý, Martin Huba, Jana Nagyová Pulm, Veronika Khek Kubařová, René Krupanský, Vladimír Javorský, Bolek Polívka, Adam Halaš, Jan Rak ad.

Obsah: Princ Ludvík Otomar Karel XII. zrozený Vznesený je velmi spjatý se svou milující maminkou, královnou Ludmilou. Jenže Ludvík je princ už poněkud přerostlý, je mu devětatřicet let. Bojí se skoro všeho, do ženění se nežene a většinu života se poflakuje po přepychovém zámku a přilehlých oborách. Moudrý král Radomil mu proto připraví nečekaný dárek – princ se jednoho rána probudí v lese v obyčejných šatech a v doprovodu drsného rytíře Hudrovala se má vydat do světa, aby poznal, co je život, a snad konečně dospěl. Na velké dobrodružné cestě ho čekají věci, o kterých zatím jen četl v knihách. Potká mocného čaroděje, zlé čarodějnice, ducha i samotnou paní Smrt...

Na promítání filmu je třeba se zaregistrovat na e-mailu events.vienna@mzv.cz,
nebo u Mag. Evy Zeman, tel.: **0664 514 33 29**, e-mail: evazeman@gmx.at.

Změna programu vyhrazena.

Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku a Nadace pro dějiny kultury ve střední Evropě
s podporou MA 7 Vídeň 3 a Ministerstva kultury České republiky
si Vás dovolují srdečně pozvat

u příležitosti oslav 50. výročí založení Kulturního klubu a Roku české hudby na

**kompletní provedení mužských sborů Bedřicha Smetany
v podání brněnského souboru Láska opravdivá**

KDY: čtvrtek 24. 10. 2024 v 18:30 hodin

KDE: Magistratisches Bezirksamt – Festsaal, Karl-Borromäus-Platz 3, 1030 Wien

Vstupné dobrovolné

Mužský pěvecký sbor Láska opravdivá založili v roce 2009 sbormistr a pedagog Jaroslav Černocký a muzikolog Jan Špaček s cílem oživit kdysi bohatou a dnes skomírající tradici interpretace skladeb pro mužský sbor. Těleso funguje při Ústavu hudební vědy Filozofické fakulty brněnské Masarykovy univerzity a jeho členy jsou vesměs studenti či absolventi brněnských vysokých škol. V současnosti má sbor okolo dvaceti stálých členů. Repertoár se specializuje na pravoslavnou duchovní tvorbu, především východoslovanské provenience, a na českou sborovou tvorbu 19. a 20. století, zvláště Leoše Janáčka. *Láska opravdivá* je název jednoho z Janáčkových mužských sborů na lidový text a v názvu pěveckého tělesa má symbolizovat repertoárový soulad duchovní hudby a lidové písně.

KULTURKLUB DER TSCHECHEN und SLOWAKEN IN ÖSTERREICH
KULTURNÍ KLUB ČECHŮ A SLOVÁKŮ V RAKOUSKU

NADACE pro
DĚJINY
KULTURY ve
STŘEDNÍ
EVROPĚ

MINISTERSTVO
KULTURY

Vážené čtenářky a vážení čtenáři,
vážené členky a vážení členové Kulturního klubu, milí přátelé!

Společně s Českým centrem ve Vídni a Velvyslanectvím ČR ve Vídni pokračujeme v uvádění české filmové produkce, na kterou Vás srdečně zveme. Omlouváme se, ale z technických důvodů jsme místo ohlášeného filmu **Kunstkamera** režiséra Jana Švankmajera uvedli film **Tancuj Matyldo** režiséra Petra Slavíka. Zároveň ohlašujeme změnu promítacího dne a času u tradiční vánoční pohádky, kterou tentokrát je **Princ Mamánek**, a to v **pátek 13. prosince od 16:00!** Těšíme se na dětské návštěvníky v doprovodu rodičů.

U příležitosti oslav padesáti let existence Kulturního klubu Čechů a Slováků v Rakousku jsme vybrali pro listopadové promítání film **Vlny** režiséra Jiřího Mádla. Chceme tím připomenout a nastínit důvody, proč tehdy mnoho Čechoslováků opustilo, byť nerado, své rodné Československo. Promítání zakončíme krátkou diskusí a sklenkou vína, na kterou nás zve ZÚ.

Bližší informace k připravovaným akcím naleznete na předchozí stránce Kulturního klubu a jako obvykle na naší internetové adrese www.kulturklub.at.

Po čtyřech letech došlo k pravidelným personálním změnám na českém velvyslanectví ve Vídni. Do Prahy se na Ministerstvo zahraničních věcí ČR vrátila Markéta Valenta Zahradníčková, které se nyní bude věnovat podpoře exportu a projektům ekonomické diplomacie na stejnojmenném odboru ministerstva. Děkujeme paní Zahradníčkové za skvělou spolupráci a přejeme jí v pracovním i osobním životě vše nejlepší!

Pan Oskar Novák již na Velvyslanectví ČR ve Vídni působil, a to v letech 2007-2021 na postu kulturního atašé, do jeho agendy spadala i krajanská problematika. Mnozí z Vás si na něj jistě pamatují. Ve Vídni působí jako první tajemník v rámci politicko-ekonomického oddělení. Na starosti má kulturní a tiskovou agendu, krajanskou komunitu, protokolární záležitosti apod. Přejeme mu v jeho rozsáhlé agendě mnoho pracovních úspěchů!

Na setkání s Vámi se při našich akcích těší a příjemné chvíle s naším časopisem Vám přeje

Helena Basler

Obsah

Klub připravuje	2
Editorial	3
Obsah	3
Impressum	3
Fejeton	4
Kultura	5
Zajímavosti	25
Události	33
Ekonomika	37
Věda a technika	40
Správy zo Slovenska	45
Sokol & sport	53
Z české a slovenské Vídně a okolí	59
Informace	73
Inzerce	85

Na přední straně obálky:

Gustav MACOUN: Kostel v Kameničkách, olej/plátno, 1918. Blíže k autorovi viz str. 10.

Na zadní straně obálky:

Petr MAIXNER: Šárka přelstí Ctirada, olej/plátno, 1856 / xylografie, 12,5 × 16,5 cm. Blíže k autorovi viz str. 10.

KULTURNÍ KLUB. Informační časopis Čechů a Slováků v Rakousku / Informationszeitschrift der Tschechen und Slowaken in Österreich

Majitel: Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku
Vydavatel: Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku (ing. Helena Basler),
Mohsgasse 30/9, 1030 Wien
Redakční příprava a sazba: KLP - Koniasch Latin Press s. r. o., Praha
Tisk: Quatro print, a. s., Heršpická 6 (Moravská typografie), Brno
Medieninhaber: Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich
Herausgeber: Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich
(Ing. Helena Basler), Mohsgasse 30/9, 1030 Wien
Verlagsort: 1030 Wien
Hersteller und Herstellungsort: KLP - Koniasch Latin Press s. r. o., Praha &
Quatro print, a. s., Brno, Tschechische Republik

Redakce: Mohsgasse 30/9, 1030 Wien, mobil (od 10:00): 0043-0-664 97 33 764, fax:
0043-1-79 88 454, e-mail: info@kulturklub.at, www.kulturklub.at

Vedoucí redaktorka: ing. Helena Basler

Zástupkyně vedoucí redaktorky: Mag. dr. Marie Brandeis

Redakce: Mag. Pavlína Böhmová-Lössl, DI Gabriela Jakelic, Anna Křivanová

Technická redakce: Ing. Kurt Mattola, Mag. Richard Basler

Redakční kruh: DI. Gabriela Jakelic, Eva Kalinová, Ludvík Kavín,
PhDr. Jiří K. Kroupa, dr. Marta Marková, Mag. Daniela Makový Nedas,
P. Václav Sládek O.Čr., DI Tomislav Vašíček

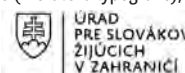
Fotografové: Mag. Richard Basler, Kurt Mattola, Mag. Eva Zemanová

Distribuce: Quatro print, a. s., Heršpická 6 (Moravská typografie), Brno

Gefördert aus Mitteln
der Volksgruppenförderung
des Bundeskanzleramtes.

Časopis vychází
s podporou Ministerstva
zahraničních věcí ČR.

Časopis je vydáván s podporou Úradu
pre Slovákov žijúcich v zahraničí.

Fejeton Ludvíka Kavína

Letos v červenci jsem strávil pár příjemných dní na Semmeringu. V místech, které byly až do druhé světové války lázeňskými místy. Říkalo se, že jsou to „vzdušné lázně“. Lidé tam nejezdili do koupelí, ale nadýchat se čistého vzduchu. Za tím účelem tam jezdí dodnes, ale už to nejsou lázeňští hosté. Jsou to turisté nebo ti, kteří tam mají své letní byty nebo domky, či dokonce vily. Já tam jezdím rád proto, že se tam scházívám s kamarády, s lidmi, kteří se tam setkávají proto, aby se zúčastnili workshopů, seminářů a někdy také představení nebo koncertů. Proto jsem tam byl i letos a bylo to fajn: setkala se tam skoro třicet hereckých nadšenců, většinou studentů nejrůznějších hereckých škol. A všichni byli z České republiky, většinou z Moravy.

Několikrát jsem si tam v těch „vzdušných lázních“ povídal s jedním už skoro vystudovaným hercem z Brna. A krátce před jeho odjezdem se mně svěřoval s tím, co bude dělat v příštích dnech a týdnech. Nejprve chtěl jet do Brna a potom do Bratislavy. Protože si občas rád pouštím pusou „na špacír“, napadlo mě mu říct, že to s tou Bratislavou bude mít těžký, protože Slováci zavřeli hranice a v příštích dnech se z „Česka“ na Slovensko možná nedostane. Čekal jsem, že mně opáčí, abych si z něj nedělal legraci. Místo toho se ode mě trochu potočil a začal si hrát s telefonem. To trvalo snad asi půl hodiny. Já jsem se mezitím bavil s jinými kolegy. Zhruba po půl hodině usilovného „hraní s telefonem“, jak já tomu říkám, zvedl ke mně hlavu a poznamenal, že o těch uzavřených hranicích žádnou informaci nenašel a ptal se, kde „to“ má hledat. To se mnou zamávalo. Nenapadlo mě, že by můj zřejmě dost pitomý vtip o uzavřených slovenských hranicích kdokoliv mohl brát vážně. Z mé strany to prostě byla trochu provokativní poznámka. A napadla mě snad jen pod dojmem nedávného sdělení české vlády, která se rozhodla zrušit společné zasedání s vládou slovenskou. Tohle zrušení společného jednání vlád sobě snad nejbližších zemí jsem sice musel vzít na vědomí jako fakt, ale zároveň jsem ho vnímal jako jakýsi špatný vtip ze strany české vlády. Anebo snad jako projev jakéhosi mistrování Slováků, které nám Čechům – jistě ne všem – je bohužel historicky poněkud vlastní. Jenže právě proto, že jsem toto sdělení české vlády pochopil jako špatné rozhodnutí, z mého hlediska v nejlepší případě podivný humor, mě ani ve snu nenapadlo, že by můj „vejšplecht“ mohl kdokoliv brát vážně.

Mému přibližně dvacetiletému kolegovi, adeptovi herectví z Brna, jsem se omluvil za poznámku o slovenských hranicích a zároveň jsem mu také řekl, že by mě ani ve snu nenapadlo, že by moji poznámku snad vzal vážně. Na to on opáčil, že proč ne, dnes je všechno možný. A to mě zarazilo ještě víc. Z jakého důvodu si myslí, že by uzavěra slovenských hranic byla možná? Mě by nic takového nenapadlo, nebo taky bych tomu neuvěřil, za celých mých dobře osmdesát let života. Ano, prožil jsem čtyřicet let, kdy Československo patřilo k takzvanému východnímu, nebo chcete-li sovětskému bloku a celý západ nám byl za normálních okolností nedostupný, hranice byly hermeticky uzavřené. „Soudruzi“ si je důkladně hlídali. Pamatuji si, jak jsem jednou byl až na hranici Rakouska s Československem v Hatích u Znojma, ale na rakouské straně. Rakouští celníci neměli nic proti tomu, abychom spolu s mou ženou a naším tehdy zhruba šestiletým synem šli až na místo, kde Rakousko končilo a začínala země, z níž jsme pocházeli. Asi tři metry před námi na československém území stáli zády k nám dva českoslovenští pohraničníci v plné polní, se samopaly. A ač jsme předtím, než jsme tam šli, řekli úplně jasně našemu synovi, že jim za zády nesmí promluvit česky, ozval se náš Jakub náhle a normálně hlasitě: „Tati, a proč stojíš ti vojáci zády k nám, když před námi hlídají Československo?“ Oba vojáci se pohnuli a v nás zatrnulo: snad se neotočí a nenasypou do nás plný zásobníky. Ne, neudělali to. Hlídali přece „svůj“ stát nikoliv před těmi, kteří byli za jejich zády, ale před možným nepřítelem, možným uprchlíkem zvnitřku země.

Takže já jsem po celý svůj život znal uzavřené hranice, ale nikdy jsem si nedovedl představit uzavřenou hranici se Slovenskem, které k nám přece odjakživa patřilo a patříme k sobě i teď, když jsou Česká republika a Slovensko samostatnými státními útvary. Jak je možné, že si dnešní dvacetiletý kluk dovede představit tu hrůzu zavřených hranic mezi oběma těmito státy? Co hrozného se stalo? Skutečnost, že mají Slováci i Češi vlastní státní útvary přece neznamená a nemůže nikdy znamenat, že by se hranice mezi nimi uzavřela, nebo dokonce, že by ty hranice byly neprostopupně hlídány! Jenže dnešní dvacetiletý kluk si to zřejmě dovede představit... Kam jsme to došli v našich vzájemných vztazích?

Ano, v České republice vládne více méně liberální koalice, což znamená také jiný přístup k válce na Ukrajině než ze strany vládní koalice na Slovensku, která je především sociálně-demokratická a národně orientovaná. Ale obě vlády mají v tom podstatném docela podobné problémy: konsolidaci národního hospodářství, spojenou s přípravou rozpočtu na příští rok. V obou zemích roste zapšklost, nenávisť mezi politickými tábory a bohužel i mezi jinak smýšlejícími lidmi. Česká republika, respektive její vládnoucí třída, má jistou výhodu, že totiž se kumštýři, lidé pracující v kultuře, v docela vysoké míře identifikují s její politikou. Na Slovensku je tomu naopak a možná o to vyhraněněji, že se vládě nedaří spolupráce s lidmi z kultury a ti dovedou být hlasití. Naopak: mezi mnoha kumštýři a lidmi z kultury všeobecně začala stávková pohotovost. To je výrazná nevýhoda slovenské vládní koalice.

Měl bych spoustu důvodů kritizovat poměry jak v české politice, tak v politice slovenské. Ale to není tématem těchto mých řádků. Snad se jen sluší připomenout, že ono Kantovo „Vše, co se děje, má svou příčinu“, se samozřejmě týká jak vývoje v České, tak Slovenské republice, a vzhledem k tomu, že společenské systémy obou zemí jsou nejen příbuzné, ale taky vybudované na stejných systémových pravidlech, mají obě země významnou šanci nevzdálat se až na nepřátelské pozice. I když bychom někdy z hysterických, sentimentálních, hrubých až sprostých, ba i plačtivých a moralizujících vyjádření některých proponentů mohli usuzovat na nepřežijitelné propasti, našťásti ta hysterie ještě neovládla většinu obyvatel obou zemí. A v tom vidím šanci nejen pro udržení naší blízkosti, ale také pro budoucnost v hledání společných cest. Jak v domácí, tak v zahraniční politice.

Gertrude Stein ovšem už někdy ve čtyřicátých letech minulého století předjímalá nebezpečí budoucích cest lidských společností, když napsala: „Každý denně přijímá tolik informací, až kvůli tomu přijde o rozum. Poslouchají toho tolik a zapomínají být přirození.“ Tuto její pravdivou výpověď je dobře si vštěpovat v Rakousku, na Slovensku i v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Rád ji při nejbližší příležitosti připomenu i mému mladému brněnskému kolegovi, adeptovi herectví, se kterým jsem se letos v létě poznal na Semmeringu.

Videň, 20. září 2024

VÝTVARNÉ UMĚNÍ

Galerie 8smička v Humpolci představuje Jana Zrzavého v jiném světle

„Budu malovat, i když budu slepý,“ prohlásil výtvarník Jan Zrzavý v jednom filmovém dokumentu, když mu bylo třiašedesát let. Umělec, který nevystudoval žádnou uměleckou školu, a přesto dosáhl světové úrovně, představila v novém světle a širších souvislostech humpolecká galerie 8smička.

Kurátoři Miloš Doležal a Martin Herold výstavu pojmenovali *Kdybych já byl krásný jako Dionysos*, což je verš, který napsal Zrzavý v mládí. Umělec, jehož rod pocházel z Krucemburku na Havlíčkovobrodsku, měl silný vztah také k Humpolci, kde vyrůstala jeho matka a kam také často jezdil.

„Jan Zrzavý je autor, který region přesahuje. Je to evropský autor, jenž uchopoval témata, která souvisejí s evropskou kulturou. Jednu dobu žil v Paříži, pobýval často v Bretani, jezdil pravidelně do Benátek a na konci života také objevil Řecko,“ řekl k výstavě kurátor Miloš Doležal.

Výstav Jana Zrzavého (1890-1977) za jeho života i po jeho smrti bylo podle kurátorů velké množství. V Humpolci se ale snažili o jiný pohled. „Hledání jeho identity, smyslu života, jeho duchovních zdrojů, jeho pravé tělesnosti, chápání sebe sama jako vyvolence, který se od dětství toužil stát malířem,“ vysvětluje Miloš Doležal.

V Humpolci bylo vystaveno devětačtyřicet děl Jana Zrzavého včetně aktu ležící bohyně Diany, který je ze soukromé sbírky a nebyl vystaven asi padesát let. Zahrnuje i malířovy četné starověké, biblické, ale také vaginální motivy.

„Napětí mezi posvátným a smyslným či erotickým je něco, co charakterizuje Zrzavého ranou tvorbu, ale prochází jeho dílem až do konce,“ doplňuje druhý z kurátorů Martin Herold. Typické pro Jana Zrzavého byly také autoportréty v různých fázích života a stylizacích.

Podle tvůrců Jan Zrzavý zápasil se svojí homosexuální orientací ve značně konzervativním středoevropském prostředí. „Hledal východiska ze svého určení a nacházel je v umění a duchovních světech,“ míní Miloš Doležal.

Ale výstava neukázala jenom tvorbu autora, s nímž je neodmyslitelně spojena červená čepička s bambulkou. Kurátoři „přizvali“ také umělce, kteří vedou se Zrzavým skutečný nebo pomyslný rozhovor. Například Odilona Redona, Josefa Čapka, Bohumila Kubištu, Otakara Mrkvičku, ale i současné umělce.

Zóna pro umění 8smička vznikla v hale číslo 08 bývalé textilní továrny v Humpolci v roce 2018.

Výstava byla veřejnosti přístupná do konce září. (mk)

Nová akvizice galerie ve Zlíně

Krajská galerie výtvarného umění ve Zlíně získala do svých sbírek novou akvizici díla akademického malíře Jana Köhlera s názvem *Pilátův soud – I. zastavení křížové cesty na Svatém Hostýně*. Obraz Pilátova soudu z keramických kachlů, za kterým stojí malíř Jan Köhler, je považovaný za český i světový unikát. Jde o jediné keramické dílo na světě, které silně a působivě vyjadřuje emoce svých postav. Pilátův soud je jen jedním ze třinácti zastavení křížové cesty

Pilátův soud – I. zastavení křížové cesty na Svatém Hostýně

na Svatém Hostýně. Jejich výtvarnou podobu mělo na starosti několik významných umělců a jako celek tvoří jedinečnou kulturní památku.

„Architektonický návrh prostorového řešení kachlí vytvořil v roce 1903 Dušan Jurkovič. Po nezdařilém pokusu s technikou sklomalby dle návrhů Joži Uprky byl realizací nových mozaikových obrazů pověřen Jano Köhler a ve spolupráci s keramickou firmou RAKO dosáhli výjimečné výtvarné působnosti obrazů za využití specifického technologického postupu zvaného řezaná keramika. Kvůli působení náročných klimatických podmínek na Hostýně ale díla začala chátrat. Bylo tedy zapotřebí je postupně zrekonstruovat. Po náročném studiu a průzkumu se v rámci restaurování křížové cesty podařilo obnovit Köhlerovu technologii. Za tímto úspěchem stojí restaurátor a akademický sochař Vojtěch Pařík. A navíc je zřejmě jediným člověkem na světě, který tuto technologii ovládá. Na obnově mozaiky s prvním zastavením pracoval šest let společně se svou ženou Passionariou, která je akademickou sochařkou a šperkařkou s citem pro jemnou, až cizelářskou práci,“ uvádí Vojtěch Pařík.

Velkoplošný obraz o velikosti 4 × 2,5 metru tvoří 591 dílů a na první pohled uchvátí sugestivním vyjádřením emocí i přesným použitím detailů.

Výstava humoristy Pavla Matušky

Celkem 156 obrazů, jedenáct dřevorezů, dvaapadesát portrétů osobností ze současnosti i historie, sdružujících výtvarnou poetiku s jemným intelektuálním humorem. To vše čeká na návštěvníky Galerie Kinský na Novém zámku v Kostelci nad Orlicí, kde je do konce října přístupná výstava humoristy Pavla Matušky.

Už název výstavy *Usmívání... napovídá, že nejde o žádný prvoplánový humor, ale o něco, co vede k zamyšlení.*

Pavel Matuška se narodil v únoru 1944 v Třebouchovicích pod Orebem, kde dodnes žije. Maturoval na strojní průmyslovce v Rychnově nad Kněžnou a poté jako strojař nastoupil do hradecké Fotochemy. „Brzy se mi tam podařilo uchytit se u Zdeňka Kykala v propagačním oddělení. Dělal jsem vše, od alegorických vozů na prvního máje až po obaly a plakáty. Prostě celou reklamu,“ zavzpomínal Matuška. Do výtvarných škol nechodil, ale tužku měl u sebe

pořád a kreslil a kreslil. Řadu let se s jeho díly setkávali čtenáři humoristických časopisů, a to nejen v Česku. Například ve švýcarském časopise *Nebelspalter*.

„Humor má mít vždy nadhled. Snažím se, aby to nebyly prvoplánové řehtačky. Čím dál více si uvědomuji, že když má být humor na nějaké úrovni, tak je to těžká disciplína,“ přiznává výtvarník, v jehož díle ale právě takový humor rozhodně nechybí.

Ovšem klasickým kresleným vtipům v tisku už podle něj odzvonilo, a to tak zhruba již před více než dvaceti lety. „Ta doba je pryč. Místo, kde býval kreslený vtip, zaplňují inzertáty. Mají pro vydavatele větší finanční efekt,“ posteskl si Pavel Matuška. A tak se začal naplno věnovat malbě.

Jeho díla působí na diváka nejen po estetické stránce, ale přináší i nadhled a vtip. K tomu využívá výtvarné prostředky a zároveň přibral i slovní humor. Názvy děl nebo nejruznější textový doprovod přímo v malbě jsou totiž nedílnou součástí celku.

V loňském roce na podzim začal Pavel Matuška také intenzivně pracovat na knize portrétů nazvané *Galerka*. Padesátku z těchto kombinovaných, lehce kolorovaných kreseb si mohou zájemci prohlédnout i na výstavě. „Nejsou to karikatury. Naopak, jde o mou licenci na realistickou podobu konkrétních osobností. Ale každou jsem doplnil atributem zakomponovaným do tváře. Ten toho člověka charakterizuje, ať už to je osobnost, dobrodinec, nebo zločinec,“ vysvětlil autor s tím, že úplně první portrét v tomto duchu byl Charlie Chaplina, kterého nakreslil už ve druhé polovině osmdesátých let.

Od roku 1984 byl Matuška výtvarníkem na volné noze v oboru reklamní grafiky, kresleného humoru a ilustrace. V roce 1990 vydal knížku kreslených vtipů *Žiju, povolení mám*. Roku 2006 následovala monografie *Usmívání*, později *Usmívání 2* (2015) a *Usmívání 3* (2019). Poslední vydanou knihou je sbírka portrétů *Galerka* (2023).

V roce 2023 byl jeho portrét Pabla Picassa v Brazílii v rámci prestižní výstavy k 50. výročí umělceva úmrtí zařazen do souboru 220 kreseb autorů z celého světa.

Výstava v Galerii Kinský se koná u příležitosti osmdesátin Pavla Matušky. Za svůj život se účastnil sto dvaceti výstav a obeslal nespočet soutěží, a to jak v Čechách, tak i v zahraničí, kde se na rozdíl od Česka humoristická klání ještě konají. A získal na nich již mnohá ocenění. „Loni jsem obdržel první cenu v Prešově a srbském Kruševaci. Trochu kuriózní je, že to bylo se stejným obrazem. Je vystaven i zde v Kostelci. Já už ale neposílám originály, to by ani v případě obrazů nešlo. Ale posílám elektronicky. To je jediná přednost digitálního světa,“ říká Pavel Matuška.

(mk)

Výstava: 4 * H + 1 = Rodina Hilských

Do konce září měli zájemci možnost navštívit zajímavou rodinnou výstavu k nedožitým 70. narozeninám Miloslava Hilského a k 25. výročí jeho úmrtí. Společná výstava představila tvorbu Miloslava, Jitky, Petra a Zuzany Hilských. Všichni čtyři jsou absolventi Divadelní fakulty Akademie múzických umění. Miloslav, Jitka a Petr absolvovali Katedru scénografie, kde kresbu a malbu vyučoval ak. mal. Oldřich Smutný, Zuzana vystudovala Katedru alternativního a loutkového divadla. Výstava byla doplněna drobnými kresbami Jana Hilského, který se kreslení nevěnoval profesionálně, ale byl učitelem.

Miroslav Hilský (20. 2. 1954 – 1. 4. 1999) se malbě věnoval celý život. Jeho obrazy vycházejí ze vzpomínek na dětství, na rodný Břevnov. Ve své tvorbě se opakovaně vrací k jednomu tématu, a tím je domov. Od prvních obrazů inspirovaných kubismem se dostal až k lyrickému vyjádření civilismu. Jeho oblíbenou technikou byl suchý pastel, který postupně kombinoval s ostatními technikami a dospěl až k asamblážím, okrajově i k plastikám. Působil jako pedagog výtvarného oboru ZUŠ, později jako odborný asistent Kresby a malby na katedře scénografie AMU.

Jitka Hilská (* 31. 8. 1953) se v začátcích inspirovala ve své tvorbě krajinou. Postupně její obrazy dostávaly abstraktní podobu a stávaly se „výtvarným přepisem“ poezie Bohuslava Reynka, Jana Skácela a dalších básníků. V poslední době se vrací pro inspiraci zpět a zároveň se obrací do sebe – vnitřní krajiny. Pracuje technikou akrylu a oleje na plátně nebo kombinovanou technikou na papíru. Působila jako pedagog výtvarného oboru ZUŠ, v současné době vede výtvarné kurzy v Ateliéru Kaštan a ve Studiu Dobeška.

Petr Hilský (* 6. 6. 1962) se vyučil sazečem – typografem. Dále pokračoval na již zmiňované DAMU. Vedle grafických úprav se věnuje malbě. Od popisnějších začátků inspirovaných městskou krajinou dospěl postupně k abstraktnějším „vnitřním“ krajinám. Maluje pastelem, který kombinuje i s jinými technikami (tempera, strukturální malba). V roce 2002 založil hudební skupinu „komorního bigbeatu“ Jam Session, později Jam Sesszer. Od roku 2003 žije střídavě v Praze a v Písku. Náměty pro svoje abstraktní obrazy a rovněž pastely čerpá z přírodních motivů z okolí řeky Otavy v Písku nebo z ulic rodného Břevnova.

Zuzana Novak Hilská (* 24. 10. 1982) vystudovala obor scénografie na Katedře alternativního a loutkového divadla Divadelní fakulty AMU v Praze u doc. Pavla Kalfuse a Tomáše Žižky a Střední umělecko-průmyslovou školu v Praze, obor Užitá malba. Věnuje se divadelní scénografii, je kmenovým výtvarníkem Divadla vzhůru nohama. Působí jako pedagog na Střední škole designu a řemesel Kladno. Ve svém ateliéru vede kurzy kresby a malby. Maluje, fotí, věnuje se ilustraci. Její obrazy jsou odrazem jejího života, abstraktní formou deníku. Ráda boří zavedené postupy malířských technik, baví ji hledat nové zdánlivě nemožné (kombinovaná technika, koláže).

Jan Hilský (27. 12. 1926 – 26. 8. 2018), jeho strýcem byl významný český architekt Václav Hilský, otec překladatele Martina Hilského. Ač byl velmi výtvarně nadán, kreslení a malování se věnoval jen příležitostně. Vystudoval filozofickou fakultu Karlovy univerzity v Praze a získal odbornost pro vyučování českého a francouzského jazyka na středních školách. Jako věřící odmítl vstup do KSČ. Po celý život působil jako učitel na základních školách, a přestože byl nestraník, byl dokonce pověřen funkcí zástupce ředite-

le na ZDŠ Fr. Křížka v Praze 7, kde působil od roku 1967 až do odchodu do penze. Externě také vystudoval na střední umělecko-průmyslové škole bytovou tvorbu. Kromě kreslení byla jeho celoživotní láskou práce se dřevem. (mk)

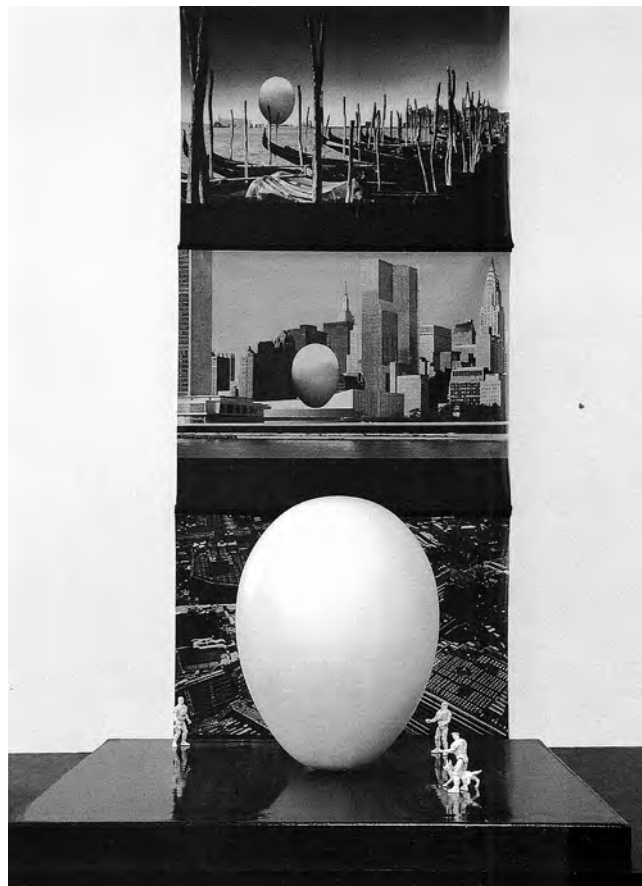
JUBILEA

Alex Mlynářčík (* 14. 10. 1934, Žilina)

Alex Mlynářčík je významný slovenský výtvarník, který vstoupil do dějin slovenské neoavantgardy. Jeho umělecká tvorba byla zaměřena na propojení umění s autentickým životem, přičemž transformoval klasickou koncepci „umění – dílo“ v „umění – akci“. Ve své tvorbě se zabýval festivalem a kolektivní tvorbou nazývanou „živohry“ a utopickými perspektivními projekty.

Alex Mlynářčík byl v první polovině šedesátých let ovlivněn informelem a spolupracoval s hnutím nových realistů v Paříži a teoretikem Pierrem Restanym. Realizoval akce nazývané permanentní manifestace na Slovensku a ve Francii. Spoluzakládal skupinu perspektivní architektury VAL s architektky Vierou Meckovou a Ludovítem Kupkovičem. Studoval na Vysoké škole výtvarných umění v Bratislavě (1959-1965, prof. P. Matejka) a na Akademii výtvarných umění v Praze (1963-1964, prof. V. Sychra). Po pokusu o ilegální útěk z Československa v roce 1951 byl zatčen a uvězněn.

Žije střídavě v Paříži a Žilině. Vystavoval na různých mezinárodních výstavách, včetně Bienále mládeže v Paříži (1967, 1969, 1971) a retrospektivní výstavy v Galerii města Bratislavy (2014). Jeho práce byly prezentovány i na dal-

Alex Mlynářčík: *Akustikon (Flirt slečny Pogany)*, 1968-69

ších významných výstavách, jako například *Europa – Europa* v Kunst- und Ausstellungshalle der BRD v Bonnu nebo *Global Conceptualism: Points of Origin 1950s–1980s* v Queens Museum of Art (1999).

Jitka Géringová (* 10. 10. 1969, Slaný) – výtvarnice a terapeutka

Jitka Géringová se věnuje kresbě a malbě. Autorka nekreslí a nemaluje pouze na klasické materiály (papír, plátno), stejně tak nepracuje pouze s tradičními barvami. Vedle klasických technik se umělkyně zabývá kresbou cukrovou polevou na užitkové textilie (ubrusy, utěrky, kapesníky), na perníková srdce z poutí, na textilie maluje těstem nebo vytváří „pečené obrazy“. V tvůrčí etapě nového tisíciletí Jitka Géringová ohledává výrazový potenciál tvaru lekninových listů a květů. Její zpracování přírodních výjevů (vedle *Leknínů* např. cyklus *Les*, 2010) prozrazuje silný duchovní náboj.

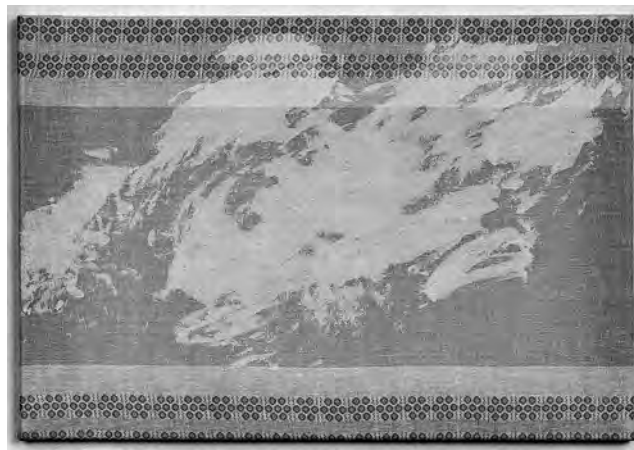
„Cestu, po které jdu, výrazně ovlivnil zážitek z poválečné Bosny, kde jsem se zúčastnila mise Člověka v tísní. Vedla jsem zde kurz zážitkové a relaxační tvorby pro místní dobrovolnice. Neutěšená atmosféra, všudypřítomná apatie, deprese a zaminované okolí města na mne silně dolehly a »nakoply« mne k rozhodnutí vydat se po stezkách umění v přímé službě lidem.

Od roku 2011 vedu vlastní poradenskou a terapeutickou praxi. V terapeutické práci nabízím podporu dospělým i teenagerům v náročné životní nebo pracovní situaci. Vedle terapeutické práce také pořádám workshopy a kurzy osobnostního rozvoje a kurzy Maitri dýchání pro smíšené skupiny i pro ženy. Lektoruji kurzy artefietiky. Spolupracuji s Poradnou pro rodinu a mezilidské vztahy v Ústí nad Labem jako arteterapeutka. Učím na vysoké škole (tituly doc., Ph.D.). Jsem autorkou knihy: *Pomáhající profese. Tvořivé zacházení s odvrácenou stranou* (Triton, 2011, ISBN 978-80-7387-394-3).“

Zaměření: malba, teorie výtvarné výchovy (artefietika, arteterapie, problematika učitele jako pracovníka pomáhající profese, hodnocení ve výtvarné výchově), zprostředkování výtvarné tvorby.

Vzdělání:

2000-2006 doktorské studium Teorie výtvarné výchovy
1994-1996 postgraduální studium na VŠUP Praha, Ateliér prostorové tvorby textilu a alternativních technik, prof. Adéla Matasová

Jitka Géringová: *Nebe*, 1997, těsto na utěrce

- 1988-1994 katedra výtvarné výchovy PF UJEP Ústí nad Labem
 1998-2002 výcvik v psychodynamické a hlubinně orientované psychoterapii se speciálním zaměřením na využití arteterapie (pořádá Česká arteterapeutická asociace, akreditace MŠMT a SUR, 521 hodin).

VZPOMÍNKA

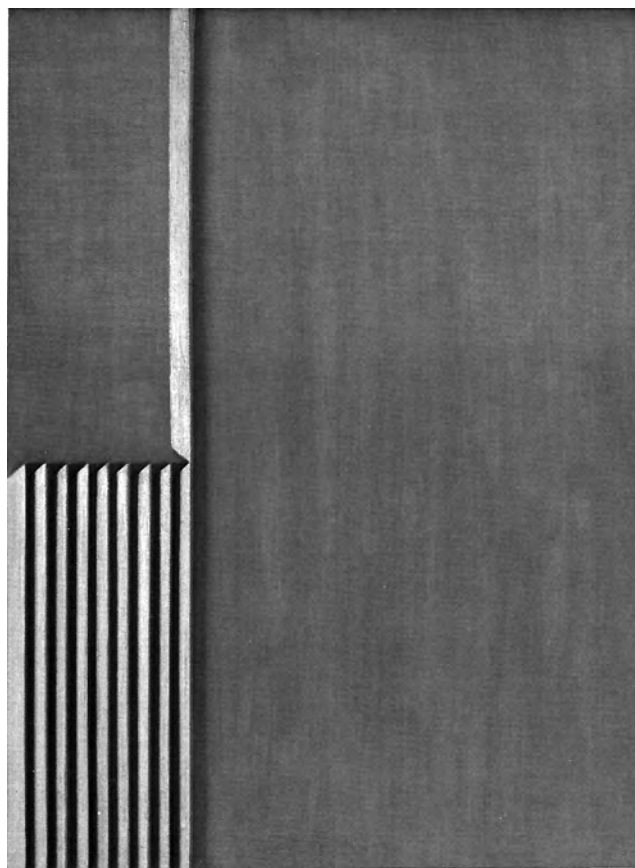
Karel Malich (18. 10. 1924, Holice – 24. 10. 2019) – sochař, malíř a grafik

Malich byl jedním z neoriginálnějších českých výtvarníků 20. století, vizionářem a průkopníkem nového zobrazování. Jeho tvorba, pro kterou byly mimo jiné charakteristické pastely nebo drátěné plastiky, slavila úspěchy doma i v zahraničí. Mezi desítkami prestižních institucí, kde vystavoval, figurují například pařížské Centre Pompidou, berlínský Martin-Gropius-Bau, ZKM- Zentrum für Kunst und Medien, Ludwig Museum Koblenz, Národní galerie Číny v Pekingu (NAMOC) nebo Guggenheimovo muzeum a Muzeum moderního umění v New Yorku (MoMA).

Karel Malich vystudoval výtvarnou výchovu a estetiku na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy a Akademii výtvarných umění v Praze. V roce 1963 poprvé samostatně vystavoval – v Osvětovém domě ve Vysokém Mýtě – a v témže roce spoluzakládal skupinu Křížovatka, jejímiž členy byli mj. i Jiří Kolář, Běla Kolářová, Zdeněk Sýkora nebo Otakar Slavík. Od druhé poloviny šedesátých let se Malichovo dílo začíná postupně prosazovat i v zahraničí – jeho *Černobílá plastika* byla vybrána na výstavu Sochařství dvaceti národů v Guggenheimově muzeu v New Yorku, v československém pavilonu na bienále v Benátkách se představil společně s Jiřím Johnem, Zdenou Fibichovou a Jiřím Kolářem a pro světovou výstavu EXPO v Ósace 1970 realizoval bronzový podpisový stůl a model Zeměkoule.

V letech 1979-1980 napsal básnickou prózu *Od tenkrát do teď tenkrát*, jejíž část později namluvil Jiří Lábus na CD vydaném k retrospektivě *Malich* konané v Jízdárně Pražského hradu (2013). Na uvedené výstavě se podařilo soustředit tři stovky děl vytvořených autorem během uplynulého půlstoletí – od slavných reliéfů, objektů či pastelů až po rozsáhlý soubor prací veřejně vystavených vůbec poprvé.

V období normalizace nesměl až do roku 1988 vystavovat v galeriích spravovaných SČVU a jeho díla představily jen v omezené míře menší neoficiální galerie. Jazzová sekce vydala malou monografii v edici *Situace* (*Karel Malich, Vědomí a kosmické energie*, text Karel Srp, 1982) a na podzim 1986 vyšel samizdatový sborník *Dech kosmu: práh věčna*, věnovaný Malichovu výtvarnému a literárnímu projevu. Manželka Hana byla zaměstnána u skandinávských aerolinií a zajišťovala rodině příjem i v době, kdy Karel Malich nemohl vystavovat a prodávat svá díla. V důsledku této situace zůstalo jádro jeho prací téměř intaktní a až do doby po roce 2000 téměř nedotčené trhem. První retrospektivní výstavu Malichova díla uvedly až roku 1988 Oblastní galerie v Chebu, GMU v Roudnici nad Labem a GU Karlovy Vary. Další Malichovy výstavy se uskutečnily po roce 1989 (Brno, Praha, Berlín, Paříž, Vídeň,

Karel Malich: *Šedá*, 1964

Kassel, Krems, Salzburg, Biennale di Venezia, 1986). Od roku 1990 spolupracoval Karel Malich s Galeríí Zdeňka Sklenáře, která roku 2006 vydala jeho velkou monografii.

Po pádu komunistického režimu byl jmenován profesorem a pověřen vedením Ateliéru kresba – objekt na Akademii výtvarných umění v Praze, kde působil do roku 1992. Roku 1995 se Karel a Hana Malichovi přestěhovali z rodinného domu v Praze-Podolí do Prahy-Uhřetěvesi.

Roku 2004 mu bylo uděleno čestné občanství města Holic, v roce 2007 získal za výtvarné umění a architekturu Státní cenu Ministerstva kultury. Byl o něm natočen televizní dokument v cyklu GEN (2001, režie Jaroslav Brabec), *Výtvarnické konfese* (2008, režie Petr Skala) a u příležitosti jeho retrospektivní výstavy v Jízdárně Pražského hradu filmový portrét *Prostě se to děje* (2012-2013, režie Martin Dostál).

Vladimír Tesař (20. 10. 1924 – 12. 10. 2008) – malíř, ilustrátor, grafik, typograf a scénograf

Studoval na Státní grafické škole v Praze, na AVU v Praze u V. Pukla a na AMU v Praze u F. Trösterera. Byl asistentem grafické speciálky na AVU. Zabýval se knižní a časopiseckou ilustrací, také scénografií a návrhy kostýmů, plakátovou tvorbou, knižní grafikou, pracemi pro architekturu. Ve volné tvorbě se vyjadřoval kresbou kaligrafického charakteru, malbou, grafikou a exlibris. Tematicky se věnoval krajině Vysočiny, často pracoval v cyklech. Byl členem SČUG Hollar a skupiny M57.

Jeho tvorba osciluje mezi podněty z vnějšího světa a hlubokými vnitřními prožitky, od osobitě vyjádřených reálných motivů po abstraktní znaky a symboly. Přitom je však vnitřně jednotná.

Vladimír Tesař vytvořil množství knižních ilustrací. Mezi jeho nejvýznamnější patří ilustrace *Babičky* Boženy Němcové či Goethova *Fausta*.

Jeho rozsáhlé výtvarné dílo zasahuje do oblasti malby, grafiky, kresby, ilustrace, filmového plakátu, scénografie i realizace animovaných filmů. Měl řadu samostatných i kolektivních výstav, je zastoupen ve sbírkách Národní galerie v Praze a v mnoha dalších veřejných i soukromých sbírkách doma i ve světě.

Otakar Kubín (22. 10. 1883, Boskovice – 17. 10. 1969, Marseille)

Otakar Kubín (francouzsky Othon Coubine) byl český malíř, sochař a grafik. Polovinu života prožil ve Francii a měl francouzské občanství. Námětem jeho obrazů je v prvé řadě krajina, zejména Provence a rodné Boskovice, sporadicky pak figurální malba a zátiší.

V letech 1900-1904 studoval u Václava Brožíka, Vojtěcha Hynaise, Hanuše Schwaigera a Františka Thieleho. V mládí rád sportoval, jezdil na kole, hrál tenis. Byl spoluzakladatelem a prvním náčelníkem Dělnické tělocvičné jednoty v Boskovicích. V roce 1902 se svým spolubydlícím sochařem Janem Šturmou vstoupil do sociálně demokratické strany.

Po návratu do Boskovic si Kubín nějaký čas vydělával jako kreslič dokumentace speleologických výprav Karla Absolona do Moravského krasu. Vydělané peníze mu umožnily absolvovat studijní cestu do Antverp, Paříže a Itálie. V Boskovicích si na zahradě rodičovského domu postavil jednoduchý ateliér (říkal mu Bouda). Udržoval kontakt s pražským uměleckým prostředím. Byl členem Osmy, účastnil se výstavy v Praze roku 1907. O rok později se jeho obrazy objevily na výstavě Spolku výtvarných umělců Mánes, kde vzbudily rozporuplné reakce. Od roku 1909 působil jako asistent kreslení na pražské Uměleckoprůmyslové škole, což mu zajistilo trvalý příjem, ale v roce 1912 opustil zajištěnou existenci v Praze a rozhodl se odejít do Paříže s cílem věnovat se výhradně malířské tvorbě a najít nový způsob vyjádření. Od roku 1913 pobýval s manželkou ve Francii.

Jeho obrazy zaujaly německého galeristu Herwartha Waldena, který mu umožnil vystavovat v galerii spolku Sturm společně se známými avantgardními malíři, jako byli Oskar Kokoschka nebo Marc Chagall. Od roku 1919 pravidelně vystavoval v Salónu nezávislých a od 1924 na Salónu v Tuileriích v Paříži. Začal své obrazy podepisovat jako Othon Coubine.

Umělecký i finanční úspěch byl však narušen osobní tragédií. V roce 1919 zemřel malý syn Pascal a několik měsíců na to v roce 1920 i manželka Blažena Kubínová. V Provence již zůstal natrvalo a tamní krajina se stala hlavním námětem jeho obrazů. V roce 1922 se oženil s Francouzskou Berthe Chaixovou, koupil starý měšťanský dům v Simiane-la-Rotonde. V roce 1925 Kubín přijal francouzské občanství. Prožíval období své největší slávy, vystavoval v Paříži společně s Pablem Picassem a Henrym Matissem. Noviny uváděly oslavné kritiky, vycházely knihy o jeho umění, byl zván na výstavy do Tokia, Ženevy, New Yorku, Berlína či Amsterdamu. Udržoval kontakty se svou vlastí, v roce 1932 se stal členem Umělecké besedy. V roce 1937 navštívil Moravu. V roce 1938 koupil středověký hrad Caseneuve ve Vaucluse.

Otakar Kubín: *Zátiší s krabicí*, 1912

V listopadu 1951 přijel do Československa na krátký pobyt, ale nakonec se rozhodl zůstat. Přijal československé státní občanství a usadil se v Praze i se svou manželkou Berthe. Bylo mu slíbeno místo profesora na Akademii výtvarných umění, ale z jeho jmenování sešlo. Střídal pobyt v Praze a Boskovicích, kde po několika letech dostal byt v bývalé hraběcí rezidenci. Maloval okolní krajinu, zátiší s květinami, své obrazy podepisoval česky Kubín.

V roce 1958 se konala v Domě umění v Brně velká výstava z díla Otakara Kubína a v roce 1963 se uskutečnila v Boskovicích výstava obrazů u příležitosti jeho 80. narozenin.

Boskovice mu udělily čestné občanství. Před návratem do Francie Kubín odkázal městu několik desítek obrazů, které zde za svého třináctiletého pobytu vytvořil. V Boskovicích je stálá výstava obrazů Otakara Kubína umístěna v galerii, která nese malířovo jméno. Nachází se v renesančních prostorách pod věží radnice. V místě, kde stál rodný dům Otakara Kubína, je od roku 2003 jeho busta s českým a francouzským nápisem. V roce 2019 byla v Boskovicích uspořádána výstava *Otakar Kubín – Othon Coubine, Boskovice – Paříž – Simiane, 1883-1969* připomínající 50. výročí malířovy smrti.

V roce 1964 zamířil zpět do Francie a posledních pět let života strávil v Provence. Zemřel 17. října 1969 v Marseille ve věku pětadesáti let. Je pohřben v městečku Apt ve Francii v rodinné hrobce jeho ženy. Na náhrobku je vytesáno jeho české jméno – O. Kubín.

Kubín během svého života uspořádal více než třicet samostatných výstav a na desítkách výstav se podílel.

Julius Mařák (29. 3. 1832 – 8. 10. 1899)

Julius Mařák byl český malíř-krajinář, kreslíř a grafik druhé poloviny 19. století. V letech 1852-1853 studoval na pražské akademii u profesora M. Haushofera, poté v letech 1853-1855 v Mnichově u profesora L. Rottmanna. Od roku 1858 bydlel ve Vídni, po roce 1887 se přestěhoval do Prahy, neboť mu bylo nabídnuto místo profesora na pražské akademii v ateliéru krajinomalby. Jeho žáky byli mj. Antonín Slavíček a František Kaván. Svým působením založil tzv. Mařákovu krajinářskou školu.

Julius Mařák: *Lesní charaktery*, 60. léta 19. století, uhl na papíru

Mařák se celý život věnoval krajinomalbě. Je také jediným krajinářem, který se podílel na výzdobě Národního divadla v Praze, kam namaloval slavná místa českých dějin (Říp, Blaník, Vyšehrad atp.). Jeho krajinomalby zdobí i schodiště Národního muzea v Praze.

Stylově se jeho dílo postupně posouvá od patetického romantismu k realistickému plenéru. Velké proslulosti dosáhl při práci s uhlím. Už v roce 1868 vytvořil pro pařížské a mnichovské nakladatelství Goupil & Kaeser uhlím kreslené cykly *Čtyři roční období* a *Čtyři denní doby*, které se po převodu kreseb grafikem E. Willmannem do podoby rytin staly ve své době evropsky proslulé. Podobný úspěch přinesl i cyklus *Lesních samot*, opět kreslený uhlím a Willmannem převedený do podoby ocelorytu. Z grafických technik ovládal Mařák techniku leptu. Na přelomu padesátých a šedesátých let 19. století vytvořil cyklus asi třiceti leptů intenzivně využívajících možnosti šerosvitného účinku, který tato technika nabízí. Mařákovy kresby a grafiky ještě silněji než jeho malby přesně a důsledně zachycují detaily krajiny a lesní vegetace.

Petr Maixner (13. 3. 1831, Hořice v Podkrkonoší – 22. 10. 1884, Praha)

Petr Maixner byl český malíř historických výjevů, portrétista a restaurátor. V letech 1846-1853 vystudoval malířství u profesorů Christiana Rubena a Eduarda Engertha na Akademii v Praze. V letech 1862-1863 byl na studijním po-

bytu ve Vídni, kde se školil u Matthiase Trenkwalda v historických technikách nástěnné malby a restaurování.

Byl oblíbeným portrétistou, z pražských osobností portrétoval například Vítězslava Háška nebo Jana Evangelistu Purkyně. V historické malbě byl soupeřem a následovníkem Karla Javůrka. Od roku 1865 byl na Akademii řádným asistentem v ateliéru malby. Od roku 1880 několik let vyučoval kreslení na pražské technice. Těžištěm jeho tvorby zůstává monumentální historická malba. Ke konci života jej trápila oční choroba.

Maixner je svými obrazy zastoupen v Národní galerii v Praze, v Národním muzeu, v městských muzeích v Prostějově a v Hořicích.

Gustav Macoun (18. 12. 1892, Praha – 7. 10. 1934, Praha) – malíř

Již v chlapeckém věku se projevilo jeho nadání, krátce se učil u Václava Jansy a s jeho doporučením roku 1907 u Aloise Kalvody. V letech 1908-1909 pokračoval ve studiu u Antonína Slavíčka a v letech 1909-1913 na pražské Akademii. Jeho hlavním působištěm byl Český ráj, Kameničky, Českomoravská vrchovina. Poslední dva roky žil ve Svobodných Hamrech, kde má postaven pomník.

Byl impresionistou a oddaným následovníkem Antonína Slavíčka. Jeho dílo je velmi početné, ale nestejných kvalit. Maloval zejména podzimní a zimní melancholické krajiny. Zvláště se mu dařila malba stromů a kombinace zasněžených ploch s hrou oblaků, zvláště v době předjaří a tání. Macoun se stranil veřejnosti a nebyl členem uměleckých spolků a sdružení. Toto samotářství a život na odlehlém venkově zabránily včasnému ocenění jeho díla.

Gustav Macoun: *Kostel sv. Jiří*, ca. 1912, olej na kartónu

ARCHITEKTURA & DESIGN

Zámek Kozel

Historie zámku Kozel je poměrně krátká. Jako jeden z mála klasicistních objektů na našem území není přestavbou staršího objektu, ale byl postaven tzv. na zelené louce. Díky tomu jej dodnes můžete vidět v jeho originální podobě.

Zámek Kozel podle pověsti za svůj název vděčí pohan-skému zvyku Slovanů, kteří v těchto místech v době jarní rovnodennosti obětovali bohům kozla. Věřili, že jim obětování přinese bohatou úrodu. Původně se ovšem tento zámek nazýval Waldschloss bei Stiahlau, tedy Lesní zámek.

Stavebníkem zámku byl hrabě Jan Vojtěch Černín z Chudenic, nejvyšší lovcí Království českého, majitel tehdejšího štáhlavsko-nebílovského panství. Jako stavitele povolal pražského architekta Václava Haberditze, který navrhl hlavní budovu zámku obdélníkového půdorysu s rozsáhlým nádvořím. Budova byla dokončena po pěti letech prací v roce 1789. V devadesátých letech pak hrabě Černín nechal zámek rozšířit o další čtyři budovy – kapli sv. Kříže, jízdárnu, lokajnu a konírnu. Návrhy pro tyto budovy vytvořil Ignác Jan Nepomuk Palliardi. Zámek je vystavěn v čistém klasicistním stylu a dodnes je ojedinělou ukázkou klasicistního venkovského sídla šlechty konce 18. století na našem území.

Hrabě s manželkou Josefínou (rozená Thun-Hohenstein) ovšem stabilně obývali zámek ve Štáhlavech. Jan Vojtěch Černín nechal zámek Kozel vybudovat jako lovecký zámek, který sloužil především k ubytování jeho hostů v průběhu honů konaných v okolních lesích. Ty už dříve sloužily jako obora, nicméně v tomto období zde byla vybudována síť hvězdicovitě uspořádaných cest, které byly upraveny přímo k potřebám parforsních honů.

Ačkoli byl Jan Vojtěch Černín dvakrát ženatý, roku 1816 zemřel bez potomků. Štáhlavsko-nebílovské panství tak odkázal svému prasynovci Kristiánu Valdštejn-Vartemberkovi. Kristián původně ze svého dědictví nebyl nadšený. Nejenže ve Štáhlavech nikdy předtím nebyl, navíc bylo panství zatíženo nemalými dluhy. Nakonec se na Kozel uchýlil po rozepři se svým otcem kvůli svému plánovanému sňatku s Marií Thun-Hohenstein z Ronšperka (dnes Pobežovice u Domažlic). Poté, co bylo k jejich sňatku konečně svoleno, se společně na Kozel přestěhovali a vytvořili z něj své letní sídlo. Zimní sezónu trávili většinou ve Vídni. Zámek Kozel takto využívali až do roku 1832, kdy Kristián zdědil po svém otci mnichovohradištské panství. Jeho pozornost se tak od Štáhlav přesunula ke zchátralému rodovému sídlu. Kristián s Marií měli osm potomků, z toho dva syny. Zámek Kozel po něm zdědil jeho prvorozený syn Arnošt, který jej se svou rodinou nadále obýval a udržoval.

Rod Valdštejn-Vartemberků měl zámek Kozel v držení až do roku 1945, kdy byl na základě Benešových dekretů zkonfiskován. Dnes je pod správou Národního památkového ústavu.

Jako památka na zámecké pány se tu dochovaly i zvonečky na sluhy, které jsou zavěšeny pod stropem. „Tyto zvonečky byly táhly spojeny do jednotlivých místností a podle toho, který zvoneček se rozezněl, tak sluhové věděli, kam mají přijít. Každý zvoneček měl trochu jiný tón, takže i nejenom podle fyzického pohledu, ale i podle tónu

bylo jasné, do které té místnosti má sluha přijít. Nám se dochovaly zvonečky, v jedné místnosti se nám dochovala i ta táhla. Nicméně vede to v té stropní konstrukci, kam je obtížné se dostat.“

Jak dodal kastelán Jan Polívka, zámek Kozel byl jedním z prvních objektů na Plzeňsku, který byl elektrifikován. Elektřina sloužila nejen ke svícení, ale i k čerpání vody. Krásný je i rozsáhlý park, který má 35 hektarů. Jeho podoba pochází z konce 19. století, kdy zámek patřil Valdštejnům a v jejich službách byl zahradník František Xaver Franz, který se vyučil v rakouském Schönbrunnu. Byl to také vášnivý fotograf a amatérský archeolog.

VZPOMÍNKA

Carlo Antonio Lurago (asi 14. 10. 1615 – 12. 10. 1684) Carlo Lurago byl italský stavitel a architekt raného baroka, autor mnoha staveb v Čechách, zvláště v Praze, v Rakousku a Bavorsku. Byl jedním z nejvýznamnějších architektů českého a pražského raného baroka.

Carlo Lurago pracoval hlavně pro církevní řády, především pro jezuitu. Upravoval také paláce pro šlechtu – Černíny, Lobkovice, Piccolomini a Thuny. Spolupracoval i na pražském opevnění na Vyšehradě a na Starém Městě. Bezpečně je Lurago v Praze doložen od roku 1638. Pracoval jako štukatér na úpravě presbytáře jezuitského kostela Nejsvětějšího Salvátora v areálu Klementina.

Mladý Lurago byl nejen šikovný řemeslník, ale i obratný obchodník a dobrý katolík, proto se zařadil především mezi církevní stavitele. Jeho první architektonickou zakázkou byla výstavba jezuitské koleje s kostelem sv. Františka Xaverského a sv. Ignáce z Loyoly v Březnici započatá v roce 1640. Se svým synovcem Francescem Anselmem Luragem založil dobře fungující stavební společnost a patřil mezi nejúspěšnější stavitele své doby. Mezi jeho žáky patřil stavitel a architekt Pavel Ignác Bayer.

Carlo Lurago, zámek Humpracht

VÝSTAVY

Výstava Helena – 60 let na scéně

Stálica českého popu Heleně Vondráčkové je věnována výstava *Helena – 60 let na scéně* v pražské Galerii Tančící dům. Nabízí pohled na fotografie z osobního archivu, unikátní šaty a boty od slavných návrhářů, televizní a filmové kostýmy, šperky, zlaté i diamantové desky od vydavatelů, hudební alba na LP, kazetách i CD, plakáty, raritní dary od fanoušků i různé osobní věci. Výstava v Praze potrvá do 23. února 2025.

Výstava Alexa Mlynářčika v Bratislave

Výstava Alexa Mlynářčika v Galerii Romana Fečika v Bratislave je jedným z najvýznamnejších projektov roku 2024 nielen pre odbornú, ale i laickú verejnosť.

Tvorba Alexa Mlynářčika ešte nebola na Slovensku prezentovaná. Posledná samostatná výstava sa konala v roku 1964 a jeho pripravovaná výstava v Slovenskej národnej galérii (Inde, 1994) sa na poslednú chvíľu zrušila. Odborníci i ďalší diváci budú mať takto možnosť po prvýkrát vidieť výber z jeho najdôležitejších diel a projektov.

Alex Mlynářčik je jeden z mála slovenských výtvarníkov, ktorým sa podarilo zasiahnuť aj do vývoja západoeurópskeho výtvarného umenia. Umelecky i osobnostne určujúce sa pre neho stalo stretnutie s najvýznamnejším francúzskym výtvarným kritikom Pierrom Restanym, ktorý o Mlynářčikovi napísal i monografiu. Práve on definoval teóriu nového realizmu a založil rovnomennú skupinu (1960-1964), podľa ktorej všedné, obyčajné veci a skutočnosti vstupovali do výtvarného diela. A. Mlynářčik sa stal protagonistom „slovenskej línie“ nového realizmu (Chalupecký), ktorý si vybral dve základné myšlienky – privlastnenie reality a reakciu publika. V prvej polovici šesťdesiatych rokov bol A. Mlynářčik ovplyvnený tvorbou M. Medka a mal blízko k abstrakcii (informelu). V tejto línii vytváral cykly pozlátených reliéfov, ktoré nazýval *Epitafy* alebo *Relikviáre*. Neskoršie diela s názvami *Permanentné manifestácie*, v podobe dotvorených ready-made torz figurín ženských tiel, už predstavovali Mlynářčikov príklon k novému realizmu. Viaceré jeho diela vznikli v spolupráci práve s Pierrom Restanym – *Vila mystérií* (1967/2007) či *Agence Argillia Press* (1977).

O Alexovi Mlynářčikovi je známe, že sa umelecky presadil aj v zahraničí (výstavy v Európe i zámorí). Už v šesťdesiatych rokoch 20. storočia mal Mlynářčik možnosť participovať na najvýznamnejších prehliadkach aktuálneho vý-

tvárneho umenia, najmä v Paríži. V rokoch 1967-1972 realizoval viacero rozsiahlych projektov nielen na Slovensku, ale hlavne v Paríži. Jeho tvorbe sa venovali mnohí významní európski teoretici ako okrem spomínaného Pierra Restaného i Umbro Apollonio, Jindřich Chalupecký, Michel Ragon, Raoul-Jean Moulin či Henry Périer.

Kurátorom výstavy je Ivan Jančár, dlhoročný priateľ Mlynářčika a renomovaný odborník na jeho tvorbu. Jančár už dlhé roky prispieva k porozumeniu a šíreniu diela tohto umelca a jeho pohľad pridáva výstave hlboký osobný rozmer. Jančár nám ponúka nielen reflexiu Mlynářčikovej geniality, ale aj poctu dlhoročnému priateľstvu a spolupráci, založenej na vzájomnej láske k umeniu a potrebe neustále skúmať nové umelecké hranice.

Na tejto výstave, ktorá sa koná v Galerii Romana Fečika v Bratislave od 15. októbra do 8. novembra 2024, predstavuje Mlynářčik tri veľkorozmerné práce na papieri, ktoré sú doplnené o 21 menších fragmentovaných diel zo série *Permanentné manifestácie* z roku 1988. Tieto diela sa dajú považovať za vrchol jeho experimentov s monotypiou, technikou, ktorú používa na vytvorenie diel plných odvážnych textúr a vrstvenia. Mlynářčik, ktorý je známy tým, že neustále hľadal nové spôsoby vyjadrenia a narúšal zavedené umelecké normy, v tejto sérii pracuje s kontrastmi medzi trvácnosťou a efemérnosťou, hmotou a prázdnom, trvalým a pomínutelným.

Výstava o Handkem ve Šternberku

Šesť desiatok diel proslulého maliára barokní Moravy Jana Kryštofa Handkeho vystavujú v niekdajšom augustiniánskom kláštore ve Šternberku na Olomoucku. Letos uplyne 330 let od jeho narodenia a 250 let od úmrtia.

Maloval především pro olomoucké biskupství a tamní univerzitu, vyzdobil baziliku a rezidenci na Svatém Kopečku, ale tvořil také pro šlechtice nebo kláštery. Jeho fresky i závěsné náboženské i žánrové obrazy výrazně ovlivnily podobu moravského baroka.

Jan Kryštof Handke spojil rozsáhlou část svého díla se šternberským augustiniánským klášterem. Předmětem současné výstavy, pořádané v prostorách bývalého Šternberského kláštera, jsou nejen v něm trvale prezentované nástěnné malby a obrazy, ale i zapůjčená díla, veřejnosti běžně nepřístupná.

Malíř působil hlavně na střední a severní Moravě. Tato výstava je ojedinělá, v krásných prostorách, a určitě stojí za návštěvu.

Jan Kryštof Handke se narodil 18. února 1694 v Johnsдорfu (česky Janušově), nynější části Janovic u Rýmařova, hamernímu šafáři Kryštofu Hantkemu a jeho manželce Rosině. Ovlivnil ho např. Jan Jiří Etagens. Roku 1708 se stal

učněm bruntálského malíře Jana Daniela Langera, v roce 1713 přešel k malíři Christianu Davidovi v Moravské Třebové. Následně přešel do Olomouce v roce 1714 (je uváděno i 1715) za malířem Ferdinandem Nabothem. V roce 1722 získal měšťanské právo a byl přijat do malířského cechu. Po smrti svého mistra si vzal vdovu po něm (neznámého jména) za ženu a převzal jeho dílnu. Po smrti své první ženy se oženil s dcerou olomouckého sochaře Filipa Sattlera Marií Veronikou († 1755). Spolu měli tři potomky, dospělosti se dožil jen syn Jan Josef Handke, pracující též jako malíř. Třetí manželství uzavřel ještě ve stejném roce smrti své druhé manželky, opět s vdovou neznámého jména. Ta jej však po roce opouští. V Olomouci žil v domě v ulici Ztracená 10, dnes zvaném Handkův dům.

Handke umírá 31. prosince 1774 a je pochován v dnes již zaniklém kostele Panny Marie na Předhradí v Olomouci.

Výstava v nedávno komplexně obnoveném Šternberském klášteře potrvá do 31. října 2024.

LITERATURA

Alena Mornštajnová: *Les v domě*

Nečekaně mrazivý román od autorky bestsellerů *Hana*, *Tiché roky*, *Listopád*. Říkají jí cácora a vypadá to, že je na světě nedopatřením. Otec kamsi zmizel při povodních, matka utíká před odpovědností k milencům a alkoholu – a děvčátko zůstalo viset na krku nevraživé babičce, která obhospodařuje zahradnictví a je přesvědčená o tom, že všechno špatné lze v životě vyhubit jako žravé plzáky. Nebo o tom prostě nemluvit. Jenže všude kolem je les, ve kterém se skrývá cosi hrozivého, a cácora jednoho dne mluvit začne...

Silný a dramatický příběh o tom, že nic v životě není takové, jak to na první pohled vypadá, a že žádné tajemství není nikdy pohřbeno tak hluboko, aby se nedalo vykopat. Budete se bát, ale nepřestanete číst, dokud se neobjeví na povrchu.

Román *Les v domě / Wald im Haus* vyjde v říjnu tohoto roku v německém překladu Hany Hadas v nakladatelství Wieser Verlag, www.wieser-verlag.com

Alena Mornštajnová (* 24. 6. 1963, Valašské Meziříčí) je česká spisovatelka a překladatelka, členka PEN klubu. Při zaměstnání studovala Filozofickou fakultu na Ostravské univerzitě, konkrétně anglický a český jazyk, kde také získala titul Mgr. Dříve se věnovala překladu textů a jedenáct let výuce anglického jazyka, což ale nikdy nebyl její sen. Nyní již pouze píše knihy. Alena patří mezi aktuální spisovatelky a do povědomí veřejnosti se dostala v roce 2013 vydáním své první knihy *Slepá mapa*. O této knížce sama autorka tvrdí, že se na ní naučila psát, psala ji totiž zhruba deset let. Dále pak napsala *Hotýlek* (2015), *Hanu*

(2017), knížku pro děti *Strašidýlko Stráša* (2018) a *Tiché roky* (2019).

Za její nejslavnější dílo můžeme považovat historický román *Hana*. Ten byl přeložen již do více než deseti jazyků, získal několik ocenění a Národní divadlo v Brně podle něj dokonce vytvořilo inscenaci.

Alena Mornštajnová oslovila tisíce čtenářů svými knihami o ženách. Jejich děj se odehrává v českém prostředí a Alena se zde potýká s nelehkými otázkami a situacemi.

„Mé romány jsou především o lidech. A podle mého názoru jsou lidé ve své podstatě stále stejní. Ve všech dobách se potýkají se životem a snaží se ho žít tak, jak nejlépe umí. Radují se, prožívají žal, milují, nenávidí, odpouštějí...“

Zemřela spisovatelka Daniela Hodrová

Ve věku osmasedmdesáti let zemřela 30. srpna spisovatelka Daniela Hodrová, byla laureátkou Státní ceny za literaturu a držitelkou Ceny Franze Kafky. Informoval o tom majitel nakladatelství Malvern Jakub Hlaváček, v jehož nakladatelství aktuálně vyšel Hodrové román *Co přichází aneb Cesta na Kouzelný vrch*.

Daniela Hodrová získala v roce 2016 ocenění Kniha roku v rámci cen Magnesia Litera za svůj román *Točité věty*. Pět let předtím se stala laureátkou Státní ceny za literaturu, odborná porota tehdy ocenila jak její román *Vývolávání*, tak spisovatelčinu celoživotní tvorbu. O rok později za své dílo obdržela Cenu Franze Kafky.

K jejím nejznámějším dílům patří romány *Podobojí, Kukly* a *Théta*, vydané na začátku devadesátých let a společně tvořící trilogii s názvem *Trýznivé město, Perunův den* nebo pozdější díla *Komedie* a *Citlivé město*. Romány Hodrové jsou těsně spjaty s Prahou, typická je pro ně

neobvyklá obraznost i využití osobních prožitků. Autorčiny tvorba je určena spíše náročnějšímu a poučenějšímu čtenáři.

„Hodrová nepatří k pisálkům, již každý rok chrlí několik titulů. Dlouhé časové intervaly mezi jejími knihami svědčí o její estetické odpovědnosti,“ konstatoval před časem literární historik Vladimír Novotný.

Časopis *A2* zařadil v roce 2020 její knihy *Vyvolávání* a *Chvála schoulení* do výběru nejdůležitějších českých knih v období třiceti let od sametové revoluce. Spolu s Milanem Kunderou a Václavem Jamkem je jedinou, kdo má v tomto seznamu dvě knihy.

Daniela Hodrová se narodila v Praze v rodině herce Zdeňka Hodra. V mládí uvažovala o herecké dráze, po studii jazyků (ruštiny, češtiny, francouzštiny) a srovnávací literatury na Univerzitě Karlově pracovala jako redaktorka v Odeonu. Od poloviny sedmdesátých let působila v Ústavu pro českou literaturu Akademie věd. Psát začala už v mládí, její prvotina, básnická próza *Pravonín* z roku 1971, ovšem tehdy nevyšla. Za normalizace kolovala její díla mezi lidmi ve formě samizdatu. Jejím manželem byl spisovatel, básník, prozaik a překladatel Karel Milota (1937-2002). (mk)

Zemřel komentátor Adam Černý

Ve věku nedožitých čtyřasedmdesáti letech zemřel komentátor Adam Černý, dlouholetý šéf Syndikátu novinářů.

Novinářská obec v něm ztrácí jednoho z nejzkušenějších znalců mezinárodního dění.

Černý vystudoval Fakultu sociálních věd a publicistiky. V době normalizace v oboru nemohl najít zaměstnání kvůli protirežimním postojům svého otce, novináře v období pražského jara. Pracoval proto jako noční hlídač i jako dělník.

Začínal ve *Svobodném slově*, na začátku devadesátých let vedl zahraniční rubriku obnovených *Lidových novin*, později pracoval v České televizi a také v *Hospodářských novinách*. Byl odborníkem na francouzskou a německou politiku, věnoval se také Evropské unii.

Jako redaktor zahraniční redakce *Hospodářských novin* v roce 2006 obdržel Cenu Ferdinanda Peroutky.

JUBILEA

Petr Motýl (* 26. 8. 1964, Klatovy)

Petr Motýl je český básník, prozaik, autor divadelních her, umělecký kritik, vydavatel časopisů a internetových periodik, muž mnoha literárních řemesel. Vystudoval češtinu a dějepis na Pedagogické fakultě v Ostravě. Učitelské profesi se však nevěnoval, pracoval jako listonoš, vrátný, topič, prodejce knih, čerpač vody, noční hlídač. Vydává různé polosamizdatové literární časopisy (*Modrý květ*, *Sojky v hlavě*, nejnověji *Čmelák a svět*). Žije v Praze. Dílo Petra Motýla je poměrně rozsáhlé. Více informací o autorovi najdete na <http://zeby.cz/petrmoty/>

Martin Reiner (* 1. 8. 1964, Brno)

Martin Reiner je básník, prozaik a nakladatel. V roce 1975 začal užívat příjmení Pluháček po svém otčimovi (otec roku 1970 emigroval do USA). Jako spisovatel nicméně trvale užíval příjmení Reiner, k němuž se roku 2006 vrátil i úředně. Ke konci roku 1983 byl vyloučen ze studia na Vojenské vysoké škole pozemního vojska ve Vyškově a v následujícím roce nastoupil jako voják z povolání k litoměřickému ženijnímu praporu. Téhož roku se odmítl zúčastnit příprav vojenského cvičení Štít 84 v Doupově, byl zatčen a hned v srpnu 1984 odsouzen k ročnímu nepodmíněnému trestu, který vykonával v Oráčově u Rakovníka. Po propuštění v březnu 1985 se vrátil do Brna, kde vystřídal řadu zaměstnání. Byl postupně referentem v taneční škole, prodavačem v antikvariátu, doručovatelem tisku, inspicientem v operetě, redaktorem politicko-kulturní revue *Proglas*, stipendistou ČLF, tiskovým mluvčím na MK ČR, šéfredaktorem nakladatelství Lidová demokracie-Petrov. Od podzimu 1992 do podzimu 2005 majitelem nakladatelství Petrov, poté spisovatelem na volné noze. V březnu 1993 reprezentoval s Pavlem Šrutem, Michalem Ajvazem a Václavem Daňkem českou poezii na Dnech české kultury v Grenoblu, v listopadu 1997 postoupil s Jáchymem Topolem do desetičlenného finále mezinárodní básnické soutěže v Drážďanech. Organizoval i cyklus přednášek *Škola poezie* (1990-1991) a *Lod' literátů* (od roku 1993 do současnosti). V letech 1993-1994 uvedl na Malé scéně Mahenova divadla jako dramaturg, autor scénářů a režisér cyklus inscenované poezie *První čtení* (Brodskij, Blatný, Trakl, Michaux, Bonnefoy). V letech 1996-2000 organizoval (spolu s Jiřím Kuběnou) bitovská setkání českých a moravskoslezských básníků. Postupně zde přednesl literárně-teoretické stati *Neoklasicismus* (*LtN*, č. 36/98), *Princip rýmového karambolu v pozdní lyrice Ivana Blatného* (*Tvar*, č. 16/99) a *Stvoření sluncem* (*Tvar*, č. 18/2000). V letech 1999-2000 také pravidelně psal pro kulturní revue *Neon*, kterou založil a vydával. V letech 2001-2004 organizoval mezinárodní básnický festival v Olomouci Poezie bez hranic.

Četl své texty na mezinárodních akcích v Grenoblu, Drážďanech, Rennes, Praze, Budapešti, Bruselu či San Francisku. Jeho básně byly publikovány v angličtině, němčině, francouzštině, polštině, maďarštině a chorvatštině.

Coby moderátor či autor námětu a scénářů spolupracoval s Československou, resp. Českou televizí a také s Československým, resp. Českým rozhlasem. Kromě Petrova a Druhého města několikrát jako nakladatel využil též značek Homér a Špilberk. Příležitostně publikoval pod jménem Martin Pluháček a pod pseudonymy Jakub Rucký a Jan Jiříček. Užíval šifry plm, MaRe aj.

Do literatury vstoupil v devadesátých letech sbírkou veršů *Relata refero*. Nejnovější dílo: *Kniha Mehrin* (2023), *Krvavý Žižkov* (2024), *Magické číslo 9* (2020).

Ocenění:

- 2015 Magnesia Litera (Kniha roku): *Básník. Román o Ivanu Blatném*;
- 2014 Cena Josefa Škvoreckého: *Básník. Román o Ivanu Blatném*
- 2014 Kniha roku Lidových novin: *Básník. Román o Ivanu Blatném*.

(Zpracováno a zkráceno podle: www.slovníkceskeliteratury.cz, www.databazeknih.cz a Petrov, Martin Reiner)

Michal Ajvaz (* 30. 10. 1949)

Michal Ajvaz je tvůrcem fantastických příběhů, básník a esejista, překladatel z němčiny. Je jedním z prvních ryzích zástupců magického realismu v Čechách.

Michal Ajvaz se narodil v rodině exulanta, chemika a překladatele. Jeho otec Michal Ajvaz byl krymský Kraim a matka vídeňská Češka. Studoval na FF UK češtinu a estetiku. Po absolutoriu v roce 1974 pracoval téměř dvacet let v dělnických profesích – mj. jako domovník, noční hlídač garáží, čerpač vody u firmy Vodní zdroje. Pak si jako redaktor a stálý spolupracovník *Literárních novin* zvolil svobodné povolání. V roce 2003 začal působit v Centru pro teoretická studia, přidruženém pracovišti Univerzity Karlovy a Akademie věd České republiky.

Do literatury vstoupil Michal Ajvaz až v roce 1989 sbírkou básní. Později se věnuje prozaickým útvarům, jejichž významová sdělnost není nesena přímo vlastním příběhem, ale hledáním utajených souvislostí lidské projekce ve světě a způsobů, jakým svět zasahuje do intrapsychiky člověka.

V Ajvazově tvorbě se vyskytuje mnoho symbolů, např. symbol knihy, ze které po přečtení zmizí text, symbolizující ubíhající život aj. Autor si zachoval ve svých dílech svou hravost, čímž je odlehčuje, ale jejich vážnost udržuje v takové míře, aby dávala smysl a zachovala si svou přirozenou mytičnost a magičnost.

Kromě beletrie napsal Michal Ajvaz i filozofické spisy.

Pavol Rankov (* 16. 9. 1964, Poprad)

Pavol Rankov je slovenský spisovatel. Studoval na Filozofické fakulte UK v Bratislavě, kde aj pracuje na Katedře knižničnéj a informačnej vedy. Patří k slovenským najoceňovanějším a najprekladanejším spisovateľom. Ako zatiaľ jediný Slovák získal ocenenie Európska kniha roka – v roku 2020 za román *Stalo sa prvého septembra (alebo inokedy)*.

Debutoval zbierkou poviedok *S odstupom času* (1995), ktorá sa vyznačuje nadväznosťou na tradície svetového i domáceho fantastického realizmu (Borges, Cortázar, Grendel, Mitana), časovou a priestorovou neukotvenosťou, resp. využitím exotických prostredí, redukovaným sujetom, dramatickým dejom, narábaním s prvkami tajomna, mystifikácie, iracionality a dôrazom na prekvapujúcu pointu.

V roku 1995 sa stal laureátom Ceny Ivana Kraska a v roku 1997 mu talianske ministerstvo kultúry udelilo medzinárodnú literárnu cenu Premio Letterario Internazionale „Jean Monnet“. V literárnej súťaži Poviedka 2001 získal Cenu denníka SME. Venuje sa aj publikovaniu odborných textov. V roku 2014 sa stal vo Vroclavi (Poľsko) laureátom literárnej ceny Nagroda Literacka Europy Środkowej „Angelus“ (Literárna Cena Strednej Európy „Angelus“) za román *Stalo sa prvého septembra (alebo inokedy)* – v poľskom preklade *Zdarzyło się pierwszego września (albo kiedy indziej)*.

Monika Kompaníková (* 1. 9. 1979, Považská Bystrica)

Monika Kompaníková je absolventkou Vysoké školy výtvarných umení v Bratislave (Katedra farebnej grafiky u Vojtecha Kolenčíka a Katedra maľby – ateliér Ivana Csudaia). Potom pracovala v kníhkupectve Artforum. Založila a niekoľko rokov viedla noviny *Čo čítať?* Bola tiež šéfredaktorkou literárneho webu Medziknihami.sk. Od roku 2019 je redaktorkou knižného vydania denníka *Denník N*. Je dvojnásobnou finalistkou literárnej súťaže Poviedka (2001 prémia, 2003 druhá cena). Debutovala knihou krátkych próz s názvom *Miesto pre samotu*, za ktorú získala Cenu Ivana Kraska. Roku 2011 získala cenu Anasoft Litera za najlepšiu slovenskou prozaickou knihu roku, a to za knihu *Piata lod'*.

Jej knihy boli preložené do srbčiny, češtiny, nemčiny, arabčiny, bulharčiny, maďarčiny, poľštiny, chorvátčiny, rumunčiny, hindčiny, francúzštiny, nemčiny, ruštiny, albánčiny a angličtiny. Sama napísala dielo *Das Hemd: 1863 – 1914 – 2014* (2014) v nemčine. Od roku 2016 píše aj pre deti. Jej kniha *Piata lod'* bola v roku 2017 sfilmovaná pod rovnakým názvom režisérkou Ivetou Grófovou. Píše aj texty pre skupinu Toddler Punk.

Posledných 20 rokov sa venuje najmä literatúre. Venuje sa rôznym aktivitám spoločenského a sociálneho zamerania, externe spolupracuje s Centrom pre filantropiu, Komunitnou nadáciou Bratislava a Inštitútom pre verejné otázky. Jej najnovšia kniha *Umenie blízkosti* (2023) je plná hĺbkových rozhovorov s psychológom Jánom Hrustičom o budovaní blízkych vzťahov bez osamelosti.

Žije v Pezinku.

VZPOMÍNKA

Daniel Adam z Veleslavína (31. 8. 1546 – 18. 10. 1599)

Daniel Adam z Veleslavína byl český nakladatel, spisovatel, bohemista, lexikograf, historik, filozof, překladatel, organizátor literární činnosti, humanista a vysokoškolský pedagog. Svou činností velmi ovlivnil českou literaturu, proto období, kdy působil, se nazývá dobou veleslavínskou.

Byl jedním z prvních vydavatelů notových tisků. V roce 1595 se odstěhoval do okolí Mladé Boleslavi, kde dožil svůj život. Zemřel v Praze 18. října 1599, několik dní po návratu ze své vinice, kde se nachladil a dostal horečku. Přesná příčina smrti nebyla objasněna. Tiskárnu potom vedla jeho žena Anna se svým druhým manželem, tiskařem Janem Bohutským. Od roku 1613 pokračoval v její činnosti syn Samuel Adam, který byl stejně jako otec stoupencem Jednoty bratrské. Po stavovském povstání musel odejít do exilu a tiskárna byla zkonfiskována ve prospěch jezuitů.

Knihy zvané melantrišky vydané tiskárnou Daniela Adama vynikaly nejen výbornou češtinou, ale i mimořádně pěknou typografickou úpravou svědčící o vytříbeném vkusu.

Vítězslav Hálek (5. 4. 1835 – 8. 10. 1874)

Vítězslav Hálek byl český básník, prozaik, dramatik, literární kritik a publicista, představitel májovců (spolu s Janem Nerudou), aktivní organizátor českého kulturního života. Ve svých dílech se nesnažil o kritiku, ale o to ukázat lidem cestu ke zlepšení vzájemných vztahů. Velmi záslužná byla jeho práce pro výbor Umělecké besedy, která byla

centrem kulturního a společenského života v Praze. Jeho smrtí zanikla skupina májovců a nastoupila nová generace ruchovsko-lumírovská.

František Halas (3. 10. 1901 – 7. 10. 1949) – básník Nejvýznamnějším dílem, jímž se Halas vyrovnává s tragikou doby, je dodnes živá básnická sbírka *Torso naděje*, vydaná roku 1938. Právě zde se autor vyrovnává se svým zklamáním z mnichovské dohody, přičemž zároveň vyjadřuje víru v lepší budoucnost českého národa.

V tragickém roce 1939 přichází básníkovo vyznání zamílovanému kraji – Halas píše básnickou prózu *Já se tam vrátím* (avšak vydanou poprvé až v roce 1947, krátce před autorovou smrtí). Tato skladba patří svým textem, navracajícím se do doby šťastného dětství na Kunštátsku a opěvujícím jistoty a krásy domova, mezi největší klenoty české poezie 20. století. Halas zde používá zcela výjimečné jazykové prostředky, jimiž zdůrazňuje upřímnost a naléhavost své osobní zpovědi.

Hálek patřil k nejvýraznějším osobnostem české literatury první poloviny 20. století a zároveň spoluvytvářel podobu moderní české lyriky. V roce 2001 udělilo město Kunštát Františku Halasovi čestné občanství in memoriam, každoročně se zde koná literární festival spojený se soutěží mladých autorů nazvaný „Halasův Kunštát“.

JUDr. Vojtěch Zamarovský (5. 10. 1919, Trenčín – 26. 7. 2006, Praha)

Vojtěch Zamarovský byl slovenský historik, spisovatel a překladatel, jeden ze zakladatelů žánru literatury faktu v Československu. Ve svém díle se věnoval nejstarším obdobím lidské historie, věnoval se popularizaci starověkých civilizací a mýtů.

Vzdělání získal Vojtěch Zamarovský na gymnáziu v Trenčíně a po maturitě v roce 1938 odešel studovat do Prahy na Vysokou školu obchodní. O rok později přešel na právnickou fakultu do Bratislavy, kde promoval v roce 1943, dále však nadále studoval Vysokou ško-

lu obchodní. Po dokončení studia (právnická fakulta Vysoké školy obchodní) pracoval ve Slovenské národní bance, od roku 1946 na Úřadu předsedy vlády v Praze a od roku 1951 ve Státním plánovací úřadu. V roce 1953 byl z politických důvodů nucen odstoupit a místo toho nastoupil jako administrativní pracovník v pražském Státním nakladatelství krásné literatury (SNKL), kde začal postupně překládat odborné texty a beletrii. Po roce 1956 se již věnuje pouze překladatelství a později také píše a publikuje vlastní díla.

Kromě vlastní tvorby se věnoval také překládání z angličtiny, francouzštiny, latiny a němčiny, spolupracoval také na několika televizních dokumentech o starověku. Napsal čtrnáct knih (kromě první byly všechny napsány česky i slovensky), které byly přeloženy do čtrnácti jazyků v celkovém nákladu přes dva milióny výtisků. Jeho dílo se stalo nejznámějším populárně-naučným dílem o starověké historii v češtině i slovenštině.

Ocenění

2002 Cena Miroslava Ivanova (Zvláštní cena za trvalý autorský přínos);

1992 Cena Egona Erwina Kische (Cena za celoživotní dílo).

Na sklonku života trpěl Parkinsonovou nemocí. Zemřel 26. července 2006 v Praze. V Bratislavě je dnes po něm pojmenováno Knihkupectvo Vojtecha Zamarovského v Karpatské ulici.

Miloslav Švandrlík (10. 8. 1932 – 26. 10. 2009) – prozaik, humorista

Jeho nejúspěšnějším dílem se stalo dílo *Černí baroni aneb Válčili jsme za Čepičky*, které znázorňovalo ironizující a satirickou formou absurdity v tehdejší socialistické armádě. Vše, co psal, bylo humoristického až satirického charakteru. Spolupracoval i s celou řadou časopisů (*Dikobraz*) a divadel. V těchto časopisech se často podílel na vtipech, které kreslil Jiří Winter Neprakta. Napsal několik rozhlasových a televizních scénářů.

DIVADLO – TELEVIZE – ROZHLAS

Hvězdné čtvrtstoletí Divadla Kalich

Pětadvacet let svého trvání oslavilo pražské Divadlo Kalich *Velkým muzikálovým večerem*, který byl uvedený v rámci Hvězdného léta pod Žižkovskou věží. Ten v průběhu dvou hodin zrekapituloval cestu, kterou divadlo urazilo v oblasti především muzikálové, ale i činoherní tvorby.

Autor koncepce a režie Jan Kříž je sám jednou z velkých muzikálových hvězd vyrostlých na repertoáru Divadla Kalich. Na scénu přivedl pět svých hereckých a pěveckých kolegů – Michaelu Tomešovou, Marii Křížovou, Romana Tomeše, Jana Tenkrát a Přemysla Pálka. Ti za podpory taneční skupiny Divadla Kalich provedli diváky čtvrtstoletím divadla, které dnes působí na scénách v Jungmannově a Rytiřské ulici a celé léto hraje své nejúspěšnější tituly právě na Hvězdném létě pod Žižkovskou věží.

Začátek patřil muzikálu *Hamlet* Janka Ledeckého, jímž se Kalich 1. listopadu 1999 otevíral. A poté si diváci připomněli *Krysaře* Daniela Landy i jeho *Tajemství*, které se v září opět vrací na scénu, další Ledeckého muzikál *Gali-*

leo, Jacka Rozparovače s hudbou Vašo Patejdl a *Johanku z Arku*, která tady našla nový domov po uvádění v divadle Ta Fantastika.

Objevil se i další titul tandemu Ondřej Soukup a Gabriela Osvaldová *Robin Hood* a *Osmý světadíl*, jímž v Kalichu poprvé zazněla hudba skupiny Elán.

Protagonisté v každém z muzikálu předvedli nejen pěvecké a taneční umění, ale také s vtipem převyprávěli historii Kalichu včetně perliček a osobních vzpomínek. Po přestávce zazněly ukázky z legendárních *Vlasů*, *Pomády* a *Horěčky sobotní noci*, *Atlantidy* s hudbou Miro Žbirky a *Srdcového krále* Elvise Presleyho, dalšího titulu Elánu *Voda (a krev) nad vodou*, rodinného muzikálu *Mauglí* až po poslední *Biograf láska* z písní Hany Zagorové.

Mluvílo se ale také o činohrách, v nichž účinkují herecké hvězdy jako Iva Janžurová, Jiří Bartoška, Barbora Hrzánová, Radek Holub či Tatjana Medvecká. A také o lidech, kteří jsou pro chod divadla nezbytní, ačkoli nesklízejí přímý obdiv diváků, od majitele a producenta Kalichu Michala Kocourka až po techniky a uvaděčky.

Do jednoho večera se toho vešlo opravdu hodně. A výkony pětky protagonistů svědčily o tom, že Kalich v současné době patří na špičku domácí muzikálové tvorby. *Velký muzikálový večer* bude pro velký zájem diváků zopakován ještě 5. listopadu v Divadle Kalich. (mk)

Šedesátka Činoherního klubu

Premiérou Gogolových *Hráčů* otevřel před nedávnem pražský Činoherní klub jubilejní šedesátou sezónou. Volba titulu odkazuje na dnes již legendární inscenaci téže hry v režii Ladislava Smočka, která se od roku 1982 udržela v repertoáru celých deset let a v níž herecky excelovali Josef Abrhám, Jiří Kodet, Jiří Zahajský a Petr Nárožný.

V režii Lukáše Brutovského se nyní v roli Ichareva představil Ondřej Rychlý, dále pak Jan Hájek, Martin Finger, Vasil Fridrich, Vladimír Kratina, Jakub Burýšek a další herci.

„*Hráči* jsou jednou z položek jubilejní sezóny, naznačující propojení s tradicí Činoherního klubu. Ale divadlo je to, co se děje tady a teď, proto budeme uvádět i nové hry napsané přímo pro náš soubor. A také si připomínat klasický repertoár v novém inscenačním kabátě,“ přiblížil program sezóny na tiskové konferenci umělecký šéf Činoherního klubu Martin Finger.

Činoherní klub uvede další tři premiéry. Jako protiváhu čistě mužského obsazení *Hráčů* bude mít v prosinci premiéru původní hra Tomáše Dianišky s pracovním názvem *První dámy*. Dianiška, který je i režisérem inscenace, v ní přináší portréty několika manželek československých prezidentů – Hany Benešové, Marty Gottwaldové, Viery Husákové a Olgy Havlové. Podle autora půjde o konfrontaci veřejné tváře prvních dam s jejich soukromím.

Další titul se obrací ke zmíněné klasice v novém provedení. Hra současné britské autorky Niny Segalové *Shooting Hedda Gabler* se zabývá motivy Ibsenova dramatu transformovaných do dnešního filmového prostředí. Inscenaci nastuduje režisér Jiří Havelka s Martou Dancingerovou v hlavní roli a premiéru bude mít v únoru.

Hra Thomase Vinterberga a Mogense Rukova *Komuna* je známá spíše z filmového zpracování z roku 2016. Její původní divadelní podoba přiblíží režisér Ondřej Sokol. Podle jeho slov ho zajímá především to, co vede lidi k zařazení do komunity.

Diváci se v jubilejní sezóně mohou těšit i na řadu dalších akcí, ať už jsou to scénická čtení, komentované projekce záznamu starších inscenací za účasti pamětníků, talk show Vasila Fridricha nebo připomínka 35 let od události listopadu 1989 včetně založení Občanského fóra, které se uskutečnilo právě na jevišti Činoherního klubu. (mk)

Prima na podzim: *Zrádci*, *Duch*, *Dvojka na zabití*, *Honeymoon* či finále *ZOO*

Nové řady seriálů *Duch*, *Dvojka na zabití*, reality hra *Zrádci*, seznamovací *Honeymoon* nebo závěr seriálu *ZOO*. To jsou některé z pořadů, na kterých TV Prima postaví své podzimní vysílání.

Seriál *ZOO* se na obrazovky vrátil již 27. srpna a během podzimního vysílání TV Prima se jeho děj uzavře. Vedle toho Prima v první části podzimu nabídne druhé řady detektivních seriálů *Duch* a *Dvojka na zabití*, novou seznamovací reality show *Honeymoon – Líbánky k nepře-*

Jakub Prachař a Sara Sandeva jsou znovu tvářemi druhé série *Dvojky na zabití*

žití s Terezou Pergnerovou, která obsadí pozdní prime-time. Novinkou je také reality hra s Vojtěchem Kotkem s názvem *Zrádci*.

Hru *Zrádci* získala Prima v mezinárodní licenci (v originále *Traitors*), její účastníci jsou izolovaní na starém hrádku a přes den plní úkoly. Každou noc skupina zrádců jednoho z účastníků vyloučí ze hry. Zbylí účastníci mají možnost hlasováním domnělého zrádce odhalit a vyloučit ho.

Páteční večery budou i letos patřit show *Česko Slovensko má talent*. Aktuální 12. ročník nabídne pět porotců v každém dílu – ke stálícím, jako jsou Jakub Prachař, Marta Jandová, Diana Mórová a Jaro Slávik, se přidají Leoš Mareš, Eva Burešová a Mária Čírová. Složení poroty tak bude v každém dílu jiné.

Podzimní program dál pokračuje s pořady *Máme rádi Česko*, *Inkognito*, *Prostřeno!*, *7 pádů Honzy Dědka* a *Show Jana Krause*.

Reality show *Honeymoon – Líbánky k nepřežití* označuje Prima jako „extrémní seznamovací“. Přinést má nejen vztahová dramata, ale i boj o přežití. Nové páry budou čelit nástrahám nehostinného prostředí opuštěné pláže, ale také faktu, že tam jsou s člověkem, kterého vůbec neznají.

Podzimní sezóna v *ZOO* bude ve znamení šesti svateb, nové díly přinesou i několik životních zvratů.

Jakub Prachař a Sara Sandeva jsou znovu tvářemi druhé série *Dvojky na zabití*. Také v nových osmi epizodách detektivky *Duch* zůstává ústřední dvojice beze změn – hlavní role ztvárňují Štěpán Benoni a Predrag Bjelac.

Prima kino během podzimní sezóny nabídne několik premiér, mezi nimi i loňský hit *Onemanshow: The Movie*.

Zemřela hlasatelka Eva Mudrová

V srpnu zemřela ve věku jednadevadesáti let rozhlasová a televizní hlasatelka a reportérka Eva Mudrová. Její hlas i tvář znaly tisíce posluchačů Československého rozhlasu i Československé televize. Její jméno bylo spojeno se studií v Praze, ale i v Ostravě, a právě tam v roce 1955 uváděla první živý vysílací vstup tehdejšího ostravského televizního studia.

V roce 1952 začala pracovat v ostravském studiu Československého rozhlasu. Tam zůstala až do roku 1968, kdy se zapojila do vysílání během srpnové invaze vojsk Varšavské smlouvy. Průběžně spolupracovala i s ostravským studiem Československé televize. A právě její tvář před desítkami let diváci ostravské televizní stanice na obrazovce

viděli jako první. „Dobrý večer, milí přátelé. Vítám vás k prvnímu zkušebnímu vysílání televizní stanice Ostrava. Ano, je to pravda. Už i Ostrava má svou televizní stanici,“ zněla její první slova. Hrstka lidí, kteří v té době vlastnili televizor, ji mohla slyšet na Silvestra roku 1955 po 19:30. Krátce nato, tehdy ještě Kunertová, dodala: „Trochu nevyklé, že? Však si časem zvyknete.“

Ráda na tu dobu vzpomínala. „Dnes je ale pro mě kuriozita, když se vidím na obrazovce,“ řekla ČTK v roce 2005, když křtila knihu Milana Švihálka *50 let Televizního studia Ostrava*. Spolu s hercem Josefem Kobrem uváděla také ostravskou verzi televizní soutěže *Hádej, hádej hadači*.

Po okupaci Československa vojsky Varšavské smlouvy v roce 1968 o práci v rozhlasu i televizi přišla. V rozhlasu pak působila jako písničkářka, později našla zaměstnání v mlékárnách. Do rozhlasu se vrátila až po listopadu 1989.

(mk)

JUBILEUM

Jiří Schmitzer 75 (* 25. 10. 1949, Praha)

Jiří Schmitzer je český herec a písničkář, syn herce Jiřího Sováka. Je čtyřnásobným držitelem Českého lva pro nejlepšího herce v hlavní roli za výkony ve filmech *Bumerang*, *Kráska v nesnázích*, *Jako nikdy* a *Staříci*.

V roce 1974 absolvoval DAMU, poté hrál v Činoherním studiu v Ústí nad Labem. Od roku 1985 byl členem souboru Studia Ypsilon. Ve filmu debutoval v roce 1970. Hrál výrazné role v populárních filmech a seriálech jako *Marečku, po-*

dejte mi pero!, *Postřižiny*, *Slavnosti sněženek*, *Černí baroni*, *Báječná léta pod psa*, *Chalupáři*, *Sanitka*, *Zdivočelá země* nebo *Most!* V roce 1997 získal svého prvního Českého lva jako „nejlepší herec v hlavní roli“ za film *Bumerang*.

Působí také jako skladatel, skládal hudbu pro divadelní inscenace (mj. i pro Národní divadlo) a složil hudbu k filmu *Páni Edisoni*. Vystupuje také jako písničkář se svými folkrockovými písničkami, převážně humornými. Vydal již čtyři alba. Jako host zpíval a hrál také na albech Bratří Ebenů *Já na tom dělám* a *Ebeni v zahradě*.

V roce 2008 vydal knižně pod názvem *Kanimůra ze Šardonu* výbor svých textů. U mladší generace je známý hlavně díky písni *Máte na to?*

VZPOMÍNKA

Josef Hlinomaz (9. 10. 1914, Praha – 8. 8. 1978, Split, Jugoslávie)

Josef Hlinomaz byl český herec, ilustrátor, dabér a významný naivní malíř. Za svůj život hrál v divadle, v televizi a zejména ve filmu desítky rolí, v převážně většině případů se jednalo o menší či o vedlejší role nebo o role epizodní. Nicméně jeho neobyčejně zemité a osobitý umělecký projev i charakteristický herecký styl ho předurčoval zejména pro role komické, ba přímo parodické. Nezapomenutelná zůstává mimo jiné jeho role smradlavého Grimpa v divadelním představení v Brdečkově muzikálovém kusu *Limonádový Joe aneb Koňská opera*, kterou si pak zopakoval i ve stejnojmenném filmu (trojici filmových padouchů s ním tehdy ztvárnili Waldemar Matuška a Karel Effa). Ztvárnil mnoho podobných rázovitých postav z lidu, hrál i v oblíbeném televizním seriálu *Chalupáři* a v dalších televizních filmech.

Je také znám jako naivní malíř, který ztvárňoval často náměty ze světa divadla, varieté, cirkusu a umění vůbec. Jeho naivistické obrazy jsou dnes ozdobou nejedné renomované galerie.

Pavel Landovský (11. 9. 1936, Havlíčkův Brod – 10. 10. 2014, Kytín)

Bouřlivák, milovník žen, neochvějný bojovník proti komunismu i skvělý herec, který proslul otevřeností a jadrným slovníkem, bývalý disident, signatář Charty 77, velice svérázný, osobitý a svobodomyšlný herec se, ač byl a je bez jakéhokoliv systematického hereckého vzdělání, v průběhu let propracoval mezi neoriginálnější i nejuznávanější české herce pouze svým nesporným talentem a vahou své vskutku nepřehlédnutelné kontroverzní osobnosti.

Působil také jako příležitostný dramatik (kromě divadla psal i pro Československý rozhlas). Do svých filmů ho obsazovali režiséři jako Jiří Menzel, Jiří Krejčík, Pavel Juráček, Miloš Forman či Jan Svěrák.

Vyučil se nástrojařem, v letech 1953-1957 vystudoval Střední průmyslovou školu strojnickou v Teplicích, nebyl však připuštěn k maturitě. V Teplicích také poprvé začal hrát divadlo. Po skončení vojenské prezenční služby (1957-1959) se čtyři roky bezvýsledně pokoušel o přijetí na Divadelní fakultu AMU v Praze. Od roku 1960 působil jako herec v různých divadlech: 1960-1961 Šumperk, 1961-1963 Klatovy, 1964-1965 Pardubice. V letech 1965-1976 byl předním hercem Činoherního klubu v Praze. Hrál v mnoha českých i zahraničních filmech.

Landovský byl vynikající jako řecký proutník v kundurovské adaptaci *Já, truchlivý bůh*, nezapomenutelný je jako sládek v Havlově *Audienci*. Hrál v řadě legendárních československých filmů, např. v *Ostře sledovaných vlacích*, *Marketě Lazarové* či *Adelheid*. Landovský se zasloužil o zveřejnění textu Charty 77, protože její první opisy se podařilo Václavu Havlovi odeslat poštou poté, co Landovský ve svém autě ujel StB, která je pronásledovala. Přitížilo mu i jeho dlouholeté přátelství s předním disidentem a pozdějším prezidentem Václavem Havlem. Poté, co jako jeden z prvních podepsal Chartu 77, už mohl hrát jen neveřejně, například v bytovém divadle Vlasty Chramostové. S Havlem také natočil záznam jeho *Audience*. Po podpisu Char-

ty 77 byl opakovaně vyslýchán StB a v rámci akce Asanace vyhnán do emigrace do Rakouska (1978). Zde se stal hercem prestižního vídeňského Burgtheatru. Na této přední rakouské scéně působil osmnáct let. Také v emigraci si zahrál v několika filmech či v televizi, mimo jiné se mohl ve snímku Miloše Formana *Ragtime*.

Byl členem Kulturního klubu Čechů a Slováků v Rakousku, pro který připravil mnohé kulturní akce.

Změna režimu v tehdejší Československu mu umožnila návrat do vlasti, natrvalo se z Rakouska vrátil v roce 1996 po skončení svého vídeňského angažmá. Hostoval v Divadle Na zábradlí, v Činoherním klubu i v Národním divadle.

Bohaté životní zkušenosti ztvárnil ve svých hrách (*Hodinový hoteliér*, *Případ pro vesnického policajta* aj.), povídkách a knize vzpomínek *Soukromá vzpoura*. Opět se zapojil do tvorby svým nezapomenutelným majorem Terazkym v komedii *Černí baroni*, v posledních letech byl i ve svém pokročilém věku filmově aktivní (*Kousek nebe*, *Vratné lahve*, *Chyťte doktora*).

Svébytný herec a dramatik s pověstí bouřliváka byl znám také svou slabostí pro něžné pohlaví. V jednom televizním dokumentu o sobě prohlásil, že je „nesnesitelný obdivovatel žen“, které ovšem i s dětmi vždycky opustil, kdykoli následovala další milostná anabáze.

Poslední roli „trpícího starce“ si zahrál v celovečerním dokumentu *Hoteliér*, ve kterém se setkali také další zakladatelé a herci původního Činoherního klubu druhé poloviny šedesátých let Jan Kačer, Josef Ahrhám, Vladimír Pucholt a Libuše Šafránková. Snímek, který se natáčel v září 2011 a premiéru měl o dva roky později, mapuje snahu Jana Kačera, o „vzkříšení“ Landovského. Cílem bylo nové nastudování jeho hry *Hodinový hoteliér*. Spíše než záznamem zkoušek divadelního představení se však stal úvahou o uplynulém čase, o ceně přátelství a potřebě posledního velkého činu.

V posledních letech trpěl cukrovkou a po prodělané cévní mozkové příhodě byl upoután na invalidní vozík. Většinu času trávil na své chalupě v Kytíně u Mníšku pod Brdy.

Pavel Landovský zemřel 10. října 2014 na infarkt myokardu. Pohřben je Dobručích nedaleko Číhoště. Pamětní desku umístěnou na jeho rodném domě v Havlíčkově Brodě, kterou vytvořil sochař Radomír Dvořák, odhalil v roce 2010 Eugen Brikcius. Zobrazuje Pavla Landovského v jeho rolích ve filmech *Utrpení mladého Boháčka* a *Černí baroni*, forma „policejního“ trojportrétu připomíná jeho pronásledování.

Pamětní deska Pavla Landovského v Havlíčkově Brodě

Vlasta Chramostová (17. 11. 1926, Brno – 6. 10. 2019, Praha)

Vlasta Chramostová byla česká divadelní a filmová herečka. Účinkovala např. ve filmech *Spalovač mrtvol*, *Bílá paní* nebo *Je třeba zabít Sekala*, naposledy v Havlově *Odcházení*. Byla dvakrát nominována na Českého lva. V databázi Divadelního ústavu má 139 divadelních rolí a 140 fotografií.

Když na protest proti odvolání ředitele Františka Pavlíčka opustila Divadlo na Vinohradech (1972), zavřely se pro ni české scény a nesměla veřejně vystupovat. Rozhodla se pořádat soukromá představení ve vlastním bytě. Na přípravách a chodu bytových divadel se podílel manžel, kameraman Stanislav Milota. Režijně a dramaturgicky spolupracoval Luboš Pistorius. Činnosti divadla se účastnily další osobnosti vyhoštěné z kulturního života: dramatici Pavel Kohout a František Pavlíček, herec Pavel Landovský a písničkář Vlastimil Třešňák. Z některých představení jsou i filmové záznamy, v roce 1979 vznikla nahrávka textů Jaroslava Seiferta.

V roce 1988 byl v Itálii natočen film *Andělé moci* (*Angeli del potere*), inspirovaný životními osudy herečky Vlasty Chramostové. Byl natočen na motivy divadelní hry Pavla Kohouta *Marie zápasí s anděly*. Hlavní postavu ztvárnila herečka Jitka Frantová, hudbu k filmu komponoval skladatel Ennio Morricone.

Od roku 1991 byla členkou souboru činohry Národního divadla, působení v divadle ukončila k 31. prosinci 2010. Hereckou kariéru ukončila 17. listopadu 2011.

„Prožila jsem tři životy, herecký, disidentský a čas návratů,“ tak shrnula svůj osud.

Vladimír Menšík (9. 10. 1929, Ivančice – 29. 5. 1988, Brno)

Vladimír Menšík byl český herec moravského původu, moderátor, lidový vypravěč a bavič, držitel ocenění národní umělec, otec herečky a moderátorky Martiny Menšíkové. V divadle hrál jen velmi málo – většinu ze svých 150 rolí ztvárnil ve filmu a televizi.

V padesátých a šedesátých letech se naplno rozjela jeho kariéra u filmu. Nebyl jen komediálním hercem. Dokázal bravurně ztvárnit i tragikomické či dokonce dramatické role. Vystupoval doslova ve stovkách televizních pořadů. Za zmínku stojí kromě jiných pořadů *Bakaláři* a nezapomenutelné konferování silvestrovských estrád.

Celá dlouhá léta trpěl těžkým astmatem. Naposledy stál, resp. seděl před kamerou v květnu 1988 v pořadu *ABECEDA*. O dva dny později zemřel v Brně. Pohřben je na pražských Olšanských hřbitovech.

Jeho rodný dům v Ivančicích zdobí pamětní deska. V blízkém Památníku Alfonse Muchy se také nachází stálá výstava Vladimíra Menšíka. 29. dubna 2007 byla slavnostně otevřena Rozhledna Vladimíra Menšíka na Hlíně.

V Dolní Polici (část Žandova na Českolipsku) měli Menšíkovi v č. p. 6 řadu let chalupu. V roce 2005 nabídla Olga Menšíková část vybavení z chalupy Vlastivědnému muzeu v České Lípě. Muzeum brzy poté vytvořilo v přízemí hlavní budovy samostatnou místnost, expozice je nazvána Na chalupě u Vladimíra Menšíka.

30. 10. 1959, před 65 lety, bylo premiérou hry *Člověk z půdy* v ulici Ve Smečkách otevřeno **divadlo Semafor**.

KINEMATOGRAFIE

Krajan uspěl ve studentských Oscarech

Válečný snímek *Krajan* od režisérské dvojice z Filmové akademie Miroslava Ondříčka (FAMO) v Písku získal jednu z letošních studentských cen americké filmové akademie. V takzvaných studentských Oscarech soupeřil s filmy ze stovek uměleckých škol po celém světě, uvedla akademie v tiskové zprávě. Nyní může usilovat o ocenění také v hlavní oscarové soutěži. Vítěze čtyř kategorií studentských cen se americká akademie chystá přivítat na ceremonii v Londýně. Na úspěch českého filmu upozornily weby CzechCrunch nebo Echo24.

Krátkometrážní drama *Krajan* od Pavla Sýkory a Viktora Horáka vykresluje setkání dvou mužů na chalupě odstřížené od civilizace během silvestrovské noci roku 1944. Vdovce a důstojníka SS na první pohled nic nespojuje. Jediné, co mají společného, je jejich sudetský původ. Nejprve si začnou povídat o všedních tématech a s blížící se půlnocí začínají řešit palčivější otázky.

Freska ve Frýdku-Místku připomene režiséra Vlášila

Režiséra Františka Vlášila bude ve Frýdku-Místku připomínat freska v podobě bílé holubice. Umístěna bude na domě v Komenského ulici, v němž Vlášil prožil v dětství osm let. O její podobě rozhodla výtvarná soutěž, kterou zorganizovalo město. Radnice vyhlásila soutěž letos v zimě u příležitosti stoletého výročí narození režiséra, jenž například stál za filmy *Marketa Lazarová* nebo *Údolí včel*. Autorem vítězného návrhu je místní rodák Oldřich Morys.

Freska bílé holubice bude umístěna na fasádě domu, v němž Vlášil žil s rodiči ve třicátých letech minulého století. Doplní ji nápis u vchodu do domu a symbolické bidýlko.

„Námětem je analogie domova s ptačí budkou, kde jedinec prožije dětství a které na prahu dospělosti opouští, jak tomu bylo i v případě Františka Vlášila,“ popsal výtvarník Morys, který při ztvárnění motivu využil půdní kruhové okno. Navrhl u něj bílou tyč, bidýlko, které má spolu s trojúhelníkovým štítem evokovat ptačí budku.

„Níže jsem použil záběr z Vlášilova průlomového filmu *Bílá holubice*, kde holubice sedí na ruce sochy chlapce těsně před odletem. Měla by být ztvárněna malbou do mokré omítky. Velikost černobílého filmového obrazu je určena

kruhovým oknem a společně s bílým bidýlkem vytváří prostorovou kompozici horní poloviny fasády,“ vysvětlil autor.

Umělec mimo jiné má na svém kontě i návrh památníku Adolfa Loose v Brně, podobu pitného stojanu před Vřídelskou kolonádou v Karlových Varech nebo betlém v dutině stromu, který je každoročně v období Vánoc k vidění v altánu v Sadech Bedřicha Smetany ve Frýdku-Místku.

„Je skvělé, že veřejný prostor obohatí tvorba tohoto úspěšného umělce a zároveň se Františku Vlášilovi dostane důstojné a originální připomínky,“ ohodnotil výsledek soutěže primátor Petr Korč. Podle něj chce magistrát podobně propojit i jiná místa ve městě se jmény dalších osobností minulosti, například jediného frýdecko-místeckého letce RAF Jindřicha Konvičky nebo továrníka Adolfa Landsbergera.

František Vlášil se narodil v roce 1924 v Českém Těšíně, kde byl jeho otec jedním z velitelů 8. pěšího pluku. Do tehdejšího Místku se rodina přestěhovala v roce 1930. V domě na dnešní Komenského ulici žila osm let.

Vlášil je autorem snímku *Marketa Lazarová*, ve své době nejdražšího československého filmu, který byl v novinářské anketě v roce 1994 vyhlášen nejlepším českým filmem všech dob. V roce 1968 byl Vlášil jmenován zasloužilým umělcem, o dvacet let později národním umělcem. V roce 1994 obdržel ocenění Český lev za celoživotní umělecký přínos českému filmu a na Mezinárodním filmovém festivalu v Karlových Varech v roce 1998 mu byla udělena hlavní cena za mimořádný umělecký přínos světové kinematografii.

František Vlášil zemřel 27. ledna 1999 v Praze ve věku čtyřiašedesáti let. (mk)

Emil Sirotek (20. 3. 1937 – 1. 10. 1999) – kameraman Po válce absolvoval Státní grafickou školu a vyučil se fotografem. V Barrandovských ateliérech pracoval nejdříve jako fotograf, k pozici hlavního kameramana se propočoval až v roce 1969. Mezi jeho celovečerní filmy patří například *Lišáci, Myšáci a Šibeničák* (1970), *Páni kluci* (1975), *Hop – a je tu lidoop* (1977), *Rumburak* (1984) a *Chobotnice z II. patra* (1986). Od roku 1974 spolupracoval s Laternou magikou a byl také dlouholetým členem České filmové akademie. Zemřel ve věku dvašedesáti let.

Václav Vorlíček (vlevo) a Emil Sirotek (uprostřed) při natáčení *Arabely*

FOTOGRAFIE

Vzpomínka na Karla Plicku

Karel Plicka, též Karol Plicka (14. 10. 1894, Vídeň – 6. 5. 1987, Praha), byl český a slovenský etnograf, folklorista, sběratel, hudebník, filmový scenárista, režisér i kameraman, fotograf, pedagog a jeden ze zakladatelů Akademie múzických umění.

Už od dětství projevoval umělecké nadání, zpíval ve sboru, hrál na housle, dobře maloval a od roku 1904 rád fotografoval. V roce 1900 se celá rodina přestěhovala do České Třebové, rodiště Karlovy matky. V letech 1909-1913 nejdříve vystudoval učitelský ústav v Hradci Králové, dále rozvíjel umělecké zájmy na pražské a později berlínské konzervatoři (hra na housle a klavír), byl členem kvarteta Komorního sdružení ve Švédsku, studoval hudební vědu, národopis a historii umění na bratislavské Komenského univerzitě (1927-1931).

Těsně před první světovou válkou nastoupil na první učitelství místo v Úpici. Za války působil jako zpěvák Dvorní opery ve Vídni a u vojenské hudby. Po převratu v roce 1918 byl zprvu učitelem a zakladatelem uměleckého souboru v Novém Městě nad Metují (1918-1923). S pomocí Leoše Janáčka a Vítězslava Nováka se stal pracovníkem Matice slovenské v Martině (1923-1937), pro kterou sbíral po celém Slovensku lidové písně, pohádky, přísloví, moudra, zvyky a obyčaje.

Díky svému fotografickému umění zanechal pro archiv Matice slovenské stovky fotografií, kde zachytil krásu, lyriku a poetiku Slovenska. Z jeho sbírání vznikly knihy *Český rok* (1944), *Český zpěvník* (1946), *U maminky* (1956), *Veselá kopa* (1956), *Slovenský zpěvník* (1961), vzpomínky *Zlatá brána* (1964), *Z kytice slovenských pohádek* (1965), *Spíš* (1971), *Ptáci* (1990) aj.

Poté prošel jako zdatný pedagog filmového oboru bratislavské Školy umeleckých remesií (1937-1939), fotograficky zachycoval Prahu ve Státním fotoměřickém ústavu (1939-1945), krátce se stal předsedou Slovenskej filmovej spoločnosti (1945-1946) a z jeho popudu byla založena pražská FAMU (1946). Zde působil v letech 1946-1950 jako děkan a mimořádný profesor kompozice filmového obrazu.

Kvůli slábnoucímu zraku byl nucen školu opustit a odejít na zasloužený odpočinek. Od roku 1926 se začal Karel Plicka zajímat též o filmovou dokumentaristiku. Z jeho rukou coby kameramana, autora námětu, scenáristy a režiséra vznikly dokumentární snímky *Za slovenským ľudom* (1928), *Po horách, po dolách* (1929), *Zem spieva* (1933), *Za Slovákmi od New Yorku po Mississippi* (1937), *Věčná píseň* (1941), *Praha barokní* (1943) atd.

Mezinárodního věhlasu dosáhl právě snímkem *Zem*

spieva (1933), který byl s filmy *Extase* (1932), *Bouře nad Tatrami* (1932) a *Řeka* (1933) oceněn čestným uznáním za režii a hlavně Cenou města Benátek (1934) na italském II. Mezinárodním filmovém festivalu v italských Benátkách. Jako kameraman se podílel na Vávrových poválečných dokumentech *Vlast vítá* (1945) nebo *Cesta k barikádám* (1946) a jako umělecký poradce na snímcích Martina Friče *Jánošík* (1935) a *Varuj...!* (1946). Byl to on, kdo Fričovi doporučil pro úlohu Jánošíka budoucího herce Paľo Bielika.

Své fotografie, v nichž Plicka dokázal skloubit estetické možnosti, monumentalitu, skvělé osvětlení a kultivovanost, uveřejnil např. ve fotografických publikacích *Slovensko* (1937), *Praha ve fotografii* (1940), *Praha královská* (1940), *Slovensko ve fotografii* (1949), *Vltava* (1957), *Žijeme v Praze* (1964), *Československo* (1974), *Procházky Prahou* (1976) a zejména několikrát vydaný *Pražský hrad* (1940). Dočkaly se řady překladů a vydání.

Kromě ocenění za své snímky (třeba za *Po horách, po dolách* Zlatou medaili z Výstavy umění ve Florencii 1932) a čestnými členstvími v různých československých a mezinárodních kulturních institucích (např. Umělecká beseda slovenská, Národopisná spoločnosť československá, Unie slovanských novinářů, Společnost pro hudební výchovu) získal oficiální ceny – Řád práce (1954), Zasloužilý umělec (1959), Národní umělec (1968), Národní cena Slovenska (1975), Řád republiky (1979) či Řád Tomáše Garrigua Masaryka III. třídy in memoriam (1991).

Na jeho počest vznikly filmové i televizní dokumenty (1970, 1994) a dokonce poštovní známka (2008).

HUDBA

Xindl X – nová deska z vyhoření

Ondřej Ládek známý jako Xindl X vydal v půlce září osmé studiové album *Fén X*, ze kterého posluchači už více než polovinu písní znají. Novinku označuje jako pokus utéct případnému syndromu vyhoření, poprvé se při skládání obklopil týmem spoluautorů.

Měl dojem, že udělal sedm řadovek a že se začíná motat v kruhu. Říkal, že zvažoval, že se na pop vykašle a začne dělat jenom muziku pro divadlo. Vůbec neměl chuť do tvorby nové studiovky. Jako experiment cinknul Jendovi Vávrovi, kamarádovi z dob, kdy s ním a jeho kapelou Jananas jezdil společné koncerty, jestli mu pomůže s texty. Pak zavolali Filipu Vlčkovi, Honzovi Steinsdörferovi, Kubovi Lenzovi a Radku Tomáškoví, který byl bubeníkem v Xindlově první kapele, s tím, že si zkusí zahrát a třeba z toho něco vznikne. Žádný stres. Jak od toho neměli očekávání, najednou vzniklo strašně moc věcí. V tu chvíli Xindl X věděl, že deska je, aniž by ji plánoval. Pomohla snaha udělat to jinak, než byl dosud zvyklý. Doteď Xindl X psal věci sám s kytarou, až pak došel k producentovi, který tomu dával hudební kabát. Tentokrát k tomu poprvé od vysokoškolských kapel pustil i jiné lidi. Nepotřeboval totiž řešit ego.

Nové album Letní kapely

Aktuálně nejvýraznější projekt muzikanta a výtvarníka Jaromíra Švejdíka – to je jeho druhá deska nazvaná *Jako pes*. Po skladbě *Problém*, která vyšla příznačně na začátku astronomického léta, nyní s koncem prázdnin představuje další singl *Venkov*. A ten oproti kařkovskému *Problému* nemůže být odlišnější.

Pohodová písnička je totiž lehkou ódou na letní nicnedělání. „Tenhle venkov má něco do sebe,“ zpívá Švejdík a až užasle vyjmenovává všechny ty benefity venkovského azylu: „Za okny zahrada, louka a les / Ptáci zpívají, psi štěkají / V dálce zvony zvoní.“ Jenže celé to má poněkud trpkou příchut. Tohle nebude pohodová dovolená, ale útěk od rozbitého vztahu. „Než přijde tma / Černá a zlá / Do města ti zavolám / Jak se máš a co děláš // A ticho odpoví / Ať se nestarám / A zůstanu / Tam kde jsem a nepátrám,“ nachází vypravěč odpověď v mrtvém telefonním sluchátku.

Pozitivní a prosluněné se tu v přirozené básnické zkratce potkává se smutnými aspekty života. Text si skvěle rozumí s houpavým doprovodem zkušených muzikantů, pojetí skladby podtrhuje až dovolenkovou atmosféru, neustále přítomný zůstává jakýsi vnitřní smutek.

Venkov je další krok k chystanému druhému albu kapely, které slibuje být událostí na domácí hudební scéně.

musicserver.cz

Nový klip skupiny Kabát

Skupina Kabát zveřejnila jako pozvánku na Po čertech velký turné 2024 klip k písni *ONI* z posledního studiového alba *El Presidente*. Chystanými koncerty oslaví pětatřicet let svojí existence ve stejné sestavě.

Klip *ONI* natočil Kabát na červnovém koncertu v Jihlavě uskutečněném v rámci Vysočinafestu. Už tam představil

fanouškům část vizuálních vychytávek a vyzkoušel téměř celý playlist, který si pro podzimní turné připravil.

Skupina Kabát zároveň oznámila, že se jí se podařilo nahradit plánovanou koncertní zastávku v Olomouci Prostějovem. Původně chystaný koncert se ani přes veškerou snahu managementu nakonec uskutečnit nemůže, a proto vyhledal adekvátní náhradu. „Obrátili jsme se na město Prostějov a jeho zimní stadion a ti nám obratem nabídli azyl pro náš koncert. Všichni, kterých se to týkalo a potřebovali jsme jejich souhlas, nám vyšli maximálně vstříc. My jim za to moc děkujeme! S ohledem na vzdálenost od Olomouce to považujeme za ideální možnou náhradu a všechny olomoucké fanoušky tímto zveme do Prostějova. Termín se nemění, tj. koncert je naplánovaný na 26. října 2024,“ informoval Kabát na svých webových stránkách.

Podzimní výroční turné, na kterém Kabát oslaví pětatřicet let ve stejné sestavě, zůstává tady termínově beze změny, jen se koncert naplánovaný na 26. října přesouvá na jiné místo.

Kulaté výročí skupiny Tři sestry

Skupina Tři sestry příští rok oslaví čtyřicet let své existence. S oslavami začala nyní. Prvním počinem roční narozeninové párty se stalo vydání videoklipu k písni *Homosexuál*. Koncertní turné s názvem Vinyl tour 2024/25 aneb Best of 1985-1996 začalo letos 4. října koncertem v kulturním domě Hodonín. ČTK o tom za skupinu informovala Alena Rydvalová. „Klip byl natočen v prosinci 2023 během pražského vánočního koncertu v O2 areně, kterým vyvrcholilo společné turné Tří sester a Horkýže Slíže, čímž co do počtu účinkujících drží v sesterských klipech jednoznačně prvenství. Dílo je to radostné, plné spontánních projevů a bez ostychu,“ uvedla Rydvalová.

Koncertní turné letos nabídne čtyři podzimní zastávky, pokračuje v březnu a dubnu 2025 v klubech a kulturních domech. Nabídne čtrnáct koncertů s repertoárem výhradně z prvních pěti řadových alb – *Na kovárně to je nářez*, *Alkáč je největší kocour aneb Několik písní o lásce*, *Švédská trojka*, *Hudba z Marsu* a *Zlatí hoši*. Zazní přesně čtyřicet starých písní. „Tímto počinem se po letech vrátíme ke svým původním pub-punkovým kořenům. Fanoušci se tak mohou těšit nejen na písně notoricky známé a časem prověřené, ale i na skladby, které ještě na koncertech nikdy neslyšeli,“ vzkázala kapela.

JUBILEUM

Jana Koubková 75 (* 31. 10. 1944, Roztoky u Prahy)
Jana Koubková je jazzová zpěvačka, skladatelka, bývá označována za nestorku českého jazzu. Zpívá od svých šesti let – ve sborech, vokálních skupinách, jazzových skupinách (např. v Jazz Half Sextetu hudebníka V. Kotrubenka) i sólově. Jako jazzová sólistka se prosadila v roce 1975 v Jazz sanatoriu Luďka Hulana. Prošla řadou různých stylů, od blues, swingu, mainstreamu, přes bebop, latin, free až po world-ethno a fusion. V roce 1981 založila festival jazzových, bluesových a rockových zpěváků Vokalíza. Šest

let působila na Pražské státní konzervatoři v oboru interpretace. Skládá písně a filmovou hudbu, působí v rozhlasu, píše fejetony, sloupky a poezii. V Českém rozhlasu Vltava se stala moderátorkou pořadu *Jazzové dopoledne*, s vlastním výběrem hudby.

VZPOMÍNKA

Karel Gott (14. 7. 1939, Plzeň – 1. 10. 2019, Praha)
Karel Gott byl český šlágrový zpěvák, herec a malíř. V letech 1965-2019 se prodaly desítky miliónů nosičů hudebních alb s jeho nahrávkami, což z něj učinilo nejúspěšnějšího českého interpreta. Během kariéry vydal celkem 293 sólových alb na domácí scéně i v zahraničí. Zpíval nejen česky, ale i německy, latinsky, anglicky, slovensky, maďarsky, italsky či rusky.

V anketách Zlatý slavík a později Český slavík získal celkem dvaatřicet ocenění. Dále obdržel více než 120 televizních ocenění, dvaatřicet zlatých desek, diamantovou desku, dvě ceny Anděl, opakovaně se umístoval na prvních příčkách českých hitparád a prodeje desek. V české populární hudbě měl dominantní pozici, dobře známý byl také v zemích Východního bloku, v německy mluvících zemích a v Belgii.

Celkově nazpíval kolem 2 500 písní. Spolupracoval s mnoha významnými umělci. Patří mezi pět nejprodávanějších interpretů v historii německé hudby. Jeho nejprodávanější album byla deska *Karel Gott*, která byla nazpívaná v ruštině. V Česku se nejprodávanějším albem stala vánoční deska *Vánoce ve zlaté Praze*, která je dodnes vyvážena do celého světa.

Karel Hašler (31. 10. 1879, Zlíchov – 22. 12. 1941, Mauthausen)

Karel Hašler byl český písničkář, herec, textař, skladatel, spisovatel, scenárista, dramatik a režisér, Rytíř české kultury in memoriam.

Od roku 1897 hrál ve smíchovském divadle Pavla Švanďy. Poté hrál v Národním divadle v Brně a v divadle v Lublani, kde účinkoval v činohře i opeře. V roce 1903 byl přijat do Národního divadla v Praze, kde ztvárnil řadu rolí.

Dne 21. března 1908 uzavřel v Praze na Staroměstské radnici civilní sňatek se Zdenkou Frimlovou, sestrou klavíristy a hudebního skladatele Rudolfa Frimla.

V roce 1916 byl Karel Hašler z Národního divadla propuštěn pro nekázeň. Už před tím ale zpíval své písně v pražských restauracích a od roku 1910 ve vlastním kabaretu Lucerna.

Ke svým písním psal texty i melodie. V roce 1919 Hašler otevřel vlastní hudební vydavatelství, kde vycházely šansony z repertoáru Lucerny.

Během první světové války jezdil se svým dalším kabaretem Rokoko na turné po českých zemích. Po válce se vrátil ke kabaretu Lucerna (1918-1923), pak byl režisérem ve Varieté (nynější Hudební divadlo v Karlíně), od roku 1929 opět v Rokoku. Po krátkém působení ve Vinohradském divadle se začal intenzivně věnovat práci pro film, často ve spolupráci se skladatelem Milošem Smatkem.

Písně začal skládat již před první světovou válkou, a to zejména díky svému švagrovi Rudolfu Frimlovi, který na něj měl velký vliv. Napsal přes tři stovky písní, kup-

letů a šansonů (*Po starých zámeckých schodech, Ta naše písnička česká, Staré topoly, Kampak na nás, bolševici, Pětatřicátníci, Dopis ze zákopů, Čí je Praha? Naše!*). Jeho skladby rychle zpopularizovaly, texty pojednávaly o patriotismu, lásce k Praze, ale také rýpaly do politiků. I díky nebývale chytlavým melodiím se staly mezi posluchači tak oblíbenými. Říká se, že mu mnohdy stačil jeden den na složení a nazpívání písně. Další den nato si ji už zpívala celá Praha.

Hned jak přišla éra zvukového filmu, začal skládat filmovou hudbu. První zvukový český film *Tonka Šibenice* z roku 1930 byl uveden právě dvěma jeho písničkami – *Hradčany krásné* a *Když v Praze padá sníh*. O dva roky později si zahrál ve filmu *Písničkář*. Ten sám napsal a zároveň se stal jeho biografií. Právě z něj pochází i jeho nejznámější skladba *Ta naše písnička česká*.

Mj. byl též autorem divadelních her a operet (*Dcera druhé roty*, 1938, *Americký hotel*, 1939), fejetonů, satir, básní a přispíval do *Venkova* či *Humoristických listů*. Jako autor a herec se uplatnil i v rozhlasu (*Jak jsem bořil Rakousko*, 1928 aj.). Jeho vlastenecká a protiněmecká hrdinná práce se mu za nacistické okupace stala osudnou.

Za druhé světové války i přes zákaz zpíval vlastenecké a protiněmecké písně. Na začátku roku 1941 byl poprvé zatčen gestapem, propuštěn, 2. září zatčen znovu přímo během natáčení filmu *Městečko na dlani*, kde pracoval jako umělecký poradce. Nejprve byl uvězněn na Pankráci a poté v Drážďanech. 17. října 1941 skončil v koncentračním táboře Mauthausen. Na následky mučení, neléčené flegmóny a úplavice Karel Hašler 22. prosince 1941 zemřel.

Již za jeho života byly podle jeho oblíbených písniček „hašlerek“ pojmenovány tvrdé bylinkovo-mentolové bonbóny. Jmenuje se po něm asteroid (37939) Hašler (1998 HA), objevený Lenkou Kotkovou. Hašlerovy písničky dosud hraje staropražská kapela Hašlerka.

O jeho životě byl natočen medailon *Český písničkář* (1977) a seriál *Pražský písničkář* (1996). Na jeho osobu zavzpomínal kolega Rudolf Deyl st. v knize *Písničkář Karel Hašler* (1968) a další herci.

Kulturní klub Čechů a Slováků v roce 2005 odhalil v bývalém koncentračním táboře Mauthausen jeho pamětní desku. Při příležitosti 130. výročí jeho narození (31. října 2009) byl na Starých zámeckých schodech odhalen jeho pomník akademického sochaře Stanislava Hanzíka.

Symbolický hrob Karla Hašlera je v rodinné hrobce na hlubočepském hřbitově, kde je pohřbena jeho matka.

Dalibor C. Vačkář (19. 9. 1906 – 21. 10. 1984) – skladatel Dalibor Vačkář vystudoval kompozici na pražské konzervatoři u Otakara Šína a na mistrovské škole u Josefa Suka. Hru na housle studoval na konzervatoři u Rudolfa Reissiga a na mistrovské škole u Karla Hoffmana (1926).

V jeho dílech se zpočátku odrazil vliv jeho učitele Josefa Suka: základní lyrický tón, vnitřní opravdovost a přemýšlivost, smysl pro harmonické i témbrové novotvary. Avšak nová hudební řeč předválečné moderny i živelnost jazzu (dva roky působil v orchestru Jaroslava Ježka) ho podnítila k vlastní kompoziční cestě.

Od počátku jej přitahovaly koncertní a sólové kompozice pro hudební nástroje všeho druhu. Tento zájem pramenil jednak z odkazu jeho otce, populárního skladatele, dirigenta a organizátora Václava Vačkáře (s ním také napsal dodnes vyhledávanou *Instrumentaci symfonického orchestru a dechové hudby*), a také z vlastní zkušenosti profesionálního instrumentalisty. Vždy ho zajímalo, co je kterému nástroji výrazně vlastní a co dokáže hrát s přesvědčivým hudebním sdělením.

Vytvořil dva koncerty houslové, dva klavírní, koncert pro smyčcové kvarteto, pro varhany, cembalový koncert, dále hobojevý, klarinetový, saxofonový, ve formě concerto grosso s kytarou a akordeonem, fagotový, jazzový trubkový, koncert pro soubor bicích nástrojů, trombonový aj., každý ozvláštňený nástrojovou kombinací.

Z komorních skladeb uvedme žestový kvintet, skladbu pro kytaru a flétnu, pro kytaru a violoncello, pro trubku a varhany, mnoho skladeb pro klavír, sonátu *Dedikace pro housle a klavír*, *Furiant pro smyčcové trio* a další.

V období největší autorské zralosti se Dalibor C. Vačkář stává výrazně moderním autorem, jenž však neopouští tradice ani českost. Ve své hudbě rozehrává s velkou chutí harmonické, rytmické a stylistické ozvláštňení, slyšíme v nich věčný dialog mezi čistým nitrem a „hlučícím“ světem. Tento dialog se projevuje výrazně právě v jeho koncertních skladbách.

Z orchestrální děl uvedme čtyři symfonie, *Symfonické scherzo*, *Symfonietu pro lesní roh, klavír a orchestr*, *Furiant*, *Appellatio pro orchestr a sbor*, balety *Švanda dudák* a *Sen noci svatojánské*, celou řadu vokálních skladeb, *Prelude pro komorní orchestr* ad.

Do srdcí posluchačů se zapsal mnoha tanečními písničkami, a především hudbou k filmům (např. *Pyšná princezna*, *Dívá Bára*, *Dovolená s Andělem*, *Anděl na horách*, *Kde alibi nestačí*, *Tajemství krve* aj.).

Vilém Blodek (3. 10. 1834, Praha – 1. 5. 1874, Praha) Vilém Blodek byl český hudební skladatel z období českého hudebního romantismu, flétnista, klavírista, sbormistr a hudební pedagog. Pocházel z chudého prostředí. Díky svému mimořádnému hudebnímu nadání byl Blodek již ve dvanácti letech přijat na Pražskou konzervatoř, kde absolvoval v letech 1846-1852 studium hry na flétnu u Antonína Eisera. Znalosti, potřebné pro komponování, získával od tehdejšího ředitele konzervatoře Jana Bedřicha Kittla, který vyučoval harmonii a kontrapunkt; studium kompozice jako samostatného oboru bylo na Pražské konzervatoři zavedeno až roku 1889. Ve hře na klavír byl údajně soukromým žákem Alexandra Dreyschocka.

Poté působil dva roky Haliči jako soukromý učitel hudby. Poté se vrátil do Prahy, kde působil jako sbormistr, kla-

vírista a soukromý učitel hudby. V roce 1860 se stal profesorem hry na flétnu na pražské konzervatoři. Penzionován byl v důsledku duševní nemoci roku 1871. Coby hudební skladatel působil prakticky již od svého dětství. Zemřel předčasně ve věku devětatřiceti let, poslední čtyři roky svého života pobýval ústavu pro choromyslné v pražských Kateřinkách, kde nakonec 1. května 1874 zemřel.

Pro své pedagogické působení napsal Blodek počátkem šedesátých let *Školu hry na flétnu*, tři flétnové skladby s klavírním doprovodem a *Flétnový koncert*, který patří k nejzdařilejším i ve světovém měřítku.

Nejslavnějším Blodkovým dílem je jednoaktovka *V studni*, inscenovaná v následujícím roce po Smetanově *Prodané nevěstě*. Svým vtipným námětem a svěžím, přiléhavým hudebním ztvárněním působí jako její drobnější paralela. Na čas se dokonce stala v českém prostředí nejhranější operou a od konce sedmdesátých let 19. století začala pronikat i do zahraničí. Opera *Zíték*, započatá roku 1868, zůstala nedokončena.

Trio Bohémo vydalo debutové album s díly Bedřicha Smetany a Franze Schuberta

Trio Bohémo, které se již několik let těší úspěchům na prestižních soutěžích a ve světových koncertních sálech, vydalo v uplynulých dnech u Supraphonu své debutové album.

Album obsahuje dvě významná klavírní tria: Smetanovo *Trio g moll* a Schubertovo *Klavírní trio č. 2 Es dur*. Album vychází na CD a digitálně a jako první supraphonská nahrávka klasické hudby navíc i ve formátu Dolby Atmos umožňující poslech pomocí technologie prostorového zvuku.

Trio Bohémo bylo založeno v roce 2019. Členy jsou Matouš Pěruška (housle), Kristina Vocetková (violoncello) a Jan Vojtek (klavír). I přesto, že jsou všichni členové z České republiky, setkali se až během studií v maďarské Budapešti a brzy poté se rozhodli vytvořit klavírní trio. Soubor rychle získal uznání. Obdrželi druhou cenu na prestižní soutěži Gianni Bergamo Award ve švýcarském Luganu. Následně spolupracovali s italskou společností Le Dimo-

re del Quartetto, která jim udělila cenu Soubor roku 2021. Na mezinárodních soutěžích získali další ocenění, včetně první ceny na Mezinárodní soutěži Johanna Brahmsa v Rakousku a vítězství na Parkhouse Award v Londýně. Trio Bohémo debutovalo v prestižních koncertních sálích, jako je londýnská Wigmore Hall nebo Musikverein ve Vídni, i na festivalech jako Pražské jaro nebo Gent Festival van Vlaanderen. Trio také bylo členem European Chamber Music Academy, kde spolupracovalo s významnými evropskými profesory. Matouš Pěruška hraje na výjimečné housle z dílny Mattea Goffrillera, což je možné díky štědré podpoře Dr. Jana Telenského.

Kulaté výročí FOKu

Symfonický orchestr FOK hl. m. Prahy oslavil v těchto dnech devadesát let od svého založení, které je datováno 10. říjnem 1934.

Symfonický orchestr hl. m. Prahy FOK je předním českým tělesem s úctyhodnou tradicí a mezinárodním renomé, který obohacuje koncertní život české metropole a zároveň na nejvyšší úrovni reprezentuje Prahu a českou kulturu v zahraničí. Jako oficiální orchestr hlavního města Prahy sídlí a koncertuje v atraktivním prostoru Obecního domu. Od roku 2031 by se měla stát jeho domovem nově postavená Vltavská filharmonie. Zkratka FOK symbolizuje původní branže (Film – Opera – Koncert), odkud v roce 1934 přišli muzikanti do orchestru založeného Rudolfem Pekárkem. Orchester je odnepaměti označován též jako Pražští symfonikové.

Od sezóny 2020/2021 je šéfdirigentem Pražských symfoniků Tomáš Brauner. Před ním se na postu šéfdirigenta vystřídal např. Rudolf Pekárek, Václav Smetáček, Jiří Bělo-

hlávek, Petr Altrichter, Gaetano Delogu, Serge Baudo, Jiří Kout a Pietari Inkinen. Designovaným šéfdirigentem od sezóny 2025/2026 je Tomáš Netopil.

Každou sezónu odehrají Pražští symfonikové v Praze na padesátku orchestrálních koncertů. Před zahájením sezóny se orchestr setkává se svým publikem na tradičním open air koncertu ve Valdštejnské zahradě.

Symfonický orchestr hl. m. Prahy FOK hostoval ve většině evropských zemí, opakovaně ve Spojených státech amerických, navštívil rovněž Jižní Ameriku, Portoriko, Tchaj-wan, Turecko, Izrael, Omán, Čínu a další země. Tradiční destinací pro zájezdy je Japonsko a Jižní Korea, kde orchestr v lednu 2024 zahájil Rok české hudby. V 90. sezóně Pražské symfoniky čekají zájezdy do Německa, Velké Británie a Irska.

Dlouhou tradici orchestru dokládá rozsáhlý katalog gramofonových, rozhlasových a televizních snímků, nejzajímavější archivní nahrávky FOK zpřístupnil online. Orchester nahrál hudbu k většině českých filmů třicátých let; mezi prvními byly *Hrdinný kapitán Korkorán*, *Dívka v modrém*, *Hej rup!*, *Svět patří nám*, *Škola základ života*, *Tři vejce do skla* a *Kristián*. Pod taktovkou šéfdirigenta Tomáše Braunera natočili Pražští symfonikové Dvořákovy *Slovanské tance*, skladby Karla Husy včetně legendární *Hudby pro Prahu 1968* nebo klavírní koncerty Sergeje Rachmaninova s Lukášem Vondráčkem.

Značka FOK je též spojena s pořádáním komorních koncertů. Cykly *Komorní hudba* a *Stará hudba* pořádá FOK v kostele sv. Šimona a Judy, který též spravuje. V Rudolfinu pořádá od padesátých let cyklus klavírních recitálů pod názvem *Světová klavírní tvorba*, v Klášteře sv. Anežky České cyklus *Obrazy a hudba* a v Divadle Viola hudebně-literární pořady cyklu *Slovo a hudba*.

Úhoř Pepík

Na rušné Spálené ulici, jen pár desítek metrů od otáčející se hlavy Franze Kafky, zatlačíte na dveře budovy bývalé pojišťovny a vstoupíte do secesní haly, postavené na počátku 20. století. Všude mramor a křišťálová svítidla. A v této budově najdete úhoře Pepíka. Nenápadně odpočívá v mozaikové fontáně uprostřed haly.

Ale pozor, je to už Pepík č. 3. Zvědaví návštěvníci, kteří se k malé tůni přiblíží, tu mohou spatřit ochočeného úhoře, který se v této tůni vyskytoval již od roku 1914. A jak se původní Pepík v kašně ocitl?

V roce 1914 chytil jistý pan Oulík, zaměstnanec pojišťovny, které budova patřila, ve Vltavě úhoře. Přezdíval mu Pepík. Úhoře pak umístil do kašny budovy, kde pracoval.

Postupně si Pepíka oblíbili všichni zaměstnanci firmy a o zvíře se vedle pana Oulíka starali. Úhoř se stal maskotem budovy, přežil obě světové války a ještě dlouhá léta po nich. Pepík nakonec zemřel v roce 1976, dvaasedesát let po svém odchytu. Jeho ostatky jsou nyní vystaveny v Národním muzeu.

O několik let později, v roce 1993, se vedení budovy rozhodlo v této tradici pokračovat a do kašny připlaval Pepík II. Bohužel nezdedil dlouhověkost svého předchůdce a poměrně rychle zemřel.

Dnes je v kašně k vidění Pepík III. Byl sem umístěn v roce 2004, tedy před dvaceti lety. I po smrti pana Oulíka

je nadále hýčkán zaměstnanci budovy. „Ahoj Pepíku, schováš se? Nechceš se jít najíst?“ říká uklízečka, když prochází kolem kašny. A co má mazlíček Pepík na jídelníčku? Každý den pár červů.

Pepík III. obvykle zůstává ukrytý v neprůhledné rouře, která mu slouží jako útočiště, a zdá se, že si užívá klidu.

Zdeňka Kuchyňová, Marine Allain
(redakčně zkráceno)

Rod Geymüllerů a zámek Kamenice nad Lipou

Uměleckoprůmyslové museum v Praze ve spolupráci s městským muzeem v Kamenici nad Lipou uspořádalo komorní výstavu historických fotografií, archiválií a několika desítek předmětů z původního zámeckého vybavení, která přibližuje návštěvníkům dějiny zámku Kamenice nad Lipou v období 19. a 20. století a především jeho tehdejší majitele – svobodné pány Geymüllery. Ti byli vlastníky zámku od roku 1831 až do konce druhé světové války, kdy byli v létě 1945 z rodového panství vyhnáni a donuceni k vystěhování do Rakouska.

Konfiskovaný zámek pak sloužil v letech 1945-1998 jako dětská ozdravovna. V roce 1998 jej získalo do správy Uměleckoprůmyslové museum v Praze, které ho nákladně zrekonstruovalo a v roce 2004 zpřístupnilo veřejnosti.

Výstava představuje nejvýznamnější osobnosti rodu Geymüllerů, jehož příslušníci se na počátku 19. století

Zámek Kamenice nad Lipou, současný stav

prosadili v rakouské monarchii jako zdatní obchodníci a úspěšní bankéři. Za své zásluhy byli císařem Františkem I. nobilitováni.

Dobové snímky z majetku Národního památkového ústavu (ze zámku Červená Lhota) a Městského muzea v Kamenici nad Lipou dokumentují historické interiéry zámku i život šlechty na tomto panském sídle, včetně aristokratických slavností, zábav a sportovních zálib. Několik exponátů zapůjčila pro výstavu také rodina pana Rudolfa Geymüllera, sídlící dnes na zámku Hollenburg v Rakousku.

Cílem výstavy, věnované osudům zámku a jeho majitelů, je příspěvek k oživení historické paměti a alespoň malým dílem splatit dluh současníků vůči těm, na jejichž odkaz dnes můžeme navazovat.

Součástí okruhu jsou i expozice *Hledej hračku!*, *Pod parou* a *Mříže, klíče, zámky* v renesančním sále zámku, která je první stálou expozicí specializující se na toto řemeslo v České republice. Představuje ukázky středověkých, renesančních a barokních mříží a zábradlí, stejně jako historické zámky, klíče, klepadla a železářské zboží pocházející od románského období do 19. století. Interaktivní program umožňuje návštěvníkům vyzkoušet si mechanismy zámků a klepadel nebo aktivovat draka z tepaného železa. Ve sklepích zámku se nachází monumentální objekt vytvořený sklářskou umělkyní a sochařkou Alenou Matějkovou *Cesta* a ukázka ze sbírky venkovní keramiky UPM. (mk)

Nová výzdoba stanice metra Florenc

Stanice metra Florenc na lince C má novou výzdobu. Na stěny u kolejí přibýly dva muraly, které jsou známé spíše z venkovních prostor.

Mural art je moderní umělecký směr zaměřený na velkoplošnou malbu na stěny ve veřejném prostoru. Na rozdíl od street artu nebo graffiti, které z hlediska zákona vznikají nelegálně, mural je většinou objednaný majitelem stěny kvůli její výzdobě.

Během nočních pauz metra je vytvořili autoři Michal Škapa a Matěj Olmer. K vidění tu budou minimálně do konce roku.

Rozměrné muraly s délkou přes 35 metrů vznikly k letošnému 50. výročí pražského metra. A to v rámci programu Umění pro město, na kterém spolupracuje pražský dopravní podnik (DPP) a Galerie hl. m. Prahy (GHMP).

„Technické podpěry, které jsou umístěny ve stanici metra Florenc po dobu rekonstrukce stropní desky, si přímo říkaly o nějaké umělecké pojednání,“ vysvětluje kurátorka

Nový mural ve stanici Florenc

GHMP Marie Foltýnová, proč se malby objevily právě zde, na sádkartonových podkladech nad kolejí.

„Rutinní čekání na nástupišti se tak může díky výtvarným vstupům do prostoru metra stát kulturním zážitkem,“ věří Anna Švarc z DPP, která je od roku 2019 hlavní architektkou metra.

Umělecké projekty kurátorky svěřily dvěma autorům, kteří mají zkušenosti se streetartovou scénou – Matěji Olmerovi a Michalu Škapovi. Oba umělci byli představeni veřejnosti a vernisáž se konala přímo na platformě metra za plného provozu.

„Je to taková semi-abstraktní krajina, ve které jsou zakódovaná písmena, je tam napsáno La Nature (příroda) a je to vlastně fantaskní krajina, která by měla být v kontrastu s tím technicistním prostředím metra,“ představuje svoje dílo Matěj Olmer. Nazval ho *Krajina posedlá tmou*, podle písničky Suchého a Šlitra.

„Ten můj kus, to je taková koláž, vychází z mého díla, kdy dávám dohromady fragmenty města,“ popisuje svůj mural nazvaný *Město M* druhý tvůrce, Michal Škapa. „Tady jsem použil hodně prvků ze samotného metra, protože mě od malička fascinuje. Jedna z mých hodně raných vzpomínek je z Želivského, kdy se otevírala stanice, a pro mě to byla taková brána do města,“ vzpomíná.

„I mě vždycky metro a jakýkoliv urbánní prostor a dopravní systém obecně fascinovaly, takže zažít metro z této perspektivy bylo každopádně úžasné,“ dodává Olmer.

Každý z umělců si konkrétní námět volil sám. „Ale myslím, že se zajímavě doplňují, moje věc je víc prokreslená a detailní, s Matějovou divokou gestickou věcí hrají hezky dohromady,“ hodnotí Škapa.

Oba autoři měli týden na to, aby přeměnili prázdnou plochu v originální umělecké dílo. Pracovali výhradně v noci. „Tím, že se nachází v kolejí, tak jsme je museli dělat v době, kdy metro nejedí a jsou vypnuté všechny proudy, které jdou do kolejí. Dělali jsme je každý den od jedné v noci zhruba do 3:20,“ popisuje Škapa období nočních šicht. „To bylo velmi náročné, byla to docela práce pod tlakem, což ale tomu výsledku svědčilo,“ myslí si Olmer. Jako výzvu to bral i jeho kolega, který na zeď spotřeboval kolem dvou stovek lahví spreje.

Oba jsou nadšení, že jejich zhmotněné umělecké vize budou moci spatřit lidé, kteří tudy denně procházejí a projíždějí. „Je to takové ozvláštňení prostoru a patří sem. Vždycky, když se stavělo pražské metro, tak byly stanice spojené s různým typem umění,“ připomíná Škapa s uměleckou přezdívkou Tron.

Toto umění ale bude na Florenci jen dočasně. „Určitě do konce tohoto roku, a pak se uvidí, jak bude probíhat rekonstrukce. Nebo případně bychom mohli obměnit expozici,“ uvádí k tomu Foltýnová.

Do konce tohoto roku přibudou dočasné umělecké intervence i na dalších pěti stanicích na lince C (Vyšehrad, Budějovická, Kačerov, Pražského povstání a I. P. Pavlova).

Vizuální podobu metra doplní také dvě trvalé umělecké práce – do otevřeného průchodu z hlavního nádraží na Žižkov se bude instalovat dílo Richarda Loskota nazvané *Variety*. „Bude generovat různé nápisy a připomínat tak původní informační technologie jak metra, tak vlaku,“ přibližuje kurátorka. Na zrekonstruovanou Florenc se zase umístí světelné dílo Jana Poše. (mk)

Winston Churchill na hradě Veveří

Někdejší britský premiér sir Winston Churchill (1874-1965), jeden z nejslavnějších politiků všech dob, se pomyslně vrátil na brněnský hrad Veveří, aby tam oslavil 150. narozeniny. Toto někdejší sídlo moravských markrabat patřilo počátkem minulého století coby luxusní rezidence jeho příteli, baronovi Maurici Arnoldovi de Forest.

Winston Churchill proto Veveří navštívil třikrát, naposledy v roce 1908 na svatební cestě s manželkou Clementinou. „Milovníci historie se mohli potěšit scénkou, v níž Winston Churchill dorazil v doprovodu Clementiny na hrad. U Veveří pak jezdil historický autobus double decker i londýnský taxík. Videopozvánku na akci nám natočil britský velvyslanec Matt Field,“ řekl k projektu Jan Plachý z Klubu vojenské historie „Pětačtyřicátka“ Brno. Akce se konala poprvé.

Pořadatelé chtějí, aby na Veveří vznikla stálá expozice věnovaná Churchillovi. Jeho návštěvy na Veveří jsou zahaleny tajemstvím. Nedochovala se totiž žádná dobová fotka nebo písemnost přibližující podrobnosti Churchillových návštěv – na Veveří pobýval v letech 1906, 1907 a 1908. Po druhé světové válce si převzal Veveří stát a objekt byl pak v podstatě vydrancován. Mnohé z původního mobiliáře nenávratně zmizelo.

Baron de Forest sice na Moravě vlastnil četné podniky a polnosti, vystudoval ale v Británii, kde měl část jmění a často tam pobýval. Se sirem Winstonem ho pojily stejné politické názory. Churchill navštívil hrad v roce 1908 coby britský ministr obchodu. Do Brna podle dostupných informací přijel s manželkou Clementinou vlakem, odtud je odvezl na hrad automobil.

Churchillovy návštěvy na Veveří připomíná na hradě pamětní deska. Zmiňovaná akce upozornila také na jeho tvrdé postoje ve druhé světové válce vůči nacistickému Německu. Přímou v hradním areálu vzniklo ležení vojáků z 1. československé smíšené brigády, které Churchill navštívil v roce 1940 s československým prezidentem Edvardem Benešem v Moreton Paddoxu.

Turistickou chloubou Londýna je přímo v jeho centru, zakotvený na řece Temži, historický křižník HMS Belfast, který hrál také významnou roli ve druhé světové válce. Za loď Belfast se přestrojilo historické plavidlo Morava vozící výletníky po Brněnské přehradě.

„Takovým vtipným bonusem pro naše příznivce bylo tričko Winston is back!, které vyrobili designéři Jan Kubíček a Matěj Zlatev,“ doplnil Plachý. Churchill je na něm za-

chycen s Brněnským kolem a jezdeckou sochou moravského markraběte Jošta. (mk)

V Brně opraví Měninskou bránu

Brněnské městské hradby, které za třicetileté války odolaly i Švédům, a také osudy tehdejších obránců moravské metropole přiblíží expozice, která vznikne do dvou let v Měninské bráně. Jde o jedinou zachovalou brněnskou historickou bránu; původně jich bylo pět. Objekt je již od roku 2020 kvůli špatnému technickému stavu uzavřen a čeká ho rekonstrukce.

„Po rekonstrukci připravujeme pro Měninskou bránu interaktivní expozici, která vtáhne návštěvníky do historie spojené s budováním brněnského opevnění a slavným příběhem spojeným s obranou města,“ řekla mluvčí Muzea města Brna Barbora Kachlířová. V expozici bude i kopie původního praporu někdejších ochránců města.

V čele Brňanů stanul v roce 1645 proti švédské přesile geniální vojevůdce Jean-Louis Raduit de Souches. Podle legendy byli Švédové unaveni a jejich generál Torstenson jednoho dne rozhodl, že pokud nebude město do poledne dobyto, s šiky odtáhne.

Unavení Brňané se o tom dozvěděli, nechali odbít poledne na kostelních zvonech již v 11 hodin dopoledne a Švédové odtáhli. Událost připomíná každý den to, že zvony ve městě odbíjejí poledne hodinu před dvanáctou.

Měninská brána vznikla ve 13. století a patří k nejvýznamnějším památkám ve městě. Ležela na hlavní obchodní příjezdové trase do Brna, a proto vždy čelila největšímu náporu nepřátel. Její současná podoba je z 15. století, přičemž za branou ležela dávno zaniklá Měninská čtvrt.

Objekt v uplynulých letech využívalo brněnské městské muzeum jako expozici. Před čtyřmi roky jej ale bylo nutné kvůli velmi špatnému technickému stavu uzavřít. Stále čeká na opravu.

Práce by měly začít v letošním roce na podzim a vyžádají si více než 40 miliónů korun. Objekt potřebuje zaizolovat proti vlhkosti, je zde špatná kanalizace a počítá se s tím, že po opravách bude bezbariérový. Stavební povolení na rozsáhlý projekt bylo již vydáno.

Brněnské hradby tvořily důmyslný systém městského opevnění. Uzavíraly nevelký prostor kolem dnešního centra. Tvořilo je nejen pět bran, ale i věže, bašty, parkánová zeď a vodní příkop. Z opevnění se zachovala jen Měnišská brána a kus hradeb pod hradem Špilberkem. (mk)

Dočasný památník

Už nikdy to nebude jako před tragickou střelbou 21. prosince 2023. V den, kdy uběhlo přesně půl roku od tragické střelby v budově filozofické fakulty na náměstí Jana Palacha, byl odhalen osmitunový neopracovaný menhir jako pietní připomínka památky obětí masakru. Dočasný památník má připomínat osudný den, kdy zemřelo čtrnáct lidí a více než dvě desítky jich byly zraněny. „Cílem bylo vytvořit důstojný památník, který by byl dočasný. Samozřejmě počítáme s tím, že v průběhu času vznikne stálé pietní místo. Záměr je takový, aby bylo dílo otevřeno interpretaci. I od pozůstalých, s kterými to řešíme, jsou reakce velice různé, vidí v tom různé věci,“ řekl serveru Lidovky.cz Martin Pehal, proděkan filozofické fakulty.

Rozhodnutí vychází z konzultací s psychology a dalšími experty. Bere v potaz zkušenosti s podobnými masovými útoky ze zahraničí – například ze Spojených států či Norska.

V přírodní plastice si podle autora, akademického sochaře Vojtěcha Adamce, každý může najít svůj význam. Kolemjdoucí v něm tak vidí prolitou krev, tvář, symbol zastavení i strom, jenž náhle přestal růst.

„A čeho se to týká?“ reaguje mladý muž na otázku, jak se mu pomník líbí. „Jo, to souvisí s tou střelbou. Na první pohled bych to asi neodhalil, ale každý si v tom asi najde svůj význam a to je důležité, protože ta událost zasáhla všechny úplně jiným způsobem. V té tmavší části vidím asi krev, která byla tehdy prolita,“ přemítá mladík. Jiní v tom vidí nakloněnou postavu, tvář, ale i strom. „Představuji si strom a symboliku toho, kolik mladých životů odešlo. Strom, který nejprve zapustí kořeny, pak začne růst a náhle se z ničeho nic zastaví. Je to krásné,“ říká Vladimíra, která míří na koncert do Rudolfiny. Kolemjdoucí se u monumentu zastavují a fotí si ho. Jiní jen tiše rozjímají. „Nedokážu teď nic říct, potřebuju nad tím jen tak v duchu popřemýšlet,“ říká jedna z nich. „Nedokážu si představit, jak to souvisí s tou střelbou. Moderní umění, no,“ povzdechne si spěchající kolemjdoucí. „Možná kámen jako symbol toho, že se něco zastavilo. Ve čtvrtek 21. prosince, tři dny před Vánoci, se na chvíli totiž zastavily životy nás všech,“ míní studentka Natálie.

Za účelem připomenutí je zde umístěn QR kód, který odkazuje na oficiální stránky univerzity, kde jsou medailonky všech čtrnácti kolegyň a kolegů. Ještě u kamene přibudou jména jednotlivých zavražděných.

Za účelem připomenutí je zde umístěn QR kód, který odkazuje na oficiální stránky univerzity, kde jsou medailonky všech čtrnácti kolegyň a kolegů. Ještě u kamene přibudou jména jednotlivých zavražděných.

Den české státnosti přilákal tisíce lidí do Strakovy akademie a na Vítkov

Více než 3 300 lidí využilo příležitosti prohlédnout si sídlo vlády v centru Prahy a výstavu historických vozidel v zahradě Strakovy akademie. Další 1 500 lidí zavítalo v Den české státnosti k Národnímu památníku na pražském Vítkově. Zájem byl především o prohlídku jindy nepřístupného prezidentského salónku.

Strakova akademie se 28. září otevřela pro veřejnost vůbec poprvé. Zájemci se tak podívali do zasedacího sálu vlády, starého tiskového sálu či nově zrekonstruovaného tiskového atria. V zahradě si poté mohli prohlédnout sbírku historických vozidel.

Den otevřených dveří pořádal na svátek svatého Václava také Národní památník na Vítkově. Majestátní stavbu architektů Jana Závorky a Jana Gillara navštívilo rekordních 1 512 lidí. Nahlédnout mohli do Slavnostní síně, Prezidentského salónku a do prostor hrobu Neznámého vojína. Ty se otevírají jen výjimečně, a to při slavnostních příležitostech, jako je konání pietních aktů a vojenských ceremoniálů.

ČNB vydává novou zlatou minci

Česká národní banka vydává zlatou minci v nominální hodnotě 5000 korun s motivy historického jádra Moravské Třebové. Pětitisícikoruna z cyklu Městské památkové rezervace je již v prodeji, uvedla banka v tiskové zprávě. Mince inspirovaná Moravskou Třebovou vychází jako osmá v pořadí. Nominální hodnota 5000 korun není totožná s prodejní cenou, která je výrazně vyšší a zohledňuje mimo jiné aktuální cenu zlata a náklady spojené s výrobou.

„Moravská Třebová se v období renesance stala natolik významným střediskem humanistické vzdělanosti, že se jí začalo přezdívat Moravské Athény. Dodnes se pyšní zachovalými pozůstatky nejstarších renesančních památek v Česku. Vydání zlaté mince věnované Moravské Třebové proto vnímám jako symbolické ocenění historického významu tohoto malebného města,“ uvedl guvernér České národní banky Aleš Michl.

Na zlaté minci jsou ztvárněny hlavní dominanty památkové rezervace. Na lící straně je průčelí budovy radnice a v pozadí věž renesančního zámku včetně arkád na jeho nádvoří. Na rubové straně mince se v horní části nachází koláž gotických a renesančních měšťanských domů. Ve spodní části je pak vyobrazena silueta věže barokního kostela Nanebevzetí Panny Marie, pod kterou je sgrafitová omítka z roku 1565 ve dvorním traktu radnice a také detail kašny na zámeckém nádvoří i morový sloup z roku 1718. Podobu mince pro ČNB navrhl Zbyněk Fojtů.

Na pomoc poničeným domovům seniorů vybral Český rozhlas téměř 4 milióny

3 milióny 900 tisíc korun se podařilo vybrat díky sbírce Nadačního fondu Českého rozhlasu. Výtěžek pomůže domovům seniorů, které poničily ničivé povodně. Sbírkou podpořil i speciální rozhlasový koncert. V zaplněné Státní opeře vystoupili například Petr Janda, Iva Janžurová nebo Jindra Polák ze Skupiny Jelen. Jen na vstupném se podařilo vybrat přes 650 tisíc korun. Peníze poputují do nejvíc zasažených domovů pro seniory – například do Domova seniorů v Krnově nebo Domova Iris v Ostravě. Konto navýší i peníze ze vstupného ze zahajovacího koncertu nové sezóny Symfonického orchestru Českého rozhlasu.

Nové obchodní aktivity Lesů ČR

Lesy ČR otevřely v Židlochovicích na Brněnsku zpracovnu zvěřiny s maloobchodní prodejnou. Uvedl to v tiskové zprávě generální ředitel státního podniku Dalibor Šafařík. Lidé tak budou mít v tomto regionu poprvé příležitost koupit si porcované jelení či daňčí maso nebo maso z divokých prasat. Zvěřinu lesníci nabízeli veřejnosti dříve, ale obvykle šlo o celá zvířata včetně kůže, což velkou část lidí odrazuje kvůli nutnosti zpracování i kvůli komplikovanému skladování.

Sezónně, zejména v návaznosti na dobu lovu různých druhů zvěře, bude mít podnik i nabídku masa z bažantů nebo zajíce. „Plánujeme také prodej hotových výrobků a některých uzenin,“ uvedl Svoboda. S prodejem zvěřiny začaly Lesy ČR v roce 2020, nyní je možné ji koupit na šedesáti místech, obvykle se však jedná o celá zvířata v kůži. Zájem zatím každý rok roste.

Úspěch vinařů z ČR na AWC Vienna

Vinaři z Česka získali na jedné z největších světových soutěží AWC Vienna 99 zlatých a 186 stříbrných medailí. Celkový medailový zisk je o sedmáct medailí nižší než v roce 2023, počet zlatých medailí se ale o šest zvýšil.

Nejúspěšnějším vinařstvím z Česka bylo Vinařství Piálek & Jäger z Nového Šaldorfu na Znojemsku. V tiskové zprávě o tom informovali společně zástupci Vinařského fondu, který účast vinařů na zahraničních soutěžích finančně podporuje, a Národního vinařského centra, které účast organizovalo. „AWC Vienna je jednou z nejprestižnějších soutěží na evropské scéně, a to nejen co do počtu přihlášených vzorků, ale i díky přísným kritériím hodnocení. Nejlepší vína z každé kategorie se dostávají až do závěrečného kola master testingu, kde se o nich rozhoduje pod vedením nejvýznamnějších degustátorů. Jsme velmi hrdí, že dvě moravská vína nejen postoupila do tohoto finále, ale navíc získala prvenství ve své kategorii,“ uvedl ředitel Národního vinařského centra Lubomír Maťák.

Z České republiky se soutěže zúčastnilo 345 vzorků od osmačtyřiceti výrobců.

Miliónové povodňové škody na Moravě

Povodně způsobily škody v rozsahu několika desítek miliónů korun také na památkách patřících kraji nebo církvi. Vážně je poškozený minoritský klášter v Krnově na Brun-

tálsku. Voda ho zaplavila do výšky okolo 1,5 metru. Velkou škodu voda způsobila i v nedávno opraveném zahradním sále v areálu bruntálského zámku. Vinou intenzivních dešťů jsou také vytopené sklepy i u Kotulovy dřevěnky v Havířově.

Celkové škody na krajských památkách odhaduje v desítkách miliónů korun. Škody okolo 20 miliónů korun odhadují v souvislosti s povodní i zástupci Diecéze ostravsko-opavské. Největší škody evidují v Krnově v kostele Narození Panny Marie u minoritů a v kostele Nejsvětější Trojice v Opavě. Voda tam sahala skoro ke dvěma metrům. V obou kostelích jsou už největší škody odklizeny díky pomoci dobrovolníků.

Národní svatováclavská pouť ve Staré Boleslavi

Příjezdem relikvie svatého Václava do baziliky nesoucí jeho jméno začala ve Staré Boleslavi Národní svatováclavská pouť. Letos do poutního místa dorazila nejcennější svatováclavská relikvie, tedy lebka. Na místo ji doprovodila hradní stráž a představitelé katolické církve. Pražský arcibiskup Jan Graubner poté na místě pronesl modlitbu za národ. Pout' ve Staré Boleslavi, kde byl kníže Václav v roce 935 zavražděn, vyvrcholila poutní mší na Mariánském náměstí. Tradičně se jí zúčastnily tisíce poutníků z celého Česka.

Lebka byla letos vystavena na oltáři mučedníků v kryptě baziliky sv. Václava. Podle pověsti je to na místě, kde byl kníže 28. září 935 zavražděn.

Stará Boleslav je nejstarším českým poutním místem spojeným se svatováclavskou tradicí i mariánským kultem. Národní svatováclavskou pout' obnovila římskokatolická církev v roce 2003.

Státním svátkem je 28. září od roku 2000 a v kalendáři je označeno jako Den české státnosti.

Zemřela poslední přeživší z Lidic Jaroslava Skleničková

Ve vysokém věku osmadvadesáti let zemřela Jaroslava Skleničková, poslední přeživší lidické tragédie. Ve svých šestnácti letech byla spolu s matkou a starší sestrou Miloslavou poslána do koncentračního tábora v Ravensbrücku, jejího otce nacisté zastřelili a vesnici srovnali se zemí. Skleničková zemřela tiše a v péči rodiny ve svém domě v Lidicích, uvedla její dcera Jitka Pečová.

Vše, čím si Skleničková v mládí prošla, poznamenalo její život i zdraví, ale nezlomilo ji. Podle svých blízkých své

Jaroslava Skleničková
27. 3. 1926 – 27. 9. 2024

trauma postupně zpracovala a dokázala žít šťastný život.

Během života vzpomínala na to, jak v táboře poznala obětavost a hrdinství žen, které jí byly velkým vzorem. „Po celý můj život jsem se snažila chovat stejně čestně, nezištně a obětavě jako ony,“ uvedla Skleničková, která události kolem Lidic zachytila v knihách *Jako chlapce by mne zastřelili* a *Vzpomínky mě stále tíží*.

Lidice jsou jedním ze symbolů nacistického teroru za druhé světové války. Nacisté je vypálili 10. června 1942. Důvodem byla domnělá souvislost jednoho z lidických obyvatel s atentátem na zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha.

Rekordní otáčivé hlediště v Českém Krumlově

Otáčivé hlediště Jihočeského divadla v Českém Krumlově mělo letos rekordní návštěvnost 59 004 diváků, což znamenalo obsazenost představení z 99 procent. Oproti roku 2023 je to o 9 813 diváků víc. Návštěvnost překonala i předcovidový rok 2019, kdy tehdy padl rekord 58 863 návštěvníků. Meziročně se zvýšily i tržby, a to o skoro 21 procent na 56,71 miliónu korun.

Na otáčivém hledišti uvedli 95 představení, pouze jedno zrušili. Díky úspěšnému roku Jihočeské divadlo nebude zdražovat vstupenky. V nové sezóně obnoví muzikál *Evita*, kterou přerušil covid. Novinkou bude Jihočeské matiné, cyklus komorních koncertů v Jihočeském muzeu. Novinářům to při představení 105. sezóny řekli zástupci divadla.

Titul Vesnice roku 2024 získal Vacov

Vesnicí roku 2024 České republiky je Vacov z okresu Pračatice v Jihočeském kraji. Na druhém místě skončila obec Palkovice z okresu Frýdek-Místek v Moravskoslezském kraji, třetí příčku obsadila Dolní Lhota ze Zlínska ve Zlínském kraji. Hodnotící komise vybírala z třinácti finalistů, kterými byli vítězové krajských kol. U soutěžících obcí hodnotila například společenský život, aktivity občanů, podnikání, občanskou vybavenost, úspory energií nebo péči o veřejná prostranství a zeleň. Letošního 28. ročníku soutěže se zúčastnilo 196 obcí.

Organizátoři vyhlásili vítěze v Uherském Hradišti, kde se také představili jednotliví finalisté. Loni se o titul Vesnice roku ucházelo 175 obcí, získala je Ostrožská Lhota z Uherskohradištska ve Zlínském kraji.

Tajemství zapečetěné obálky T. G. Masaryka

19. září 2025 se otevře zapečetěná obálka se zřejmě posledními slovy T. G. Masaryka. Národnímu archivu, který obálku uchovává, ji v roce 2005 předal po dohodě s Masarykovými vnučkami Annou a Herbertou Antonín Sum, poslední tajemník Jana Masaryka. Podle Suma obálka obsahuje Masarykova slova, která řekl krátce před smrtí svému synu Janovi. Národní archiv to uvedl v tiskové zprávě. Instituce na příští rok plánuje k otevření dopisu doprovodné akce. Obálka je označena slovy „pečeť do roku 2025“. „Obálka je uzamčena v trezoru jako důležitá památka na prvního československého prezidenta. Veřejnost ji mohla vidět 30. dubna 2018 na Pražském hradě v rámci výstavy *Labyrintem dějin českých zemí*. Vzbudila tehdy velký ohlas,“ uvedl ředitel Národního archivu Milan Vojáček.

Soukup a Sum byli osobními tajemníky Jana Masaryka do jeho smrti. Archiválie, které v bytě Jana Masaryka zůstaly po jeho smrti, se podařilo Sumovi poslat do Skotska, kam Soukup v červnu 1948 ilegálně emigroval. Archiv pak desítky let v emigraci opatroval.

Výstava českých korunovačních klenotů

Svatováclavská koruna, jablko, žezlo a další slavnostní insignie byly u příležitosti státního svátku sv. Václava k vidění ve Vladislavském sále na Pražském hradě. České korunovační klenoty představila výstava s podtitulem *Tajemná síla kamenů*. Hlavním předmětem jsou drahokamy, kterými jsou klenoty ozdobeny. Díky holografické animaci návštěvníci letos poprvé uviděli korunu tak, jak vypadala původně.

České korunovační klenoty představují nejcennější poklad na území Česka a jsou vystavovány pouze při výjimečných příležitostech. Prezident Petr Pavel nyní rozhodl, že výstava klenotů bude každý rok při příležitosti státního svátku svatého Václava. Klenoty budou ve Vladislavském sále vystaveny spolu se speciální vitrinou s drahokamy.

Soubor královských insignií, které sloužily jako odznaky vlády a moci českých králů, pochází z různých dob od středověku až po 17. století. Svatováclavská koruna patří dokonce k nejstarším evropským královským korunám. Je zhotovena ze zlata o ryzosti 21-22 karátů, má průměr i výšku 19 centimetrů a váží 2,358 kilogramu. Je zdobena drahými kameny, mezi kterými jsou i některé velmi vzácné a unikátní kusy.

„Třináct zelených smaragdů a šedesát perel, které v roce 1347 při korunovaci Svatováclavské koruně dominovaly, dal na konci svého života Karel IV. vyjmout a korunu nechal osadit modrými safíry. Návštěvníci měli na cestě k vitrině s korunovačními klenoty možnost seznámit se podrobně s jednotlivými drahokamy, kterými je Svatováclavská koruna ozdobena. Nejen s jejich historií, ale i s tím, kde a jak se vyskytují v přírodě.“

Korunovační klenoty jsou v současnosti uloženy v Korunní komoře katedrály svatého Víta na Pražském hradě. Jejím jediným vstupem jsou dveře v jihozápadním rohu Svatováclavské kaple. Klenoty lze z komory vyjmout jen v případě, že se sejde všech sedm klíčníků. Jimi jsou prezident a premiér, předsedové obou parlamentních komor, pražský arcibiskup, probošt svatovítské kapituly a primátor hlavního města.

Tradice vystavování českých korunovačních klenotů sahá do první republiky, první veřejná výstava se uskutečnila v roce 1929 při příležitosti 1000. výročí smrti sv. Václava. Klenoty byly zpřístupněny i po skončení druhé světové války roku 1945, dvakrát v padesátých letech minulého století (1955 a 1958), v přelomovém roce 1968 i za normalizace (1975 a 1978). Pokaždé si je přišly prohlédnout desetitisíce lidí.

V historii samostatné České republiky byly klenoty k vidění dosud osmkrát, naposledy loni v lednu. Zatímco za úřadování prezidentů Václava Havla i Václava Klause byly vystaveny vždy dvakrát (jednou v každém funkčním období, v případě Havla začala první výstava několik dní předtím, než se ujal úřadu), za prezidenta Miloše Zemana se vystavovaly celkem čtyřikrát.

Katarína Brezovská, Rozhlas.cz (redakčně zkráceno)

PRANOSTIKY NA ŘÍJEN

Spadne-li v říjnu listí, bude mokrá zima.
 Mlhy v říjnu – sněhy v zimě.
 Co v říjnu zimy přibude, v lednu jí opět ubude.
 Studený říjen – zelený leden.
 Sněží-li brzy v říjnu, bude mokrá zima.
 Čím dříve listí opadne, tím úrodnější příští rok.
 Když dlouho listí nespadne, tuhá zima se přikrade.
 Jestli má dub mnoho ovoce, bývá ráda tuhá a dlouhá zima.
 V říjnu hodně žaludů a bukvic oznamuje zimy víc.
 Když se táhnou ptáci blízko k stavení, bude tuhá zima.
 Říjen a březen rovné jsou ve všem.
 Divoké husy na odletu – konec i babímu létu.
 Čistý nový Měsíc v říjnu slibuje pěknou vinnou žeň.
 Září víno vaří, a co nedovaří, říjen dopeče.
 Září víno vaří, říjen mačká hrozen.
 Teplé září – říjen se mračí.
 Touží-li září po roce, bude v říjnu bláta po ose.
 Čím déle vlašťovky u nás v říjnu prodlévají, tím déle pěkné a jasné dny potrvají.
 Když čečetek nevídati, hotov se na tuhou zimu.
 Teplý říjen – studený listopad.
 Bouřka v říjnu třebas malá, sotva na to zima stálá.
 Říjen když blýská, zima plíská. (mk)

Z HISTORIE

6. října 1289, před 735 lety, se narodil **Václav III., král český** († 4. 8. 1306).

Václav III. (6. 10. 1289, Praha – 4. 8. 1306, Olomouc) byl český, polský a uherský král, poslední panovník z dynastie Přemyslovců. Byl synem českého a polského krále Václava II. a jeho manželky Guty Habsburské. Ve svých devíti letech roku 1298 byl zasnouben s dcerou uherského krále Ondřeje III. Po Ondřejově smrti byl dvanáctiletý Václav 27. srpna 1301 ve Stoličném Bělehradu korunován na uherského krále. Neovládal však celé Uhersko a vládu za něj vykonávali jeho otec a rádci. Během své vlády se musel potýkat s Karlem Robertem z Anjou, který ovládal jižní část Uherska a usiloval o uherskou korunu. Na Karlovu stranu se přidali papež Bonifác VIII. a římský král Albrecht Habsburský. Uherské koruny se Václav III. nevzdal.

Po smrti Václava II. v červnu 1305 Václav III. nastoupil na český a polský trůn. Království však bylo zadlužené, situace v Polsku vrtkavá a Uhersku Václav fakticky nevládl. V počátcích Václavovy vlády probíhalo jednání s římským králem Albrechtem, ve kterém Václav dosáhl značných úspěchů. Po ukončení jednání s Habsburky se 9. října 1305 vzdal uherského trůnu ve prospěch dolnobavorského vévody Oty III. Dne 5. října 1305 se Václav oženil s dcerou těšínského vévody Violou Těšínskou. Situace v Polsku se pro Přemyslovce zhoršila roku 1306: krakovský kníže Vladislav I. Lokýtek řídil odboj v Malopolsku a na Velkopolsko útočil hlohovský kníže Jindřich III. Václav se proto rozhodl podniknout do Polska válečné tažení.

Při shromažďování vojska se odebral do Olomouce, kde byl ve čtvrtek 4. srpna 1306 zavražděn. Zemřel ve věku šestnácti let. Olomoucká vražda se zřejmě odehrála v děkanském domě v těsné blízkosti katedrály svatého Václava. Kým byl Václav zavražděn, nebylo nikdy objasněno. Za objednavatele vraždy je nejčastěji označován Albrecht Habsburský, Vladislav Lokýtek, česká šlechta jako celek, anebo někdo z ní, přičemž poslední možnost je podle historiků nejpravděpodobnější. Václav III. byl pohřben v olomoucké katedrále svatého Václava, později byly jeho ostatky přeneseny do zbraslavského kláštera. Jeho nástupcem se stal Jindřich Korutanský.

11. října 1424, před 600 lety, zemřel **Jan Žižka z Trocnova**, husitský vojevůdce (* kolem 1360).

Jan Žižka z Trocnova a Kalicha (kolem 1360, Trocnov – 11. 10. 1424, u hradu Přibyslavi, dnes Žižkovo Pole, do roku 1921 Šenfeld) byl český husitský vojevůdce, pokládán za otce husitské vojenské doktríny a autora či prvního uživatele defenzivní bojové techniky, tzv. vozové hradby. Historicky je podrobněji zmapováno pouze šest posledních let jeho života, zprávy o Žižkových předchozích osudech jsou nedostatečné, vycházet lze pouze z kusých zmínek v několika náhodou zachovalých listinách. Proto se ani odborníci nemohou shodnout a v biografických pracích, věnovaných tábořskému hejtmanovi, zastávají často i vzájemně protichůdné názory.

Důležitým objevem, který umožnil alespoň částečně zodpovězení otázek, spjatých s Žižkovou osobou, byl nález tzv. čáslavské kalvy při archeologickém průzkumu, prováděném v roce 1910 v kostele sv. Petra a Pavla v Čáslavi. Po vědeckých analýzách bylo určeno, že se pravděpodobně jedná o část kostry husitského vojevůdce.

Žižkova mohyla u Přibyslavi je pomník husitského vojevůdce Jana Žižky odhalený 20. září 1874. Autorem návrhu je významný novorenesanční architekt Antonín Wiehl.

Rekonstrukce podoby Jana Žižky podle tzv. čáslavské kalvy

Mikoláš Aleš: Jan Žižka, 1908

Mohyla stojí 3 km severně od města Příbyslav v obci Žižkovo Pole na místě, kde měl údajně 11. října 1424 v náručí Michala Koudele z Žitenic Žižka zemřít. Toto místo smrti však je sporné. Údajné přesné místo připomíná veliký kříž uprostřed pole. Mohyla vysoká 14,7 m stojí v současnosti na katastru obce Žižkovo Pole, pozemek i s mohylou však vlastní město Příbyslav.

„Od ledna 1424 vystupuje Žižka jako prodloužená ruka boží, trestající bez milosti všechny, kteří mu kdy ublížili a kteří se odvážili vzdorovat jeho vůli. Tak dalece již v jeho mysli splýval osobní zápas s božím zákonem. Je možné si klást v této souvislosti otázku, do jaké míry bylo jeho fanaticky důsledné počínání ovlivněno úplnou či částečnou slepotou a blížícím se fyzickým koncem, spojeným snad s tělesnými neduhy, které překonával svým zaujetím a náboženskou exaltovaností,“ říká Petr Čornej.

Žižkovi tradičně bývá připisováno autorství defenzivní taktiky, tzv. vozové hradby, ačkoliv k jejímu méně sofistikovanému použití docházelo sporadicky i v dřívějších dobách. Byla to však teprve myšlenka trocnovského hejtmana, jež ze selských vozů vytvořil pohyblivou hradbu, umožňující vedení ofenzivně-defenzivních bojových operací, schopnou odolat útoku těžké rytířské jízdy. Tento vojenský prvek do své výzbroje záhy převzaly i další husitské svazy i protivníci z okolních zemí a ve vojenské sféře se uplatnil po téměř celé následující století. Dalším, ve své době zcela ojedinělým počinem, bylo Žižkovo vytvoření profesionalizovaných armád, které byly členěny na nižší organizační celky, jež byly schopny vzájemně spolupracovat nebo plnit samostatné úkoly. Svou doktrínu Žižka zakotvil ve vojenském řádu. Zároveň došlo k propracování systému finančního zabezpečení a zásobování. Zevrubné studium Žižkových tažení dokládá, že se po stránce takticko-strategické, v boji s mnohdy početnějším a lépe vyzbrojeným ne-

přítelem, snažil využít veškerých možných prostředků lsti, výhod terénu, překvapení, rychlosti pohybu i nenadálého přepadu nebo zrady. Při těchto akcích nepochybně zúročil i zkušenosti z let života, kdy se svými společníky, často pocházejícími z nejnižších vrstev společnosti, vedl drobnou válku proti Jindřichovi z Rožmberka a královskému městu České Budějovice. Podle Josefa Pekaře však za Žižkovými úspěchy na prvním místě nestál moment technický nebo taktický, ale psychologický. [...] byla to především mohutná sebedůvěra, již vyzbrojil vojáky. Žižkovo přesvědčení, že jsou bojovníky božími, tedy jistota nadpřirozené pomoci a jí daný fanatický elán v obraně i útoku.

Jan Žižka. Život a doba husitského válečníka je kniha, jejímž autorem je Petr Čornej a kterou vydalo vydavatelství Paseka k 600. výročí od začátku husitské revoluce. Má přibližně devět set stran rozdělených do osmi kapitol a třiašedesáti podkapitol, které sledují celý život Jana Žižky od mládí až do smrti. Kniha je završením celoživotního zájmu Petra Čorneje o husitství.

Velká Žižkova biografie z dílny respektovaného znalce husitské doby představuje tábořského hejtmana v netradičním světle. Příběh nejslavnějšího českého vojevůdce se odehrává na pozadí barvitého dějinného panoramatu, jež pomáhá porozumět Žižkovu vnitřnímu světu a motivaci jeho činů. Žižkův nový životopis vyšel u příležitosti 600. výročí počátku husitské revoluce a napravuje bilanci české historiografie, jež po tetralogii Františka Šmahela nepřišla s fundovaným vědeckým dílem na toto vzrušující téma již půl století. Dílo získalo cenu Magnesia Litera 2020 za nejlepší knihu roku a zvítězilo i v kategorii naučné literatury.

Albert Habsburský (10. 8. 1397, ? – 27. 10. 1439, Neszmély u Ostřihomi, Maďarsko) – arcivévoda rakouský (jako Albrecht V.), král český

Byl synem rakouského arcivévody Albrechta IV. a Johanny Sophie z Wittelsbachu. Roku 1404 osiřel, v roce 1411 byl prohlášen plnoletým. Jako arcivévoda se soustředil na soudní a církevní reformu. Snažil se využít inkvizice v Rakousku proti husitům. V roce 1421 musel z jeho vůle všichni příslušníci vídeňské univerzity složit protikacířskou přísahu. Jeho politické aktivity se z velké části odvíjely od českých a uherských poměrů. V obou zemích bojoval proti silné protiněmecké opozici. V husitských válkách stál na straně Zikmunda Lucemburského. 1. listopadu 1420 po boku Zikmunda bojoval u Vyšehradu. 19. dubna 1421 se oženil se Zikmundovou dcerou Alžbětou. V letech 1421-1432 čelil husitským vpádům do Rakouska. Jako odškodnění mu v říjnu 1423 Zikmund postoupil lénem Markrabství moravské.

Roku 1424 donutil Albrecht Habsburský téměř celou Moravu k poslušnosti, menší srážky s husity však neustávaly. Po bitvě u Domažlic roku 1431 Albrecht zmírnil politický postoj k Čechám. V roce 1436 se zúčastnil se Zikmundem jednání o uzavření kompaktát v Jihlavě. Smrtí Zikmunda roku 1437 vymřel rod Lucemburků po meči a Albrecht byl ještě téhož roku zvolen uherským králem (korunován 1. 1. 1438).

Mezi Korunou českou a Habsburky existovaly smlouvy o vzájemném dědictví, Český zemský sněm 27. prosince 1437 zvolil Albrechta většinou hlasů, avšak volbu podminil řadou kompromisů (potvrzení všech privilegií a práv vystavených Karlem IV., Václavem IV. a Zikmundem, uzná-

ní nedotknutelnosti práv Koruny české, připojení Moravy opět ke Koruně a zrušení Zikmundových moravských listin, dále zachování svobody slezských knížat a obsazení českých úřadů pouze příslušníky českých stavů). Volby se neúčastnila česká nižší šlechta, část husitského panstva a měšťané, kteří s Albrechtovou kandidaturou nesouhlasili a na protest opustili demonstrativně sněm.

6. května 1438 byl Albrecht uznán českým králem a 29. června byl v Praze korunován. Po korunovací vpadlo na Moravu, do Slezska a Čech polské vojsko, Albrecht vyjednal za pomoci papeže Evžena IV. málo stabilní mír s Polskem. Proti českým a uherským stavům (neuměl latinsky, česky ani maďarsky) se Albrecht dlouhodobě neprosadil.

18. března 1438 byl zvolen římsko-německým králem, ale zemřel na úplavici dříve, než došlo k jeho královské a císařské korunovací. Po Albrechtově smrti padla řada jím plánovaných reforem. Byl pohřben v Székesfehérváru (Stoličný Bělehrad). Jeho syn Ladislav zvaný Pohrobek (1440-1457) se stal českým a uherským králem.

1654, 22. října

- Vydán další patent prohlubující rekatolizaci obyvatelstva. Stanovil povinnost poddaných účastnit se bohoslužeb.

1754

- Marie Terezie na návrh vídeňského arcibiskupa Trautsona předložila papeži Benediktu XVI. žádost na zrušení čtyřiaadvaceti svátků.
- Byl zaveden jednotný systém měr a vah na základě dolnorakouské smlouvy.

1939, 28. října

- V Praze se konala první masová protiněmecká demonstrace, při střetu s německou policií byl v Žitné ulici zastřelen mladý dělník Václav Sedláček a těžce zraněn student medicíny Jan Opletal.

1944, 27. října

- Německé jednotky obsadily Banskou Bystrici, povstání bylo zatlačeno do hor.

1954, 16.-17. října

- Proběhla celostátní konference Československé strany

socialistické. Po provedených restrikcích měla strana zhruba 10 tisíc členů, předsedou strany byl zvolen E. Šlechta.

1964, 17. října

- *Rudé právo* zveřejnilo návrh zásad Zdokonalení řízení národního hospodářství, které však byly jen torzem původních návrhů expertů. Cílem, k němuž směřovala ekonomická reforma v Československu, bylo plánované tržní hospodářství.

1974, 28. října

- První významnější akcí protirežimních kritiků se stalo zveřejnění Dubčekova dopisu Federálnímu shromáždění a Slovenské národní radě, v němž jeho autor protestoval proti omezování osobní svobody.

1984, říjen

- Jaroslav Seifert jako jediný český spisovatel obdržel Nobelovu cenu za literaturu. V tomto roce bylo Seifertovi již třiaosmdesát let, a tak cenu kvůli jeho špatnému zdravotnímu stavu převzala ve Stockholmu jeho dcera Jana. Za to, že dosáhl mety nejvyšší v oblasti literárního ocenění, dostával Jaroslav Seifert blahopřání z celého světa. Režim nemohl přejít mlčením ocenění básníka, který pro své postoje po roce 1969 dlouho nemohl publikovat. Cenu je třeba chápat v dobovém kontextu nejen jako ocenění celoživotního díla jedné osobnosti, ale také jako projev podpory české a slovenské nezávislé literatury.

1989,

- 11. října – Oznámeno zkrácení vojenské služby na 18 měsíců.

- 25. října – Členové České filharmonie se připojili ke svému dirigentovi Václavu Neumannovi a rozhodli se bojkotovat Československou televizi a rozhlas na protest proti perzekuci signatářů *Několika vět*.

- 26. října – Režim zahájil útok na nezávislá periodika (jejich vydavatelé riskovali kromě trestního stíhání i pokutu do výše 50 tisíc Kčs).

- 28. října – V Praze na Václavském náměstí proběhla mohutná demonstrace (na 10 tisíc lidí) k výročí vzniku republiky. Policejní oddíly rozprášily sročení občanů, předvedeno bylo 355 osob. Většina čelních aktivistů byla zadržena již v předvečer demonstrace.

Prezident Petr Pavel podpořil reformu Rady bezpečnosti OSN

V New Yorku proběhlo 79. zasedání Valného shromáždění OSN, během něhož vystoupil mezi jinými generální tajemník světové organizace António Guterres, americký prezident Joe Biden či česká hlava státu Petr Pavel. Český prezident ještě před začátkem jednání vyzval k reformě světové organizace. Podle něj je potřeba přizpůsobit fungování OSN a její Rady bezpečnosti novým podmínkám. Navrhl omezit právo veta stálých členů Rady, kdy například Rusko, které před více než dvěma lety napadlo Ukrajinu, může blokovat veškeré rezoluce v této záležitosti. Pavel také připomněl naléhavost jednání o reakci na klimatickou změnu, která prohlubuje další světové problémy, jako jsou chudoba, nedostatek vody nebo podvýživa v některých zemích.

Prezidenti Pavel a Pellegrini spustili v lowě orloj inspirovaný tím pražským

Ve městě Cedar Rapids v lowě spustili slavnostně místní rekonstruovanou hodinovou věž inspirovanou pražským orlojem český prezident Petr Pavel a slovenský prezident Peter Pellegrini. Obě hlavy státu také navštívili místní Národní česko-slovenské muzeum a knihovnu, která letos slaví své 50. výročí od založení. Český a slovenský prezident společně muzeum navštívili naposledy v roce 1995, kdy se zde potkal Václav Havel s Michalem Kováčem a tehdejší americký prezidentem Billeem Clintonem. Tentokrát stranu USA zastoupila guvernérka lowy Kim Reynoldssová.

Pavel ve svém projevu poblahopřál muzeu k 50. výročí. Orloj je podle něj symbolem silných kulturních vazeb mezi oběma zeměmi a vztahy jsou podle něj excelentní.

Následně orloj označil za symbol státnosti a toho, jak si migranti v USA museli těžce prošlapávat cestu.

Podle Pellegriniho se za téměř třicet let od poslední návštěvy českého a slovenského prezidenta v Cedar Rapids hodně změnilo. Slovensko je podle něj vděčné za to, že se Spojené státy staly novým domovem mnoha Slováků a přijaly rozmanitost. Orloj se rozpohybuje každou hodinu za doprovodu hudby českých skladatelů Antonína Dvořáka a Bedřicha Smetany.

Pavel navštívil v Chicagu české krajany

Prezident Petr Pavel se v Berwynu u Chicaga setkal s asi 300 českých krajanů. Spolu s manželkou Evou ho v Sokolovně Tábora večer místního času přivítali lidé v tradičních krojích i dechovka. Akce byla vyvrcholením Týdne českého dědictví, který se konal v Chicagu pod záštitou starosty Brandona Johnsona od 21. do 28. září, symbolicky skončil v Den české státnosti. Prezidenta a první dámu přivítali krajané chlebem a solí. Na akci v Sokolovně na americkém Středozápadě se lidé mohli občerstvit například gulášem nebo plzeňským pivem a becherovkou. Krajané připravili i štrúdl nebo borůvkové koláče. Kulturní program zajistily krajanské taneční soubory, českou i americkou hymnu zahrál cimbalista Matěj Číp.

Pavel ve svém projevu vyjádřil krajanům vděk za to, že české tradice drží naživu a slaví je možná více než lidé v Česku. Prezident také připomněl, že Češi žijící v cizině budou moci od příštího roku volit národní i evropské poslance nebo hlavu státu korespondenčně. Pavel na setkání s krajanými mimo jiné pokřtil i knihu *Holčička ze známky*. Dílo Markéty Pilátové s ilustracemi Renaty Fučíkové zachycuje příběh Evy Haňkové, kterou proslavila fotografie, na které ji jako malou holčičku drží v náručí prezident Tomáš Garrigue Masaryk. Dnes devětadevadesátiletá Haňková, která se křtu knihy osobně účastnila, emigrovala v roce 1950 do Německa, nakonec se s manželem usadili v USA.

Prezident Petr Pavel hovořil v přeplněné aule Chicagské univerzity o ruské agresi na Ukrajině, o důležitosti Severoatlantické aliance i o fungování Visegrádské skupiny. Svým vystoupením zároveň zahájil cyklus přednášek věno-

vaný odkazu Václava Havla. Pavel během svého vystoupení na téma Výzvy a příležitosti transatlantické vazby zdůraznil mimo jiné nutnost většího převzetí odpovědnosti evropskými zeměmi v rámci NATO. Zatímco Evropa zvyšuje svou snahu, je podle Pavla v zájmu USA, aby Ukrajina a Evropa nepadly za oběť ruské agrese.

Prezident si na univerzitě prohlédl archivní materiály spojené s působením bývalých československých prezidentů Tomáše Garrigua Masaryka a Edvarda Beneše v Chicagu. Oba byli na univerzitě část svého života hostujícími profesory.

Program v Chicagu byl podle Pavla symbolický, protože se věnoval českým stopám. „Je tady stále ještě jedna z největších komunit českých a slovenských občanů, kteří v různých vlnách odešli z našich zemí,“ řekl novinářům.

Síkelovým nástupcem bude místopředseda Starostů Vlček

Nástupcem Jozefa Síkely (STAN) ve funkci ministra průmyslu a obchodu by se měl stát poslanec a první místopředseda Starostů a nezávislých Lukáš Vlček. Jeho nominaci už schválilo širší vedení strany. Síkela bude v případě schválení Evropským parlamentem pravděpodobně od prosince zastávat roli komisaře pro mezinárodní partnerství v Evropské komisi. Vlček novinářům sdělil, že by se ve funkci chtěl věnovat především energetice, jednání s investory i celkové strategii resortu. Vlček by se měl setkat i s premiérem Petrem Fialou (ODS). Probrat by měli společné priority nebo úpravy některých nerealistických návrhů prosazovaných v rámci Green Dealu.

Dvačtyřicetiletý Vlček je poslancem od října 2021, předtím byl dlouholetým starostou Pacova na Pelhřimovsku. Ve Sněmovně je členem rozpočtového výboru a výboru pro životní prostředí, mimo jiné je také místopředsedou podvýboru pro technickou ochranu životního prostředí a předsedou stálé komise pro hybridní hrozby.

Druhé kolo letošních senátních voleb skončilo

Lidé v něm rozhodli o obsazení 22 z 27 senátních křesel, neboť pět senátorů už svůj post získalo v prvním kole. Poprvé v historii v nich zvítězilo hnutí ANO, které z celkových 27 získalo osm mandátů, dva z nich už v prvním kole, šest poté v kole druhém. Strany vládní koalice si připsaly patnáct úspěšných senátorů, kteří zasednou v horní komoře Parlamentu. Ve zbývajících obvodech se prosadili zástupci SOCDEM, SEN 21, Přísahy a Stanislav Balík jako nezávislý kandidát.

Hned za prvním hnutím ANO se umístili vládní Starostové a nezávislí, kteří získali šest mandátů. ODS se nakonec podařilo obhájit pouze pět z deseti mandátů, KDU-ČSL ty své dva uhájilo a TOP 09 si dokonce polepšila z jednoho mandátu na dva. Naopak ani napotřetí se do Senátu nedostanou komunisté. Důvodem je prohra Jaroslava Komínka z KSČM. Úspěch neslaví ani SPD, která měla kandidáta ve druhém kole pouze v jednom obvodu a ani jemu se zvítězit nepodařilo. Novou parlamentní stranou se naopak stalo hnutí Přísaha díky svému předsedovi Robertu Šlachtovi, který vyhrál obě volební kola na Břeclavsku.

K finále senátních voleb přišlo podle téměř konečných výsledků 17,5 procenta voličů, což je o jeden procent-

ní bod více, než jaká byla účast při předchozích volbách v roce 2018 v obvodech, kde se volilo i letos.

V Senátu mezitím začne vyjednávání na základě povolebního rozložení sil a rozřazení do frakcí. Senátoři totiž po každé obměně třetiny horní komory volí její představitele, šéfy výborů a komisí. Na dohodu mají kluby čas do posledního říjnového týdne, kdy by se obměněná horní komora mohla po státním svátku 28. října sejít k ustavující schůzi. Na ní letos zvolení senátoři složí slib a ujmou se naplno svého mandátu.

V takřka úplném předvolebním složení se senátoři budou moci naposledy sejít ke schůzi ve středu 9. října. Členům horní komory, kteří o znovuzvolení neusilovali nebo nevyhráli, šestiletý mandát z voleb z roku 2018 skončí koncem poloviny října. O týden dříve se tak stane u Jiřího Drahoše (za STAN) a Jiřího Čunka (KDU-ČSL), kteří byli v roce 2018 zvoleni už v prvním kole ve dnech 5. a 6. října. Horní komora v případě potřeby bude moci zasedat i v dvoutřetinovém složení, než nově zvolení senátoři obdrží koncem října osvědčení o svém zvolení a složí ústavou předepsaný slib.

Fiala obhajuje stávající koalici

Premiér Petr Fiala (ODS) chce, aby co nejdříve byla jasná podoba koalice, která bude nadále pokračovat ve vládě. Do čtrnácti dnů by podle něj měl kabinet být úplný, funkční a akceschopný. Řekl to v rozhovoru pro CNN Prima News. Předseda vlády nevyločil, že v případě odchodu Pirátů z vlády by se zrušil post ministra pro legislativu. V takovém případě by si mohly ministerstvo pro místní rozvoj a ministerstvo zahraničí rozdělit hnutí STAN a ODS. Fiala nadále poznamenal, že větší rekonstrukci vlády neplánuje.

Fiala nevidí důvod pro to, aby koalice opětovně žádala Sněmovnu o vyslovení důvěry. Na jejím programu se podle slov premiéra nic měnit nebude a koaličním poslancům zůstane většina. S Piráty mají momentálně 108 hlasů, bez nich 104. Naopak předseda hnutí SPD Tomio Okamura se v ČT vyjádřil, že chce hovořit s hnutím ANO o případné snaze vyslovit vládě nedůvěru.

Piráti odešli do opozice

Poslanecký klub Pirátů oficiálně potvrdil konec koaliční spolupráce v rámci vlády premiéra Petra Fialy (ODS) a odchod do opozice. Novinářům to ve Sněmovně řekl šéf Pirátů a bývalý ministr pro místní rozvoj Ivan Bartoš, který ve vládě skončil na návrh premiéra Petra Fialy (ODS). Piráti schválili odchod z vlády v internetovém hlasování, ve kterém se pro něj vyslovilo 709 z 894 hlasujících. Strana končí ve vládě v reakci na rozhodnutí premiéra Fialy odvolat ke konci září šéfa Bartoše z funkce ministra pro místní rozvoj. Piráti budou podporovat vládní návrhy, které prosadili do programového prohlášení vlády, nebo je budou považovat za dobré.

Na tiskové konferenci zmiňovali jako své priority téma spojená s dostupným bydlením či mladými rodinami. Podle místopředsedkyně Sněmovny Olgy Richterové chtějí Piráti například prosazovat, aby rodičovský příspěvek rostl stejným způsobem a tempem jako důchody. Strana slibuje být tvrdou, ale konstruktivní a férovou opozicí. „Nebudeme zavírat oči před tím, že vláda obchází nebo nedodržuje

sliby,“ uvedla místopředsedkyně Pirátů Klára Kocmanová. Bartoš také vyloučil, že by Piráti chtěli blokovat Sněmovnu řečením, jak v aktuálním volebním období často dělájí opoziční ANO a SPD.

Česká vláda je znovu kompletní

Dva týdny potom, co premiér Petr Fiala oznámil odvolání ministra pro místní rozvoj Ivana Bartoše a následném odchodu Pirátů z vlády, je kabinet opět kompletní. Prezident Petr Pavel jmenoval dva nové ministry. Do posledního roku před volbami tak vstupuje kabinet bez Pirátů ve formě čtyřkoalice ODS, TOP 09, KDU-ČSL a hnutí STAN.

Ministrem pro místní rozvoj se stal Petr Kulhánek (za STAN), který nahradil Ivana Bartoše (Piráti). Toho premiér Petr Fiala (ODS) navrhl odvolat, protože podle něj nebyl schopný manažersky dotáhnout digitalizaci stavebního řízení.

Ministrem průmyslu a obchodu byl jmenován Lukáš Vlček (STAN), který nahradil Jozefa Síkelu (STAN) odcházejícího do Evropské komise. Ve vládě skončí bez náhrady ministr pro legislativu Michal Šalomoun (za Piráty). Ministrem zahraničí zůstává Jan Lipavský.

Jan Lipavský zůstává jako nestraník ministrem zahraničí

Ministr zahraničí Jan Lipavský zůstává členem vlády i po odchodu Pirátů z kabinetu. Po schůzce s ním to oznámil premiér Petr Fiala (ODS). Považuje mimo jiné za důležitou kontinuitu ve vedení české diplomacie. Předsedové zbývajících tří koaličních stran, tedy STAN, KDU-ČSL a TOP 09, podpořili to, aby Lipavský zůstal ministrem jako nestraník, uvedl Fiala. O takové variantě informoval i prezidenta Petra Pavla, který podle Fialy také považuje kontinuitu ve vedení ministerstva zahraničních věcí za správnou. Na základní otázky zahraniční politiky a mezinárodních vztahů mají premiér s Lipavským blízké názory. Česká zahraniční politika má jasný tvar, jasné směřování, hodnotové vymezení, řekl Fiala.

Lipavský zároveň požádal o ukončení členství v České pirátské straně, jejímž členem byl od podzimu 2015. Oznámil to dosavadním spolustraníčkům na jejich internetovém fóru. Uvedl, že respektuje výsledky hlasování členské základny o konci Pirátů ve vládě. S odchodem Pirátů do opozice se ale neztotožňuje a v některých ohledech se se stranou názorově rozchází, poznamenal. Končící předseda Pirátů Ivan Bartoš rozhodnutí Lipavského respektuje, stejně jako jeho dosavadní práci, řekl novinářům na tiskové konferenci před jednáním Sněmovny.

Premiérovi předal demisi další ministr za Piráty Michal Šalomoun, který vedl resort legislativy. Ten Fiala znovu obsazovat nebude a místo toho ho sloučí s ministerstvem spravedlnosti, který vede Pavel Blažek (ODS).

Miroslav Kalousek vystoupil z TOP 09

Spoluzakladatel a bývalý předseda TOP 09 Miroslav Kalousek ČTK potvrdil, že vystoupil ze strany. Krok zdůvodnil odlišnými názory, než jaké prosazuje její současné vedení. Ke spekulacím ohledně svého dalšího působení se nejprve nevyjádřil, později ale další své politické angažmá

nevyloučil. Ne že bych o tom nepřemýšlel, ale nechci o tom veřejně spekulovat, řekl k úvahám o nové straně. Kalousek v roce 2021 složil po více než dvou desítkách let ve Sněmovně mandát poslance a stáhl se z aktivní politiky. Vysvětlil to uvolněním prostoru pro vznikající koalici Spolu (ODS, KDU-ČSL a TOP 09). Vládu přitom jako bývalý ministr financí kritizuje za její ekonomickou politiku.

Kalousek řekl, že rozhodnutí odejít z TOP 09 v něm uzrálo už před časem, přistoupil k němu ale až po volbách, aby někoho nepoškodil. Na síti X poděkoval bývalým stranickým kolegům za léta spolupráce a popřál jim hodně štěstí. Předsedkyně TOP 09 Markéta Pekarová Adamová ČTK sdělila, že rozhodnutí Kalouska odejít ze strany respektuje. „Jeho postoje v poslední době k tomuto výústění směřovaly,“ uvedla.

První provizorní most pro Jesenicko

Správa státních hmotných rezerv vypravila první provizorní most do obcí, které zasáhly povodně. Celkem jich tam pošle asi pětadvacet. Most dlouhý 21 metrů sestaví dělníci v Bělé pod Pradědem na Jesenicku. „Obec Bělá pod Pradědem patří k jedněm z nejpostiženějších obcí v oblasti Jesenicka. Rozvodněná říčka Bělá a potoky zde poškodily nebo zcela zničily nejen minimálně desítku domů a vyhnaly ze svých domovů stovky lidí, ale napáchaly škody i na veřejném majetku, včetně silnic a mostů. Proto je důležité zde koordinovaně a efektivně pomoci,“ řekl ministr dopravy Martin Kupka (ODS). Další mosty by kromě Olomouckého kraje měly být vybudovány v Moravskoslezském kraji, kde povodeň původní most strhla nebo výrazně poškodila. Ministerstvo upozornilo na to, že v pohotovostních zásobách jsou v současnosti uloženy různé typy mostních provizorií, a to v množství několikanásobně překračujícím veškeré dosud známé požadavky krajů a obcí.

Provizorní mosty se v Česku běžně používají na silnicích při provozních opravách stávajících či při výstavbě nových mostů. Systémově jsou předurčené také pro řešení rychlé dočasné obnovy mostů poškozených povodněmi, případně jiných krizových situací. Stát kromě mostů v minulých týdnech poskytoval zaplaveným obcím i další techniku. Jde především o protipovodňové zábrany, vysoušeče, elektrocentrály, čerpadla, kontejnery a cisterny na pitnou vodu a další.

Soud s agenty StB ve věci Pražského výběru

Obvodní soud v Praze potrestal dva bývalé důstojníky Státní bezpečnosti za to, že v roce 1983 svou činností rozložili kapelu Pražský výběr. Uložil jim podmíněně a peněžité tresty. Soud potvrdil dohodu o vině a trestu, kterou před časem muži uzavřeli se státní zástupkyní. „Tresty jsou mírné,“ prohlásila předsedkyně trestního senátu Anežka Pudilová.

Vzhledem k dalším okolnostem je ale soud nepovažuje za příliš mírné. Mužům pomohlo zejména to, po jak dlouhé době se kauza u soudu projednávala. K činům se také podle soudkyně „postavili čelem“ a přiznali se.

Hudebníci Pražského výběru přišli v roce 1983 o umělecké kvalifikace a kapela nemohla veřejně vystupovat. Dohromady se dali po třech letech vynuceného zákazu. Skupina vystupovala po roce 1989 sporadicky, větší množství

koncertů znovu pořádala až po roce 2000. Jednání u soudu se účastnili členové skupiny Michael Kocáb, Michal Pavlíček a Vilém Čok.

„Ten trest vůbec neodpovídá míře zavinění,“ prohlásil v soudní síni Kocáb. Satisfakce podle něj přichází ve chvíli, kdy emoce již odezněly. „Pánové nám výrazně poničili naše mládí. Nikdy jsme se z toho nevzpamatovali,“ uvedl frontman Pražského výběru. Podobně se vyjádřili i Pavlíček a Čok.

Cena Václava Havla pro Machadovou

Letošní laureátkou Ceny Václava Havla je bojovnice za politickou svobodu a práva občanů Venezuely María Corina Machadová. Oznamil to předseda Parlamentního shromáždění Rady Evropy Teodoros Rusopoulos. Cenu za ni ve Štrasburku převzala její dcera. Dalšími dvěma finalisty byli vězněný politický aktivista z Ázerbájdžánu Akif Gurbanov a gruzínská feministická aktivistka a právnička Babuca Pataraiová. „Ocenění patří miliónům lidí, kteří ve Venezuele bojují za svobodu a tisíce z nich jsou za to ve vězení,“ řekla oceněná Machadová ve videu promítaném ve Štrasburku. Šestapadesátiletá aktivistka se ukrývá od červencového sporného opětovného zvolení Nicolase Madura prezidentem Venezuely, píše AFP.

Cena Václava Havla za lidská práva vyzdvihuje mimořádný počín v ochraně lidských práv v Evropě i mimo ni. Je spojená s odměnou 60 000 eur (zhruba 1,5 miliónu Kč). Od roku 2013 ji uděluje Parlamentní shromáždění Rady Evropy spolu s Knihovnou Václava Havla a Nadací Charity 77. Loni cenu získal Osman Kavala, turecký podnikatel, obránce lidských práv, filantrop a politický vězeň.

Jakub Seidler míří do bankovní rady ČNB

Prezident Petr Pavel se rozhodl k 1. prosinci jmenovat do bankovní rady České národní banky (ČNB) Jakuba Seidlera. Mandát po šesti letech skončí Tomáši Holubovi. V tiskové zprávě to oznámil odbor komunikace prezidentské kanceláře. Petr Pavel jednal s guvernérem ČNB Alešem Michlem. Kromě nominace hovořili o měnové politice banky a aktuální ekonomické situaci.

Seidler je podle Hradu uznávaným odborníkem, pravidelně komentuje v médiích vývoj tuzemské ekonomiky, zejména pak měnovou politiku, vývoj kurzu koruny, úrokových sazeb, inflaci či úvěrový trh.

Sedmičlenná bankovní rada ČNB určuje měnovou politiku země a rozhoduje o zásadních měnově politických opatřeních. ČNB je vedle utváření měnové politiky zodpovědná za dozor nad celým finančním trhem, včetně bank, pojišťoven a kapitálového trhu.

Oslavy Zemanových osmdesátin

Bývalý prezident Miloš Zeman oslavil v sobotu 28. září své narozeniny. Pronajal si k tomu čtyřhvězdičkový hotel Štekl v Hluboké nad Vltavou. Mezi prvními hosty, kteří dorazili a Zeman je přijal před novináři, byli slovenští politici, premiér Robert Fico a ministr obrany Robert Kaliňák. Oběma daroval Zeman výtisk své nové knihy *Prezidentský úděl*. Zemanův mediální mluvčí Jiří Ovčáček před časem řekl, že pozvání přijali významní zahraniční hosté, kteří se pohybu-

jí v nejvyšších patrech politiky. Blahopřát dorazil také předseda opozičního hnutí ANO Andrej Babiš.

Například bývalý prezident Václav Klaus oslavil před třemi lety 80. narozeniny v Jižních zahradách Pražského hradu, oslavy se zúčastnilo několik set hostů. Mezi gratulanty byli např. arcibiskup Dominik Duka, režisér Juraj Jakubisko nebo bývalý premiér Petr Nečas. Popřál mu i tehdejší prezident Zeman, který ho vyzval k návratu do politiky.

Zeman, který v politice aktivně působil od devadesátých let, byl předsedou jednobarevné menšinové vlády sociální demokracie v letech 1998-2002. V roce 2003 se neúspěšně ucházel o prezidentský úřad. Do nejvyšší státní funkce byl zvolen v roce 2013 v první přímé volbě hlavy státu. Své druhé prezidentské období ukončil loni 8. března.

Soudní rehabilitace faráře Toufara

Krajský soud v Hradci Králové 10. října 2024 rehabilitoval kněze Josefa Toufara za nezákonné zatčení a vazební stíhání v roce 1950. P. Josefa Toufara, jehož jméno je spojeno s tzv. číhoštským zázrakem, ve vazbě umučili příslušníci komunistické Státní bezpečnosti (StB). Návrh na Toufarovu soudní rehabilitaci podal krajský státní zástupce. Iniciátorem podnětu k Toufarově soudní rehabilitaci byl zakladatel brněnského Muzea českého a slovenského exilu 20. století Jan Kratochvíl. Podnět státnímu zastupitelství

zpracoval advokát Lubomír Müller, který se zabývá rehabilitacemi lidí utlačovaných komunistickým režimem. Protože Toufar neměl žádné potomky či sourozence, kteří by mohli návrh soudu podat, učinil tak jako oprávněná osoba státní zástupce.

P. Josef Toufar (1902-1950) se stal asi nejznámější obětí pounorového komunistického tažení proti církvi v Československu. Zemřel po krutém mučení ve vazbě na následky prasklého žaludečního vředu. Venkovský farář z obce Číhošť na Havlíčkobrodsku se do hledáčku StB dostal poté, co se v prosinci 1949 při mši v jeho kostele údajně několikrát pohnul kříž na hlavním oltáři. Dodnes neobjasněný úkaz se podle dobových svědectví později opakoval. Toufara zatkl a trýznili, dokud 22. února 1950 nepodepsal protokol, v němž se k činu přiznal.

Na následky krutého zacházení tři dny po vynuceném přiznání přes veškerou péči lékařů zemřel. „Dělali jsme všechno, co bylo v lidských silách, ale toho člověka nebylo možno zachránit. Byl neobyčejně surovým způsobem utlučen k smrti. Řekl bych – jasná vražda!“ řekl v roce 1968 jeden z operatérů František Mauer.

Toufar byl v tajnosti pochován do společného hrobu v pražských Ďáblicích, příbuzným jeho smrt oznámili až v roce 1954. V listopadu 2014 byly exhumovány jeho ostatky, jejichž identitu potvrdila analýza DNA, a v červenci 2015 byl umučený kněz pohřben v číhoštské farnosti.

Problémy s deficitem českého rozpočtu

Schodek státního rozpočtu vzrostl ke konci září na necelých 182 miliard korun. Oproti srpnu se tak zvýšil o necelých 6 miliard. Informovalo o tom ministerstvo financí. Deficit rozpočtu tak byl na konci září čtvrtý nejvyšší od vzniku samostatného Česka. Ministr financí Zbyněk Stanjura (ODS) tvrdí, že schodek je vyšší hlavně kvůli odstraňování škod po povodních. Jinak by se podle něj podařilo dodržet letošní plánovaný schodek 252 miliard korun. Vláda ale navrhla jeho navýšení o 30 miliard.

Mírný růst české ekonomiky

Česká ekonomika ve druhém čtvrtletí meziročně vzrostla o 0,6 procenta. Vyplyvá to z údajů Českého statistického úřadu, který tak potvrdil svůj předchozí odhad. Oproti prvním čtvrtletí byl hrubý domácí produkt vyšší o 0,4 procenta. Nárůst o 0,6 procenta byl podle dat ČSÚ nejvýraznějším meziročním posílením české ekonomiky za čtvrtletí od posledního kvartálu roku 2022. „V druhém čtvrtletí tohoto roku vzrostly meziročně výdaje domácností o 1,7 procenta, jejich příjmy stouply o 0,4 procenta,“ uvedl ředitel odboru národních účtů ČSÚ Vladimír Kermiet. Úhrn peněžních a nepeněžních příjmů domácností meziročně stoupl o 0,4 procenta, proti předchozímu čtvrtletí o 0,1 procenta klesl. Průměrný měsíční příjem ze zaměstnání činil ve druhém čtvrtletí 48 810 korun. Meziročně se reálně zvýšil o 2,6 procenta, mezičtvrtletně pak o 0,2 procenta. Míra úspor domácností stoupla meziročně o 0,6 procentního bodu na 18,7 procenta. Proti prvnímu čtvrtletí byla vyšší o 0,3 procentního bodu. Míra investic domácností meziročně stagnovala na 10,9 procenta, mezičtvrtletně nepatrně vzrostla.

Investice ČNB do nákupu zlata

Česká národní banka (ČNB) ve třetím čtvrtletí nakoupila téměř pět tun zlata. Ke konci září jeho množství v rezervách centrální banky dosáhlo 1,492 miliónu trojských uncí, což odpovídá 46,41 tuny. Od začátku roku 2023 narostly zlaté rezervy ČNB na čtyřnásobek. Vyplyvá to z údajů o struktuře devizových rezerv, které centrální banka zveřejnila.

Centrální banka začala ve větší míře nakupovat zlato v roce 2022. Ke konci roku 2022 ho měla v rezervách 385 000 trojských uncí, tedy zhruba 11,97 tuny. Od druhého čtvrtletí loňského roku ho nakupuje rovnoměrně zhruba pět tun za čtvrtletí. Na konci roku 2023 měla v rezervách 986 000 trojských uncí zlata, tedy zhruba 30,67 tuny. Hodnota zlata v rezervách ČNB ke konci září dosáhla 3,98 miliardy dolarů (91,78 miliardy korun). Zlato tak představovalo 2,58 procenta hodnoty veškerých devizových rezerv centrální banky.

Guvernér ČNB Aleš Michl v minulosti opakovaně uvedl, že by se zlatá rezerva centrální banky měla postupně zvýšit ke 100 tunám zlata. Zlato by potom představovalo zhruba pět procent celkových devizových rezerv ČNB. Podle něj by takový objem zlata zlepšil diverzifikaci portfolia rezerv a zároveň by zvýšil jejich výnos. Podle Michla by také ČNB vybuďovala pro příští generace zlatý poklad. Nejvíce zlata měla ČNB v rezervách v době svého vzniku v roce 1993, tehdy to bylo přibližně 60 tun.

Čistý zisk českých bank stoupá

Bankám a spořitelnám v Česku v prvním pololetí letošního roku stoupl souhrnný čistý zisk meziročně o 4,25 miliardy Kč, tedy o osm procent, na 59,94 miliardy korun. Vyplyvá to z dat, která zveřejnila Česká národní banka.

Bilanční suma bank ke konci června činila 10,621 biliónu korun, což je meziroční nárůst o 640 miliard korun. Zisk z finanční a provozní činnosti bankám vzrostl v prvních šesti měsících roku meziročně o 2,2 miliardy na 125,1 miliardy korun. Úrokové výnosy se jim zvýšily o 11,4 miliardy na 280,9 miliardy korun, výnosy z poplatků a provizí jim vzrostly o 3,9 miliardy na 30,9 miliardy korun. Banky v prvním pololetí těžily převážně z rostoucí aktivity na úvěrovém trhu, řekl ČTK analytik XTB Tomáš Cverna.

Korejské firmy a dopravní tepny v ČR

Korejské firmy by se podle premiéra Petra Fialy (ODS) mohly zapojit do PPP projektů (Public Private Partnership) při výstavbě vysokorychlostních železnic nebo dálnic v Česku. Fiala to řekl po jednání s jihokorejským prezidentem Jun Sok-jolem v Praze. Země se chtějí zaměřit i na společný výzkum, podle Jun Sok-jola do něj Korea v příštích deseti letech investuje 37 miliard dolarů (asi 830 miliard korun). Vztahy mezi oběma zeměmi jsou podle Fialy intenzivnější než kdykoliv dřív, vyzdvihl spolupráci i v oblasti bezpečnosti či průmyslu.

U projektů, které bude při rozšiřování jaderné elektrárny Dukovany dělat korejská společnost KHNP, bude potřeba konzultací a partnerství s krajem Vysočina a Jihomoravským krajem. Při setkání s jihokorejským prezidentem Jun Sok-jolem to uvedl předseda Miloš Vystrčil (ODS) a příslušní hejtmani – Vítězslav Schrek (ODS) a Jan Grolich (KDU-ČSL), které šéf horní parlamentní komory k jednání přizval.

Společnost KHNP má podle červencového rozhodnutí vlády v Dukovanech postavit dva nové reaktory. O smlouvě na výstavbu reaktorů nyní s KHNP jedná ČEZ, podepsat by ji společnosti měly do konce března příštího roku. Hejtman Vysočiny Schrek uvedl, že projekt bude mít významný dopad na oba regiony a životy lidí, kteří v nich žijí.

Břeclavský Otis ukončí výrobu

Břeclavský výrobce výtahů a eskalátorů Otis do konce příštího roku propustí 200 ze současných 250 zaměstnanců. Výrobu eskalátorů přesune americký vlastník do čínské továrny, výrobu a modernizace výtahů rozdělí mezi továrny ve Španělsku a ve Francii. Na ukončení výroby upozornil Břeclavský deník, ČTK informace potvrdil předseda místní odborové organizace KOVO František Bača.

ČNB vydala český dukát

Česká národní banka (ČNB) vydala zlatou obchodní minci český dukát. Mince podle ČNB navazuje na zlaté dukáty vydávané v době meziválečného Československa. Dukát vydala ČNB v emisi 35 000 kusů, cena bude záležet na hodnotě zlata a nákladech na výrobu. Mince nemá stanovenou nominální hodnotu, není proto zákonným platidlem v Česku.

Mince mají průměr 19,75 milimetru a váží 3,49 gramu. Vyrázila je Česká mincovna ze slitiny zlata a mědi. Na lícní straně mince je český lev, na rubové straně portrét svatého Václava s přilbou a text „Svatý Václave, nedej zahynouti nám i budoucím“. Autorem návrhu je akademický sochař Vladimír Oppl. „Vydáním českých dukátů připomí-

náme úspěšnou emisi svatováclavských dukátů, ražených od roku 1923 z popudu prvního československého ministra financí Aloise Rašína. Sloužily mimo jiné jako prostředek ukládání úspor obyvatel do zlata a často i jako dárek nejbližším. Později se v tuzemsku zařadily mezi nejoblíbenější sběratelské mince,” uvedla členka bankovní rady ČNB Karina Kubelková.

Do konce letošního roku plánuje centrální banka vydat ještě stříbrnou dvousetkorunu u příležitosti čtyřtého výročí vydání mapy Moravy od Jana Amose Komenského a zlatou pětitisícikorunu s motivem Moravské Třebové.

ÚOHS povolil O2 převzít Nordic Telecom

Úřad pro ochranu hospodářské soutěže (ÚOHS) povolil skupině PPF převzít prostřednictvím operátora O2 Czech Republic poskytovatele internetového připojení Nordic Telecom. Aby nedošlo k narušení hospodářské soutěže, musí O2 splnit stanovené podmínky. Týkají se i investic do rozvoje pokročilejší technologie. ÚOHS o tom informoval v tiskové zprávě. Antimonopolní úřad zjistil, že spojení O2 s Nordic Telecom by ovlivnilo zejména trh maloobchodního přístupu k internetu v 243 městech a obcích, kde se činnost obou společností překrývá.

Skupina PPF se zavázala, že po dobu pěti let zachová současně velkoobchodní podmínky v problematických lokalitách, velkoobchodní služby bude nabízet za cenu ekonomicky odůvodněných nákladů a přiměřeného zisku. Kromě toho bude pět let investovat do rozvoje pokročilejší technologie ve své síti minimálně 240 milionů korun. „Úřad posoudil navržené závazky za dostačující k odstranění závažných obav z podstatného narušení hospodářské soutěže na trhu maloobchodního přístupu k internetu v pevném místě v České republice a pod podmínkou splnění závazků spojení povolil,” uvedl úřad v tiskové zprávě.

O2 je součástí skupiny PPF. Ve výroční zprávě za loňský rok uvádí, že je největším poskytovatelem internetu pro domácnosti a firmy a se službou O2 TV je největším provozovatelem internetového vysílání v Česku.

České veřejné výdaje ve srovnání s Evropou

České veřejné výdaje jsou v evropském srovnání vzhledem k ekonomickému výkonu země mírně podprůměrné. V roce 2022 tvořily 44,6 procenta hrubého domácího produktu (HDP), zatímco průměr Evropské unie byl 45,1 procenta HDP. Nižší byly zejména výdaje na sociální ochranu, kam spadají například důchody, podpora rodin či bydlení, nadprůměrně Česko v evropském srovnání financovalo zdravotnictví a ekonomické záležitosti. Vyplývá to ze studie, kterou zveřejnil think tank IDEA při CERGE-EI.

Veřejné výdaje do oblasti sociální ochrany dosáhly v roce 2022 v Česku 13,7 procenta HDP, zatímco evropský průměr byl 16,4 procenta HDP. „Na velmi nízké intenzitě českých výdajů na sociální ochranu se podepisuje především nízká intenzita výdajů na důchody a na nezaměstnanost. Jistou roli hraje doposud poměrně příznivá demografická situace v ČR, která se však bude ve výhledu zhoršovat,“ uvedl Daniel Münich z think tanku IDEA.

Výdaje na zdravotnictví má Česko v evropském srovnání nadprůměrné, když dosáhly 7,2 procenta HDP, zatímco průměr EU je 6,5 procenta HDP. Podobně je tomu i u ekonomických záležitostí, na které v Česku jdou veřejné výdaje v rozsahu 6,5 procenta HDP, zatímco unijní průměr dosahuje 6,1 procenta HDP.

Nízký rozpočet ministerstva zahraničí ČR

Ministr zahraničí Jan Lipavský není spokojený s navrhovaným rozpočtem pro jeho úřad na příští rok. Kvůli nedostatku zdrojů očekává, že bude nutné zavřít i některé ze zastupitelských úřadů. Resort by příští rok měl hospodařit s částkou 9,9 miliardy korun. I to je o 200 milionů více, než kolik se počítalo v původním návrhu z konce srpna. Přesto je to méně než částka, se kterou ministerstvo operuje letos.

Vláda schválila návrh rozpočtu na příští rok se schodkem 241 miliard korun. Oproti původnímu návrhu ministerstva financí z konce srpna je schodek vyšší o 11 miliard korun, z čehož ale 10 miliard poputuje na obnovu infrastruktury zničené povodněmi.

Pomoc domácnostem zasaženým povodněmi

Vláda uvolní jako první okamžitou pomoc domácnostem postiženým povodněmi průměrně 40 000 na každou. Peníze obdrží obce, které následně rozhodnou o konkrétních výších pro konkrétní domácnosti. Pro firmy připraví Národní rozvojová banka (NRB) dva podpůrné programy, ve kterých budou moci malé a střední firmy zažádat o záruky za poskytnuté úvěry a o zvýhodněné půjčky. Program představil po jednání pracovní skupiny pro financování následků povodní ministr financí Zbyněk Stanjura (ODS).

Stanjura uvedl, že odstraňování škod se zatím financovalo z krizových rezerv obecních a krajských rozpočtů. Po jejich vyčerpání se mohou samosprávy obrátit přímo na státní rozpočet. Zatím tak učinil pouze Moravskoslezský kraj, kterému ministerstvo financí odeslalo 80 milionů korun. Na záruční program NRB uvolní vláda 500 milionů korun, banka tak bude moci poskytnout podnikatelům záruky za úvěry až v hodnotě 3,5 miliardy korun. Vláda podle Stanjury chystá i další formy pomoci. Jednat by se mělo například o zajištění dodávek pitné vody, tepla a energií či obnovu dopravní infrastruktury.

Pojišťovny a povodňové škody

Pojišťovny vyplatily za povodně, které zasáhly ČR, přes miliardu korun. Z toho 835 milionů korun tvořilo pojištění obyvatel, zbylá částka více než 173 milionů se týkala podnikatelského pojištění. Odhad počtu pojistných událostí je nyní podle asociace kolem 85 000. Z tohoto počtu bylo pojišťovnám zatím nahlášeno přes 65 000 případů a téměř 22 000 z nich pojišťovny vyřídily.

„Vzhledem k extrémnímu rozsahu letošních povodní pojišťovny v některých případech hodnotí škodu i pouze na základě dodaných fotografií a dokumentů. Částku mohou vyplatit i bez toho, aby poškozený objekt osobně navštívil likvidátor,“ uvedla gestorka neživotního pojištění asociace Lenka Slabejová.

Podle aktuálního odhadu asociace způsobily zářijové záplavy pojištěné škody za 16,3 miliardy korun. V aktuální bilanci v cenách roku 2024 zářijové povodně představují třetí nejvyšší událost za posledních třicet let.

Centrální banka snížila základní úrokovou sazbu na 4,25 procenta

Hypotéky a úvěry by mohly zlevnit. Bankovní rada České národní banky snížila základní úrokovou sazbu o čtvrt procentního bodu na 4,25. Je tak nejnižší od února 2022. Informoval o tom mluvčí České národní banky Jakub Holas. Centrální banka tak pokračuje ve snižování základní úrokové sazby. Od té se odvíjejí úroky bankovních vkladů i úvěrů. Podnikům vyšší úroky přinášejí dražší úvěry na investice a provoz, domácnostem zase dražší půjčky na bydlení. Zároveň ale při vyšších úrocích roste zhodnocení vkladů na účtech.

Centrální banka využila prostoru ke snížení sazeb, který vytvořila letos výrazně nižší inflace, upozornil analytik Banky Creditas Petr Dufek. Aktuálně se inflace nachází blízko dvouprocentního cíle a zatím podle něj nic nenasvědčuje tomu, že by se u tohoto cíle neměla pohybovat i v příštím roce. Zároveň ČNB dala najevo, že nehodlá se snižováním sazeb zbytečně pospíchat, zvláště ve světle negativních inflačních tendencí ve službách, podotkl.

Elektřinu z českého uhlí brzy dokáží nahradit zahraniční levnější zdroje

Elektřinu z českých uhelných elektráren mohou v nejbližších letech dostatečně spolehlivě nahradit levnější zdroje z okolních států, vyplývá ze studie projektu Fakta o klimatu, kterou má ČTK k dispozici. Naopak v teplárenství se podle autorů studie bude v nejbližších letech uhlí dál spalovat a dekarbonizace bude pomalejší.

V Česku se nyní vyrábí z uhlí zhruba 40 procent elektřiny a 50 procent tepla. Pro udržení nízké ceny elektřiny a tepla je při odklonu od uhlí důležitý rozvoj moderní energetiky založené na obnovitelných zdrojích, uvádí studie. Drtivou většinu českých uhelných elektráren by podle analytického týmu Fakta o klimatu při zvýšení cen emisních povolenek nebylo ekonomicky výhodné provozovat.

Z trhu s elektřinou by tyto elektrárny vytlačily levnější zdroje především z okolních států, jejichž kapacita je dostatečná i na pokrytí potřeb ČR. Odlišná situace je ale v uhelném teplárenství, kde podle studie nelze výrobu tak snadno nahradit, jako je tomu u elektřiny. Ze studie vyplynulo, že Česko potřebuje rozvíjet solární a větrnou energetiku, neboť by to mohlo snížit velkoobchodní ceny elektřiny a zároveň její dovoz.

Z historie

12. října 1754, před 270 lety, se uskutečnil první tah státní loterie v Praze, která byla zřízena v témže roce.

Výroba účinných látek léčiv v ČR

V České republice jsou v současné době pouze čtyři farmaceutické firmy, které stále vyrábějí účinné látky léčiv (API). Většina se vyrábí v Asii, Evropská unie ale chce podporovat návrat této výroby do zemí EU. Informace zazněly na setkání k výročí 75 let od otevření továrny na penicilin v Roztokách u Prahy.

Podle generálního ředitele společnosti VUAB Pharma Miloslava Dvořáka, která ve výrobě léků v Roztokách pokračuje, firmy nejvíc trápí ceny energií, protože výroba léků je extrémně energeticky náročná. „Je pravdou, že Evropa si uvědomila, že není soběstačná zejména v účinných látkách a snaží se to v tuto chvíli změnit,“ řekl vrchní ředitel sekce průmyslu ministerstva průmyslu a obchodu Eduard Měřický. Vznikla podle něj pracovní skupina, jejímž hlavním cílem je zachovat konkurenceschopnost farmacie do budoucna. „Účastníme se různých jednání na evropské úrovni, kde se snažíme prosazovat určité pobídky a pozitivní opatření ve vztahu k průmyslu, který vyrábí API nebo konečné lékové formy na území Evropské unie,“ doplnila ředitelka odboru léčiv a zdravotnických prostředků ministerstva zdravotnictví Daniela Rrahmaniová. Důležitá je podle ní hlavně koordinace takových kroků, část chystají i jednotlivé státy.

Podle Dvořáka se problém závislosti na asijských dodavatelích ukázal především v posledních letech. „Zejména za covidu nebo za blokády Suezského průplavu jsme si ověřili na vlastní kůži, jakým způsobem to může ovlivnit dostupnost léků a účinných látek,“ uvedl. V Česku jsou podle prezidenta České asociace farmaceutických firem (ČAFF) Filipa Vrubla řádově desítky farmaceutických firem, 95 procent léčiv jich ale vyrábí desítká největších.

Zemřel onkolog Pavel Klener

Zemřel onkolog a hematolog Pavel Klener. Informovala o tom Česká onkologická společnost Česká lékařská společnost Jana Evangelisty Purkyně na svém webu Linkos. Někdejšímu prorektorovi Univerzity Karlovy bylo sedmasmdesát let. Stal se prvním revolučním ministrem zdravotnictví a pět let vedl Ústav hematologie a krevní transfuze v Praze.

Klener byl uznávaným odborníkem v oblasti vnitřního lékařství a hematonekologie, pedagog a autor mnoha odborných publikací. Byl také významným popularizátorem vědy, zejména v oblasti nádorových onemocnění. Patřil k lékařům, kteří prosazovali pravdivé informování pacientů o jejich nemoci a o možnostech její léčby. Za svou vědeckou a pedagogickou činnost získal řadu ocenění, v roce 2003 obdržel z rukou prezidenta Václava Klause státní vyznamenání – Medaili Za zásluhy o stát v oblasti vědy. Od roku 2012 byl držitelem nejprestižnějšího českého vědeckého ocenění – Národní ceny vlády Česká hlava – za průkopnictví v zavádění chemoterapie zhoubných nádorů do klinické praxe, její vysvětlování moderními poznatky molekulární biologie a založení této disciplíny v nejkvalitnějším Československu.

Databáze středověkých herbářů na MU v Brně

Odborníci z Masarykovy univerzity vytvořili soupis přibližně 120 středověkých rukopisných herbářů z českých archivních fondů. Nyní se zaměří na jejich obsah, tedy jednotlivé položky, ke kterým postupně přiřazují současná botanická jména a další informace. Databáze Herbaria manuscripta je veřejně dostupná, zatím jsou v ní aspoň částečně zpracované položky z pěti herbářů. „Máme v evidenci asi 120 různých textů, některé z nich mají i 400 rostlin. Je to tedy dlouhodobý úkol pro větší tým lidí, kteří umějí číst středověké latinské a staročeské texty, a bude se plnit postupně dle finančních možností,“ napsala ČTK Dana Stehlíková z Filozofické fakulty, která se specializuje na středověkou lékařskou literaturu. Spolupracuje s odborníky z přírodovědecké i lékařské fakulty.

Ve středověkých lékařských příručkách, na rozdíl od pozdějších herbářů, většinou nebyly žádné obrázky ani popisy rostlin. Omezovaly se na dobový název a využití léčiva. Zaznamenat v databázi u každé herbářové položky účinky, které lidé ve středověku konkrétní rostlině přisuzovali, by podle Stehlíkové bylo příliš náročné. Odborníci však doplní do databáze alespoň výsledky výzkumu, který vyhodnocoval účinky osmačtyřiceti rostlin podle moderních lékařských studií.

VZPOMÍNKA

20. 10. 1994, před 30 lety, zemřel **Josef Janáček** (* 9. 10. 1925), historik, se zaměřením především na rudolfínské období. V letech 1945-1949 absolvoval Filozofickou fakultu Univerzity Karlovy. Souběžně studoval i Státní archivní školu v Praze, kterou dokončil v roce 1948. Po studiích pracoval jako archivář v Archivu hl. města Prahy a od roku 1956 jako vědecký pracovník v Historickém ústavu ČSAV. K jeho nejvýznamnějším pracím patří monografie věnované Rudolfu II. (*Rudolf II. a jeho doba*), Albrechtu z Valdštejna (*Valdštejn a jeho doba*) a českým dějinám první poloviny 16. století (*České dějiny: Doba předbělohorská*).

Vojtěch Šafařík (26. 10. 1829 – 2. 7. 1902)

Profesor Vojtěch Šafařík, syn jedné z předních osobností českých a slovenských dějin Pavla Josefa Šafaříka (1795-1861), studoval chemii na pražské univerzitě, berlínské univerzitě a v letech 1857-1858 na univerzitě v Göttingen v laboratoři Friedricha Wöhlera, který přeměnou kyanatanu amonného na močovinu dokázal, že „k tvorbě organické látky není třeba živé síly“. Zde spolu s W. Hallwachsem připravil diethylmagnesium, první organickou sloučeninu hořčíku.

V roce 1859 byl Vojtěch Šafařík požádán archivářem Karlem Jaromírem Erbenem, aby jako chemik posoudil pravost rukopisu Libušina proroctví v záležitosti, která souvisela s Rukopisem královédvorským a Rukopisem zelenohorským. Výsledky jednoznačně prokázaly, že se jedná o podvrh. Vojtěch Šafařík i jeho otec se tím dostali do sporu s Františkem Palackým, ale i s profesorem chemie Janem Staňkem, pro kterého se jednalo o každému Čechu svaté památky.

V roce 1860 vydal Vojtěch Šafařík první českou vysokoškolskou učebnici *Základové chemie čili lučby*, kterou na-

psal po dlouholetých zkušenostech učitele reálky a především pod vlivem studijních pobytů na německých univerzitách. Již před tím se však pod vlivem svého otce, který vytvořil komisi (členy byli např. K. J. Erben a F. L. Čelakovský) pro české vědecké názvy, podílel na vytvoření českého chemického názvosloví. To bylo do té doby pod vlivem Jana Svatopluka Presla, autora knihy *Lučba čili chemie zkusná* (opravdu „n“) a Josefa Jungmanna. Některé jimi vytvořené názvy prvků se dochovaly dodnes: vodík, uhlík, dusík, kyslík, sodík, hořčík, hliník, křemík, draslík, vápník. Jiné, jako např. Cr – barvík, I – chaluzík, Co – dasík, U – nebesník, P – kostík, Ni – pochvistík, W – těžík, odstranil právě Vojtěch Šafařík, stejně jako nezávislé snahy Karla Slavojce Amerlinga, např. Br – brudík, Se – šváběl, Sb – strabík, As – otrušík, Li – japík.

Vojtěch Šafařík prokázal mimořádný cit pro živý český jazyk, ponechal v českém názvosloví řadu vytvořených termínů, vedle již uvedených názvů prvků např. rozbor, syčení, dmuchavka, zplodiny, ale v řadě případů se přiklonil k řecko-latinskému názvosloví. Ponechal ekvivalenty – rovnímocniny, morfium – makovina, salmiak – našatec a další. Těžil z unikátní bohatosti češtiny a zavedl koncovky oxidačních stavů I až VIII, aby ten, „kdo zná vědecký význam těchto koncovek, mohl, čta jméno sloučeniny, napsat formuli její a naopak“. Koncovky pro II až VIII užíváme a oceňujeme dodnes.

V roce 1868 byl Vojtěch Šafařík pověřen přednáškami z všeobecné a analytické chemie na pražské polytechnice a v roce 1869 se stal v tomto oboru jejím profesorem. V roce 1882 přešel na českou část Karlo-Ferdinandovy univerzity jako její první profesor chemie.

www.vscht.cz/skola/historie/safarik

Vincenc Priessnitz (4. 10. 1799, Gräfenberk, nyní Lázně Jeseník – 28. 11. 1851, Gräfenberk)

Vincenc Priessnitz byl lidový léčitel, zakladatel moderního způsobu vodoléčby, který položil základy hydroterapie. Je znám také pro Priessnitzův obklad. Je zakladatelem světově známých lázní, léčil se u něj například Nikolaj Vasiljevič Gogol. Rok 1999 vyhlásilo UNESCO, při příležitosti dvoustoletého výročí Priessnitzova narození, významným kulturním výročím.

Zakladatel přírodního léčitelství a současně světové hydroterapie Vincenz Priessnitz připomněl světu prastaré blahodárné účinky obyčejné vody. Prosazoval také například léčbu prací, čerstvým vzduchem a čistou horskou vodou. V roce 1822 zřídil v rodném domě malý vodoléčebný ústav a postupně vybudoval lázně, kam dnes jezdí lidé z celého světa.

Gräfenberk se záhy poté proměnil v lázeňské středisko – dnešní Priessnitzovy léčebné lázně – kam se jezdila léčit smetánka tehdejší Evropy. Lázně dvakrát navštívil ruský prozaik a dramatik N. V. Gogol, léčila se tu první lékařka světa Elisabeth Blackwellová, pruský král Vilém, rumunský král Karel I. z Hohenzolernu, hrabě Karel Nostic s manželkou a dcerou, hrabě Thun-Hohenstein s chotí či moravská hrabata Vilém a Vladimír Mitrovští. V roce 1845 se dokonce lázeňského plesu účastnil otec císaře Františka Josefa I., arcivévoda František Karel.

V roce 1846 byl Priessnitz vyznamenán císařskou Velkou zlatou občanskou medailí I. třídy. O jeho věhlasu i úspěchu přírodního léčitelství svědčí i to, že jen v letech

1833-1851 vyšlo přibližně 200 knih a brožur, věnovaných jeho vodoléčebné metodě.

Se svou ženou Sofií vychoval pět dcer, teprve roku 1847 se jim narodil toužebně očekávaný syn Vincenz Pavel (1847-1884). To už ale byl zakladatel lázní téměř na konci svých sil. Je pochován v mauzoleu na lázeňské promenádě, vy si jím doporučené léčebné procedury můžete vyzkoušet ve volně přístupném balneoparku ve svahu nad lázněmi.

V roce 2014 byly tradiční léčebné procedury a odkaz Vincenze Priessnitze zapsány na Seznam nemateriálních statků tradiční lidové kultury České republiky.

26. 10. 1959, před 65 lety, **obdržel Nobelovu cenu akademik Jaroslav Heyrovský** za objevení metody polarografické analýzy (předání ceny 10. 10. 1959).

ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ & PŘÍRODA

Stovka rodin v Moravskoslezském kraji bude do zimy kvůli povodním bez domova

Povodně v Moravskoslezském kraji dlouhodobě připravily o střechu nad hlavou stovku rodin. Kraj a obce nyní pracují na zajištění náhradního nouzového ubytování. Jako řešení se momentálně nabízejí mobilní či kontejnerové domy. Novinářům to sdělil hejtman kraje Josef Bělca (ANO). Celkově bude dlouhodobé nouzové ubytování potřebovat 280 osob ze 102 rodin. Jedná se o osoby, které nestihnou vyřešit problémy způsobené povodněmi do zimy.

Informace pro kraj sbírá speciální tým hasičů. V každé zasažené obci je jeden, který situaci monitoruje. Bělca uvedl, že na obnovu zasaženého území dorazí v nejbližší době 350 miliónů korun. Další z problémů, které kraj řeší, je kontaminovaná odpadní voda ze společnosti OKK Koksovny z důvodu nefunkční čistíčky. Hejtman proto apeloval na firmu, aby uvedla, jak s odpadem naloží. Pokud by koksovny nebyly schopné úniku zabránit, je Bělca připraven podat trestní oznámení.

Pomoc státu lidem zasaženým povodněmi

Na mimořádnou pomoc po povodních úřady práce dosud vyplatily přes 100 miliónů korun. Při návštěvě zasaženého Jesenicka to řekl ministr práce a sociálních věcí Marian Jurečka (KDU-ČSL). Už dříve Jurečka uvedl, že většina žádostí je z Moravskoslezského a Olomouckého kraje, které záplavy postihly nejvíce. Na mimořádnou pomoc má podle Jurečky nárok každý, komu voda vyplavila dům či byt. Zdůraznil, že úředníci Úřadu práce kvůli tomu nemají zkoumat finanční situaci žadatelů. Pokud se tak někde stalo a úřady vyplacení pomoci odmítly, lidé se mají podle Jurečky ozvat. Mimořádná okamžitá pomoc má tři podtituly. Povodňová se týká lidí, kterým voda prošla bytem či domem, tam se úřady snaží podle Jurečky poskytovat peníze v maximální možné výši. Vyplacená částka se v tomto případě podle ministra pohybuje kolem 60 000 korun. Další tituly jsou určeny pro osoby v hmotné nouzi, kdy mají lidé nižší příjem a situace se jim zkomplikovala, a pak na další náklady souvisejícími s důsledky záplav.

Jurečka na Jesenicko přijel s ministrem zemědělství Markem Výborným a ministrem životního prostředí Petrem

Hladíkem (oba KDU-ČSL). Zabývali se také tím, jak pomoci lidem s demolicemi a náhradním bydlením po dobu, kdy budou své domy opravovat. S blížící zimou je podle Jurečky nutné také zajistit topení, dodávky plynu nebo řešit vý-náklady na elektřinu, které budou mít lidé mimo jiné kvůli používání vysoušečů. Řeší se i pomoc zasaženým firmám a živnostníkům.

Bezpečné pozemky pro domy na Jesenicku

Stát podle ministra zemědělství Marka Výborného (KDU-ČSL) nabídne na Jesenicku lidem bydlicím v záplavové zóně směnu jejich pozemků za státní parcely vhodné ke stavbě domů v bezpečných oblastech, aby nemuseli žít v obavách z povodní. V úvahu připadá i výkup pozemků. Sníží to riziko, že místní budou uvažovat o stěhování z Jesenicka do jiných částí Olomouckého kraje, což by pro horskou oblast byla další rána. Státní pozemkový úřad pracuje na studii, z níž vzejde nabídka pozemků pro stavbu domů.

Problémy s odběrem plynu na Jesenicku

Na Jesenicku poničeném záplavami budou v zimě bez plynu tisíce odběratelů z domácností i firem, povodeň v okrese poničila desítky kilometrů plynového potrubí. Stát tam podle ministra životního prostředí Petra Hladíka (KDU-ČSL) pomůže zajistit náhradní řešení. V úvahu připadá provizorní zásobování plynem či větší využití elektrických přímotopů při vytápění. Nutné je vyřešit zvýšené náklady dotčených na pořízení elektrických topidel i jejich provoz. Na místě je opatrnost, aby větší zapojení elektrických topných těles ustála rozvodná soustava, řekl Hladík při návštěvě Jesenicka.

„My už teď víme, že několika tisícům odběrných míst (na Jesenicku) v zimě plyn nepoteče. Hledáme proto jako stát alternativní řešení pro tyto lidi a podnikatele,“ uvedl Hladík. Připomněl, že plyn je důležitý nejen pro vytápění domácností, ale na jeho dodávkách je závislá i řada jesenických firem. „Opravdu jsou to desítky kilometrů (plynového) potrubí, které tady chybí a není technicky možné do zimních měsíců toto (opravu) zajistit,“ řekl Hladík. Situace by se podle ministra mohla provizorně vyřešit pomocí elektrických přímotopů a možná i lokálních dodávek zemního plynu prostřednictvím menších zásobníků.

Růst dětské závislosti na sítích v ČR

Mezi jedenáctiletými dětmi v Česku přibývá těch, kdo ve vztahu k sociálním sítím a počítačovým hrám vykazují znaky závislosti. Ukazují to data shromážděná mezi dětmi z České republiky ve věku 11 až 15 let, která jsou součástí rozsáhlé studie Světové zdravotnické organizace. Jedním z hlavních autorů mezinárodního výzkumu, který pracuje s údaji od 280 000 dětí ze 44 zemí světa, je Lukas Binka z Institutu pro psychologický výzkum Fakulty sociálních studií Masarykovy univerzity. Vysoká škola o tom informovala v tiskové zprávě.

Data od dětí z Česka shromažďovali výzkumníci v roce 2018 a v roce 2022. Ukazují, že mezi dětmi od 11 do 15 let je polovina aktivních uživatelů sociálních sítí, 23 procent intenzivních uživatelů a osm uživatelů v riziku závislosti. Mnoho dospívajících je prostřednictvím sociálních médií

v neustálém kontaktu s druhými. Mezi jedenáctiletými jde o pětinu, mezi patnáctiletými je stále propojena až třetina dospívajících. Riziko problematického užívání sítí je nyní u 11 procent dospívajících, u her se problém týká 12 procent.

Mladí lidé v ČR plýtvají potravinami

Průzkum Mendelovy univerzity v Brně a Vysoké školy ekonomické v Praze zaměřený na plýtvání potravin u lidí narozených v letech 1995-2010, tzv. generace Z, má za sebou první rok. Rozbory popelnice univerzitních kolejí ukázaly, že mladí lidé denně vyplývají v průměru 43,4 gramu potravin na osobu. Další součástí průzkumu byla deníková šetření, do kterých se zapojili lidé z generace Z žijící nejen na kolejích, ale také sami nebo s rodinou. Z deníků vyplynulo, že tato skupina mladých denně vyplývá 30 gramů na osobu. Důvodem plýtvání je zejména špatné plánování při nákupu a přípravě jídla, řekly novinářům vědkyně.

Tříletý projekt zaměřený na generaci Z spustili odborníci loni. Vedlo je k tomu zjištění, že tato generace navzdory zájmu o udržitelnost nejvíce plýtvá potravinami, vědci také chtěli jejich chování ovlivnit. První rok experimentu zahrnoval dotazníkové šetření, které výzkumníci následně doplnili o výsledky rozborů směsného komunálního odpadu z deseti vysokoškolských kolejí po celé republice. „Studující si nebyli vědomi toho, že je jejich odpad analyzován, díky čemuž máme nezkrácená čísla a jasnou představu o skutečném chování této generace,“ uvedla vedoucí projektu Lucie Veselá z Mendelovy univerzity. Data z rozborů popelnice ukazují, že vyplývají 43,4 gramu potravin. Nejčastěji je to ovoce a zelenina, dále pečivo. „S ohledem na to, že studenti na kolejích nekonzumují všechna jídla a netráví zde většinu dne, se tedy jedná o poměrně vysokou hodnotu, kterou budeme dále prověřovat,“ dodala Veselá.

ČR – velmoc v pěstování a spotřebě máku

Česká republika je světovou velmocí v pěstování a spotřebě máku. Mák je totiž oblíbenou náplní tradičního pečiva, zejména buchet a koláčů. Mnozí cizinci se jídel s mákem bojí, považují ho za drogu. Použití máku v jiných částech světa opravdu není tak běžné, říká Jiří Vaněk ze zemědělské společnosti Úněšovský statek.

Mák je tradičním výrobkem pouze ve slovanských státech, dále ve státech, které mluví německy, a potom se mák uplatňuje v židovské kultuře. Jinde se pěstuje mák k technickému využití, dodává Jiří Vaněk.

Mák má mnoho odrůd a semena mohou být modrá, černá, šedá, bílá, červená, fialová, hnědá nebo žlutá. Odrůdy se dělí především podle obsahu opiátových alkaloidů na mák potravinářský a farmaceutický. Odrůdy s vysokým obsahem alkaloidů, z nichž nejznámější je morfin nebo kodein, se používají k výrobě léčiv. K výrobě opia a dalších drog, jako je heroin, se však používají i nezralé tobolky. Mezi hlavní producenty opia patří Afghánistán, Barmá, Pákistán a Mexiko.

Semena máku, která se používají v české kuchyni, opiátové alkaloidy neobsahují. Naopak mají zdraví prospěšné vlastnosti: pomáhají proti nespavosti, ekzémům a zabraňují mrtvici. Prospívají také kostem, kloubům, zubům, nervům, vlasům a očím, řekl Jan Hůrka, hlavní agronom Úně-

šovského statku. „To je jedna z nejlepších plodin z hlediska obsahu vápníku. Někde jsem dokonce četl, že je desetkrát lepší než kravské mléko.“ Jak dodala technoložka pekáren Aneta Frydrychová, velmi zdravé vlastnosti má i bílý mák, se kterým se spotřebitelé tak často nesetkávají.

„Obecně se v pekárenství tato surovina nepoužívá. Bílý mák je za prvé drahá surovina, a za druhé zákazníkům může vadit jeho ořechové aroma a nenahradí nám ten klasický černý mák. Bílý mák je bohatší na oleje a na bílkoviny. Je velmi nutričně prospěšný vzhledem k vysokému obsahu polynenasycených mastných kyselin.“

Ve střední Evropě se častěji používá mák modrosemenný, který má velké množství oleje. Z něj se také lisuje makové mléko. A je samozřejmě nezbytnou surovinou pro pečáře a cukráře.

Na mák existují i speciální mlýnky. Čeští milovníci máku a pečení se shodují, že když je čerstvý, tedy namletý těsně před použitím v kuchyni, tak je nejlepší.

Na území dnešní České republiky se mák ve velkém jako olejnina začal pěstovat počátkem 19. století po katastrofálních škodách na olivových plantážích v jižní Francii. V roce 1896 se mák pěstoval nejvíce ve středních Čechách okolo Prahy a v okolí Tábora a Čáslavi. V posledních letech se mák v Česku pěstuje na 35 tisících hektarech.

Počet obyvatel ČR klesá

Počet obyvatel České republiky v letošním prvním pololetí klesl o 21 500 na 10,88 miliónu lidí. Hlavním důvodem je vyšší počet zemřelých oproti nově narozeným. Záporný výsledek ale tentokrát vykazovala rovněž i zahraničí migrace. Oproti prvnímu pololetí roku 2023 bylo letos výrazně méně narozených a sňatků, který se snížil o desetinu.

Od začátku roku do konce června zemřelo v Česku 55 500 lidí, zatímco narozených bylo jen něco málo přes 41 000. Ve srovnání s loňským rokem byl počet úmrtí o tři procenta nižší. Ze zahraničí do Česka se v prvním pololetí přistěhovalo 62 700 lidí, což bylo meziročně o 13 800 méně. Naopak vystěhovalých do zahraničí bylo 70 200. Česko tak vlivem migrace přišlo o více než 7 500 obyvatel.

Táborská ZOO bude chovat mývala

Zoologická zahrada v Táboře získala druhého mývala, který podle Evropské unie patří k invazivním druhům a jeho chov je zakázaný. ZOO však získala jako jediná zahrada v republice výjimku a mývala může chovat. ČTK to řekl mluvčí ZOO Tábor Filip Sušanka. „Roztomilý a mezi návštěvníky oblíbený mýval severní patří mezi 88 druhů zvířat a rostlin, které se jako invazivní nesmí v EU chovat či pěstovat. Zákaz se netýká jen soukromých chovatelů, ale také zoologických zahrad, ve kterých mohou chovaná zvířata pouze dožít. Naše zoologická zahrada však získala od ministerstva životního prostředí výjimku, díky které do ní jakožto jediné ZOO v Česku půjde mývaly umísťovat i v budoucnosti. Jsme rádi, že naši návštěvníci o tato roztomilá zvířata nepříjdu. Jinde než v Táboře je ale už brzy neuvídí,“ uvedl ředitel zoologické zahrady Evžen Korec. Sušanka uvedl, že mýval může být v České republice ještě v některých chovných stanicích, které na něj také mají výjimku.

Nařízení Evropské unie o omezení chovu medvídkovitě šelmy platí několik měsíců. Mýval představuje v ČR ne-

bezpečí hlavně pro ptáky hnízdící na zemi i na stromech, kterým vybírá hnízda v budkách a v dutinách stromů. Navíc nemá v republice přirozeného predátora.

ARCHEOLOGIE

Vyšehrad

Pravěké osídlení, románské kostely i paláce, dílna na výrobu zlatých a stříbrných šperků a další artefakty přibližují důležitost bájného Vyšehradu. Devět nejvýznamnějších archeologických objevů si návštěvníci mohli prohlédnout přímo na místě poblíž Purkrabství na venkovní panelové výstavě.

Vyšehrad je veřejnosti znám především jako místo spojené se starými českými pověstmi. Ve skutečnosti však tato skála nad Vltavou nabízí mnohem víc, ukrývá totiž pozůstatky významného centra středověkého českého státu založeného Přemyslovci – rodem nejstarších českých panovníků.

Systematický archeologický výzkum začal na Vyšehradě již před 100 lety, a to od roku 1924. Devět nejdůležitějších nálezů přibližovala panelová výstava *Devět nejvýznamnějších archeologických objevů na Vyšehradě*. Všechny pocházejí z jihozápadní části lokality, kde stála středověká akropole – vnitřní opevněné jádro hradu.

Autor výstavy Ladislav Varadzin z Archeologického ústavu AV ČR: „Cílem této výstavy bylo představit hlavní archeologické objevy učiněné na tomto místě a stručně ukázat, jak nám pomáhají porozumět jeho někdejší důležitosti. Zároveň jsou vyšehradské objevy významné i pro poznání evropských panovnických dvorů.“ Na Vyšehradě se dochovaly pozůstatky tří fází středověkých panovnických sídel (nejen) s kostely, vždy na ploše téměř tři hektarů. Výstava představuje například nejstarší kostel, který měl na svou dobu velké rozměry (asi 300 m²), neobvyklý

13. září – 4. října 2024

Venkovní výstava při příležitosti stoletého výročí archeologických výzkumů
Místo: Vyšehrad, v blízkosti Purkrabství

tvár a zřejmě plnil nějakou evangelizační úlohu. Dílny na výrobu stříbra a zlatých šperků zase dokazují, že Přemyslovci měli přístup ke stříbrné rudě a výrobu drahých šperků pod přímoou kontrolou, což jim pomáhalo formovat ekonomické i sociální vztahy. Jeden z devíti objevů připomíná, že na místě ikonické katedrály sv. Petra a Pavla stála původně románská bazilika o délce 53 metrů, která už ve své době měla plnit významnou sakrální i reprezentační funkci.

Vyšehrad ale osídlili lidé už dávno před Přemyslovci – archeologové našli základy chat a dalších objektů z doby před zhruba 5 000 lety (3 800 – 2 700 př. Kr.). Objevili také hrob tří- až čtyřletého dítěte. Pak ale bylo pravděpodobně celé místo až do roku 950 po Kr. neosídlené.

Jako pohřebiště si Vyšehrad vybrali nakonec i někteří Přemyslovci, jak dokazuje další z top devítky nálezů – románské sarkofágy. Znamé jsou dva, které potvrzují pohřbívání panovníků mimo Pražský hrad.

„Kromě historického významu pro Českou republiku funguje Vyšehrad jako laboratoř pro testování mocenských znaků v archeologii. Jedná se o důležité artefakty, které dokládají přítomnost elit a jak se tyto elity v dané době a na daném místě projevovaly,“ vysvětluje Ladislav Varadzin.

Venkovní panelová výstava vznikla ve spolupráci s Národní kulturní památkou Vyšehrad u příležitosti výročí systematických archeologických vykopávek na Vyšehradě zahájených v roce 1924. Byla přístupná volně od 13. září do 4. října 2024 v blízkosti Purkrabství.

Návštěvníci se zároveň můžou těšit na novou výstavu přímo v prostorách Vyšehradu. Národní kulturní památka Vyšehrad plánuje celkovou rekonstrukci expozice mapující historické podoby Vyšehradu.

„Archeologické památky na Vyšehradě jsou veřejnosti zatím vcelku skryté. Proto se je snažíme prezentovat, ať už v rámci komentovaných prohlídek, nebo nového informačního systému a digitálního audioprůvodce. Nová stála expozice, na které s Ladislavem Varadzinem od začátku spolupracujeme, bude pomyslným vyvrcholením našeho úsilí připomenout mimořádný význam středověkého Vyšehradu,“ popisuje Petr Kučera, ředitel Národní kulturní památky Vyšehrad.

V prostoru Gotického sklepa bude umístěna stavebně-historická část expozice, která bude založena na fyzických modelech Vyšehradu z několika časových období. Prostor Prachárny se bude věnovat fenoménu legend jako nástroje k formování společnosti. Předpokládá se využití umělé inteligence, která by měla komunikovat s návštěvníky. Cílem expozice je oživit prostor bývalého královského okrsku, a proto pracuje s fragmenty zdejších palácových staveb. První návštěvníky by měla přivítat pravděpodobně v roce 2026.

DOPRAVA

Povodně 2024 a železniční doprava v ČR

Českou republiku sužovaly vytrvalé deště, který způsobily povodně na velké části území. Nejhorší byla situace na severu Moravy, kde byla překonána i dosud nejničivější povodeň z roku 1997. Kvůli extrémnímu počasí nejezdily vlaky na množství tratí po celé zemi – některé kvůli popadaným stromům, jiné z preventivních důvodů. Zaplavení a poškození desítek úseků železničních tratí si vyžádá opravy

vy v řádech stovek miliónů korun. Vyplývá to z prvotního odhadu Správy železnic. Výše škod se ale ještě bude měnit.

Zasažené tratě:

- Zábřeh na Moravě – Jeseník – Krnov, v úseku Jeseník – Jindřichov ve Slezsku – Krnov zastaven provoz – zaplavení ve stanici Mikulovice, Město Albrechtice a dalších úseků;
- Cheb – Bad Brambach, v úseku Františkovy Lázně – Vojtanov – silně poškozené trakční vedení, pád více stromů;
- Karlovy Vary – Johanngeorgenstadt, v úseku Nejdek – Potůčky;
- Třemešná ve Slezsku – Osoblaha celá trať – zaplavená trať;
- Olomouc – Opava východ, v úseku Milotice nad Opavou – Krnov – zaplavená trať;
- Kojetín – Valašské Meziříčí, v úseku Valašské Meziříčí – Branky na Moravě;
- Studénka – Veřovice, v úseku Studénka – Veřovice – zaplavená trať;
- Kravaře ve Slezsku – Chuchelná – stromy na trati;
- Tábor – Horní Cerekev, v úseku Chýnov – Obrataň, spadlý strom na trať;
- Břeclav – Lednice, v úseku Boří les – Lednice – povodňová situace, malý vliv – historické vlaky (do cca 16. 9.);
- Trutnov – Teplice nad Metují, v úseku Trutnov střed – Adršpach;
- České Budějovice – Horní Dvořiště, v úseku Kamenný Újezd u ČB – Holkov – větve v trakčním vedení;
- Staré Město pod Sněžníkem – Hanušovice, sesunutá zemina na trati;
- Havlíčkův Brod – Brno, v úseku Tišnov – Říkonín – větve v blízkosti trakčního vedení;
- Praha – Kralupy nad Vltavou, v úseku Praha Masarykovo nádraží – Praha-Podbaba (stanice Praha-Bubny) – poškození tratě při stavbě/dešti.

Výluky na rakouských železnicích

Ve vybraných nocích až do 18. listopadu probíhají opravné práce v úseku Mürzzuschlag – Graz Hbf. na trati Wiener Neustadt – Graz. Po dobu konání výluky budou všechny vlaky nahrazeny autobusy náhradní dopravy.

Vlak rj 373 VINDOBONA bude ve dnech 26., 27. října, 2., 3., 9., 10., 16. a 17. listopadu v úseku Mürzzuschlag – Graz Hbf. nahrazen autobusy náhradní dopravy.

Při cestování v uvedeném období doporučujeme vyhledávat aktuální spojení pro daný den přímo na komunikačních kanálech ÖBB.

České dráhy za první pololetí 2024 v zisku

Skupina České dráhy dosáhla v prvním pololetí roku 2024, před povodněmi, podle Mezinárodních standardů účetního výkaznictví [IFRS] zisku před zdaněním 694 miliónů korun. Daří se hlavně osobní dopravě. Uvádí to pololetní zpráva ČD.

Meziročně došlo k nárůstu tržeb Skupiny ČD o více než jednu miliardu korun, zisk EBITDA stoupl o více než 600 miliónů korun. Již loni skupina hospodařila s rekordním ziskem 3,8 miliardy korun. Hlavní podíl na loňském i letošním výsledku má segment osobní dopravy. Výnosy z osobní dopravy dosáhly v letošním prvním pololetí 16 miliard korun. „Ve srovnání s prvním pololetím loňského roku

je to nárůst o 1,6 miliardy korun," uvedl předseda představenstva a generální ředitel ČD Michal Krapinec.

Letos v prvním pololetí dráhy zaznamenaly růst tržeb z prodeje jízdenek, který činil 5 022 miliónů korun. Což představuje nárůst o 375 miliónů (+8 %). Služeb národního dopravce v prvním pololetí letošního roku využilo 81,6 miliónu lidí. To je o 2,5 miliónu více než ve stejném období loni (79,1 mil. osob). „U přepravených cestujících evidujeme meziročně tříprocentní nárůst," doplnil Krapinec.

Podle něj se dařilo především mezinárodní přepravě. Tam tržby vzrostly o 23 procent. Podílí se na tom i nabídka nočních mezinárodních spojů.

Zároveň Krapinec doplnil, že celkové tržby skupiny meziročně narostly o více než 1 miliardu na 25,4 miliardy korun. A zdůraznil, že v prvním pololetí byly v zisku všechny dceřiné společnosti, které spadají pod České dráhy.

Naopak segment nákladní dopravy už se tak skvělými výsledky chlubit nemůže. Za první pololetí letošního roku přepravila skupina ČD Cargo celkem 28,1 miliónu tun zboží. Loni ve stejném období to bylo 30,9 miliónu tun. Zástupci ČD to vysvětlují útlumem ekonomiky a klesajícím objemem přepravy uhlí. Roli v tom sehrál i krach Liberty Ostrava.

„Strukturální změny v energetice a problémy v hutnictví nejen v České republice, spolu s recesí, respektive stagnací evropského průmyslu v posledních letech, ovlivňují kontinuální pokles výkonů ČD Cargo," vysvětluje předseda představenstva ČD Cargo Tomáš Tóth. Tvrdí, že se dráhy pokouší vykrýt ztráty navýšením objemu přepraveného

zboží v zahraničí. I tak je ale „nedokáží vykompenzovat". „Nejsme v tom sami, podobné situaci čelí většina nejvýznamnějších železničních nákladních dopravců v Evropě a na rozdíl od řady z nich ČD Cargo zůstává v zisku. Bude nezbytné pokračovat v přizpůsobování našich kapacit aktuálním a budoucím potřebám dopravního trhu," uvedl.

I tak segment nákladní dopravy v letošním prvním pololetí vykázal zisk 240 miliónů korun. Což vedení ČD považuje za dobrý výsledek.

Rozmach českých aerolinek Smartwings

Český letecký dopravce Smartwings za první pololetí letošního roku přepravil přes 2,16 miliónu cestujících, což je meziročně o čtvrtinu více. V období od začátku roku do konce června dopravce uskutečnil 14 428 letů. ČTK to sdělila mluvčí firmy Vladimíra Dufková. Společnost v letošním prvním pololetí přepravila o přibližně 14 procent cestujících více než v prvním pololetí roku 2019, před pandemií covidu-19, kdy dopravce odbavil 1,89 miliónu lidí.

Smartwings provozují průměrně 250 letů denně. Dopravce létá z českých letišť, dále z Polska, Slovenska, Maďarska a Portugalska. Z Česka aerolinky v letním letovém řádu létají osmapadesáti letadly do sedmačtyřiceti destinací, letos do pěti nových, a to do Ponta Delgady na Azorských ostrovech, La Palmy na Kanárských ostrovech, do tureckého Izmiru, Atén nebo italského Brindisi. V loňském letním letovém řádu dopravce provozoval linky do 148 destinací.

Rezort obrany SR nakúpil 104 mikrobusev

Ministerstvo obrany SR zakúpilo 104 mikrobusev v rôznych konfiguráciách, za ktoré zaplatí viac ako 8,2 milióna eur. Informácie vyplývajú zo zmluvy, ktorú rezort zverejnil v Centrálnom registri zmlúv. Jednotková cena vozidla sa líši v závislosti od typu, pričom sa pohybuje od približne 73 400 eur do zhruba 92 000 eur. Dodávku mikrobusev zabezpečí spoločnosť MB Panónska, odovzdať ich musí do konca novembra. Päťdesiatštyri z nich bude prebratých na zásobovacej základni v Nemšovej, zatiaľ čo zvyšné mikrobusey budú doručené do kasární v bratislavských Vajnorochoch.

Povodne na Slovensku

Intenzívne dažde na Slovensku v septembri pretrvávali a výstrahy tretieho stupňa pred povodňami platili pre okresy Pezinok, Trnava, Žilina – povodie rieky Rajčanka, Kysucké Nové Mesto, Čadca, Skalica, Senica, Myjava, Malacky a Bratislava. O situácii priebežne informoval Slovenský hydrometeorologický ústav (SHMÚ) na svojej webovej stránke. SHMÚ odporúčalo občanom zdržiavať sa v interiéri, vyhýbať sa blízkosti sklenených plôch a držať sa ďalej od vonkajších stien a okien. Situácia na rieke Morava sa zhoršila natoľko, že minister životného prostredia Tomáš Taraba (nominant SNS) avizoval možnosť vypustenia rieky. Polícia apelovala na vodičov, aby boli pri prejazde železničnými priecestiami v západných oblastiach Slovenska obzvlášť opatrní, keďže viaceré oblasti boli bez elektriny, čo ovplyvnilo aj funkčnosť priecestí.

Hasičský a záchranný zbor (HaZZ) mal najviac výjazdov v Bratislavskom a Trnavskom kraji, kde zasahoval v 273 prípadoch, pričom ďalších 144 zásahov zabezpečili dobrovoľní hasiči. Prezident HaZZ Adrián Mifkovič pre televíziu TA3 potvrdil, že najväčšia situácia bola na krajnom západe, kde sa vyliali menšie vodné toky. Viaceré vlakové spoje z Českej republiky a Rakúska na Slovensko boli prerušené, pričom ďalšie mali výrazné meškania. Podľa ministra životného prostredia Slovensko začalo s prípravami na povodne včas.

Do 17. septembra spadlo viac ako 300 milimetrov zrážok, čo predstavuje 300 litrov vody na jeden meter štvorcový. Minister Taraba zároveň vyzdvihol funkciu vodného diela Gabčíkovo, ktoré výrazne pomáha regulovať hladinu vody v Bratislave. Informoval, že v čase uzávierky (17. 9.) bolo funkčných sedem turbín. Rieka Morava kulminovala 16. septembra v meteorologickej stanici Kopčany na úrovni 616 centimetrov. Nižšie pri Záhorskej Vsi dosahovala 630 centimetrov a pri Devínskej Novej Vsi až 819 centimetrov. Podľa prognóz hydroológov bol jej očakávaný vrchol na tomto mieste. Dunaj pri Devíne v noci na 17. septembra kulminoval na úrovni okolo deväť metrov, 17. septembra poklesol na 895 centimetrov a v takomto trende mal pokračovať. V Bratislave dosahoval Dunaj v noci na 17. septembra okolo 970 centimetrov, ráno tiež poklesol o päť centimetrov a očakávalo sa, že v tomto trende bude pomaly postupovať.

„Cez Gabčíkovo a Čuňovo preteká v súčasnosti neuveriteľných 10 293 kubických metrov vody za sekundu," spresnil 17. septembra minister životného prostredia Tomáš Taraba (nom. SNS). Dodal, že na povodni zarába

Slovensko na vodnej elektrárni v priemere 1,3 milióna eur denne. „Na porovnanie, na predošlej jarnej vlne sme zarobili približne 36 miliónov eur,“ uviedol Taraba.

Víkend plný zrážok a silného vetra si našťastie na Slovensku nevyžiadal žiadne obete na životoch. Majetkové škody však budú nezanedbateľné. V Bratislave komplikoval situáciu najmä vietor a vybrežená rieka Vydrica. Rozsiahle práce súvisiace s odstraňovaním všetkých škôd si vyžadujú niekoľko dní až týždňov. Tie po sebe zanechalo mimoriadne nepriaznivé počasie, ktoré postihlo najmä západné Slovensko cez víkend 15. až 16. septembra. K mohutnému dažďu, ktorý v mnohých oblastiach zdvihol toky lokálnych potokov a riek, sa pridal aj silný vietor. Ten spôsobil v Bratislave niekoľko tisíc vyvrátených stromov, ktoré zapríčinili množstvo materiálnych škôd a významným spôsobom skomplikovali dopravu.

Prezident Pellegrini podpísal odvolací dekrét Moniky Géciovej

Monika Géciová bola odvolaná z funkcie sudkyne Krajského súdu v Košiciach pre výkon funkcie pod vplyvom alkoholu. Dekrét o jej odvolaní podpísal prezident SR Peter Pellegrini, informovala o tom Kancelária prezidenta SR na svojej webovej stránke. „Prezidentovi Petrovi Pellegrinimu bol doručený rozsudok Najvyššieho správneho súdu (NSS) SR, z ktorého vyplýva, že sudkyňa Krajského súdu v Košiciach Monika Géciová bola právoplatne uznaná vinnou zo spáchania činu, ktorý je nezlučiteľný s výkonom funkcie sudcu,“ uviedla kancelária.

Disciplinárny návrh na Géciovú podala predsedníčka Krajského súdu v Košiciach. V októbri 2022 ju disciplinárny senát NSS SR odvolal z funkcie. Géciová sa proti tomuto rozhodnutiu odvolala, no odvolací disciplinárny senát jej odvolanie v júni tohto roku potvrdil a sudkyňa bola definitívne odvolaná.

Prezident Pellegrini navštívil Rakúsko

Prezident SR Peter Pellegrini a rakúsky spolkový prezident Alexander Van der Bellen vyzdvihli výborné susedské vzťahy medzi Slovenskom a Rakúskom a vyjadrili záujem pokračovať v úspešnej spolupráci. Informoval o tom prezident Pellegrini na svojej sociálnej sieti. Obaja prezidenti diskutovali o témach týkajúcich sa Európskej únie, možného zloženia Európskej komisie, ruskej invázie na Ukrajinu a hraničných kontrol na slovensko-rakúskych hraniciach, integrácie západného Balkánu do EÚ a situácii na Blízkom východe.

Prezident Pellegrini pripomenul, že ešte pred uplynutím prvých 100 dní vo funkcii navštívil všetky krajiny Vyšehradskej štvorky. „Ekonomicky je Rakúsko jedným z najvýznamnejších partnerov Slovenska. Uistil som pána prezidenta, že Slovensko ostane atraktívnym miestom pre rakúske investície a podnikanie,“ uviedol Pellegrini. Rakúsky prezident ocenil dobré hospodárske vzťahy medzi krajinami a pripomenul, že Rakúsko je druhým najväčším investorm na Slovensku. Tiež spomenul, že 40 000 Slovákov sa presťahovalo do Rakúska, najmä do jeho východných častí, a každý deň približne 34 000 Slovákov dochádza do Rakúska za prácou. Pellegrini tiež upozornil na spoločné problémy oboch krajín s nedostatkom kvalifikovanej pra-

Peter Pellegrini a Alexander Van der Bellen

covnej sily. V tejto súvislosti poďakoval Rakúsku za podporu pri zavádzaní systému duálneho vzdelávania.

Prezident hovoril aj o infraštruktúrnych výzvach a potrebe lepšieho prepojenia medzi oboma krajinami. Ocenil pokračujúcu rekonštrukciu železničnej trate Devínska Nová Ves – Marchegg, ktorá zrýchli spojenie medzi Bratislavou a Viedňou. Pellegrini zároveň oznámil blížiacu sa dohodu medzi oboma krajinami. „Teší ma, že sa blížieme k uzavretiu medzinárodnej zmluvy o spolupráci pri poskytovaní zdravotnej záchrannej služby na pohraničí medzi Slovenskom a Rakúskom,“ uviedol. Dodal, že zmluva je už predložená na rokovanie Národnej rady SR. Obaja prezidenti sa tiež zhodli na postoji k rozširovaniu EÚ. „Slovensko je dlhodobým podporovateľom rozširovania EÚ o krajiny západného Balkánu,“ vyhlásil Pellegrini. Zdôraznil tiež, že začlenenie Rumunska a Bulharska do schengenského priestoru by bolo dôležitým krokom v riešení problému nelegálnej migrácie. Van der Bellen poznamenal, že EÚ „nedostatočne vníma situáciu na západnom Balkáne“ a podporil členstvo týchto krajín v Únii.

Biometrické sledovanie kamerami v školách

Vláda schválila návrh na nákup kamerových systémov v hodnote viac ako 62 miliónov eur, ktoré majú monitorovať areály škôl. Tento krok prišiel po sérii výhražných e-mailov adresovaných školám a iným úradom. Projekt sa plánuje najprv pilotne spustiť na troch školách a neskôr rozšíriť na ďalšie školy, ktoré prejavia záujem.

Opozičné KDH varuje pred bezpečnostnými rizikami spojenými s biometrickým sledovaním v školách a upozorňuje, že tento krok nemusí riešiť problém falošných hlásení o bombových útokoch. Hnutie tak reagovalo na návrh ministra vnútra Matúša Šutaja Eštoka (Hlas-SD), ktorý chce zaviesť kamerové systémy s umelou inteligenciou. Informovala o tom hovorkyňa hnutia Lenka Kovár. Poslanec Ján Horecký (KDH), bývalý minister školstva, upozornil, že zavedenie kamier je veľmi nákladné. „V záujme efektívneho využitia financií by bolo vhodnejšie investovať tieto prostriedky do budovania kybernetických bezpečnostných systémov, ako to robia v iných krajinách,“ uviedol.

Do konca roka 2026 má byť kamerovým systémom s umelou inteligenciou pokrytých približne 3 000 škôl. Tento systém má identifikovať rizikové správanie a nahlasovať ho na operačné stredisko s cieľom predchádzať rôz-

nym bezpečnostným hrozbám. Minister vnútra zdôraznil, že systém bude v súlade s nariadením GDPR (Všeobecné nariadenie o ochrane údajov).

Ruská ropa bude na Slovensko tiecť ďalej

Ukrajinci súhlasili, že Slovensku povolia prepravovať surovinu cez svoju časť ropovodu Družba, ak sa majiteľom ropy stanú naše rafinérie ešte na území Bieloruska. Slovensko a Maďarsko zostanú v Európe poslednými dvomi krajinami, ktoré budú odoberať ruskú ropu. Skupina MOL, do ktorej patrí aj Slovnaft, sa s ukrajinskou stranou dohodla na pretrvávajúcom odberu. MOL a ruská spoločnosť Lukoil museli pre ukrajinské sankcie prepracovať existujúcu zmluvu o dodávkach ropy.

Kyjev uvalil reštrikcie na ruskú rafinérsku firmu už v júni. Podľa MOL sú nové dohody o preprave ropy v súlade so všetkými relevantnými sankciami a právnymi predpismi vrátane opatrení Európskej únie a Ukrajiny. „Nová úprava poskytuje udržateľné riešenie pre prepravu ropy ropovodom Družba. Považujem to za veľký úspech, pretože to spoločnosti MOL umožňuje pokračovať v používaní najefektívnejšej a najspoľahlivejšej technológie spracovania ropy v rafinériách v Maďarsku a na Slovensku a v konečnom dôsledku to prispieva k bezpečnosti dodávok v oboch krajinách,“ uviedol viceprezident MOL Group Gabriel Szabó.

Viceprezident Európskej komisie Valdis Dombrovskis po medializácii tejto témy uviedol, že vzhľadom na zmenu vlastníka ropy sa na ňu nevzťahujú sprísnené sankcie, ktoré Kyjev uvalil na Lukoil v júni. Túto informáciu zverejnil na sociálnej sieti X a taktiež v liste zaslanom ministrom zahraničných vecí Slovenska a Maďarska. Agentúra Bloomberg ďalej objasnila, že ropa Lukoilu sa na hraniciach stáva majetkom švajčiarskej spoločnosti Litasco, ktorá síce patrí pod Lukoil, ale nie je na sankčnom zozname. Túto skutočnosť potvrdil aj námestník ukrajinského ministra financií. Z vyjadrenia eurokomisára Dombrovského a informácií agentúry Bloomberg vyplynulo, že neexistujú právne prekážky pre tranzit ropy Lukoilu cez územie Ukrajiny. Zastúpenie Európskej komisie na Slovensku potvrdilo, že sprísnené sankcie sa nevzťahujú na tranzit ropy, pokiaľ Lukoil nie je formálnym vlastníkom prepravovanej komodity.

Nákup hasičských áut pre ministerstvo vnútra

Lukratívnu zákazku vyhrala firma bez predchádzajúcich tržieb. Šutaj Eštok odmietol zverejniť, kto boli konkurenti tejto firmy, čo podľa právnikov predstavuje porušenie zákona. „Ministerstvo vnútra SR vyhlásilo verejné obstarávanie na 80 kusov hasičskej techniky vozidiel kategórie 1B ešte v auguste 2023, teda za vlády Ľudovíta Ódora. Na tom by nebolo nič divné, hasičom novú techniku treba. Po nástupe novej vlády a ministra vnútra Matúša Šutaja Eštoka (Hlas) však nastali vo verejnom obstarávaní rôzne zmeny,“ poznamenal poslanec Roman Mikulec. Poslanci upozornili na viaceré nezrovnalosti v procese verejného obstarávania. „Jedna firma bola zjavne účelovo zvýhodnená,“ poznamenal Gábor Grendel.

Zákonodarcovia poukázali na fakt, že víťazná firma v minulosti nevykazovala žiadne tržby a nemala v predmete podnikania nič spojené s automobilovou technikou.

„Predmet činnosti bol zmenený na to, aby vôbec mohla uspieť vo verejnom obstarávaní, dva mesiace po jeho vyhlásení,“ doplnil bývalý minister vnútra Roman Mikulec. Mikulec tiež kritizoval vyhovieň žiadosti firmy o vypustenie rezacieho zariadenia zo zákazky, ktoré považuje za kľúčové pre prácu hasičov. Podľa neho bol na Generálnu prokuratúru SR podaný anonymný podnet týkajúci sa tohto verejného obstarávania.

Mikulec vyzval generálneho prokurátora Maroša Žilinku, aby informoval, či sa týmto podnetom niekto zaoberá. „Myslíme si, že verejné obstarávanie bolo ušité na mieru firme, ktorá jednak nemá s výrobou hasičských vozidiel absolútne žiadnu skúsenosť a vznikla len niekedy v máji 2023,“ uzavrel.

Koalícia chce odvolať podpredsedu NR SR Šimečku

Koalícia sa snaží odvolať Michala Šimečku z funkcie podpredsedu Národnej rady SR pre podozrenia týkajúce sa čerpania štátnych dotácií osobami blízkymi opozičnému lídrovi. Predseda Progresívneho Slovenska Michal Šimečka popiera akýkoľvek konflikt záujmov a tvrdí, že jeho konanie potvrdil audit vykonaný na objednávku Ministerstva spravodlivosti. Poslanci strany Hlas oznámili, že budú hlasovať za Šimečkovo odvolanie. Podľa ministra vnútra Matúša Šutaja Eštoka je „najväčšou morálnou chybou“ Šimečkovo správanie po atentáte na premiéra Roberta Fica, keď organizoval protesty proti ministerke kultúry a ministrom spravodlivosti. „V tom čase, kedy ste dostali na námestie tisíce ľudí, pre takýto nezmysel, ste tým ľuďom, ktorých ste na námestia zavolali, nepovedali, že proti týmto ministrom bojujete len preto, že vám stopli dotácie,“ vyhlásil minister. Minister ďalej kritizoval Šimečku za to, že nevie vyvolať zodpovednosť za svoje konanie.

Šimečka reagoval tým, že upozornil na dotácie, ktoré dostávali poslanec SNS Rudolf Huliak a Roman Michelko, a vyzval ich, aby odstúpili. „Ak oni odstúpia, aj ja sa vzdám postu podpredsedu parlamentu,“ vyhlásil. Z predošlých zistení médií mali byť mimovládne nadácie, ktoré zdroje čerpali, priamo prepojené okrem iného s matkou Michala Šimečku a inými rodinnými príslušníkmi. Šimečka odporoval s tým, že na peniaze priamo dosah nemali a ani nemali ako zdroje využiť na privátne účely.

Ďalšie podrobnosti z vyšetrovania atentátu na Fica

„Vyšetrovanie prebieha plynule a OČTK (Orgány činné v trestnom konaní) aktívne vykonávajú všetky procesné úkony nevyhnutné k náležitému zisteniu skutkového stavu veci a dosiahnutiu účelu trestného konania,“ deklaruje Maroš Žilinka. V priebehu doterajšieho trestného konania boli vykonané viaceré procesné úkony: jeden výsluch zadržaného, dva výsluchy obvineného, dva výsluchy poškodených, 111 výsluchov svedkov a jeden výsluch znalca. Okrem toho prebehla obhliadka miesta činu, prehliadka iných priestorov a dve domové prehliadky. Zrealizovalo sa aj 24 zaistovacích úkonov, zadržanie a otvorenie zásielky, štyri prehliadky tela a 31 úkonov týkajúcich sa previerok podaní občanov. Bolo zaevidovaných osem pribrať znalca, 18 znaleckých posudkov a odborných vyjadrení,

ako aj štyri žiadosti o doplnenie znaleckých posudkov. Vyšlo desať príkazov na oznámenie údajov o telekomunikačnej prevádzke, šesť žiadostí o urýchlenné uchovanie počítačových údajov a päť žiadostí o právnu pomoc do USA, Českej republiky a Švédska. Ďalej bolo zaregistrovaných 54 žiadostí o bankové údaje, dve žiadosti o vyčíslenie škody a 33 žiadostí o poskytnutie súčinnosti. Súčasťou prípadu sú tiež dve žiadosti o ustanovenie obhajcu, jeden návrh na vzatie do väzby, jeden návrh na zmenu dôvodov väzby, dva návrhy na domovú prehlídku, dva príkazy na vydanie zásielok a jedno pribratie prekladateľa.

Premiér Robert Fico v relácii Sobotné dialógy Rádia Slovensko uviedol, že by sa mala objaviť správa o atentáte na jeho osobu. Zdôraznil, že voči strelcovi nepodnikne právne kroky a nebude od neho vymáhať náhradu škody. Na špekulácie, či atentát bol skutočný alebo či neboli použité slepé náboje, reagoval tým, že nemá v úmysle nikomu ukazovať svoje zranenie.

Atentát sa odohral 15. mája po výjazdovom rokovaní vlády v Handlovej. Zo streľby na premiéra bol obvinený 71-ročný Juraj Cintula z Levíc, ktorého Špecializovaný trestný súd vzal do väzby. Začiatkom leta generálny prokurátor oznámil, že skutok bude na základe zhromaždených dôkazov kvalifikovaný ako obzvlášť závažný zločin teroristického útoku. Atentátnikovi hrozí trest odňatia slobody na 20 až 25 rokov, prípadne doživotie, keďže útok bol namierený proti chránenému štátnemu činiteľovi.

Šurančania protestujú proti baterkárni

Baterkáreň, ktorú v Šuranoch plánuje postaviť čínska spoločnosť Gotion v spolupráci so slovenskou firmou InoBat, s cenovkou 1,2 miliardy eur, sa nemá stať len jednou z najväčších investícií v histórii Slovenska. Táto továreň je kľúčová pre domáci automobilový priemysel, ktorý prechádza na elektromobily. Ide o prvého veľkovýrobcu batérií v krajine, čo má zásadný význam pre budúcnosť tohto odvetvia. Napriek tomu časť obyvateľov protestuje proti investícii, obávajúc sa zvýšeného pohybu kamiónov, znečistenia životného prostredia a príchodu zahraničných pracovníkov. Protesty sú však miestami extrémne radikálne. Na verejnom stretnutí zástupcom investora neumožnili reagovať na obavy občanov. Niektorí prítomní ich prekríkovali a urážali. Situácia sa vyhrotila natoľko, že primátor musel stretnutie opustiť pod ochranou mestskej polície. To znemožnilo získať relevantné informácie tým, ktorí prišli hľadať odpovede na svoje otázky.

Projekt zahŕňa vyvlastnenie približne 100 hektárov pôdy, pričom celková plocha závodu má dosiahnuť 375 hektárov. To naznačuje, že zvyšných 275 hektárov už spoločnosť MH Invest získala. Vyvlastňovacie konanie môže byť zastavené, prerušené alebo môže byť spoločnosť MH Invest vyzvaná na odstránenie nedostatkov. Je však možné, že regionálny úrad pre územné plánovanie a výstavbu rozhodne o vyvlastnení pozemkov, ktorých vlastníci s predajom nesúhlasia.

Medzitým už viac ako 3 600 ľudí podpísalo online petíciu proti výstavbe baterkárne, pričom iniciátori deklarujú ďalších 7 000 podpisov v tlačenej podobe. Na environmentálne riziká upozorňuje aj bývalá inšpektorka životného prostredia Monika Medovičová. Tvrdí, že výstavba závodu porušuje legislatívu týkajúcu sa posudzovania vply-

vov na životné prostredie (EIA) a nie je v súlade so zákonom o posudzovaní vplyvov na životné prostredie.

KDH navrhne Mikloška za šéfa parlamentu

Opozícia plánuje navrhnúť vlastného kandidáta na predsedu Národnej rady (NR) SR. Kresťanskodemokratické hnutie (KDH) má v úmysle nominovať poslanca Františka Mikloška. Tento zámer oznámil líder KDH Milan Majerský na tlačovej konferencii, kde zároveň kritizoval, že vládna koalícia sa stále nedohodla na novom predsedovi parlamentu. Progresívne Slovensko (PS) podporuje Mikloškovu kandidatúru, potvrdil to predseda PS a podpredseda parlamentu Michal Šimečka. Šimečka poukázal na to, že nezvolenie predsedu parlamentu je prejavom neúcty k ústavným zvyklostiam aj k voličom. Podľa neho občania očakávali, že po voľbách bude NR SR riadne fungovať s novým vedením.

Hoci Mikloško nemusí vo voľbe uspieť, súčasný stav, keď parlament nemá predsedu, nepovažuje za normálny. Opozícia preto plánuje predložiť návrh na voľbu predsedu ešte počas prebiehajúcej schôdze. Strana SaS tiež deklarovala svoju podporu pre Mikloška a zároveň kritizovala, že koalícia stále nemá dohodu o novom predsedovi NR SR. Miesto predsedu ostalo obsadené zástupcom po tom, čo pôvodný predseda Peter Pellegrini uspel v prezidentských voľbách.

Vladimír Tvaroška obvinený z podplácania

Bývalého štátneho tajomníka ministerstva financií Vladimíra Tvaroška obvinili z podplácania, údajne v prospech podnikateľov Világho a Sabola. Tvaroška bol obvinený v roku 2022 za prijatie úplatku vo výške 22 000 eur, ktorý mal urýchliť schvaľovanie zmlúv na Slovenskom pozemkovom fonde. Prípadoch siaha do roku 2017, no v dôsledku novely Trestného zákona z dielne vládnej koalície hrozí, že bude premlčaný. Podľa obvinenia mal Tvaroška pomôcť urýchliť procesy na fonde, kde sa žiadosti firiem, ktoré zastupoval, zastavili bez ďalšieho postupu.

Predseda predstavenstva farmárskej skupiny Exata, ktorú Tvaroška zastupoval, tvrdí, že všetky zmluvy boli v poriadku a neexistoval dôvod platiť za ich schválenie. Po vznesení obvinenia Tvaroška podal sťažnosť, no prokurátor ju zamietol. Tvaroškova obhajoba zvažuje využitie paragrafu 363, ktorý umožňuje generálnej prokuratúre za určitých okolností zrušiť obvinenie. Podľa informácií sa Tvaroška už obrátil na generálnu prokuratúru s týmto návrhom.

Návrh na odvolanie Zuzany Dolinkovej

Opoziční poslanci parlamentu podali návrh na odvolanie ministerky zdravotníctva Zuzany Dolinkovej (Hlas-SD). Kritizujú ju najmä za negatívne hospodárenie štátnej Všeobecnej zdravotnej poisťovne (VšZP) a obviňujú ju z politizácie nezávislých zdravotníckych inštitúcií. Okrem toho tvrdia, že Dolinková ustupuje hoaxom a dezinformáciám. Poukázali aj na pretrvávajúce problémy v ambulantnom sektore a nedostatok sestier. V tejto súvislosti apelovali na premiéra Roberta Fica (Smer-SD), aby situáciu v zdravotníctve riešil. Dolinková to označila za divadlo a politikár-

čenie. Ministerka je však pripravená obhájiť sa na prípadnej mimoriadnej schôdzi Národnej rady SR, ako uviedla nedávno. Zdôraznila, že svoju prácu vykonáva najlepšie, ako vie, a odmietla dôvody, ktoré opozícia uviedla pre jej odvolanie.

KULTÚRNE PODUJATIA

Burza starožitností s remeselnými trhmi Jablonica vždy 3. sobotu v mesiaci od marca do novembra, Jablonica – kaštieľ (Bratislavský kraj)

Na kaštieli Jablonica sa pravidelne koná Burza starožitností s remeselnými trhmi, a to vždy 3. sobotu v mesiaci od marca do novembra, kde sa zúčastňuje až 200 starožitníkov so svojimi klenotmi. Areál kaštieľa je skráslený stredomorskými rastlinami, ako sú napríklad tristoročné olivovníky, palmy, citrusy a mnohé iné, ktoré si môžete aj kúpiť do svojej záhrady. K dispozícii je útulná kaviareň vsadená do bývalej čiernej kuchyne. Remeselníci a lokálni výrobcovia zase prezentujú a predávajú svoju tvorbu. Vstupné – návštevníci: príspevok v dobrovoľnej výške venovaný na záchranu kaštieľa a organizáciu burzy.

Dvojvystava *Architekt Dedeček*

15. 10. 2024 – 2. 2. 2025, SNG Bratislava

Dvojvystavu venuje SNG „svojmu“ architektovi Vladimírovi Dedečekovi (1929-2020), tvorcu veľkých konceptov a takmer stovky realizácií, významnému spoluautorovi architektonickej podoby moderného Slovenska. Prvá, priezračná výstava *Vladimír Dedeček – minulosť a prítomnosť* externej kurátorky Moniky Mitášovej vám okrem biografických dát, projektov a stavieb predstaví aj priestory, aké Dedeček tvoril, a ich kontexty. Možno ju vnímať aj ako ďalšiu časť diskusie o autorovom architektonickom myslení, diela a jeho interpretácii, ktorú Monika Mitášová začala vo svojej obsiahlej publikácii v roku 2017. Pre kurátorku bude okrem toho relevantná aj otázka, ako vystavovať architektúru. Druhá časť s názvom *Vladimír Dedeček a SNG: Príbeh z budúcnosti* v koncepcii Alexandry Kusej, venovaná areálu Slovenskej národnej galérie, spája výstavu architektúry s inštitucionálnou „arheológiou“. Zistíte, aké informácie boli doteraz o stavbe SNG tradované a aká je skutočnosť, pochopíte budovanie inštitúcie a jej sídla ako súčasť modernizačného procesu, ale aj prerodu Bratislavy na mladú metropolu.

Stavba národnej galérie bola, nielen vo svojej dobe, vnímaná kontroverzne. Silný architektonický koncept pod-

mienili dve osobnosti – riaditeľ SNG Karol Vaculík a Vladimír Dedeček, jej architekt. Ako sa presadzovala myšlienka rozšírenia SNG, v akom politicko-spoločenskom kontexte jej protagonisti museli fungovať? Kto a s akými projektmi súťažil a ako sa vyvíjal ten víťazný? Prečo nakoniec bolo realizované Premostenie a prečo tak dlho zápasilo so svojím prijatím? Čo znamenal projekt pre galériu a čo pre jej architekta?

Výstava *Monumentálky: Dotvorenie architektúry výtvornými dielami*

bez obmedzenia, Vodné Kasárne, SNG

Zamysleli ste sa niekedy nad tým, či umenie môže byť aj prirodzenou súčasťou interiéru budovy, nie iba výsledkom dokonalého sveta výstavnej sály? Zrekonštruované priestory Slovenskej národnej galérie plné čistých línií, bielych vyzývavých plôch a jedinečných zákutí sú kvalitou samou osebe. Dokonalú stenu či biely roh stačí zvýrazniť umeleckým dielom a úplne nový zážitok z priestoru je na svete. Na rôzne miesta galérie sme preto umiestnili sochy a diela úžitkového umenia zo zbierok SNG, ktoré vám spríjemnia objavovanie novej budovy. Môžete sa len tak pozerieť, nechať sa prekvapiť, ohúriť a presvedčiť sa, že umeniu to spolu s architektúrou svedčí.

Michalská veža sprístupnená spolu s novou výstavou

Michalská veža, jedna z dominant centra Bratislavy s vyše sedemsto-ročnou históriou a posledná zachovaná z pôvodne štyroch mestských brán, bola postavená skôr, ako sa Bratislava v roku 1291 udelením mestských privilégií oficiálne stala mestom. Vzhľad a hlavná funkcia veže sa počas jej existencie menili, avšak dodnes predstavuje najmä doklad vyspelého fortifikačného systému Bratislavy. Cez prejazd veže navyše viedli v daných obdobiach dôležité cesty.

Cieľom výstavy *Michalská veža: po rekonštrukcii* je ukázať pamiatku so všetkými historickými vývojovými vrstvami. Jej fasáda má po rekonštrukcii zjednocujúci, dominantne barokový výraz v bielej farebnosti, ktorá je pre Michalskú vežu v posledných desaťročiach typická. Vnútri sa veža mení na múzejný exponát. Namiesto donedávna vystavených historických zbraní preberá funkciu hlavného exponátu samotná pamiatka. Tento prístup dovoľuje odhaliť aj staršie vrstvy a materiály, ktoré by inak pred očami návštevníkov a návštevníkov zostali skryté pod vrstvou zjednocujúcej omietky, a necháva nás spoznať históriu stavebného vývoja a postupnej premeny funkcie veže. Jej priestory, ktoré by inak slúžili ako výstavné miestnosti či miesto tranzitu, teraz poskytujú možnosť pre zastavenie sa a hlbšie spoznávanie histórie pamiatky.

S Michalskou vežou súvisí aj stredoveký barbakán – súčasť mestského opevnenia, na ktorého pôdoryse neskôr vyrástli meštianske domy. V jednom z nich je dodnes zachovaná Lekáreň U Červeného raka, ktorá funguje ako návštevnícke centrum, kde si môžete kúpiť vstupenky na Michalskú vežu.

Dočasná výstava po rekonštrukcii rešpektuje chronológiu vývoja veže, pričom najstaršie etapy sú prezentované v jej najnižšej a najstaršej časti. Stúpanie nahor je analógiou prechodu jednotlivými etapami vývoja veže až k súčasnosti. Výstava približuje vybrané témy z dejín veže: stavebný vývoj veže a barbakánu, sochu Archanjela Michala s časovou schránkou, zvony, vežové hodiny a cibulovitou strechu. Samostatnou kapitolou je téma obnovy tejto pamiatky.

KNIŽNÉ TIPY

Soňa Bulbeck: *Cesta na Donbas* (Naše rodina, 2024)

Čo sa vám vybaví ako prvé, keď počujete slovo „Donbas“? V dnešnej dobe asi predovšetkým vojna na Ukrajine, tým skôr narodeným možno aj zemepisné učivo o Doneckej (uholnej) panve. Dovolím si tvrdiť, že to, čo sa o Donbase dočítate v tejto knihe, bude pre vás určite prekvapením. Niekedy sa totiž stane, že dlhé roky ukrývané rodinné tajomstvá nečakane vyplávajú na povrch a človek len žasne nad absurdnosťou ľudských osudov. A žasne o to viac, keď má dôkazy o tom, že ide o skutočný príbeh, kde niektoré informácie boli zámerné utajované desiatky rokov. A tak vás v tejto knihe pozývam, aby ste spolu so mnou postupne rozpletali nitky zamotaného kľbka udalostí a vzťahov, ktorých začiatok a koniec je práve na Donbase.

Diana Špacírová: *Malicherný plán* (Naše rodina, 2024)

Túžili ste v živote po niečom tak intenzívne, že by ste kvôli tomu dokázali urobiť čokoľvek? Pýtam sa, pretože som sa ocitol v rovnakej pasci a chcem vás varovať, že ak si dovoľíte nasmerovať svoj morálny kompas priamo do horúcich pekiel, pripravte sa na to, že za každý čin poniesiete zodpovednosť, ktorá vás bude ako ťažká záťaž tlačíť k zemi. Bol som zaslepený, egoistický a ctižiadostivý bastard. Poznačený minulosťou, kráčajúci životom s pošramoteným detským srdcom, som netušil, do čoho sa rútim. No naučil som sa jedno: Nikdy neklad' druhému polená pod nohy, aby sa nestalo, že sa o ne potkne, keď ti bude utekať na pomoc.

Mirka Manáková: *Slzy v podkroví* (Naše rodina, 2024)

Viete si predstaviť, že by ste žili dvadsaťpäť rokov zatvoreni v malej izbe, bez jedla a svetla a v tej najväčšej špine len preto, že ste si vybrali nevhodného manžela? Čo sa stane s ľudskou psychikou, ktorá je vystavená dlhodobej izolácii a týraniu? Charlotte Morelová má život pred sebou, túžby a ciele, no stačí moment a všetko sa rozpadne. Tento príbeh je o bolesti, ale aj o hľadaní lásky a pravdy.

Kol. aut.: *Moje mesto* (Marenčin PT, 2024)

V mestách sa po stáročia vytváralo podhubie, na ktorom prekvitala pestrá meštianska/mestská kultúra, ktorá tvorí naše národné dedičstvo. Plody tejto lokálnej a regionálnej kultúry sa však nestali súčasťou našich „veľkých dejín“. Aj v mestách, kde tvorcami, nositeľmi a uchovávatelmi tej-

to kultúry boli slovenské elity, kolektívna pamäť vyhasína. Rekonštrukcia minulosti je čoraz zložitejšia a neurčitejšia. Z pamäti sa vytrácajú významní jednotlivci a rodiny, ktoré sa pričínili o ekonomický a kultúrny rozvoj. Pamätníci vymierajú a ich potomkovia uchovávali z generácie na generáciu čoraz menej vzácnych informácií o svojich predkoch, o rodinách, o dramatických osudoch v meniacich sa režimoch strednej Európy.

Rôznorodosť autorov (Eugen Gindl, Soňa Kovačevičová, Katarína Popelková, Július Vanovič, Ladislav Szalay, Vladimír Janček, Lajos Grendel, Peter Laučík, Ján Olejník, Vincent Šikula, Martin Mešša, Peter Kerekes, Nora Barátová, Pavel Hruz, Stanislav Rakús, Pavel Vilikovský, Peter Macsovszky, René Bílik, Igor Thurzo, Miro Kollár, Ivan Kadlečík) tu spája texty beletristické, esejistické, publicistické a rozhovory. Ich autormi sú osvietení domorodci, alebo ľudia, ktorí v danom meste žili a venovali sa ošetrovaniu a uchovávaniu kolektívnej pamäti, spisovatelia, historici, etnografi aj žurnalisti. Názov knihy *Moje mesto* možno vyznieva banálne, no je o to príznačnejší. Je to jedna z posledných šancí zachytiť spodné vrstvy našich miest, zažiť ich v celej šírke, kým sa úplne nestratia pod novými nánosmi... Kniha *Moje mesto* je možnosťou zaznamenať a zapamätať si všetko to, čo v budúcnosti budú musieť prácne odkrývať až ťažké a nemotorné bagre archeológie.

Lucia Sasková: *Trinásta* (Ikar, 2024)

Trinásta. Je trinásť šťastné číslo, alebo prináša smolu? Trinásty príbeh od autorky Lucie Saskovej nám možno dá odpoveď v jednej z trinástich kapitol. Hlavná hrdinka sa po traumatickej udalosti, ktorá ju neustále ťahá ku dnu, vydáva na cestu s príslubom nového života plného radosti. Spoznáva šťastných a spokojných ľudí, žijúcich v uzavretej komunite podľa striktných pravidiel. Odrazu je výnimočná, dôležitá a noví priatelia sa stanú jej ochrancami i najbližšou rodinou. Prechádza rôznymi fázami a rituálmi, ktoré z nej majú spraviť lepšieho človeka. Časom si však začne kľásť otázku, čo je vlastne pravda a čo výsledok manipulácie. Je Chráom svetla a tmy naozaj miestom, kde dokáže začať žiť odznova, ako nový človek a podľa vlastných predstáv? Autorka sa počas tejto cesty hlavnej hrdinky pohráva nielen s postavami, ale aj s čitateľom. Odhalíte všetky tajomstvá ukryté medzi riadkami? Čo je skutočnosť a čo len predstava? Niekedy je možno lepšie nevedieť, nevidieť, nerozprávať. Strhujúci príbeh inšpirovaný skutočnými spoločensťami na celom svete odhaľuje, aké jednoduché je hrať sa s naštrbenou ľudskou psychikou a kam až môže takáto manipulácia zájsť.

Stanislav Háber: *Skutky vracajú úder* (Naše rodina, 2024)

Je to fikcia? Pravda? Výmysel? Opis reality? Z odborných posudkov príbehu vyplýva, že opäť u Stanislava Hábera nejde o „tuctovú literatúru“. Je to dané ako multizánrovou rovinou, tak samotnou „osobnosťou autora“. Len na prvý pohľad by sa dal príbeh zaradiť do kategórie „krimi či thriller“, lenže posudzovatelia sa zhodujú, že v románe existuje významná rovina „mystických a ezoterických motívov, ktoré nevdojak navodzujú predstavu odkazu na Everettovu teóriu paralelných svetov“. Príbeh z nedávnych čias rozpadu spoločného štátu Čechov a Slovákov je však prepletený praktikami tajných služieb, ktoré sú napriek „svojej komplikovanosti v podstate zrozumiteľné všetkým milovníkom

dobrodružných žánrov“. Otázky viny a trestu sa spájajú s karmickým nadpozemským motívom, ktorý azda každého čitateľa prekvapí.

Silvia Bystričanová: *Tak leť* (Slovart, 2024)

Všetci si občas kladieme otázku, kam by sa uberal náš život, keby... Do pokojného súžitia dlhoročných manželov Samuela a Izabely vstúpi žena, ktorá kedysi Samuela milovala. Vzťah založený aj na kompromisoch, zraniteľnosti a sebaúcte tak vystaví náročnej skúške. Izabela je však vnútorné silná bytosť a na všetko sa učí dívať z vyššej perspektívy. Ako vtáky. Bol to práve málovravný manžel, kto ju naučil vtákom rozumieť. A nachádzať v nich paralelu s vlastným životom. Myšlienky hlavných hrdinov letia tam, kde treba začať. K ľudskosti. Cez lásku. A ešte čosi. K čítaniu si pustite pieseň Waltzing Matilda.

Viktória Dominová: *Náhodný okoloidúci* (Naše rodina, 2024)

Kým pre ostatných to bolo ráno ako každé iné, preňho malo byť posledným. Jakub Drozda po strate milovaného človeka bojuje s výčitkami svedomia a túžbou odpustiť si. Po návšteve neznámej ženy sa misky váh naklonia na jednu stranu a on odrazu nevidí iné východisko, než ukončiť vlastný život. Plány mu však naruší zbabelosť a stratený mobil ležiaci v snehu. Keď na druhej strane začuje uplakaný hlas, rozhodne sa zabudnúť na vlastné zúfalstvo a namiesto toho sa upne na pomoc cudzinky, ktorá o ňu možno ani nestojí. Čo sa stane, keď na seba narazia dvaja zlomení ľudia? Môžu jeden druhému pomôcť, alebo sa naopak navzájom stiahnu na samotné dno?

Ivan Ježík: *Na druhý pohľad* (Ikar, 2024)

Bez vzťahov by sme neboli tým, čím sme. Vytvárame si ich s ľuďmi, s prírodou a s prácou. Dokonca aj so záujmami, s miestami či s udalosťami. Vďaka nim sa vyvíjame, tvoríme a cítime. Sú to prepojenia, ktoré nám umožňujú byť súčasťou celku, ale aj lepšie spoznať samých seba. Naplňajú život významom. Psychoterapeutka, divadelný dramaturg, autor softvéru, podporovateľka inklúzie, tanečný choreograf, jazykovedkyňa, knižná blogerka, spisovateľ, lekárka a teoretický fyzik hovoria o svojich rozhodnutiach, skúsenostiach a presvedčeniach. Na čo prišli? Akí sú, keď nepracujú? Aké podoby má blízkosť, ktorú objavili? Desať rozhovorov o tom, čo vidíme, keď spomalíme. Desať príbehov s odpoveďami na otázky, ktoré si nedávame každý deň.

Katarína Fedorová: *Bližšie* (Slovart, 2024)

Túžba cítiť sa bližšie. K niekomu, k niečomu, k sebe. Rozprávať sa. Vysloviť. Zachrániť sa. Unormálniť. Presadiť sa. Vydržať. Zažiť. Je to kríza? Rozmaznanosť? Vzдор? Alebo je všetko inak? Vtipný a smutný príbeh o hľadaní zmyslu a nájdení blízkosti na nečakaných miestach. Publikáciu z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia.

Simona Rošková: *Sme v tom spolu* (Meridiano-press, 2024)

Existuje jedna vec, ktorá študentku prestížnej univerzity Alex neskutočne trápi. Vzťah s Dávidom, chodiacim stereotypom a bratom najlepšej kamošky, ju dusí. Ukončenie vzťahu s ním by ale ohrozilo jej dlhoročné priateľstvo s Laurou. Keď do ročníka neplánovane nastúpi atraktívny a príťažlivý Damián, okamžite zaujme nielen Lauru, ale

aj Alex. Poslednou kvapkou v ich naštrbených vzťahoch je Alexina nová kamoška Valéria. Rebelka a dievča pochybných mravov. Laura varuje Alex pred kamoškou z pekla a spolu s bratom pripraví dievčatám horúce chvíle. Kým Alex potichu trpí, excentrická Valéria sa nemieni utápať v slzách. Svet kamošky, zviazaný nezmyselnými pravidlami, šikovne obráti hore nohami a riskantná jazda dvoch mladých dievčat sa môže začať.

Tatiana Brezinská: *Návrat do Francúzska* (Mafra, 2024)

Záverečná časť trilógie (*Pod provensalským nebom, Cestou do Paríža*) o vznikajúcej láske medzi Linou a Michalom sa tentoraz začína doma na Slovensku, v malebnom prostredí Banskej Štiavnice. Práve tu dôjde na prvé vážne úvahy o spoločnej budúcnosti a bývaní. Leto sa už skončilo, ale jeseň je dokonalá a láka na ďalšie výlety. Srdcovou záležitosťou je Francúzsko, a tak do úvahy prichádza návrat do krajiny galského kohúta. Kam presne, v akej zostave a čo všetko dovolenka prinesie, ponúkne tretia časť ich príbehu.

Baja Dolce: *Monroe. Jednosmerný lístok do pekla* (Venuspress, 2024)

Vitajte v komplexe Eden. Spiatočný lístok z tohto miesta neexistuje, preto sa pripravte na prehliadku, na ktorú nikdy nezabudnete. Zlomový večer so sebou prinesie hneď niekoľko tajomstiev a otvorí bránu do temnej minulosti, ktorá mala ostať navždy uzavretá. Lenže zvedavosť poháňa vpred a priláka nežiaducu pozornosť. Kto alebo čo je Monroe? A prečo od neho závisia osudy Harryho a Doriana? Jedno slovo predsa nemôže mať takú moc, iba ak by bolo jedinou odpoveďou na nezodpovedané otázky. Keď sa bratia zobudia na cudzom mieste, sú zmätení. Komplex Eden v samotnom srdci mesta hriechu ich víta s otvorenou náručou a sám je stelesnením života na hrane. Pomyselný raj nikdy nemal bližšie k peklu ako práve teraz. Hriechy elit sa ukrývajú pod rúškom pozlátky a nútenej lojality. Bábkové divadlo s reálnymi ľuďmi slúži pre vyššie dobro spoločnosti, ktorá potrebuje nástupcu. Harry, alebo Dorian? Ktorý z nich prevezme vedenie zhýralého miesta, kde najväčším zločinom je pravda a morálka? Autorka Baja Dolce prináša dlho očakávané finále bestsellerovej darkromance série Habibi. Je temnejšie, pikantnejšie, ale aj zvrátenejšie. *Monroe* preverí silu lásky, vášne či vlastnej mysle, ktorá dokáže zradiť, keď to najmenej čakáte.

Andrea Rimová: *Tajomstvá a sľuby* (Motýl, 2024)

Túžba po fungujúcom vzťahu a vlastnej rodine privedie Grétu po ročnom pobyte v zahraničí naspäť na Slovensko. Aby sa mohla pohnúť vpred, musí uzavrieť bolestivú minulosť, ktorá ju vyhnala z domu. Opätovné stretnutie s Majom jej nečakane skomplikuje život. Nastupujú pochybnosti o šialenej láske, ktorá by sa mala skončiť už v zárodku. Keď sa na povrch dostanú desivé tajomstvá, Gréta zisťuje, že klamstvo delí od pravdy príliš tenká hranica. A že pozerať sa ešte neznamená vidieť... Život obyčajnej ženy hľadajúcej svoje šťastie sa v okamihu premení na jeden veľký otáznik a čaká ju najťažšie rozhodnutie v živote. Veriť sľubom a bojovať, alebo to jednoducho vzdať? Tajomstvá. Pretváрка. Vášeň. Sľuby. Nádej. Ingrediencie, ktoré pre vás autorka namiešala tak, aby ste si tento knižný kokteil užili do poslednej kvapky.

Dominik Dán: *Noc temných klamstiev* (Publixing Ltd., 2024)

Richard Krauz a Jozef Fischer zvaný Chosé pracujú na oddelení vražd v Našom Meste už veľmi dlho. Vyše dvadsaťpäť rokov sa snažia zmieriť so skutočnosťou, že medzi pojmy zákon, právo a spravodlivosť sa nie vždy dá vpísať znamienko rovná sa, ale skôr otáznik. Niekedy aj výkričník. Napriek všetkým prekážkam sa im občas podarí vylúštiť záhadu podrezanej a znásilnenej študentky alebo roztrieľaného podnikateľa či utýraného chlapca a vraha napokon vypátrajú a zatknú. Či si svoj čin aj odsedí, už nie je ich starosť, na to sú tu iní. Mocnejší. A práve oni občas dokážu skomplikovať život nielen dvojici detektívov, ale aj ich kolegom, a dokonca aj ich rodinám. Presne tak, ako v novom prípade, keď sa mocní tohto sveta rozhodnú zamiešať karty práve v piatok hodinu pred ukončením pracovnej doby. Všetci detektívi sa už vidia na zaslúženom odpočinku a plánujú si, ako strávia nadchádzajúci víkend s rodinami a milenkami. Ale ako vždy jeden mieni a druhý mení. Vražda je vražda, a ak sú do nej zapletení vysokopostavení ľudia z tých najvyšších miest a zavraždená je prominentná prostitútko, víkendové radovánky musia ísť bokom a začína sa vyšetrovanie. Ale prečo sa majú namočiť iba Krauz a Fischer? Kto nariadil, že nesmú s nikým spolupracovať a celé vyšetrovanie musí byť prísne utajené? A voľby hlavy štátu sú už o pár dní.

Ivona Ďuričová: *Vianoce z abecedy* (Ikar, 2024)

Piate pokračovanie série *Zábava s abecedou* je opäť plné farieb a veselých veršov. Autorka Ivona Ďuričová a ilustrátor Adrián Macho vytvorili očarujúce dielko plné básničiek s vianočnou tematikou. Ak sa chcete s abecedou dokonale spriatelíť, popozerajte sa aj po ďalších knihách z tejto série: spoznajte veselé zvieratká (*Zvieratká z abecedy*) a obohatte si slovnú zásobu novými slovíčkami (*Básničky z abecedy*), vylúštite tajomné hádanky (*Hádanky z abecedy*) alebo si podľa maľovaných obrázkov doplníte ku každému písmenku slovo (*Písmenká z abecedy*). Ponorte sa so svojimi deťmi do sveta čarovných básničiek, ktoré umocnia krásne vianočné chvíle s rodinou.

Petra Tóthová: *Upečme si sviatky. Sladké aj slané dobroty na špeciálne príležitosti po celý rok* (Ikar, 2024)

Nechajte sa unášať vôňami a chuťami sviatočných dobrôt Petry Tóthovej. Porotkyňa šou Pečie celé Slovensko pre vás upiekla ďalšiu knihu plnú neodolateľných receptov. Najnovšia Petrina cukrárska kniha vychádza z jej najkrajších spomienok na detstvo, kde sviatky vnímala ako chvíle čarovných tradícií a ochutnávania výnimočných jedál u svojich starých rodičov. Táto úžasná kniha receptov vás bude sprevádzať celým sviatočným rokom, a to nielen veľkonočným, adventným či vianočným obdobím, ale aj vašimi osobnými udalosťami, akými sú narodeniny, rodinné či spoločenské oslavy a slávnosti rôzneho druhu. Niektoré z ponúkaných pochúťok jednoznačne patria na slávnostný stôl počas všetkých ročných období, preto pre vás obľúbená cukrárka pripravila a aj vizuálne predstavila varianty vhodné na každú sezónu. Petra pripravuje všetky cukrovinky s láskou a vždy do nich vnáša niečo zo seba. Niektoré sú bezlepkové, mnohé zmodernizovala či zjednodušila, iným dodala pestrejšiu škálu chutí. Žiadnej dobre neubrala z kvality ingrediencií, pretože ako sama tvrdí: „Dobrý ko-

láč urobíte len z dobrých surovín a každá z nich má svoj význam.“ Dôležité je podľa nej pokračovať v tradíciách, ceňiť si remeselné zručnosti a múdrosť starých mám. Vďaka tomu sa tradičné dobroty neocitnú v ohrození zabudnutia a stále budú lahodiť chuťam hostí počas sviatkov či iných vzácných chvíľ.

Jana Pavlíková: *Tréning pamäti (nielen) pre seniorov 4* (Petit Press, 2024)

Zošíť na 36 stranách prináša množstvo zaujímavých úloh, ktoré podporujú pamäť, myslenie, pozornosť a postreh, cibra slovnú zásobu a rečové schopnosti. *Tréning pamäti* obsahuje zábavné rébusy, hádanky, hlavolamy, doplňovačky, kvíz a ešte oveľa viac. Zoradený je do logických celkov, pričom sa sústreďuje na precvičovanie rôznych kognitívnych funkcií čitateľa. Úlohy preveria vedomosti a pomôžu zachovať myseľ sviežu a činorodú. Navyše prispievajú aj k dobrej nálade a pohode.

O autorkách: *Tréning pamäti (nielen) pre seniorov 4* autorsky pripravila psychologička Jana Pavlíková. Ako psychológ sa venuje témam duševného zdravia, osobnostným a vzťahovým problémom, otázkam profesijnej orientácie, poskytuje individuálnu a skupinovú psychologickú starostlivosť. Je autorkou básničiek a hádaniek v *Čítanke pre 1. ročník ZŠ*, autorkou veršovaných kníh pre deti, autorkou a ilustrátorkou logopedických básničiek poviedok a hier v logopedickom pracovnom zošite *Hry s rečou*. Je spoluautorkou edukačných pracovných zošitov zo série *Hravá škôlka* vytvorenej v súlade so Štátnym vzdelávacím programom pre predprimárne vzdelávanie, spoluautorkou tematicky zameraných pracovných zošitov pre deti predškolského veku a žiakov prvého stupňa zameraných na rozvoj kognitívnych funkcií a čítanie s porozumením. Autorsky sa podieľa na tvorbe detských časopisov. *Tréning pamäti (nielen) pre seniorov 4* ilustrovala a graficky spracovala Terézia Pavlíková.

Jaroslava Matláková: *Listy Emílii. Kniha pre dnešné dievčatá, v ktorých sa skrývajú ženy budúcnosti* (Postoj Média, 2024)

Nájsť knihu, ktorá je zároveň priateľkou a motivátorom, alebo len udom, ktoré vypočuje dospievajúce dievčatá, nie je bežné. A predsa jednu sme pre vás pripravili. Je v nej veľa z vypovedaných aj vnútorných otázok, na ktoré dievčatá hľadajú odpovede. Aj veľa tém a podnetov, ktoré sú dnes zatiaľ ešte nedoriešené či dokonca nepomenované. Táto kniha to však mení – je udom, ktoré počúva, srdcom, ktoré vníma, a ústami, ktoré odpovedajú. Za všetky dievčatá sa pýta Emília. Jej záujmy sú široké, postrehy trefné a problémy skutočné. Tie formuluje do jasných otázok a pýta sa obyčajne, no hlasne a nástojčivo: „Čo s tým?“ Odpovede sú rozčlenené do troch oblastí: vzťah k Bohu, k druhým ľuďom a k sebe samej a sú vo forme veľmi osobných listov. Ich obsah je taký rôzny, aký len život dospievajúcich dievčat môže byť. Od každodennosti, ako sú domáce práce, cez spoznávanie životných priorít až po náročné témy ako rozvod spolužiačkiných rodičov či náhla ťažká choroba suseda z bytovky. Emília ich formuluje úprimne, otvorene aj emočne. Sestra Hermana sa nezľakne žiadnej z nich. Ich vzájomný knižný vzťah smeruje k jedinému – povzbudzuje a nenápadne vedie k osobnostnému rastu každej čitateľky, ktorá siahne po tejto knihe.

Sokolská župa rakouská
1010 Wien, Drachengasse 3/5
www.sokol-wien.at
E-mail: sokol@sokol-wien.at

Župní starosta:
dr. Thomas FREY-MATERNA
E-mail: materna@aon.at
Tel./fax: ++43 1 604 87 04

Sokol informuje

Jako tělovýchovný spolek s dlouholetou tradicí Vám Sokol nabízí sportovní hodiny vedené skolenými vedoucími s velkou praktickou zkušeností.

Přijďte se podívat,
srdečně Vás zveme!

**Náčelnictvo a cvičitelé
Sokolské župy rakouské**

**Náčelnice:
dr. Daniela FREY-MATEROVÁ**

**Náčelník:
Mag. Stanislav ŠTĚRBA**

Česká obec sokolská
Tyršův dům – Újezd 450,
118 01 Praha 1
Tel.: ++420 257 007 111
Fax: ++420 257 320 580
www.sokol.eu

Cvičení rodičů s dětmi
TJ Tyrš – Sokol Vídeň XII/XV
každý čtvrtek
16:30 – 17:30
Bližší informace:
sokolwien1215@gmail.com

Župní družstvo volejbalu (vedoucí odboru Anton Florián, tel. 01/586 86 86)
kulatá hala Alterlaa, Anton-Baumgartner-Straße 44, 1230 Wien

Čtvrtek	19:30 – 21:00	odbíjená (muži)
---------	---------------	-----------------

Florbalový tým (tel. +43 699 13 104 612, www.sokol-wien.at/florbalovy-tym/)

Pondělí	20:00 – 22:00	sokolovna v Angeligasse 21, 1100 Wien
Čtvrtek	19:30 – 22:30	kulatá hala Alterlaa, Anton-Baumgartner-Straße 44, 1230 Wien

Župní trénink ve stolním tenise (viz níže Sokol Vídeň XVI/XVIII)

Info: Iva Engelmayerová, tel.: +43 664 87 50 991

Petr Vrtíkapa, tel.: +43 699 194 77 368 (přes den)

Župní zdravotní cvičení (viz níže Sokol Vídeň XVI/XVIII)

Rekreační volejbal

Úterý	od 19:30	tělocvična české školy Komenský, Sebastianplatz 3, 1030 Wien
-------	----------	--

Sokol Vídeň II/XX/XXI

Školní tělocvična v Hauptschule, Roda-Roda-Gasse 7, 1210 Wien

Věra Mottlová, tel./fax: +43 1 2728326 od 10:00; e-mail: vmo@austromail.eu

Úterý	18:00 – 21:00	volejbal
-------	---------------	----------

Sokol Vídeň III/XI

Tělocvična české školy Komenský, Sebastianplatz 3, 1030 Wien

Čtvrtek	19:00 – 21:00	gymnastika (ženy a muži)
---------	---------------	--------------------------

Sokol Vídeň X

Sokolovna, Angeligasse 21, 1100 Wien

E-mail: sokol-10@chello.at

Tel. a záznamník: 01/600 20 20

Úterý	18:00 – 19:00	aktivní cvičení
	19:00 – 21:00	stolní tenis
	19:00 – 20:00	relaxační cvičení
	20:00 – 22:00	florbal
Středa	19:00 – 21:00	volejbal Sokol III (Info: sokol0311@sokol-wien.at , tel.: +43 664 608503177)
Čtvrtek	09:00 – 10:30	jóga
Pátek	18:00 – 21:00	stolní tenis

TJ Tyrš – Sokol Vídeň XII/XV

Info: sokolwien1215@gmail.com

Sokolovna, Angeligasse 21, 1100 Wien

Pondělí	19:30 – 21:00	míčové hry (muži), mimo školních prázdnin
Čtvrtek	16:30 – 17:30	rodiče s dětmi
	18:00 – 19:00	žactvo 6-14 let, mimo školních prázdnin
	19:30 – 20:30	kondiční a posilovací cvičení s hudbou (ženy a muži)

Sokol Vídeň XVI/XVIII

Sokolovna, Steinergerasse 7, 1170 Wien, tel. +43 1 480 14 55, +43 699 113 63 234

Pondělí	19:00 – 21:00	trénink oddílu stolního tenisu
Úterý	16:00 – 17:30	župní zdravotní cvičení pro ženy a muže
Středa	18:00 – 19:30	župní trénink oddílu stolního tenisu (ženy)
	19:00 – 21:00	župní trénink oddílu stolního tenisu (muži)
Čtvrtek	19:30 – 21:00	cvičení žen
Pátek	16:30 – 17:15	cvičení rodičů s dětmi
	17:30 – 18:30	cvičení mladšího žactva
	18:30 – 20:00	cvičení žactva – florbal a stolní tenis

Sokolský kalendář

- V polovině září se konal sokolský Dětský den. Místem setkání byl Motorik Park v X. okrese. Opět padl návrh konat Dětský den na konci školního roku jako odměnu za celoroční cvičení.
- Br. Rainer informoval o volejbalovém turnaji českých a slovenských spolků pořádaném Spolkem Komenský. Zúčastnilo se deset družstev, která byla rozdělena do dvou skupin. Ve skupinách se hrálo systémem každý s každým po dvaceti minutách.
- 26. října 2024 proběhl sokolský Pochod zdatnosti.
- 7. listopadu 2024 se od 19:30 konal ve společenské místnosti v sokolovně Angeligasse 21, 1100 Wien, společný večer s promítáním fotografií a videí ze sletu v Praze.
- **23. listopadu 2024 proběhne od 15:00 valná hromada župy** ve Slovanské besedě v Drachengasse 3, 1010 Wien.

Župní trénink hokejového týmu

Tréninky se budou konat jen v zimní sezóně (od září do dubna), a to každou druhou neděli od 16:00 do 18:00 hodin v malé hale na WEV – Wiener Eislaufverein, Lothringerstraße 22, 1030 Wien.

Z organizačních důvodů prosíme o navázání kontaktu před příchodem. Těšíme se na vás:

tel.: +43 650 5050584

e-mail: hynek.reiner@gmx.at,

www.sokol-wien.at/hokejovy-tym/.

SPORT

Zemřela basketbalistka Milena Jindrová

Zemřela česká Basketbalistka století Milena Jindrová. Sedminásobné medailistce z mistrovství světa a Evropy bylo osmdesát let. O jejím úmrtí informoval na instagramu basketbalový klub Sokol Pražský, který Jindrová založila. Jindrová nastupovala za československou reprezentaci v letech 1963-1976 a odehrála rekordních 250 zápasů. Čtyřikrát se představila na mistrovství světa a získala dvě stříbrné a dvě bronzové medaile. Z evropských šampionátů si odvezla stříbro a dva bronz.

V roce 2001 byla vyhlášena nejlepší českou basketbalistkou 20. století. Letos se její podobizna objevila spolu s další legendou Jiřím Zídkem starším na pamětních listech vydaných ke 100. výročí organizovaného česko-slovenského basketbalu. Pouze 172 centimetrů vysoká rozehrávačka debutovala v reprezentaci ve dvaceti letech na mistrovství světa v roce 1964 v Peru, kde československé basketbalistky skončily druhé.

Český sport ve zkratce

Slalomář Jiří Prskavec vyhrál závod kajakářů ve finále Světového poháru v Seu d'Urgell. Pro olympijského vítěze z Tokia 2021 je to v této kategorii první triumf v sezóně. Celkovým vítězem seriálu se stal Francouz Anatole Delasus. Prskavec letos ovládl domácí závod Světového poháru v Praze na kánoji, ale na kajaku se mu nedařilo. Na trati,

kde získal před pěti lety světový titul, byl nyní nejrychlejší. Celkově v součtu obou kategorií si připsal jubilejní desátý vyhraný závod SP.

Adam Ondra postoupil na Světovém poháru v boulderingu v Praze do šestičlenného finále. Nejlepší český lezec obhájuje loňské druhé místo. Do finále proklouzl z poslední postupové pozice. V semifinále zdolal tři ze čtyř boulderů.

Dvaapadesátiletý Jaromír Jágr posunul vlastní rekord coby nejstarší střelec historie hokejové extraligy. V utkání 2. kola proti Spartě zvýšil hrající majitel kladenského klubu ve 34. minutě při přesilovce na 3 : 0 pro Rytíře. Legendární útočník tak skóroval ve věku dvaapadesáti let, sedmi měsíců a pěti dnů. Pomohl k výhře 4 : 2 a zisku prvních bodů týmu.

Kanoistka Gabriela Satková skončila druhá ve finále Světového poháru ve vodním slalomu v Seu d'Urgell. Ztratila 11 setin sekundy na australskou hvězdu Jessicu Foxovou. Olympijská vítězka Foxová ovládla celkové hodnocení Světového poháru, v němž se za ní seřadily Martina a Gabriela Satkova. Z českých kanoistů byl ve finále jen Jiří Prskavec, který na kajaku tentokrát skončil pátý.

Vítězný start Sparty v Lize mistrů

Fotbalisté Sparty v úvodním utkání ligové fáze Ligy mistrů porazili doma Salcburk 3 : 0. Letenští stylově oslavili návrat do elitní soutěže po devatenácti letech, kam se dostali přes tři předkola. V hlavní fázi Ligy mistrů zvítězili po čtrnácti zápasech a poprvé od prosince 2003. Zároveň jim triumf vynesl 2,1 miliónu eur (přes 52 miliónů korun). Jen postupem mezi elitu si obhájci českého titulu přišli na 18,62 miliónu eur (více než 466 miliónů korun).

Socha Věry Čáslavské u Tyršova domu v Praze

Otáčivým pohybem zaujme v současné době kolemjdoucí legendární gymnastka Věra Čáslavská, kterou nelze přehlédnout u Tyršova domu na pražském Újezdě. Přestěhovala se tam desetimetrová a zhruba sedmitunová sochařka Davida Černého, která připomíná její odkaz.

Na rozdíl od dalších prací známého umělce, často označovaných jako kontroverzní, prý tato socha žádnou kontroverzi neobsahuje. Původně v době konání letních olympijských her budila pozornost před Českým domem v Paříži. V sousedství míst, kam tato sportovkyně v Praze často chodívala cvičit, zůstane nejméně rok.

Socha zde bude určitě k vidění i příští rok, kdy Tyršův dům bude slavit sto let své služby českému sportu, jak připomněl starosta České obce sokolské Martin Chlumský. „Socha je prvním dárkem k těmto kulatým narozeninám,“ konstatoval. Čáslavskou, kterou označil jako „paní Věru“, oceňuje nejen jako nejlepší československou a českou sportovkyni, ale také jako morální autoritu. Už proto byl potěšen nabídkou společnosti Rockaway, že uhradí veškeré náklady spojené s jejím umístěním.

Investiční skupina Rockaway Capital byla u vzniku díla i jeho předchozího umístění v Paříži. Zajistila peníze, výrobu technicky náročného díla poháněného servomotory ovládanými složitým řídicím systémem, dopravu i insta-

laci. Pravidelnou údržbu díla podle slov Černého zajišťuje speciální firma. Třeba z pohledu počasí je nejnáročnější vyrovnat se s námrazou a sněžením, řekl autor, a na to také při návrhu bylo třeba pamatovat. Naopak třeba vítr nebo déšť pro dílo, jehož podoba vychází z fotografií zachycujících skutečné pohyby sportující Čáslavské, velký problém nepředstavují.

Zdali u Tyršova domu socha setrvá i delší dobu, si starosta Chlumský zatím netroufá odhadnout. Jaké bude pokračování, se uvidí po oslavách stého výročí jeho otevření. „V této chvíli je to dočasná instalace – a v případě, že bychom uvažovali o nějaké dlouhodobější, už je tam nějaký proces, který bychom museli absolvovat v rámci schvalování; to ale budeme vyhodnocovat až v příštím roce,“ odpověděl starosta Sokola.

Chlumský se netají tím, že dlouhodobější umístění by se mu zamlouvalo. „Propojení Věry a Sokola je velmi silné už jenom tím, že k nám chodila cvičit i závodit, podporovala i sokolské gymnasty – a mimo jiné byla také pozitivně ovlivněna olympijským vítězem z roku 1936 Aloisem Hudcem, který nám přinesl první olympijskou medaili z gymnastiky,“ řekl. Zdůraznil také, že reprezentovala hodnoty, k nimž se hlásí i spolek, v jehož čele stojí: občanství, osobnost, ale i laskavost. „A také reprezentovala gymnastiku, která hraje v sokolské historii klíčovou úlohu,“ vyzdvihl.

Osobnost Věry Čáslavské a její zásady včetně protikomunistických postojů oceňuje i David Černý a připomíná, že s ní byl v úzkém kontaktu. „Skvělá ženská,“ prohlásil. Už v devadesátých letech se potkávali na různých akcích, blíž se pak poznali při spolupráci na volební kampani Karla Schwarzenberga. A umělec se netají tím, že s ní i rád poseděl v podniku nedaleko Tyršova domu.

Společně a za účasti předsedy Českého olympijského výboru Jiřího Kejvala plánovali i vznik a umístění jedné jeho sochy; nikoliv však té, o níž je řeč nyní. A nejednalo se ani o klikující autobus, který Černý vytvořil při příležitosti olympijských her v Londýně, ani o nohy Emila Zátopka, které vymyslel pro olympiádu v Riu. Řešili sochu pro olympijské hry v Tokiu v roce 2020 s tím, že toto dílo by v Japonsku mohlo zůstat. A Věra Čáslavská se prý pro tuto myšlenku nadchla.

„Nápad posadit do Tokia sochu napořád se jí moc líbil; dokonce kvůli tomu napsala japonskému císaři, který jí odpověděl, že to bude podporovat. Jenomže: pak Věra onemocněla rakovinou slinivky – a i když vedla statečný boj, bohužel do půl roku zemřela. Po jejím úmrtí jsme s Jirkou Kejvalem nevěděli, co dál,“ připomněl Černý. S tím, že navrhl změnu koncepce na památku Věře. „Jenže pak přišel covid a olympiáda bez lidí. Tak jsme se rozhodli, že náš nápad realizujeme až v roce 2024 v Paříži,“ osvětlil autor pozadí vzniku díla. (mk)

Příběh českého olympionika – vodního pólisty Františka Kurky

Michal Kurka si svého otce pamatuje jen velmi málo, přesto se celý život snaží připomínat jeho sportovní úspěchy i pohnutý osud. Jako člen české reprezentace se v roce 1924 František Kurka podílel na historicky nejlepším československém i českém umístění v tradičním olympijském sportu – vodním pólu. Bylo to na hrách, které se právě před sto lety konaly rovněž v Paříži.

„Otec i jeho bratr byli reprezentanty ve vodním pólu, moje matka závodně plavala. Ba i já jsem strávil trochu času v bazénu,“ vzpomíná s úsměvem osmasedmdesátiletý Michal Kurka, jehož už v dětství zaujal míčový sport hraný ve vodě, kde se sedmičlenná družstva snaží vsítit co nejvíc branek soupeři.

Vodní pólo se často přirovnává k házené, ovšem hrané v bazénu. Důležité je umět nejen dobře plavat, ale i takzvané šlapat vodu, protože se hraje v hloubce, kam hráči na dno nedosáhnou. I proto se považuje za jeden z fyzicky nejnáročnějších sportů.

„Musíte vzít v úvahu, že je to jediná týmová hra, která se hraje v jiném skupenství,“ s nadsázkou připomíná Michal Kurka, „a jak říkala moje maminka, také je to jediný míčový sport, při kterém se nepotíte.“

O fyzické náročnosti svědčí podle něj i jedno pozapomenuté utkání. „Otec se znal velmi dobře s Vlastou Burianem, který v mládí chytal za fotbalovou Spartu. Na otce se vytahoval, tak se domluvili, že fotbalisté nastoupí ve vodním pólu proti pólistům Sparty. A víte, proč to není nikde zaznamenáno? Protože po první čtvrtině to fotbalisté vzdali, když zjistili, že kromě hraní s míčem se ještě musí plavat,“ popisuje, jak se to prý seběhlo.

Vodní pólo se poprvé představilo už na druhých novodobých olympijských hrách v roce 1900 a dodnes zůstává jedinou týmovou disciplínou, která nechyběla v programu žádné z následujících olympiád. To platí však pouze pro mužskou variantu, protože ženské pólo se přidalo až v roce 2000.

V Čechách byl první zápas sehrán v roce 1913 mezi členy plaveckých oddílů AC Sparta Praha a SK Podolí. Ještě před vyhlášením samostatného Československa si tento sport získal velkou popularitu a čeští sportovci se rychle dostali mezi elitu.

V roce 1920 se kvalifikovali na olympiádu v Antverpách a hned o čtyři roky později dosáhli v Paříži i s přispěním Františka Kurky nečekaného úspěchu – jejich šesté místo je o to cennější, že se k němu následující výpravy už nikdy nepřiblížily. Ani samostatná Česká republika se na olympijský turnaj dosud ani nekvalifikovala.

I za šesté místo se před sto lety v Paříži udělovala medaile. Bohužel se ale v bohatém rodinném archivu Michala Kurky, v němž nechybí otcovy průkazky plaveckých oddílů nebo kartička účastníka olympiády, nedochovala.

Málo je známé, že jedním z kandidátů na pořádání olympiády před sto lety byla i Praha. Přestože neuspěla, prestiž jí o rok později dodalo zasedání Mezinárodního olympijského výboru, které hostila.

Úvahy o pořadatelství se pak objevily ještě dvakrát. Přihlášku na ročník 1980 Praha stáhla, když se objevil zájem Moskvy, která nakonec hry získala. Myšlenka naposledy ožila v roce 2003 při příležitosti zasedání Mezinárodního olympijského výboru v Praze. Kandidatura na rok 2016 byla pouze formální, Česko pak mělo zabojovat až o ročník 2020. Ale vzhledem k nástupu světové finanční krize v roce 2008 i klesající podpoře veřejnosti však zůstalo jen u plánů.

V souboji o pořadatelství pro rok 1924 uspěla Paříž, kam Československo vyslalo 133 sportovců (z toho pouze čtyři ženy), což je jen o pětadvacet méně, než kolik jich dohromady reprezentovalo Česko a Slovensko na poslední olympiádě v Tokiu před třemi lety. Tehdy v Paříži Češi

vybojovali deset medailí, z toho vůbec první zlatou, o kterou se zasloužil gymnasta Bedřich Šupčík v disciplíně šplh na laně bez přírazu. Františku Kurkovi bylo při turnaji ve vodním pólu teprve dvacet let, a patřil tak k nejmladším sportovcům celé výpravy. Doprovázel ho i mladší bratr Matěj, ovšem jen v roli náhradníka.

„Maminka ale říkala, že mu otec záviděl, protože si na rozdíl od něj mohl prohlédnout Paříž,“ s úsměvem poznamenává Michal Kurka. V prvním utkání porazili Čechoslováci Řecko 6 : 1, ve druhém Irsko 4 : 2. Následovaly dvě porážky s Belgií a Madarskem, které český tým zařadily na konečné šesté místo.

František Kurka (1903-1952) odmala tíhl k vodě, byl výborným plavcem a také členem Sokola. V plaveckém oddílu AC Sparta Praha, s nímž získal tři tituly republikového mistra ve vodním pólu, se seznámil i se svou manželkou Marií.

Sportovní kariéru ukončil v roce 1934 v jednatřiceti letech. „Byl to ale ryzí amatér,“ připomíná jeho syn skutečnost, že ve třicátých letech se ještě sportem živit nedalo.

Na prahu dospělosti lákala Františka Kurku armáda, avšak zůstal jen důstojníkem v záloze, pak studoval chemii na vysoké škole, ale kvůli sportu studia opustil. Zpíval také ve sboru Národního divadla v Praze.

„Když se oženil, zaškolil se u tchána, který měl obchod v Soukenické ulici, kde prodával sukna a látky,“ říká Michal Kurka a dodává, že jablko nepadlo daleko od stromu. „Já jsem se po mnoha letech dostal náhodou k vlně, choval jsem ovce a vyráběl jsem vlněné příkrývky, které šly do celého světa. Stejně tak jsem po něm podědil lásku ke psům a koním.“

František Kurka se sice narodil v Praze, kde také prožil mládí, ale později se usadil ve Vrážích u Berouna. Syn Michal tu se svojí manželkou žije dodnes.

Protože se narodil až rok po válce, nemá otcův osud za okupace přesně zmapovaný. Jisté však je, že jako náčelník Sokola pro plavecké sporty a vlastenec byl František Kurka často v ohrožení života, ukrýval se před gestapem na samotě ve Vrážích a aktivně se zapojil do odboje v brdských lesích. „Jako malý kluk jsem tady v domě našel skrýš s použitými zbraněmi a střelivem,“ vzpomíná jeho syn.

První kryté bazény, které byly určeny především k lázeňským účelům, už v Praze stály, těsně po válce však plavci nadále trénovali především ve Vltavě, třeba na Občanské plovárně pod letenským kopcem. „Otec se po válce do poslední chvíle snažil učit děti plavat, a ještě radil Spartě, když v roce 1946 získala poslední republikový titul ve vodním pólu.“

Léta válečného ukrývání se na zdraví Františka Kurky těžce podepsala. Další ranou byl komunistický převrat v roce 1948, s nímž se odmítal smířit. Poslední dva roky života strávil v motolské nemocnici, což je důvod, proč na něj má jeho syn tak málo vzpomínek. „Pamatuju si, jak mě otec asi od tří let brávil na ramena, já se ho držel kolem krku a takhle jsme spolu brázdili Vltavu či Berounku,“ je jednou z mála vzpomínek.

František Kurka zemřel 19. června 1952 v osmačtyřiceti letech. „Maminka mi zakázala se zúčastnit pohřbu, nebylo mi ještě ani šest let, ale i jako malý jsem si účast na pohřbu tatínka nakonec prosadil,“ říká jeho syn.

Vzápětí začal pro pozůstalé po „buržoazním sportovci“ těžký život. „Někteří znají, zpracování režimem, pře-

cházel na druhou stranu ulice, když viděli mou maminku přicházet.“

Marie Kurková, které úřady zamítly vdovský i sirotčí důchod, se už znovu nevdala a věnovala se především svému synovi. Vztah k vodě v něm nemusela složitě probouzet. „Maminka závodně plavala, tak mě hodila do Vltavy a bylo to. Voda byla tehdy čistá, lodě tolik nejezdily, žádné bójky,“ vybavuje si. „Pracoval tam i plavčík, který ještě pamatoval tatínka.“

Michal Kurka dodává, že už v sedmi letech bez dozoru přeplaval Vltavu a v šestnácti si troufl na Balaton. „Plaval jsem několik kilometrů z Tihany na Siófok a myslel jsem, že v té vodě už zůstanu. Nikdo o mně nevěděl a uprostřed byly vlny jako na moři,“ vzpomíná na nepříjemnou situaci, která nakonec díky jeho dobré fyzické kondici měla šťastný konec.

Chvilí dokonce žil v naději, že by mohl vykročit ve stopách otce a zúčastnit se jako pólista olympiády v roce 1964. „Plaval jsem s našimi reprezentanty, dělal jsem jim partnera, ale při práci to zkrátka nešlo,“ lituje.

„Jako syn buržoazního sportovce jsem nesměl na střední školu, zbývaly jen práce v zemědělství, nebo jít na horníka,“ konstatuje. Naštěstí pomohla protekce, díky níž se dostal coby kuchař-učeň do restaurace Expo '58 v Praze na Letné, která předtím dělala parádu na světové výstavě v Bruselu.

„Ale bylo to ubohé, dělali mě tam ve čtrnácti jako nádeníka. V šestnácti už jsem byl starý mazák. Ráno, ještě před kuchařinou, jsem mezi šestou a sedmou chodil plavat do bazénu v hotelu AXA v ulici Na Poříčí, pak mě deset hodin dělali v restauraci. Dělal jsem třeba sto šedesát minutek k večerím,“ vzpomíná.

Nakonec mu bylo umožněno studovat večerní střední školu při zaměstnání. V té době se dozvěděl, že se bude v roce 1965 otevírat plavecký areál v Podolí s prvním krytým padesátimetrovým bazénem. Díky tehdejšímu předsedovi Československého olympijského výboru Františku Vodsloňovi, který dobře znal jeho otce, se Michalu Kurkovi podařilo získat místo vůbec prvního plavčíka podolského areálu.

„Nejkrásnější rok mého života,“ ohlíží se za tímto krátkým obdobím. „Ani si nedovedete představit, co všechno jsem tam zažil. Dole byla chodbička, údržbáři tam v pracovní době hráli karty a okénkem pozorovali život pod hladinou v osvětleném venkovním bazénu jako v akváriu,“ pamatuje si. „Jako devatenáctiletý frocek jsem ale byl rád, že se mi tam nikdo neutopil. Vždyť já byl na tu »padesátku« sám!“ zdůrazňuje.

Vzhledem ke svému vyučení pak ještě pracoval v areálu coby šéfkuchař restaurace, ale jeho další profesní kroky mířily daleko od vody. V uvolněném ovzduší před rokem 1968 si mohl podat přihlášku na vysokou školu, kde vystudoval obor řízení národního hospodářství. Pracoval pak jako ekonom v podniku Benzina nebo v Gramofonových závodech v Loděnici.

Po revoluci podnikal Michal Kurka ve výrobě vlněných příkrývek a stal se odborníkem na chov ovcí, o němž pořádal přednášky a psal knihy. U plavání zůstal jako trenér mládeže.

Myšlenky na otce a jeho účast na olympijských hrách se znovu ožily 26. září loňského roku, tedy přesně 120 let od jeho narození, kdy mu Michal Kurka slavnostně odhalil pa-

mětní desku na rodinném domě ve Vrážci. Tomu předcházelo obnovení kdysi slavného oddílu pólistů Sparty, jenž po válce zanikl. „Cítil jsem, jak se otec tam někde nahoře se mnou raduje,“ prozrazuje své pocity při odhalení desky.

V letošním roce v červnu se konal první ročník mezinárodního turnaje pod názvem Memoriál Františka Kurky, který uspořádal obnovený spartánský oddíl a Michal Kurka při něm fungoval jako čestný předseda. „Pro mě je to něco úžasného, protože se na tatínka nezapomene, bude to pokračovat a má to velký mezinárodní ohlas,“ těší ho.

„Spolek Water Polo Sparta Praha byl založen na jaře roku 2018. Nápad navázat na historický klub nám připadal logický. Následovalo jednání se spartánskou asociací. Jejím členem jsme od samého počátku našeho fungování,“ uvádí Martin Kincl, člen klubového výboru.

„Celkem máme padesát sedm aktivních hráčů do osmnácti let, k tomu působí v klubu dalších dvacet lidí,“ přibližuje činnost spartánských pólistů, kteří našli zázemí v bazénu Aquacentra Šutka v Praze 8. „Zájem nás od prvního náboru překvapil. Ačkoli se jedná o sport malý a v České republice nevýznamný, v okruhu kolem našeho domovského bazénu nemáme nouzi o nové členy.“

Martin Kincl ale připouští, že v evropském nebo světovém srovnání nemůžou naše dospělé reprezentace konkurovat nejlepším. Dílčích úspěchů dosahují jen mládežnické kategorie. Tak široká popularita sportu jako před sto lety se s dneškem nedá srovnávat. „Je to škoda, protože je to zdravý, oproti jiným bezúrazový sport v krásném prostředí, který nezatěžuje klouby ani šlachy a nezkracuje svaly. Myslím, že i mně voda pomohla. Ještě v sedmdesáti jsem denně uplaval alespoň kilometr,“ říká Michal Kurka.

„Pólo bych doporučoval všem rodičům, kteří chtějí do svých dětí investovat. A kdyby tak u toho někdo vydržel a my zase jednou měli účast na olympiádě...“ (mk)

České turistické stezky jsou světový unikát

Značení pro turisty usnadňuje orientaci v české přírodě už 135 let. Jak se za tu dobu proměnila turistika, která místa dnes lidé vyhledávají nebo jaké výzvy přináší rostoucí obliba výletů do přírody a jak spolu vycházejí pěší a cykloturisté?

Na začátku se člověk jen tak prochází krajinou. Po chvíli ale obvykle nastane změna a chůze získá svižné a pravidelné tempo. S každým dalším krokem se pak turista noří hlouběji do přírody a začíná ji vnímat všemi smysly. Lesní pěšiny s borůvkým střídají stezky podél zurčících potoků a ty zase výšlapy na horské hřebeny s výhledem do krajiny. To vše v doprovodu zpěvu ptáků a šumění větru. Lidská mysl tu zažívá pocit absolutní svobody. Jediné, na co se musí soustředit, je sledování červené, modré, zelené nebo žluté turistické značky.

Obliba toulek přírodou má v české kultuře dlouhou tradici. Na výlety s dětmi chodil už Jan Amos Komenský, vášnivým turistou byl také dramatik Josef Kajetán Tyl a svůj deník z cest si psal i básník Karel Hynek Mácha.

Klub českých turistů vznikl v roce 1888 a jeho předsedou se stal známý cestovatel, mecenáš a zastánce ženské vzdělanosti Vojta Náprstek. O rok později se už červenou barvou značila první turistická stezka vedoucí ze Štěchovic ke Svatojánským proudům. Ve stejném roce byla označena i trasa z Berouna přes Svatého Jana pod Ska-

lou na Karlštejn. Nadšenci z Klubu českých turistů chtěli přiblížit krásu krajiny všem, a proto v následujících letech značili další trasy, vydávali mapy a stavěli rozhledny i chaty pro výletníky.

Díky Klubu českých turistů je dnes v Čechách hustá síť značených tras, která ve světě nemá obdoby. V součtu má přes 44 000 kilometrů, což je více než obvod Země podél rovníku. „Snažíme se lidi dovést na místa, která jim přinesou požitek nejen z toho, že se projdou, ale i z toho, že uvidí něco pěkného nebo se poučí,“ přibližuje Pavel Přílepek, předseda značení Klubu českých turistů. Propracovaný a jednotný systém turistických tras je světovým unikátem, díky kterému je téměř nemožné zabloudit. Značky provedou turisty každou trasou a najdou je vždy nejdéle po 250 metrech.

Česká krajina je podle Pavla Přílepka pro turistiku jako stvořená. „Terén má příjemný reliéf pro rodiny s dětmi i seniory. Nemáme tady sice žádné velehory, ale kdo si chce dát větší zátěž, tak i zde najde kopce, jejichž výstup zabere dvě až tři hodiny,“ shrnuje Pavel Přílepek. On sám se českou přírodou rád toulá již od dětství a značky maluje už více než třicet let. Za tu dobu se ale podle něj síť tras příliš nezměnila. „Už v devadesátých letech byla republika hustě protkaná turistickými stezkami. Některé zanikly, ale nahradily je jiné,“ říká.

Trasy přibyly hlavně v nově zpřístupněných oblastech, jako je bývalé hraniční pásmo na Šumavě nebo část pohraničí s Německem a Rakouskem. Významným přírůstkem bylo také zpřístupnění Brd, kde vzniklo přes 200 kilometrů tras, které se v letošním roce ještě doplnily a propojily, a tím vznikla i takzvaná Brdská hřebenovka. Jedná se o 120 kilometrů dlouhou trasu, která propojuje nejkrásnější místa v Brdech, jako jsou vrcholy Tok a Praha nebo okolí Padrátských rybníků a hora Plešivec.

V posledních letech se podle Pavla Přílepka na značené cesty vydává stále větší počet lidí. „Jde o fenomén poslední doby. Lidé vyhledávají pohyb v přírodě. Asi je to dané dobou, rychlým způsobem života i potřebou uniknout z městského ruchu do přírody,“ vysvětluje. Ve stále větší oblíbenosti jsou takzvané okruhy, které začínají i končí ve stejném místě.

Masivní zájem turistů má však na přírodu i značené trasy negativní dopad. Pavel Přílepek vidí největší problém v množství odpadků, které po turistech v přírodě zůstávají. „Jen v rámci akce Uklidme Česko se posbírá nesukutečné množství PET lahví. Odpadky jsou nejen na místech s lavičkami, kde se lidé zastaví na svačinu, ale nacházíme je po celé délce cest,“ upozorňuje. Součástí turistiky by podle něj ale měla být právě i péče o přírodu. „Vždycky nás vychovávali k tomu, že všechno, co si vezmeme do batohu, si z túry přineseme zpátky. V přírodě po nás nesmí nic zůstat.“

To ale dneska úplně nefunguje. Neukázněnost způsobuje i to, že se některé turistické trasy vedoucí přes soukromé pozemky ruší. Nejznámějším případem je uzavření oblíbené Smetanovy vyhlídky nad Vltavou. Trasa k ní byla na soukromém pozemku, který majitelé oplotili kvůli odpadkům, hluku a nehodám. A podle Pavla Přílepka takových případů přibývá. „Lidé nám v dobré víře dají souhlas s tím, že přes jejich pozemek povede turistická trasa, ale po špatných zkušenostech s turisty ho odvolají.“ Problémy způsobují hlavně výletníci, kteří nechávají své psy volně pobíhat,

odhazují odpadky nebo trhají ovoce ze stromů. „Když projde sto slušných lidí a pak přijdou dva, kteří se neumí chovat, zůstane majitelům špatný dojem právě z těch dvou,“ vysvětluje. Jindy jsou naopak problémoví vlastníci pozemků, kteří například brání turistům v průchodu i v místech, kudy veřejná cesta vede už desítky let a měla by zůstat volná i nadále.

Na značených trasách přibývá kromě pěších turistů i těch, kdo do přírody vyrazí na kole. Ti často zamíří i mimo cyklotrasy a jezdí po lesních cestách a trasách pro pěší. Pro přírodu navíc kola představují daleko větší zátěž než chodci, týká se to zejména nebezpečných lesních cest a pěšin. Na turistických trasách přitom není stanoveno, zda má přednost pěší, nebo cyklista a díky tomu pak vznikají i nepříjemné konflikty. „Je špatně, když cyklista vjede do skupiny turistů, stejně jako je špatně, když turisté neudělají místo pro cyklistu,“ říká Pavel Přílepek. Vždy záleží na dané trase, místě i konkrétní situaci. Cyklisté by ale vždy měli jezdit ohleduplně a počítat s tím, že za další zatáčkou může být skupina výletníků. „Chybí nám turistická sounáležitost. Měli bychom mít na paměti, že všichni si chceme z výletu odnést pěkný zážitek, a ne nějaký šrám, protože jsme museli uskočit před rychle jedoucím cyklistou a skončili v ostružině.“ Také třeba v Rakousku nebo ve Švýcarsku je běžné, že se turisté na výletě pozdraví. To se v Čechách stane jen málokdy.

Mezi nejoblíbenější turistické cíle patří kopce, vyhlídky a rozhledny. Nejnavštěvovanějším místem v Česku je tak jednoznačně Sněžka. „Když sem vyrazíte v létě, půjdete v zástupu se stovkami dalších lidí. Z mého pohledu už se tam ale vytrácí ten turistický požitek,“ říká Pavel Přílepek. Turistickému přetížení jsou v letní sezóně vystaveny téměř všechny nejvyšší české vrcholy, například Lysá hora v Beskydech, Praděd v Jeseníkách a Klínovec v Krušných horách.

Nabídka tras a cílů je však podle profesionálního značkáře dost velká na to, aby si člověk dokázal najít místa, která jsou krásná, a přitom nejsou přelidněná. Sám nedávno strávil dva letní dny kontrolou značení v Bílých Karpatech, kde za celou dobu potkal jen pět turistů. „Každému vyhovuje něco jiného, ale mně je líp, když ten dav kolem mě není. Když můžu vnímat krajinu, kterou procházím. Zastavit se, posedět a nasávat pozitivní energii z přírody a z toho krásného, co kolem sebe vidím.“ Pokud se tedy turisté chtějí vyhnout davům, vyplatí se vyrazit na túry mimo hlavní sezónu, která trvá od května do září. I na podzim bývá počasí vhodné na toulky krajinou, jen je důležité věnovat větší pozornost výběru tras.

V letošním roce se Klub českých turistů zapojil také do projektu Turistika beze stopy, který vznikl pod záštitou společnosti E.ON. Firma oslovila více než desítku odborníků a osobností, pro něž turismus znamená obživu, je předmětem vědeckého zájmu nebo se snaží řešit jeho dopady přímo v terénu. Na základě rozhovorů s nimi pak vznikla základní pravidla udržitelné turistiky, která lidem přibližují konkrétní kroky, jak cestovat odpovědněji, aby veškeré kulturní a přírodní bohatství zůstalo zachované i pro další generace.

Kromě manifestu připravil E.ON s Klubem českých turistů osmnáct turistických tras. Ty výletníkům nabízejí alternativu k nejvíce navštěvovaným místům, jako jsou Adršpašské skály, Sněžka nebo Svatý kopeček v Mikulově. „Snaži-

li jsme se najít místa, která nejsou tolik navštěvovaná, ale víme, že když tam lidé půjdou, uvidí něco pěkného a odnesou si hezký zážitek,“ říká Pavel Přílepek. Například trasa u Vranova nad Dyjí vede přes zámek, pokračuje podél národního parku Podyjí a končí u vodní elektrárny – tam si například výletníci mohou rozšířit své znalosti o udržitelné výrobě energie. Součástí každé trasy jsou i gastrotipy na místa, kde se lze na výletě dobře najíst.

V posledních letech roste také popularita dálkových tras. „Během pandemie se zájem o ně zvýšil. Možná je to tím, že lidé dříve jezdili na treky do zahraničí, a když to nešlo, hledali, co mají doma,“ vysvětluje Pavel Přílepek. Nejdelší z nich je Stezka Českem, která má přes 2 100 kilometrů. Vznikla díky iniciativě nadšenců do dálkových tras a jejich spolupráci s Klubem českých turistů. „Nejdůležitější není polykání kilometrů, ale to, aby si každý našel své tempo a naplánoval si to podle svého. Trasu si můžete rozfázovat na etapy a rozložit klidně i do pěti let.“ Mezi další oblíbené dálkové trasy patří 300 kilometrů dlouhá poutní cesta Blaník – Říp.

Málo se také ví, že přes Českou republiku vedou i čtyři evropské dálkové trasy. Například ta s označením E3 začíná ve španělském Santiagu de Compostela a končí v Bulharsku na břehu Černého moře. (mk)

VZPOMÍNKA

9. 10. 1839, před 185 lety, se uskutečnil **první dostih v Praze** na dostihovém závodišti na pozemku dnešního sídliště Invalidovna.

15. 10. 1914, před 110 lety, se narodil **Evžen Rošický**, novinář a sportovec († 25. 6. 1942).

František Veselý (7. 12. 1943, Praha – 30. 10. 2009, Praha) František Veselý byl český fotbalista. Vyrostl v Holešovicích na klasickém plácku, kde už jako dvanáctiletý upoutal pozornost na turnaji mládeže v Parku kultury a oddechu Julia Fučíka. Tam si ho všiml trenér mládeže Slavie Emil Seifert. Zrodil se tak jeden z nejvěrnějších Slávistů historie; v sešivaném dresu totiž strávil pětadvacet let a odehrál 920 ligových utkání, v nichž nastřílel 250 branek. Byl to klasický rychlý pravý útočník.

S fotbalem začínal ve Slavii (1953-1962), následovalo dvouleté působení v Dukle (1962-1964), poté návrat do Slavie (1964-1980). V roce 1980 přestoupil do rakouského Rapidu Vídeň (1980-1981), tam se ale dlouho neohrářil a už hrál za Sparkasse Zwettl (1981-1983). Kariéru ukončil v klubu First Vienna (1983-1984).

Pomohl československé reprezentaci k postupu na MS 1970 v Mexiku. Byl členem zlatého týmu z ME 1976 konaném v Jugoslávii, kde v semifinále proti Nizozemsku (3 : 1) připravil gól pro Zdeňka Nehodu a druhý sám vstřelil.

Rodina: Františkové Veselí existují tři: František Veselý starší, otec, který hrál za pražský SKEP a Slavii a který k fotbalu přivedl syna Františka. František Veselý mladší, syn, který okusil ligu ve Slavii a Bohemians, nyní hraje v Rakousku.

Byl to jeden z největších slávistů historie. Při otevíracím zápasu nového Edenu týmu Slavia Praha s Oxfordem (na památku prvního utkání klubu) provedl slavnostní výkop.

Slovenský folklórny súbor Rozmarín vo Viedni kvitne už 20 rokov

Pomaly, ale isto sa rok chýli ku koncu, prázdniny sa skončili, škola otvorila svoje brány, jeseň je už na priedomí a opäť nastal rušný spoločenský život. Slávnosti, vernisáže, koncerty...

Ale tu je reč o folklórnom súbore Rozmarín, ktorý pred 20 rokmi založila a je srdcovou záležitosťou terajšej pracovníčky Slovenského inštitútu vo Viedni, Helenky Steiner.

Sama Helenka sa venovala štúdiu ľudového umenia na Univerzite Komenského v Bratislave a bola dlhoročnou členkou, ako speváčka, svetoznámeho folklórneho telesa Lúčnica. Nie je divu, že znalosť slovenskej ľudovej tvorivosti a slovenský temperament má v krvi. Slovensko má skutočne bohatú ľudovú tradíciu, ktorú reprezentujú nádherné a obdivované ľudové kroje, rezká hudba, krásny spev a temperamentné ľudové tance z rôznych regiónov Slovenska. Je to národné bohatstvo a niektoré jeho prvky boli prijaté i do zoznamu kultúrneho dedičstva UNESCO.

A ako čas beží, tak aj súbor Rozmarín oslavuje tohto roku v októbri už svoje 20. narodeniny. Neostalo iba pri májovej jubilejnej oslave „20 rokov slovenských tradícií vo Viedni s Detským a mládežníckym FS Rozmarín“. I keď členmi súboru sú deti už od 4 rokov až po mládež a študentov do 26 rokov, snaží sa práve ich umelecká vedúca Helenka Steiner, aby súbor prezentoval slovenské ľudové umenie podľa možnosti čo najviac na verejnosti. Tak to bolo aj na Medzinárodnom detskom folklórnom festivale v Detve na Slovensku v júni tohto roku. Svojou účasťou a vystúpením na Ľudovej veselici, ktorú už po piatykrát usporiadal folklórny súbor Vinica vo Viedni, potvrdil súbor Rozmarín, že patrí medzi stálice na folklórnych festivaloch.

A bolo sa na čo pozerieť. Sólová hra na fujare v podaní Mateja Steinera, ako i jeho tanečné kreácie s partnerkou, tance dievčat, ale i najmenších, no určite budúcich veľkých tanečníkov, si získali srdcia a nadšený potlesk prítomných divákov. A že do konca roka pribudnú určite ďalšie pozvania na verejné vystúpenie, o tom niet pochyb.

Všetkým členkám, členom, choreografke a hlavne umeleckej vedúcej Helenke Steiner do ďalšej dvadsiatky prajeme veľa úspechov, dobrej nálady a radosti pri prezentácii slovenského folklóru nielen vo Viedni, ale i mimo nej.

Helenka, vďaka za všetkých!

(GJ)

Filmový pondělek – 9. 9. 2024

V září opět proběhl tradiční filmový pondělek. V sále ambasády České republiky se tentokrát promítal film *Skleněný pokoj* (2019), a to za účasti režiséra snímku Julia Ševčíka, se kterým následně proběhla živá diskuse.

Film ve fiktivní rovině pojednává o samotném vzniku vily i o jejích obyvatelích napříč 20. stoletím – československým 20. stoletím. Stoletím první republiky, stoletím nacistů a druhé světové války, stoletím poválečných zmatků, stoletím nástupem komunismu, brutálními padesátými léty a uvolněným nádechem v letech šedesátých, stoletím ruské okupace v roce 1968. Stoletím, kdy se v zámčích chovali vepři, skladovala zemědělská technika a kdy se nechaly zchátrat objekty nedozírné umělecké hodnoty.

Vila Tugendhat toto století našťastí přežila, byť i ona si prošla tím vším a leckdy měla namále. Co říci k příběhu a samotným lidem, ať už skutečným, či filmovým? Většina českých Židů skončila v Terezíně a pak kdesi v Polsku, kde končily železniční tratě u vysokých komínů krematorií. Ani

Sandra Dudek z Českého centra Vídně, režisér Julius Ševčík a Helena Basler, předsedkyně Kulturního klubu Čechů a Slováků v Rakousku

pro ty šťastné to ovšem nic nemění na bolesti, s jako do-
tyční vzpomínali na vysněný dům tam za hranicí z ostatně-
ho drátu, a jak musel bolet návrat při deroucích se vzpo-
mínkách na ty slunečné dny pohody před válkou, než se
všechno zhroutilo.

Film, který vznikl jako adaptace slavného románu Simo-
na Mawera, přilákal rekordní počet diváků, takže sál am-
basády praskal ve švech. Zájemců bylo tolik, že na několik
nevybylo místo v sále. Nezapomeňte se tedy na promítání
předem registrovat na e-mailové adrese: vienna.events@mzv.gov.cz,
nebo Mag. Eva Zeman tel: 0664 5143329,
e-mail: evazeman@gmx.at.

Přednost mají členové a abonenti Kulturního klubu.

Odkaz na článek o kině na ambasádě – včetně reportá-
že: <https://vysocina.rozhlas.cz/divaci-ve-vidni-muzou-kazdy-mesic-navstivit-promitani-ceskeho-filmu-9318782>.

Otevření nových prostor ČC – 10. 9. 2024

Slavnostního otevření 10. září se v místě nového působiště
Českého centra Vídeň, které se nově nachází v Gußhaus-
strasse 10, zúčastnili především vzácní hosté a prostory
Centra byly zaplněny do posledního místečka. Všechny při-
tomné svými zdravicemi přivítali český velvyslanec v Ra-
kousku Jiří Šitler, náměstek ministra zahraničních věcí Čes-
ké republiky Jan Marian, sekční šéf Rakouského ministra
pro evropské a mezinárodní záležitosti Christoph Thun-
Hohenstein, generální ředitelka Českých center Jitka Pá-
nek Jurková a provinciál Rytířského řádu křižovníků s čer-
venou hvězdou Marek Pučálík, který ČcV i poželhal. Ředi-
tel Českého centra Vídeň se ujal moderace a nezapomněl
poděkovat týmu Českého centra v čele s jeho zástupkyní
Sandrou Dudek za skvěle odvedenou práci při zařizování
nového působiště. V prostorách, které se skládají z několi-
ka menších místností, se budou například konat jazykové
kurzy pro cizince apod. Jak zdůraznil ředitel Černý, je nos-
nou myšlenkou to, aby se česká kultura propagovala přímo
v rakouském prostředí, čímž myslí v tamních výstav-
ních, koncertních sálech a podobně.

Přejeme ČcV v jeho nových prostorech a s novou ideo-
logií mnoho úspěchů při propagaci všeho českého.

Zdravice J. E. Jiřího Šitlera

*Sehr geehrter Herr Vizeaußenminister Marian,
sehr geehrter Herr Sektionschef Thun-Hohenstein,
sehr geehrte Frau Generaldirektorin Pánek-Jurková,
hochwürdiger Pater Pučálík, meine Damen und Herren,
es ist mir eine große Freude, Sie heute anlässlich der
feierlichen Eröffnung der neuen Räumlichkeiten des Tschechischen
Zentrums in Wien willkommen zu heißen. Diese Räumlichkeiten
wurden vom Kreuzherren mit dem roten Stern zur Verfügung
gestellt. Ich danke dem Orden und Pater Marek Pučálík dafür
sowie für die langfristige gute Zusammenarbeit.*

*Tschechisches Zentrum in Wien ist, ebenso wie das ge-
samte Netzwerk der Tschechischen Zentren, ein wichtiges
Instrument tschechischer Außenpolitik.*

*Es ist ein Ort, an dem österreichische sowie internati-
onale Besucher die Möglichkeit haben, die tschechische
Kultur, Wissenschaft und Kunst kennenzulernen. Die
neuen Räumlichkeiten bieten uns neue Möglichkeiten,
kulturelle, gesellschaftliche und Bildungsaktivitäten zu*

Zleva: Ondřej Černý, Jitka Pánek Jurková, J. E. Jiří Šitler, Jan Marian,
Christoph Thun-Hohenstein a P. Marek Pučálík

*verwirklichen, die den Besuchern zeigen, dass Tschechien
ein modernes und dynamisches Land ist, das jedoch seine
Geschichte und Traditionen nicht vergisst.*

*Die Beziehungen zwischen der Tschechischen Repu-
blik und Österreich haben tiefe historische Wurzeln, die
die Grundlage unserer gegenwärtigen außerordentlich
freundschaftlichen Beziehungen bilden. Tschechisches
Zentrum in Wien spielt eine bedeutende Rolle bei deren
Pflege und Stärkung. Ich bin überzeugt, dass diese neue
Etappe seiner Tätigkeit neue Impulse bringen und zu ei-
ner noch engeren Verbindung unserer Kulturen und Men-
schen beitragen wird.*

*Ich freue mich, dass wir an der Spitze des Tschechi-
schen Zentrums Wien einen unserer erfahrensten Kultur-
diplomaten haben – Herrn Ondřej Černý, der noch vor
kurzem als Generaldirektor des gesamten Netzwerks der
Tschechischen Zentren tätig war und somit die besten Vo-
raussetzungen hat, dieses neue Kapitel der tschechisch-
österreichischen Kulturbeziehungen einzuleiten.*

*Gestatten Sie mir, Ihnen allen für Ihre Unterstützung
und Ihr Interesse an den Aktivitäten des Tschechischen
Zentrums zu danken. Ich bin überzeugt, dass wir uns hier
auch in Zukunft bei interessanten Projekten und Veran-
staltungen begegnen werden.*

*Ich wünsche dem Tschechischen Zentrum viel Erfolg in
seiner neuen Heimat und Ihnen allen einen angenehmen
Abend.*

Danke für Ihre Aufmerksamkeit.

Jiří Šitler

Sandra Dudek (ČC Wien) v hovoru s jednou z návštěvnic

Open House Wien – 14. 9. 2024

České centrum Vídeň se letos poprvé zúčastnilo architektonického festivalu Open House Wien, který se konal 14. a 15. října na mnoha místech po celé Vídni.

České centrum Vídeň nově sídlí v domě rytířského řádu křižovníků s červenou hvězdou. Během prohlídky paláce měli návštěvníci možnost podívat se i do čerstvě otevřených prostor Českého centra Vídeň a nechat se provést zástupkyní ředitele nebo stážistkami. Návštěvníci se dozvěděli nejen o fungování a projektech Českého centra, ale také o architektonických perličkách skrytých v našich nových prostorách. Prohlídky probíhaly ve třech různých jazycích a během celkem osmadvaceti prohlídek nás navštívilo téměř 300 hostů. Tak velký zájem – nepříznivému počasí navzdory – nás velice těší a doufáme, že se s mnohými opět setkáme na nějaké z našich akcí!

Svatováclavské posvícení

Letošní 25. ročník tradičního Svatováclavské posvícení se konal 25. září 2024 a představil krásy města Olomouce a Olomouckého kraje. Program pro dospělé i dětské návštěvníky byl opravdu bohatý – připravena byla výstava olomouckých fotografií, představení tradic Hanácké

Svatováclavského posvícení se zúčastnil i velvyslanec dr. Jiří Šitler

svatby, interaktivní expozice Muzea umění Olomouc, regionální speciality z Tvarůžkové cukrárny a chill-out zóna Univerzity Palackého spolu s kávovým koutkem Kafe Kodó i program pro děti. O hudební podmalování se postarala Cimbálová muzika Moravské filharmonie Olomouc a zpěvák Michal Horák. Nechyběly ani brožurky jako *Rakouské stopy v Olomouci* či *Olomouc kurz und bündig, Olomoucké víly* nebo *Olomouc in der Tasche* či *Olmützer Geschichte* ad. Olomoučtí se velice a úspěšně na prezentaci svého města a kraje připravili, i přesto, že Olomoucí prošla velká voda v úrovni deseti až dvacetileté povodně.

Z propagačních materiálů: Dějiny Olomouce jako královského města počínají rokem 1253, ačkoli olomoucký hrad vznikl už na začátku 11. století a osídlení tohoto území je ještě mnohem starší. Olomouc byla prvním hlavním městem Moravy, později toto postavení ztratila ve prospěch Brna. Zůstala zde přesto univerzita a v roce 1777 bylo olomoucké biskupství povýšeno na arcibiskupství. Modernímu rozvoji města ale bránil jeho pevnostní statut, takže k jeho rozšiřování mohlo dojít až po zrušení vojenské pevnosti na konci 19. století.

Předměstské obce byly připojeny po vzniku Československa a vznikla Velká Olomouc, čímž se do té doby převážně německé město počestilo. Olomouc jako původně významné statutární město byla od roku 1960 jen jedním z okresních měst, ale s počátkem 21. století se stala centrem Olomouckého kraje.

Několik zajímavostí z bohaté historie města: Název hradu Olomouc je poprvé zapsán v Kosmově kronice jako Olomuc a Olmuc, arabskými kupci zapsán jako Olmjz. Při útěku před černými neštovicemi během zastávky v Olomouci roku 1767 zde např. jedenáctiletý Wolfgang Amadeus Mozart zkomponoval *6. symfonii F dur*. V roce 1823 věnoval Ludwig van Beethoven svou právě dokončenou *Missu solemnis* olomouckému arcibiskupu Rudolfo Janovi. V důsledku revoluce, která roku 1848 vypukla ve Vídni, se císařský dvůr Ferdinanda I. Dobrotivého přestěhoval 14. října dočasně do Olomouce. Dvůr zde pak pobýval až do května následujícího roku a mezitím v arcibiskupském paláci nastoupil 2. prosince 1848 na trůn císař František Josef I. V roce 1995 Olomouc navštívil papež Jan Pavel II., při této příležitosti svatořečil Jana Sarkandra a povýšil kostel Navštívení Panny Marie na Svatém Kopečku na baziliku minor. Sloup Nejsvětější Trojice byl v roce 2000 zapsán do seznamu světového kulturního dědictví UNESCO a téhož roku se Olomouc stala sídlem Olomouckého kraje.

Sloup Nejsvětější Trojice v Olomouci je monument postavený ke slávě Boží v letech 1716-1754. Jeho hlavním účelem byla okázalá oslava katolické církve a víry, částečně vyvolaná pocitem vděčnosti za ukončení moru, který na Moravě udeřil v letech 1714-1716. Vzhledem k tomu, že všichni umělci a řemeslníci mistři, kteří na sloupu pracovali, byli olomouckými občany, byla stavba sloupu rovněž chápána jako výraz lokálního patriotismu.

32 metrů vysoký sloup představuje nejvyšší sousoší České republiky a jeho součástí je i malá kaple. Sloup byl 9. září 1754 vysvěcen za velké slávy, již se zúčastnila také císařovna Marie Terezie se svým manželem Františkem I. Štěpánem Lotrinským. Od roku 1995 je společně s Mariánským sloupem a barokními kašnami národní kulturní památkou a v roce 2000 byl, jakožto jedno z vrcholných děl středoevropského baroka, zařazen mezi světové dědictví UNESCO.

Jan Sarkander (20. 12. 1576, Skočov – 17. 3. 1620, Olomouc) byl slezský katolický kněz, působící v desetiletí před třicetiletou válkou a na jejím počátku jako farář na Moravě, především v Holešově. Během českého stavovského povstání byl moravskými evangelickými stavy obžalován ze zemězrady. Interpretace jeho působení je dodnes kontroverzním tématem, a to především v rámci ekumenického dialogu mezi českými katolíky a protestanty.

Velký dík za zdařilou slavnost patří Olomouci a Olomouckému kraji a také velvyslanectví ČR za umožnění akce v jejich prostorách.

(Foto: Marie Pachtová)

Ohlédnutí

Ve čtvrtek 12. září spolek Alumni CZ Austria připravil na ZÚ zajímavou a poutavou přednášku Vladimíra Dzura, bývalého vyšetřovatele u Mezinárodního tribunálu v Haagu, kterému se podařilo dopadnout osoby, které nesly zodpovědnost za smrt mnoha nevinných civilistů v bývalé Jugoslávii.

Vladimír Dzuro byl prvním Čechem, který pracoval jako vyšetřovatel v této mezinárodní instituci, a jeho úkolem bylo shromažďování důkazů o válečných zločinech spáchaných během války v bývalé Jugoslávii. Dzuro je známý hlavně díky své roli při vyšetřování zločinů spáchaných ve

Vladimír Dzuro

Vukovaru, včetně masakru na farmě Ovčara v roce 1991, kde bylo zavražděno více než 200 civilistů a zajatých vojáků. Jeho práce byla zásadní pro shromáždění důkazů proti lidem obviněným z válečných zločinů, včetně srbských velitelů a politiků, kteří stáli za těmito zločiny.

Po skončení své kariéry u ICTY napsal knihu *Vyšetřovatel: Démoni balkánské války a světská spravedlnost*, ve které detailně popisuje své zkušenosti z vyšetřování válečných zločinů a osobní pohled na brutalitu konfliktů na Balkáně. Dzurova práce byla klíčová pro dosažení spravedlnosti a postavení válečných zločinců před soud. Dnes se věnuje přednáškám a zvyšování povědomí o mezinárodní spravedlnosti a důležitosti stíhání válečných zločinů.

Vídeňští Češi ve Favoriten

V rámci oslav sto padesátiletého jubilea založení okresu Favoriten (1874) se na městském úřadě na Keplerplatzu konala 4. září 2024 slavnostní akce věnovaná českému a slovenskému odkazu. V úvodním projevu představený okresu Marcus Franz hosty pozdravil i česky (manželka je českého původu a i on sám má české kořeny), připomenul, jak silně byli zastoupeni vídeňští Češi právě v okrese Favoriten (Sokol, České srdce), a nezapomněl ani na českou školu v Qullenstrasse. Následovaly zdravice českého velvyslance Jiřího Šitlera. Slovenský velvyslanec Jozef Polakovič ve svém projevu zdůraznil, že vídeňské obyvatelstvo nerozlišovalo mezi Čechy a Slováky, kteří navštěvovali či byli členy spolků Sokol, Orel či České srdce, DTJ a dalších spolků, takže slovenské stopy jsou těžce viditelné.

Poté starosta Školského spolku Komenský Karl Hanzel nastínil historický pohled na vídeňské Čechy ve Favoriten a přehled vývoje českých škol ve Vídni. Svůj projev věnoval také špičkovému sportu, objasnil například, proč se místo košíkové hraje odbíjená. Jeho projev byl prokládán českými, slovenskými a vídeňskými melodiemi v provedení školního sboru a orchestru Komenský pod vedením Johannese Langeru.

Příjemný a objemný večer byl zakončen podáváním rakouských a českých specialit za doprovodu cimbálové muziky U Dunaja. Ke zhlédnutí byly i panelová výstava *100 let Favoriten*. Kulturní klub zastupoval jeho místopředseda Richard Basler.

Navštívte významné slovenské kúpele

Slovensko je malá zeme, ale bohatá na pramene minerálnych vôd a prírodných liečivých zdrojov. Preto Slovenský inštitút vo Viedni v spolupráci s národnou agentúrou na podporu cestovného ruchu Slovenska SLOVAKIA TRAVEL usporiadala 1. októbra 2024 prezentáciu slovenských kúpeľov.

Tentokrát boli prezentované kúpeľné zariadenia západného Slovenska, Dudince, Trenčianske Teplice a Piešťany.

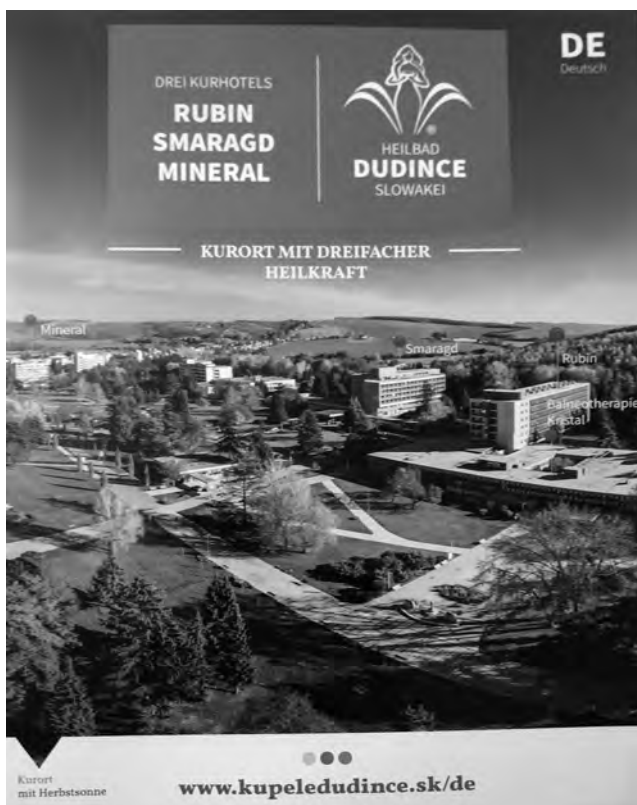
Po úvodnom slove a privítaní prítomných riaditeľkou SI pani D. I. Janou Tomkovou Slovensko ako krajinu v srdci Európy, bohatú na históriu, kultúru, ale aj dynamickú súčasnosť predstavila vedúca Oddelenia regionálneho turizmu agentúry Slovakia Travel, pani Silvia Renáčsová.

Nielen prírodné krásy reprezentujú krajinu, ale i dynamicky sa vyvíjajúce mesta, ako je moderná Bratislava, na východe Košice, no i historicky významné mestá a pamiatky.

Navštívenia hodné sú predovšetkým krásy pamiatok UNESCO – Spišský hrad s okolím, Banská Štiavnica a Vikolíneč, v roku 2000 sa pridalo kúpeľné mesto Bardejov, 2008 drevené kostoly Karpatského oblúka, 2009 spišské mesto Levoča s dreveným hlavným oltárom sv. Jakuba od majstra Pavla z Levoče. Je najvyšším – 18,6 m z lipového dreva – svojho druhu na svete.

Kúpele Dudince, a. s., predstavil samostatný reprezentant pre Nemecko a Rakúsko, D. I. Slavomír Tokarčík. Podľa miestnej legendy dudinské minerálne vody objavili už Rimania v 2. storočí n. l. počas ťaženia cisára Marca Aurelia na územie dnešného Slovenska, podľa čoho by mali byť najstaršími kúpeľmi na Slovensku. Po historickom priebehu kúpeľného mesta ozajstný rozmach mesta nastal po

roku 1960, keď sa začalo s výstavbou moderných kúpeľných domov Rubín, Smaragd, Diamant.

Dudinská minerálna voda patrí k termálnym, hydrouhličitanovo-chloridovým, sodno-vápenatým, uhličitým a sírnym vodám s teplotou 28,5 stupňov C. Voda podobného zloženia sa nájde v Európe už len vo Vichy vo Francúzsku. Používa sa pri výrobe kozmetiky značky Vichy, možno ju dostať v lekárni. Minerálne vody a balneoterapia sa využívajú na liečbu srdcovo-cievnych ochorení, ochorení pohybového aparátu, nervových ochorení a chorôb z povolania. Zároveň sú ponúkané aj doplnkové služby manikúra, pedikúra, kozmetika, kaderníctvo, relaxačné masáže rúk, zdravotné alebo liečebné masáže ako doplnková terapia popri iných liečebných postupoch.

Kúpele Dudince navštívila i cisárovná Alžbeta.

Therme Piešťany a Smrdáky predstavila Mag. Lucia Nogová, vedúca oddelenia predaja kúpeľných pobytov. Piešťanské kúpele sú najväčšie na Slovensku a svetového významu. Nielen minerálne vody, ale predovšetkým vo svete známe piešťanské bahno priniesli slávu mestu. Roku 1912 bol postavený klenot kúpeľnej architektúry, secesný 5 hviezdičkový kúpeľný hotel Thermia Palace, ktorý sa nachádza na začiatku Kúpeľného ostrova – miesto stretnutia troch cisárov – bulharského, nemeckého a rakúskeho. Sám hotel ponúka 60 kompletných liečebných procedúr. V susedstve, v hoteli Irma, sa nachádza vyhľadávané Zrkadličko. Je to bazén s umelým dnom naplnený prírodnou termálnou sírnou minerálnou vodou s teplotou 38 stupňov C, a Bahnisko, bazénový kúpeľ, kde do prírodného dna tvoreného 10-30 cm hrubou vrstvou pôvodného piešťanského sírneho bahna prenikajú prírodné vývery termálnej minerálnej vody.

Piešťanské bahno pochádza z Obtokového ramena rieky Váhu, do ktorého niektoré minerálne pramene priamo

vyvierajú. Vyťažené súrové bahno sa umiestňuje do zrcieho bazéna, kde zraje po dobu jedného roka neustále pod prívodom horúcej minerálnej vody. Využíva sa hlavne na liečenie reumatických chorôb a pohybového aparátu.

Na Kúpeľnom ostrove vyrástol komplex moderných kúpeľných domov, ktoré patria spoločnosti Ensana Health Spa Hotel – Esplanade, Balnea, Splendid.

Kúpele Trenčianske Teplice, a. s., nachádzajúce sa v údolí obklopenom Strážovskými vrchmi, predstavil riaditeľ pre obchod a marketing, pán Andrej Puček. Vynikajúca liečivá voda, dlhoročná tradícia v liečbe pohybového aparátu, rozmanitosť bohatého kultúrneho programu, to všetko ponúka kúpeľné mestečko Trenčianske Teplice. Liečivá voda na kúpeľ v bazénoch má optimálnu balneologickú teplotu 35,5 stupňov C, čo umožňuje používať ju bez ďalších úprav. Kúpeľné domy: Krym, Slovakia, Pax a ďalšie historické kúpeľné zariadenia, predovšetkým Hammam, posta-

Heilbad - Health Spa - Kypopt

vený na základe modelu prepychového tureckého kúpeľa z podnetu bývalej majiteľky kúpeľov Ifigénie de Castries d'Harcourt.

Práve vďaka svojej polohe v romantickom prírodnom prostredí boli Trenčianske Teplice, ktoré si zachovali ráz čisto kúpeľného mesta, nazývané Perlou Karpát.

Rozľahlý kúpeľný park a okolitá prírodná scenéria sú najlepším miestom pre oddych a relax.

Peknú prezentáciu spestril catering z Bratislavy podávaním občerstvenia a teplého obeda. O degustáciu vlastných značkových malokarpátskych vín Purus sa postaral mladý someliér Rastislav Čistý z Modrej – info@vinopurus.sk.

D. I. Gabriela Jakelic

Státní recepce Den Ústavy SR

17. září přivítali v rezidenci slovenského velvyslance slovenský velvyslanec v Rakousku Jozef Polakovič s manželkou, stálý zástupce při OSN Peter Burian a pplk. Nina Tibenský-Tezová z Ministerstva obrany SR významné hosty na slavnostní recepci u příležitosti výročí přijetí Dne Ústavy Slovenské republiky. Oba pánové na úvod pronesli krátké proslovy a zdůraznili význam tohoto dne. Mezi přítomnými nechyběli diplomaté a zástupci mezinárodních organizací působící ve Vídni a taktéž zástupci slovenské i české komunity. Recepce se zúčastnila a Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku zastoupila předsedkyně Helena Basler.

Zajímavým zpestřením byla účast módní návrhářky Zuzany Hakové, která s sebou přivezla a představila i na modelkách své kreace. Zájemkyně z řad účastnic recepce si mohly vystavované modely dokonce na místě vyzkoušet. Byly nabízeny slovenské speciality. Akci podpořila vojenská hudba Ozbrojených sil Slovenské republiky.

Deň Ústavy SR

Slovenská národná rada (SNR) pred 32 rokmi schválila Ústavu Slovenskej republiky (SR). Stalo sa tak štyri mesiace pred vznikom samostatnej SR, ktorá vznikla 1. januára 1993 po rozpade Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky (ČSFR). Prijatie Ústavy SR z 1. septembra 1992 sa od roku 1994 pripomína ako štátny sviatok – Deň Ústavy SR.

Jej schváleniu predchádzal akt súvisiaci s prijatím Deklarácie o zvrchovanosti SR. Tú slovenský parlament odobril 17. júla 1992 v čase, keď bolo Slovensko ešte súčasťou ČSFR a konali sa rokovania českej a slovenskej politickej reprezentácie o ďalšom usporiadaní zväzku medzi Slovákmi a Čechmi. Prijatie Ústavy SR posunulo tento proces k dohode o rozdelení Česko-Slovenska.

O návrhu novej slovenskej ústavy začal slovenský zákonodarný zbor rokovať už začiatkom augusta 1992. Na rokovaní slovenskej a českej politickej reprezentácie vo vile Tugendhat v Brne 26. augusta 1992 český premiér Václav Klaus a slovenský premiér Vladimír Mečiar definitívne rozhodli o zániku ČSFR od 1. januára 1993.

Zuzana Haková je výnimočným talentom, ktorý vzišiel z Nových tvárí módnjej scény v rámci Bratislavských módných dní. Haková svojimi módnymi návrhmi obohacuje rodák, dokonca ohuruje klientov aj v zahraničí

Plátno života...: „Som slovenská módna návrhárka, rodená Košičanka. Ako osemročná dievča som vytvorila svoj

prvý nositeľný model, ktorý som hrdo aj nosila. Po dlhých rokoch snívania a čakania na to, že začnem tento sen žiť (ak si na to zarobím), som sa odhodlala v roku 2013 prihlásiť sa do súťaže Nové tváre módnjej scény. Vyhrala som cenu za najlepšie vyjadrenie témy „City cool-culture“ a tu sa začína už tento krásny fashion príbeh. Tvorím elegantnú, voľnočasovú, biznis, ale aj večernú módu hlavne pre ženy. Módu považujem za umenie a umenie = estetika. Žena má byť ženou a chlap chlapom už na prvý pohľad. Nie je pre mňa umenie šokovať okolie vulgárnosťou, výstrednosťou a prílišným odhaľovaním. Môj cieľ je vytvárať krásne, pohodlné a užitočné umenie! Každý model je vyrábaný so zameraním na kvalitné vypracovanie a funkčnosť v našej dielni. Moju prácu môžete vidieť na módných prehliadkach v Bratislave, Košice Fashion Week, v Prahe, ale aj v zahraničí ako China-Harbin Fashion Week, MQ Vienna Fashion Week.“

www.zuzanahakova.com

Krajanské televízni a rozhlasové vysielání

ORF Radio Burgenland

pondělí, 21:10-21:40 a 21:40-22:00

<https://volksgruppen.orf.at/slovaci/radiotv/tags/radio/>

<https://volksgruppen.orf.at/cesi/radiotelevize/tags/radio>

Tým OEF:

CZ – Pavla Rašnerová, Martina Pfeffer

SK – Miriam Spring, Monika Caudr

30. 9. v 11:23

Rakousko volí | Předběžně vyhrává strana FPÖ

FPÖ zažila v neděli historický triumf ve volbách do Národní rady. Podle výsledků, včetně prognózy volebních lístků, se Svobodní umístili na jasném prvním místě. ÖVP utrpěla rekordní ztrátu a skončila druhá. Ačkoli SPÖ zaznamenala

jen minimální ztrátu, jednalo se o dosud nejhorší výsledek této strany.

RÁDIO DIA:TÓN

16. 9. v 16:57

Nový študentský spolok vo Viedni | Politika národnostných skupín

V aktuálnej relácii sa budeme venovať dvom témam. Pozhovárame sa so zakladateľmi nového viedenského spolku, presnejšie Českého a slovenského študentského spolku, o ktorom sa dozviete viac. Ale aj s Vladimírom Mlynárom, predsedom etablovaného Rakúsko-slovenského kultúrneho spolku o najnovších krokoch a prioritách v politike národnostných skupín.

Magazín WIR | ČEŠI, HRVATI, MAGYAROK, ROMA, SLOVÁCI, SLOVENCÍ

28. 8. v 9:50

Kafka Band prináša Kafkuv svet na pódia | Hudební pocta při stém výročí spisovatelova úmrtí

Letos si pripomínáme sté výročí úmrtí jedného z najvýznamnejších pražských spisovateľů Franze Kafky, jehož dílo dodnes rezonuje napříč generacemi a inspiruje umělce po celém světě. Kafka zanechal nesmazateľnou stopu v literatúre 20. storočia. K tomuto významnému jubileu sa pripojila i hudobná skupina Kafka Band, ktorá svým jedinečným spôsobom oživuje Kafkovu tvorbu prostredníctvom hudby.

12. 9. v 17:02

Ochutnávka vín na českém velvyslanectví

V srpnu měla česká národnostní menšina možnost ochutnat ve Vídni netradiční druhy vín z jižní Moravy. Večer vedla certifikovaná someliérka, která je v České republice známá tím, že pořádá degustace poněkud nekonvenčním způsobem.

16. 9. v 8:01

Tenisový tábor pre deti vo Wolfsthale

Letné prázdniny sa skončili a žiaci sa vrátili opäť do škôl. Malou útechou sú určite príjemné spomienky tých, ktorí sa zúčastnili tenisového tábora vo Wolfsthale. Nielenže sa učili správne hrať tenis, ale rozvíjali aj disciplínu a tímovú spoluprácu, no predovšetkým zažili veľa zábavy.

22. 9. v 19:09

Pri Leviciach objavili miesto spojené so životom Marca Aurélia

Archeológovia počas výskumov v katastri Želiezoviec v okrese Levice pravdepodobne objavili miesto spojené so životom rímskeho cisára Marca Aurélia. O lokality v Želiezovciach sa výskumníci intenzívne zaujímajú od roku 2015, pričom nadviazali na výskumy Václava Mencla z roku 1932.

27. 9. v 9:43

Slováci | Neurovedkyňa Hana Štefaničková z ISTA

29. septembra si o 9:00 hod. môžete na ORF III opäť pozrieť náš sedemjazyčný televízny magazín WIR | ČEŠI, HRVATI, MAGYAROK, ROMA, SLOVÁCI, SLOVENCÍ. V slovenskej reportáži navštívime Institute of Science and Technology (ISTA) v Klosterneuburgu. Relácia sa 27. septembra na ORF2 vysielat' nebude.

29. 9. v 9:00 hod. na ORF III

Po českých stopách ve Vídni s výtvarníkem Janem Brabencem

Na prelomu 19. storočia sa Viedeň proměňovala v dynamickejšiu metropolu, ktorá priťahovala remeslníky a pracovníky ze všech koutů tehdejší monarchie. Češi našli svůj domov především ve čtvrti Favoriten, kde se během let vytvořila živoucí a soudržná česká komunita. Ta se stala nedílnou součástí vídeňské historie.

Význam české přítomnosti ve Vídni zachytil i výtvarník Jan Brabenec ve své knize s příznačným názvem *Viedeň je Viedeň, ale bez Čechů by to nebylo vono*. Vydali jsme se po jeho barevných stopách, které nás zavedly na místa, kolem kterých denně chodíme, aniž bychom znali jejich český příběh. Historie těchto míst vypráví o lidech, kteří byli známí anebo časem upadli v zapomnění. Nechte se inspirovat příběhy, které dodnes rezonují v ulicích této metropole.

Die Themen der Sendung am 11. Oktober 2024

Die Sendung WIR | ČEŠI, HRVATI, MAGYAROK, ROMA, SLOVÁCI, SLOVENCÍ wird am 11. Oktober um 10:40 Uhr in ORF 2 ausgestrahlt und am 13. Oktober um 9:00 Uhr in ORF III wiederholt. Die Beiträge in den Sprachen der österreichischen Volksgruppen sind mit deutschen Untertiteln versehen. In der Sendung am 11. Oktober 2024 wird Frau **Dr. Markéta Schürz-Pochylová** in ihrem Unterricht in Tschechisch als Muttersprache für Schülerinnen und Schüler aller Wiener Volksschulen besucht. <https://volksgruppen.orf.at/cesi/meldungen/stories/3201816/>

Die Sendung ist danach auch jeweils 30 Tage lang auf ORF ON abrufbar.

RÁDIO DRÁŽÁK & PODCAST ORF ČEŠI

1. 9. v 23:09

Bára Zmeková a její hudební světy

Při poslechu její tvorby jednotlivé skladby posluchače vezmou za ruku a odvedou na tajemnou mýtinu, která se nepodobá žádné jiné. Postupně se toto místo začne zalévat dosud nepoznanými barvami a tóny, na které si je ale možné rozpomenout.

9. 9. v 15:28

Jak vídeňští Češi vnímají svou identitu

Jednou z kateder, se kterou vídeňská slavistika už dlouho úzce spolupracuje, je katedra českého jazyka a literatury s didaktikou Ostravské univerzity. Před pár lety z této přeshraniční spolupráce vzešel nový projekt zabývající se vnímáním české národní identity v rakouském prostředí. Studie | Mluva vídeňských Čechů 1, Markéta Schürz Pochylová a Kamila Sekerová.

16. 9. v 17:04

Kafkova nesmrtnost v literatuře | O Kafkově životě s Ludvíkem Kavínem

Tento rok si připomínáme sté výročí úmrtí jedného z najvýznamnejších pražských spisovateľů, Franze Kafky. Naše redakce při této příležitosti připravila dvě speciální vysílání pro rádio a podcast.

23. 9. v 11:19

Přemysl Otakar II. | Pokoj, dobro a smíření

Hostem Rádia Dráták je Petr Skácel, který působí mimo jiné také jako pastorační poradce v rámci vídeňské arcidiecéze. Shodou náhod jsme se v den rozhovoru potkali nedaleko Atzgersdorfu ve Vídni, odkud pocházel jeho dědeček. Petr Skácel nepátrá jen po stopách svých předků, ale vydává se také rád po stopách české historie. Dnes s námi bude sdílet vyprávění o králi Přemyslu Otakarovi II, o kterém říká, že „to byl člověk, který raději než meč přinášel smíření.“

Prezident Peter Pellegrini v Rakúsko-slovenskom kultúrnom spolku

Slovenský prezident Peter Pellegrini navštívil 11. septembra Viedeň. Po oficiálnej návšteve u rakúskeho prezidenta Alexandra Van der Bellena bol hosťom Rakúsko-slovenského kultúrneho spolku. Na asi hodinovom stretnutí sa Peter Pellegrini dozvedel viac napríklad o aktivitách spolku, o fungovaní spolupráce Viedenských Slovákov s ostatnými národnostnými skupinami, ako aj o finančnej podpore z Úradu spolkového kancelára.

Peter Pellegrini so slovenským veľvyslancom v Rakúsku Jozefom Polakovičom (vľavo), zastupiteľkami Slovenského inštitútu a členmi Rakúsko-slovenského kultúrneho spolku

Před 30 lety byl konstituován Poradní sbor pro národnostní menšiny

Heinz Tichy: *Česká národnostní menšina*, in: Helena Basler – Marie Brandeis – Jiří K. Kroupa – Jana Starek (eds.): *Vídeňští Češi 1945-2005. K dějinám národnostní menšiny*, Wien – Praha: České kulturněhistorické centrum, 2006, s. 275-277

Když jsem se na konci šedesátých let začal zabývat problematikou národnostních menšin, bylo zcela nejasné, zda vídeňským Čechům (a Slovákům) nějaká menšinová práva vůbec náležejí. Tento stav byl jednak opožděným následkem nálezu říšského soudu z roku 1904, podle něhož český „národnostní kmen“ ve Vídni dosud dostatečně nezapustil kořeny, a proto mu tento soud ve Vídni žádná národnostní práva nepřiznal; následné stěhování a přesuny mezi Vídni a Československem vynucené hlubokými politickými změnami pak jen zesilovaly dojem, že domovské zakotvení ve Vídni chybělo či chybí. Kromě toho se v rámci

právní teorie vyjadřovaly pochybnosti, zda přistěhovalectví do velkoměsta může vůbec vést ve vzniku etnických menšin vyžadujících ochranu. Jelikož rovněž Rakouská státní smlouva z roku 1955 předpokládá ochranu menšin pouze pro Slovincy a v Burgenlandu žijící Chorvaty, Čechy naproti tomu, podobně jako Slováky či Maďary, nezmiňuje, byli z etnických menšin žijících v Rakousku ve veřejném životě konce šedesátých a počátku sedmdesátých let přítomni pouze korutanští Slovinci a zřídka kdy, příležitostně, i Chorvaté ze spolkové země Burgenland.

Počínaje rokem 1976 se však situace začala měnit. Zákon o národnostních menšinách (Volksgruppengesetz) vytvořil pro určitou formu etnické menšiny výraz „národnostní skupina“ (Volksgruppe) a tento definoval. Vzpomínám si, že to byli zástupci tehdejší strany Svobodných (FPÖ), kdo tehdy poukázal na skutečnost, že i Češi našli v mezích se ve Vídni svůj domov a že jsou proto „národnostní skupinou – menšinou“ v definovaném smyslu. K tomuto mínění se např. Theodor Veiter, který byl ještě v roce 1970 názoru, že Vídeň není pro Čechy domovem, připojoval velmi váhavě. V každém případě však nařízení spolkové vlády z roku 1977 o poradních sborech pro národnostní menšiny výslovně předpokládalo rovněž vznik poradního sboru pro českou národnostní menšinu, která tím byla nepřímo jako taková uznána.

Jednání o ustavení zmíněného poradního sboru byla velmi obtížná a k úspěchu vedla teprve po zhruba jedna a půl desetiletí (4. 5. 1994). Příčinou bylo přidělení (původně čtyř, později pěti) křesel náležejících národnostní menšině v osmičlenném, později desetičlenném poradním sboru. Podle návrhu pocházejícího ještě od spolkového kancléře Bruna Kreiského neměl být rozhodující poměr sil v rámci jednotlivých českých organizací, jenž byl ostatně obtížně zjistitelný. Poradní sbor měl spíše v co největší míře brát v potaz rozdílné politické směry a zohlednit jak emigranty, kteří přišli po roce 1968 a byli sdružení v Kulturním klubu vedeném Přemyslem Janýrem, tak i různé oblasti působení organizací národnostní menšiny, například provozování knihovny. Proto byl do poradního sboru zahrnut i Knihovní spolek Jirásek. Takovému pojetí se celé roky vehementně bránila Menšinová rada, špatně chápající svoji – pouze poradní – funkci v poradním sboru; zpočátku vznášela požadavek, aby zde mohla zastupovat jako jediná, a později požadovala alespoň většinu.

Vzpomínám si na četná kola jednání, která na postoj Menšinové rady ztroskotala, protože její tehdejší zástupci se na pozvání spolkového kancléře buď nedostavili, nebo opakovali velmi ostře a s emocemi své dávno známé pozice. Řešením nakonec bylo jednak rozšíření poradního sboru na celkem deset křesel, především ale pochopení skutečnosti, že bez fungujícího zmíněného sboru nebude žádná dostatečná podpora ze strany Spolkového kancléřství z podpor pro národnostní menšiny možná.

Největšími a dodnes přetrvávajícími finančními těžkostmi národnostní menšiny trpěla především Komenského škola. V průběhu sedmdesátých a osmdesátých let to bylo škoda zejména proto, že se – odhlédneme-li od komunistického nátlaku, který byl na školu tehdy vykonáván – na její půdě a zejména prostřednictvím rodičovského sdružení nabízela jediná možnost spolupráce všech českých skupin. Pro nejmenší děti tak bylo možné uvést do života projekt školního autobusu (spolu)financovaný Úřadem

spolkového kancléře. Dopravu ze školy a do školy obstarávaly před vyučováním a po něm dva autobusy, které jezdily po Vídni po pevně stanovených trasách a měly řadu zastávek, na nichž se děti scházely.

Příčiny výrazného napětí mezi českými organizacemi nespočívaly pouze v široce pojatém odmítání spolků „blízkých Praze“, v nichž měli – přímo, či nepřímo – hlavní slovo komunisté, a ve sporech o finanční prostředky, jež z toho vyplývaly. Příčinou byl především konflikt mezi starousedlíky a nově příchozími. Ten byl totiž někdy tak silný, že mně jako vedoucímu oddělení pro národnostní menšiny při Úřadu spolkového kancléře – Ústavní služby byla často kladena otázka, zda by „noví“ neměli vytvořit vlastní národnostní menšinu, čímž by místo jednoho poradního sboru existovaly hned dva. Poukazoval jsem na okolnost, že politické, náboženské a jiné rozpory v rámci jedné národnostní menšiny nejsou nic mimořádného a že problematické by vše bylo teprve v okamžiku, kdyby skupiny vzdor společnému jazyku a kultuře již necítily sounáležitost, k čemuž naštěstí nedošlo. Od pokračování v podobných úvahách jsem své partnery odradil mj. argumentem, že by každá z obou skupin byla početně velmi oslabena (což by mělo příslušné právní a finanční následky), že by se ale vůči „novým“ kromě toho ještě vznášela i námitka, že jsou ve Vídni příliš krátce, než aby již mohli být považováni za (samostatnou) národnostní menšinu.

Jako pozoruhodná se mi konečně jeví ještě jedna zvláštnost, která se vyskytuje pouze u vídeňských Čechů. Jak již vyplývá z názvů spolků, prakticky všechny větší organizace se vnímají jako zástupci jak českých, tak i slovenských zájmů. A to nehledě na skutečnost, že vídeňští Slováci byli ještě před rozdělením Československa na dva státy uznáni jako národnostní menšina a mají vlastní organizace a vlastní poradní sbor. V případě rozdílných zájmů by zastupování obou národnostních skupin mohlo v podstatě vést ke konfliktům. Situace je patrně taková, že i tam, kde by kvůli nedostatečnému zohlednění slovenských zájmů byla změna spolkových stanov a zejména názvu spolku účelná, k tomu doposud s ohledem na tradici (a chování konkurenčních spolků) nedošlo. Možné je ale rovněž i to, byt jsem v tomto bodě ještě od nikoho neslyšel jasné vyjádření, že se někteří cítí být z etnického hlediska Čechoslováky, což je srovnatelné se situací v Jugoslávii, kde se při sčítáních obyvatelstva mnoho lidí prohlašovalo za Jugoslávce. Pro potvrzení takové teorie by však bylo třeba vědeckého výzkumu.

JUDr. Heinz Tichy (1948, Vídeň – 2018, Vídeň) – úředník Ústavního oddělení rakouského spolkového kancléřství (Bundeskanzleramt, BKA), 1984 vedoucí oddělení pro národnostní menšiny, od roku 1994 až do penze zaměstnán jako koordinátor zodpovědný za lidská práva a za školství národnostních menšin.

Z Vysokého Mýta do Vídně na kole

Spolek českých kolářů cestovatelů ve Vysokém Mýtě zval všechny jezdce na vysokých kolech k účasti na podniku „Na vysokém kole z Mejta do Vídně“ v termínu 21.-23. srpna 2024. Jízda byla vzpomínkou na vysokomýtského hodiňáře Jana Veise, který za jeden den dojel na vysokém kole z Vysokého Mýta do Vídně.

Ars Vocalis vo Viedni

K článku *O tom ste nevedeli?* uvedenom v septembrovom vydaní *Kulturného klubu* patrili také fotografie, ktoré do datočne otiskujeme.

Do Rakúska zavítal Ars Vocalis, komorný spevácky zbor z Banskej Bystrice, pri príležitosti zaspievať si v krásnom kostole a zároveň pomôcť zbierkou na reštaurovanie organu v kostole Svätého Petra. V Peterskirche, ktorí je v 1. obvode, mal možnosť vystúpiť aj tento zbor.

VZPOMÍNKA

Arnold Schönberg (13. 9. 1874, Vídeň – 13. 7. 1951, Los Angeles, USA)

Arnold Schönberg byl rakouský hudební skladatel, hudební teoretik, učitel kompozice, malíř, básník a vynálezce. Otec Arnolda Schönberga, obuvník Samuel Schönberg, se narodil 20. září 1838 v Szécsény, žil v Bratislavě v tehdejší Maďarsku. Od roku 1852 žil ve Vídni, kde 31. prosince 1889 zemřel. Jeho matka Pauline se narodila jako Pauline Nachod 7. dubna 1848 v Praze, kde také vyrůstala. Zemřela 12. října 1921 v Berlíně. Arnold Schönberg se narodil v domě Brigittenau 393 ve vídeňské čtvrti Leopoldstadt (dnes Obere Donaustraße 5). Měl dva mladší sourozence.

Schönberg pocházel z židovské rodiny, od roku 1901 pracoval střídavě v Berlíně a ve Vídni, v roce 1933 emigro-

val do USA a v roce 1941 se stal občanem Spojených států. Spolu s Igorem Stravinským je Schönberg považován za „jednoho z nejvlivnějších skladatelů počátku 20. století po Claude Debussy“ a byl ústřední postavou Druhé vídeňské školy (známé také jako vídeňská atonální škola). Poté co v letech 1906-1909 a 1904-1911 opustili tonalitu dur-moll, vedla jejich snaha „přemýšlet o tonalitě v její pozdně romantické manifestaci až do konce“ ke dvanáctitónové technice. Kolem roku 1920 rozvinul Schönberg teoretickou formulaci této nové kompoziční techniky paralelně s méně známým Josefem Matthiasem Hauerem, která byla později dále rozvinuta do sériové hudby a převzata mnoha skladateli nové hudby. V červenci 1921 složil Arnold Schönberg *Preludium ke Klavírní suítě* op. 25, první skladbu ve dvanáctitónové technice, kterou vyvinul.

Schönbergova hudební kariéra začala podle jeho vlastních slov v devíti letech jako houslisty a skladatele samouka. Navštěvoval střední školu ve Vereinsgasse v Leopold-

stadtu. Během této doby skládal pochody a polky. Po smrti svého otce v roce 1889 byl nucen zajistit živobytí rodiny. Školu opustil 20. ledna 1890 a nastoupil do učení jako zaměstnanec vídeňské soukromé banky Werner & Co. Během těchto let se mohl svému nadšení pro hudbu věnovat pouze jako divák na koncertech pod širým nebem v Augartenu a ve vídeňském Prátru; část svého platu investoval do četných návštěv opery, kde dával přednost zejména jevištním dílům Richarda Wagnera.

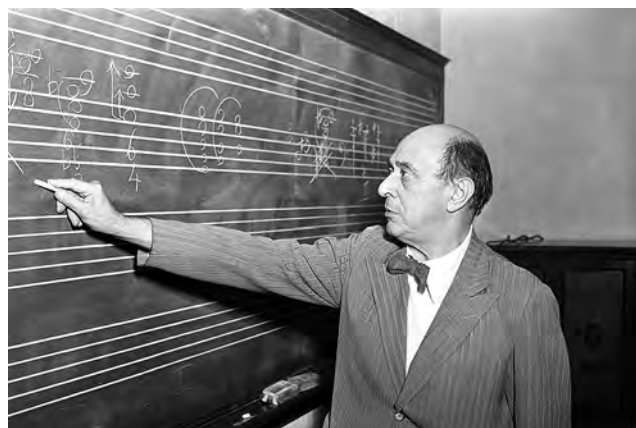
Podle vlastních vzpomínek vděčil Schönberg za svůj důsledný umělecký vývoj třem lidem: na jedné straně to byl Oskar Adler, který mu předal základní znalosti hudební teorie, poezie a filozofie, na druhé straně David Josef Bach, který v Schönbergovi probudil široké povědomí o etice, morálce a „odporu proti všednosti“, a konečně jeho pozdější švagr Alexander von Zemlinsky, s nímž se Schönberg seznámil v roce 1895, když se připojil k amatérskému orchestru Polyhymnia jako violoncellista. Dirigent rozpoznal Schönbergův talent a pomohl mu k (úspěšnému) provedení *Prvního smyčcového kvartetu D dur* (bez opusového čísla) v roce 1898. Schönberg navštěvoval několik měsíců hodiny kompozice u Zemlinského. Většinu z toho se však podle svých slov naučil studiem děl velkých skladatelů – zejména Brahmsa, Wagnera, Mahlera, Bacha a Mozarta.

Dne 7. října 1901 se Schönberg na matrice v Bratislavě oženil se Zemlinského sestrou Mathildou (1877-1923). Církevní svatba se konala o jedenáct dní později v luteránském městském kostele v Dorotheergasse ve Vídni. Arnold Schönberg a Mathilde Zemlinsky měli dvě děti, Gertrudu (1902-1947) a Georga (1906-1974).

V roce 1904 byl spoluzakladatelem Asociace tvůrčích hudebníků; Anton Webern a Alban Berg se stali jeho studenty. Následující léta až do vypuknutí první světové války se nesla ve znamení vzniku významných děl: napsal své první dva smyčcové kvartety a *1. komorní symfonii* (1906, premiéra 1907), jejíž premiéry byly doprovázeny skandálními scénami, *Písně z Gurre* a jeho *Teorie harmonie* (1911) a *Pierrot Lunaire* (1912); Skandál nebo fackovací koncert z 31. března 1913, který dirigoval, se stal slavným.

Po skončení války se Schönberg v roce 1918 přestěhoval do Bernhardgasse 6 v Mödlingu u Vídně. Vila byla skladatelovou rezidencí v letech 1918-1925 a v současné době je známá jako Schönbergův dům. Dne 23. listopadu 1918 založil ve Vídni Spolek pro soukromá hudební vystoupení, který si dal za úkol provádět nová díla a/nebo díla považovaná Schönbergem a jeho okruhem za důležitá a v jehož rámci byla v roce 1922 založena Mezinárodní společnost pro soudobou hudbu (IGNM/ISCM). V koncertních programech sdružení byla se svými skladbami zastoupena řada skladatelů jako Bartók, Busoni, Debussy, Mahler, Pfitzner, Ravel, Reger, Skrjabin, Strauss a Stravinskij. Symfonická díla byla uváděna v úpravách pro komorní těleso, z nichž některá se hrají dodnes.

V roce 1921 založil metodu „kompozice s dvanácti tóny, které navzájem souvisejí“ (dvanáctitónová technika), kompoziční techniku, kterou nevyučoval a kterou jen zřídka komentoval. Po smrti své manželky Mathildy 18. října 1923 se v Mödlingu 28. srpna 1924 oženil s Gertrudou Kolischovou (1898-1967), sestrou svého žáka Rudolfa Kolische. Měli spolu tři děti: Nurii (* 1932, pozdější manželku skladatele Luigiho Nona), Ronalda (* 1937) a Lawrence (* 1941).

Uplynulo mnoho let, než byl Schönberg plně uznán jako skladatel. V roce 1925 ho na návrh Lea Kestenberga jmenoval pruský ministr kultury Carl Heinrich Becker nástupcem Ferruccia Busoniho na Pruské akademii umění, kde jako státní úředník s oficiálním titulem profesora vedl mistrovskou kompozici. S tímto jmenováním Schönberg současně získal pruské občanství. Jeho profesura na akademii byla zrušena z rasistických důvodů nacistickou legislativou v září 1933. O měsíc později emigroval do USA.

V USA Schönberg nejprve učil na Malkinově konzervatoři na Bostonské univerzitě, než na podzim roku 1934 získal profesuru na Univerzitě Jižní Kalifornie v Los Angeles a později na Kalifornské univerzitě. V USA Schönberg dokončil některá ze svých nejznámějších děl včetně *Čtvrtého smyčcového kvartetu* (1936), zhudebnění *Kol Nidre* (1938), klavírního koncertu (1942) a *Přeživší z Varšavy* (1947) pro vypravěče, mužský sbor a orchestr, který pojednává o zážitcích muže ve varšavském ghettu. Během této doby také napsal čtyři ze svých teoretických knih: *Models for Beginners in Composition* (1943), *Structural Functions of Harmony* (ed. 1954), *Preliminary Exercises in Counterpoint* (ed. 1963) a *Fundamentals of Musical Composition* (ed. 1967), z nichž některé byly dokončeny jeho asistentem Leonardem Steinem.

V květnu 1936 si pronajal vilu se zahradou na 116 North Rockingham Avenue v Brentwoodu, předměstí západně od Los Angeles, kterou koupil následující rok a žil v ní až do své smrti. Dům byl jen několik set metrů od domu, kde v roce 1940 žil spisovatel Thomas Mann se svou rodinou (441 North Rockingham Avenue). V prvních letech patřil do okruhu Schönbergových přátel také George Gershwin, který se také stal jeho tenisovým partnerem.

Dne 13. července 1951 Schönberg podlehl srdeční chorobě poté, co v roce 1946 utrpěl infarkt. Čestný hrob Arnolda Schönberga na vídeňském Ústředním hřbitově (skupina 32, C, číslo 21A) navrhl Fritz Wotruba. Schönbergův rozsáhlý majetek (hudební rukopisy, textové rukopisy, historické fotografie, Schönbergova knihovna atd.) byl zpočátku uložen v Institutu Arnolda Schoenberga na University of Southern California v Los Angeles. V roce 1998 byly tyto materiály převezeny do Centra Arnolda Schönberga ve Vídni, kde jsou od té doby k dispozici uživatelským archivům.

Eduard Hanslick (11. 9. 1825 – 6. 8. 1904)

Eduard Hanslick byl rakouský hudební estetik a jeden z nejvlivnějších hudebních kritiků své doby. Vyrůstal v Pra-

ze. Jeho otec Joseph Adolph Hanslick, který se původně chtěl stát knězem a svou lásku k hudbě objevil jako sborista v klášteře, přerušil studia teologie a věnoval se filozofii a estetice. Chvilí působil jako pedagog na pražské univerzitě. Živil se jako bibliograf a vyučoval, zejména hudbu. Byl ženatý s Karoline Kischovou, dcerou pražského obchodníka a dvorního faktora Salomona Abrahama Kische a Rebekky Götzlové, dcery vídeňského velkoobchodníka Samuela Götzla. Jeho původ z matčiny strany z významné židovské rodiny byl později opakovaně příčinou antisemitských útoků na Eduarda Hanslicka.

Eduard Hanslick ve své autobiografii *Aus meinem Leben* (1894) uvádí, že on a jeho čtyři sourozenci byli svým otcem všestranně vzděláváni: „Sám nás učil všechny předměty včetně hry na klavír.“

Hanslick nejprve studoval práva a svá studia dokončil v roce 1849 doktorátem. Kromě toho dostával hodiny klavíru a kompozice u Wenzela Johanna Tomascheka. Podle popisu ve své autobiografii *Aus meinem Leben (Z mého života)* studoval všechny etudy Chopina, Henselta a Zikmunda Thalberga. Skládal také písně, z nichž jedna byla později publikována. V letech 1850-1852 pracoval Hanslick jako právník v Klagenfurtu. Během revoluce v letech 1848-1849 byl jako politický komentátor na „špatné“ straně a na začátku reakční éry se musel profesně přeorientovat. Svou kariéru státního úředníka dále nerozvíjel, ale místo toho se obrátil k hudební estetice.

Začal psát pravidelné recenze, od roku 1846 pro *Wiener Musikzeitung*, od roku 1848 pro *Wiener Zeitung*, v letech 1853-1864 pro *Presse* a 1864-1901 pro *Neue Freie Presse*. Jeho nejznámější dílo *Vom Musikalisch-Schönen*

bylo publikováno v roce 1854 a bylo uznáno jako habilitace. Kniha měla okamžitý úspěch, v následujících letech se dočkala nových vydání a byla přeložena do několika jazyků.

Hudební umělecké dílo je podle Eduarda Hanslicka složitou hudební myšlenkovou stavbou. Zdá se, že toto pojetí hudební teorie nebylo muzikologií převzato, nebo jen minimálně, takže Hanslickova skepse ohledně pokroku muzikologického bádání se zdá být až příliš oprávněná.

Vídeňská tradice hudební kritiky byla volným prostorem pro umění polemiky, které v tehdejší době ještě v oblasti politiky podléhalo úzkým mezím. Jeho šířavá recenze *Houslového koncertu* Petra Iljiče Čajkovského, která se později dočkala celosvětové proslulosti, se stala slavnou a vyvrcholila slovy, že dílo „nás poprvé přivádí k hrůzostrašné myšlence, zda nemohou existovat skladby, které zapáchají“.

V roce 1861 Hanslick získal univerzitní profesuru estetiky a první katedru v dějinách hudby ve Vídni. Hanslick je tak považován za prvního univerzitního muzikologa v německy mluvící oblasti. Podle tehdejších měřítek, která inklinovala k historismu, si cenil především současníků, kteří se orientovali v minulosti a kritizovali módní výstřelky. Přesto se aktivně účastnil operní a salónní kultury.

Hanslick považoval hudbu vídeňského klasicismu, jako byla hudba Wolfganga Amadea Mozarta a Ludwiga van Beethovena, za vrchol hudebního vývoje a v Robertu Schumannovi a Johannesu Brahmovi viděl důstojné následovníky. Byl kritický k tzv. Nové německé škole kolem Franze Liszta a Richarda Wagnera. To mu nezabránilo v kritice Schumannova pohledu na hudbu ani v chvále Wagnerovy hudby.

V posledním roce jeho života se projevila nemoc, která Eduarda Hanslicka stále více vyčerpávala, léčba v Meranu a Karlových Varech ji nedokázala zlepšit a která nakonec vedla k záchvatům srdečního selhání. V lázních v Badenu u Vídně 6. srpna 1904 po třicetihodinovém bezvědomí v Clementinen-Hof zemřel.

Hrob Eduarda Hanslicka se nachází na vídeňském ústředním hřbitově (skupina 18, řada 1, č. 9).

750 let Habsburků v Rakousku

Zleva Karl von Habsburg s manželkou Christiane Reid, VLÖ-prezident Ing. Kappler, viceprezident DDr. Stix a OstR Mag Schiestl (foto: VLÖ)

KALENDÁRIUM

24. 10. v 18:30 Koncert mužského sboru *Láska opravdivá: Kompletní mužské sbory Bedřicha Smetany*

U příležitosti 50. výročí založení Kulturního klubu Čechů a Slováků v Rakousku.

Slavnostní sál MA3 města Vídně, Karl-Borromäus-Platz 3, 1030 Wien
KK + NDKSE

25. 10. v 16:30 Tvořivá dílna „Práce s listy“

Fara kostela Panny Marie Na Nábřeží (Am Gestade), Salvatorgasse 12, 1010 Wien
Marjánka

7. 11. v 11:30 Procházka podél Vídeňky

Sraz na autobusové zastávce Weidlingau, Herzmanskystrasse (50A od U4 Hütteldorf)
KČT

7. 11. v 19:30 Společný večer s promítáním fotografií a videí ze 17. sokolského sletu v Praze

Společenská místnost v sokolovně Angeligasse 21, 1100 Wien
Sokol III/XI

9. 11. v 17:00 Podzimní koncert – Adria a hosté

Slovanská beseda, Drachengasse 3, 1100 Wien
Tamburašský spolek Adria

10. 11. v 17:00 Čaj o páté: Halloween 2024

Škola Komenského – velká klubovna, Sebastianplatz 3, 1030 Wien
VOmladina

11. 11. v 19:30 Film *Vlny* (Česko / Slovensko, 2024, 131 min., české znění, anglické titulky)

Režie: Jiří Mádl. Následuje diskuse a číše vína (u příležitosti 50. výročí založení Kulturního klubu Čechů a Slováků v Rakousku).

Kinosál Velvyslanectví ČR, Penzingerstr. 11-13, 1140 Wien
KK + ZÚ + ČcV

12. 11. v 20:00 Československý kvíz

Club Berlin, Gonzagagasse 12, 1010 Wien

15. 11. v 16:30 Tvořivá dílna: Hvězdy (nejen vánoční)

Kreativní zábava pro malé i velké!

Kostel Panny Marie Na Nábřeží (Am Gestade), Salvatorgasse 12, 1010 Wien
Marjánka

16. 11. v 15:00 Družné odpoledne při kávě a...

Škola Komenského – malá klubovna, Sebastianplatz 3, 1030 Wien
KČT

16. 11. v 17:00 Divadelní hra *My Fair Lady*

Škola Komenského – divadelní sál, Sebastianplatz 3, 1030 Wien
VOmladina

17. 11. v 15:00 Divadelní hra *My Fair Lady*

Škola Komenského – divadelní sál, Sebastianplatz 3, 1030 Wien
VOmladina

23. 11. v 17:00 Hudební večer „Musical Highlights“

Sál JSM, odbor VII, Schützengasse 30, 1030 Wien
JSM

23. 11. v 18:00 Martinsko-katarínska zábava

Kostel sv. Ulricha (St. Ulrich / Maria Trost) (fara), St. Ulrichs-Platz 3, 1070 Wien
FS Vinica

26. 11. v 19:00 Divadlo Ungelt – Simon Gray: *Brácha*

Škola Komenského – divadelní sál, Sebastianplatz 3, 1030 Wien
KF

29. 11. v 19:00 Literární večer věnovaný básníku Václavu Hraběti

Škola Komenského – velká klubovna, Sebastianplatz 3, 1030 Wien
Literární kroužek při české škole Komenský

4. 12. v 20:00 Československý kvíz

Club Berlin, Gonzagagasse 12, 1010 Wien

8. 12. v 17:00 Čaj o páté: Vánoční 2024

Škola Komenského – velká klubovna, Sebastianplatz 3, 1030 Wien
VOmladina

13. 12. v 16:00 Tradiční filmová pohádka *Princ Mamánek* (Česko, 2022, 101 min.)

Režie: Jan Budař

Na promítání je třeba se zaregistrovat: events.vienna@mzv.cz, nebo Mag. Eva Zeman, tel.: 0664 514 33 29, e-mail: evazeman@gmx.at.

Kinosál Velvyslanectví ČR, Penzingerstr. 11-13, 1140 Wien
KK + ZÚ + ČcV

14. 12. v 17:00 Vánoční oslava

Sál JSM, odbor VII, Schützengasse 30, 1030 Wien
JSM

15. 12. v 15:00 Vánoční oslava s tombolou

Sokolská jednota III/XI a České srdce III/IX
Slovanská beseda, Drachengasse 3, 1010 Wien

Česká duchovní služba Arcidiecéze Vídeň

P. Mgr. Ing. Václav Sládek

Národní koordinátor duchovní péče českých katolíků v Rakousku, duchovní správce a představený
Tschechische Gemeinde, Salvatorgasse 12, A-1010 Wien
Kontakt: M +43 670 404 22 91

www.erzdioezese-wien.at/pages/inst/14425183

Facebook: Farnost Vídeň

Pfarre St. Othmar unter den Weißgerbern, Kolonitzplatz 1, 1030 Wien

BOHOSLUŽBY / GOTTESDIENSTE

ČESKÁ „FARNOST“ / TSCHSCHISCHS GEMEINDE WIEN

OD / AB 4.9.2024

PANNY MARIE NA NÁBRŽÍ

/ MARIA AM GESTADE

Salvatorgasse 12, Wien I

Středa / Mittwoch

oltář sv. Klementa M. Hofbauera / Klemensalta

17.45 hodin / Uhr – růženec / Rosenkranz

18.30 hodin / Uhr – mše sv. / Hl. Messe

Sobota / Samstag

18.00 hodin / Uhr – mše sv. / Hl. Messe

NEJSVĚTĚJŠÍ VYKUPITEL

/ ALLERHEILIGSTER ERLÖSER

Rennweg 63, Wien III

Neděle / Sonntag

10.00 hodin / Uhr – mše sv. / Hl. Messe

Tschechische Gemeinde EDW

Salvatorgasse 12, Wien

Facebook: Farnost Viden

Odkaz Mateja Bela

Bratislava 18. september 2024

Minister zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky Juraj Blanár spolu s rektorom Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici Vladimírom Hladlovským odovzdal pamätné listy Mateja Bela velvyslancom zastupujúcim na Slovensku Chorvátsko, Maďarsko, Nemecko, Rakúsko, Spojené kráľovstvo, Švajčiarsko, Taliansko a Vatikán.

Slávnostné podujatie Odkaz Mateja Bela zo Slovenska do sveta sa uskutočnilo pri príležitosti 340. výročia narodenia významnej osobnosti slovenských dejín – Mateja Bela. „Slovensko má bohatú históriu plnú velikánov z rôznych sfér spoločnosti, medzi ktorých patrí aj Matej Bel. Slováci ako národ majú byť na koho hrdí, dokážeme nadviazať na našu minulosť a zobrať si z nej mnoho podnetného i do súčasnosti,“ uviedol v príhovore šéf slovenskej diplomacie.

Matej Bel bol jedna z najvýznamnejších vedeckých osobností svojej doby – pôsobil ako polyhistor, pedagóg, učenec a encyklopedista. Jeho kľúčové dielo *Historické a zemepisné vedomosti o súvekom Uhorsku* je aj dnes dôležitým prameňom pre výskum histórie, geografie, etnicity, sociálnej skladby obyvateľstva, ale rovnako každodenného života vo vtedajšom Uhorsku. Z pohľadu moderného Slovenska spočíva unikátnosť tohto diela v tom, že sa zaoberá predovšetkým stolicami nachádzajúcimi sa na území dnešnej Slovenskej republiky či v iných častiach vtedajšieho Rakúsko-Uhorska.

Zprávy ZÚ ve Vídni

• Galakonzert v rámci letošního festivalu komorní hudby Allegro Vivo Festival se konal v sobotu 17. srpna v Hornu a byl v souvislosti s Rokem české hudby věnován českým skladatelům Antonínu Dvořákovi, Bedřichu Smetanovi a Leoši Janáčkovi. Velvyslanec Jiří Šitler se zde setkal s dolnorakouskou hejtmankou Johannou Mikl-Leitner a starostou města Gerhardem Lentschigem.

• V sobotu 7. září 2024 se v rakouském Lilienfeldu konal slavnostní akt k oslavě 50. výročí tohoto města. Na venkovní tribuně před radnicí se sešli významní hosté. Mezi nimi nechyběl velvyslanec České republiky v Rakousku Jiří Šitler, který svou přítomností podtrhl historický a kulturní význam regionu. Účastnili se také starostové Třebíče Pavel Pacal a Kožichovic Otakar Maštera.

Dolnorakouská hejtmanka Johanna Mikl-Leitner, která ve svém projevu zdůraznila, že Lilienfeld je sice nejmenší, ale zároveň jedno z nejpůvabnějších okresních měst v Dolním Rakousku.

Slavnosti se zúčastnil také bývalý starosta Herbert Schrittwieser, který připomněl významné okamžiky z historie města a jeho povýšení. Důležitou součástí oslav byl také průvod, ve kterém místní spolky, školy a podniky předvedly svou rozmanitost a kreativitu, přičemž každá generace obyvatel města se na této oslavě podílela.

S městem Lilienfeld se pojí zajímavost, že město bylo domovem Matyáše Žďárského, významného průkopníka moderního lyžování. Právě zde Žďárský experimentoval s vázáním lyží a vyvinul techniky pro bezpečnější sjíždění strmých svahů. V roce 1905 zde také uspořádal první slalomový závod na světě, což výrazně ovlivnilo další vývoj tohoto sportu. Jeho práce v oblasti lavinové bezpečnosti a lyžařských inovací měla dopad na lyžaře po celém světě.

• Velvyslanec Jiří Šitler 12. září na velvyslanectví přivítal hejtmana dolnorakouského okresu Horn Stefana Grusche s delegací více než padesáti starostů a zástupců obcí tohoto okresu. Setkání se zúčastnil rovněž honorární konzul Rakouska v Brně Georg Stöger.

• Návštěva velvyslanectví byla zakončením jejich třídení exkurze po Rakousku. Velvyslanec i okresní hejtmán Grusch během setkání zdůraznili význam úzké spolupráce mezi Dolním Rakouskem, Jihočeským a Jihomoravským krajem, která je klíčová pro rozvoj regionu a přeshraniční projekty.

• Dne 13. září 2024 se v Rakousku poprvé konala mezinárodní parlamentní konference proti antisemitismu, na které se setkali zástupci osmnácti zemí. Za Českou republiku se konference zúčastnili poslankyně Parlamentu ČR Helena Langšádlová a velvyslanec Jiří Šitler.

České centrum Vídeň

Kreuzherrengasse 1, 1040 Wien

(vchod Gußhausstraße 10)

Mobil: +43 660 78 28 615

E-mail: ccwien@czechcentres.cz

wien.czechcentres.cz

Facebook, Instagram: TschechischesZentrumWien
O veškerých programových změnách informuje České centrum Vídeň na svém webu, Facebooku a Instagramu. Kromě občasných akcí s námi platí to, co jsme již několikrát avizovali: náš program budeme organizovat především s rakouskými partnery, a proto se bude konat na mnoha různých místech ve Vídni a po celém Rakousku.

Ondřej Černý
cerny@czechcentres.cz

Program:

<https://wien.czechcentres.cz/program>

do 16. 2. 2025 steirischerherbst '24 | Jakub Jansa: Club of Opportunities, Episode 9

Neue Galerie Graz, Joanneumsviertel

Nejnovější videoinstalace *Club of Opportunities, Episode 9* (2024) českého umělce Jakuba Jansy je k vidění na výstavě *Horror Patriae*.

Jakub Jansa, narozený v Praze v roce 1989, je umělec, který pracuje s různými médii, od filmu a sochy až po instalaci a živou performanci. Jeho praxe překračuje žánrové hranice. Ve videoinstalaci *Club of Opportunities* hraje hlavní roli zelenina. Jejím protagonistou je celer, který se – navzdory odporu avokáda – dostal ze zeleniny dělnické třídy na pozici hvězdné zeleniny.

Viennale | Libuše Jarcovjáčková | I'm Not Everything I Want to Be (Ještě nejsem, kým chci být) Dokumentarfilm, CZ, SK, AT 2024, 90 min., Regie: Klára Tasovská
Vorführung im Rahmen der Viennale, die vom 17. bis 29. 10. stattfindet sowie am 30. 10. | 20:00 Uhr | Stadtkino im Künstlerhaus, Akademiestraße 13, 1010 Wien

Libuše Jarcovjáčková (* 5. 5. 1952, Praha) je současná česká fotografka a fotografická pedagožka. Dnes působí jako vedoucí ateliéru fotografie Fakulty designu a umění Ladislava Sutnara Západočeské univerzity v Plzni. V roce 2018 jí Asociace profesionálních fotografů České republiky udělila cenu Osobnost české fotografie za rok 2017. Asociace profesionálních fotografů jí udělila ocenění Osobnost české fotografie za rok 2019, které převzala z rukou fotografa Josefa Koudelky. Na festivalu v Karlových Varech v červenci 2024 měl úspěch její film *Ještě nejsem, kým chci být* od režisérky Kláry Tasovské.

Infos & Tickets: Viennale und Stadtkino im Künstlerhaus
Klára Tasovská (* 14. 3. 1980, Třebíč) je česká režisérka dokumentárních filmů, autorka filmů *Pevnost* a *Nic jako dřív*. Tasovská patří mezi největší české talenty. Jako režisérka společně s dalšími šesti režiséry se podílela na povídkovém filmu *Gottland*. S Lukášem Kokešem natočila například dokumenty *Pevnost* o životě v neuznané republice Podněstří nebo *Nic jako dřív*, kde sledují životy několika teenagerů na prahu dospělosti.

Gespräch mit Veronika Opatřilová | Writer in Residence im Literaturhaus NÖ

17. 10. | 18:00 Uhr | Tschechisches Zentrum Wien, Gußhausstraße 10, 1040 Wien

Veronika Opatřilová (* 1986) píše o křehkých lidech s menšinovou sexuální orientací, kteří se narodili do špatné doby. Naslouchá příběhům a snaží se je zaznamenat. Žije pro okamžiky, miluje moře, les, kočky a koně a všechno

živé a všechno taky za živé považuje. Píše, protože to je jejím smyslem života. A taky si myslí, že nejlepším místem pro život je ostrov, jakýkoli, protože kamkoli se člověk podívá, všude uvidí moře. Je autorkou young-adult ekofikce a queer románů. Veroniku Opatřilovou okouzlo Švédsko do takové míry, že se stala překladatelkou ze švédštiny a kus této skandinávské země zakomponovala i do svého románu *Počkej na moře* (2022).

Další knihy: *Ostrov žije*, 2021, *Možnosti kardamomu*, 2021, nejnovější 2024 *Píseň L*.

Diskuse se zúčastní Michael Stiller, výkonný ředitel spolku Literaturhaus NÖ, a Ondřej Černý, ředitel Českého centra Vídeň (moderace).

17. 10. 14:00-18:00 České centrum Vídeň – Den otevřených dveří

Gußhausstraße 10, 1040 Wien

České centrum Vídeň se znovu otevřelo a my vás srdečně zveme na Den otevřených dveří, který se uskuteční 17. října 2024 od 14:00 do 18:00 hodin. Předběžná registrace není nutná. Těšíme se na vás!

Na závěr dne otevřených dveří bude následovat **beseda s Veronikou Opatřilovou**.

Koncert skupiny Purple is the Color

Porgy & Bess, Riemergasse 11, 1010 Wien

Dne 25. října se uskuteční první z celkem devíti koncertů česko-rakouské kapely Purple is the Color, která je v této sezóně pódiovou kapelou jazzového klubu Porgy & Bess. Obsazení: Simon Raab (klavír), Štěpán Flagar (saxofon), Martin Kocián (baskytara) a Michał Wierzgoń (bicí).

Program RSKS

Milí priatelia Rakúsko-slovenského kultúrneho spolku! Detailné informácie o našich podujatiach nájdete naďalej na Facebooku alebo na našich stránkach www.slovaci.at. Veríme, že sa uvidíme na plánovaných podujatiach.

RSKS | ÖSKV, Marktgasse 3-7/3/R01, 1090 Wien

SOVA

Detaily o budúcich programoch Slovenského školského spolku SOVA – Prehľad našich aktuálnych podujatí – nájdete aj na našej web-stránke.

Zmena programu vyhradená.

Slovenský inštitút Viedeň

Wipplingerstraße 24-26, A-1010 Wien

Tel.: +43 1 318 905 5291

si.vienna@mzv.sk

www.mzv.sk/sivieden

www.fb.com/SlowakischesInstitutInWien

ORGELHERBST 2024

12. Oktober 2024 um 18:00 Uhr Kapelle Marienheim Bruck/Leitha

Maria Magyarova Plsekova (SK) Orgel, Aleksander Simić (AT) Violoncello

ORGELGHERBST ist ein Projekt, welches die zwei Städte – Bruck/Leitha – Hainburg/Donau durch Orgelmusik verbindet. Dieser Zyklus wird aus sechs Orgelkonzerten bestehen (3 Konzerte in Bruck/Leitha und 3 Konzerte in Hainburg/Donau), die von in- und ausländischen Konzertorganist:innen gespielt werden. Das Publikum wird die Möglichkeit haben künstlerisch anspruchsvolle Interpretationen von vielen Künstler:innen zu hören. Es werden Werke von D. Buxtehude, J. S. Bach, C. Saint-Saëns u. a. gespielt.
Der Eintritt ist frei.

Mittagskonzert

Schubertfest 2024 15. Oktober 2024 um 12:30 Uhr

Slowakisches Institut in Wien

Die zehnte Ausgabe des Festivals feiert das musikalische Erbe von Franz Schubert – einem der größten Genies der klassischen Musik. Es erwartet Sie ein Konzert voller Inspiration, Emotionen und Musik, die Generationen verbindet. Feiern Sie mit uns das musikalische Erbe Schuberts und genießen Sie ein unvergessliches Erlebnis mit dem Werk des „Königs des Liedes“! Auf dem Konzert spielen: Lucia Pintérová – Flöte, Štefan Gyöpös – Violine, Saskia Žihalová – Sopran, Nguyen Le Viet Anh – Klavier.
Anmeldung zu den Veranstaltungen bitte an diese E-mail: si.vienna@mzv.sk.

Vernissage der Ausstellung von Juraj Florek NEXT BLOCK

17. Oktober 2024 um 18:00 Uhr CA Contemporary Galerie Ballgasse 8, 1010 Wien

Juraj Florek ist ein urbaner Pleinair-Maler, er interpretiert die Freilichtmalerei neu und erschließt sie für die heutige postindustrielle Landschaft. Er scheut sich nicht vor schwierigerem Umfeld, vor der Auswahl von Standorten dysfunktionaler „Stalker-Umgebungen“ der Industriearchitektur oder den scheinbar unauffälligen Ecken der heutigen Stadt. Er ist ein Maler, der ihre ungeschminkte Wahrheit sucht. Seine paradox pittoreske Malerei wird so zu einer Dokumentation des urbanen Lebens unserer Zeit.
Ausstellungsdauer: bis 4. 12. 2024.

Galakonzert im Stephansdom

21. Oktober 2024 um 20:30 Uhr Stephansdom, Wien

Anlässlich des 20-jährigen Jubiläums des EU-Beitritts der Slowakei, lädt das Slowakische Institut zu einem festlichen Galakonzert in den Wiener Stephansdom. Unter der Leitung des renommierten Dirigenten Peter Valentovič präsentiert das Kammerorchester der Slowakischen Philharmonie, der Bratislava Knabenchor sowie die gefeierte Solisten Adriana Kučerová (Sopran) und Pavol Breslik (Tenor) ein abwechslungsreiches Programm, das die musikalische Vielfalt Europas widerspiegelt.
Die Veranstaltung findet in Zusammenarbeit mit der Botschaft der Slowakischen Republik in Wien statt.

Tickets online unter: <https://www.kunstkultur.com/en/konzerte3/317-slowakisches-kulturinstitut-festkonzert-vienna> oder im Dom-Shop täglich von 9:00-18:00 im Stephansdom.

Vortrag mit Dr. Michael Macek

Auf den Spuren von Franz Stephan von Lothringen und Maria Theresia

24. Oktober 2024 um 18:30 Uhr

Slowakisches Institut in Wien

Weniger als 120 km von Wien entfernt, befinden sich in der heutigen Slowakei Schlösser und Orte, die eng mit der österreichischen Geschichte verbunden sind und darauf warten, (wieder) entdeckt zu werden.

Dr. Michael Macek wird Ihnen in diesem Vortrag die Schlösser Malacky und Holič sowie das Marienheiligtum Marianka vorstellen und Sie auf eine interessante und abwechslungsreiche Reise entführen und vielleicht Anregungen für einen Herbst-Ausflug in die Slowakei geben.

Anmeldung zu den Veranstaltungen bitte an diese E-mail Adresse: si.vienna@mzv.sk.

Schönberg-Haus Mödling

Schönberg-Haus, Bernhardgasse 6, 2340 Mödling

Tel.: +43 1 7121888

Donnerstag 10:00-15:00 Uhr

Feiertags geschlossen

Arnold Schönbergs Mödlinger Wohnsitz (1918-1925) wird aufgrund der dort entwickelten Kompositionsmethode oftmals als „Geburtsstätte der 12-Ton-Musik“ bezeichnet. Eine Dauerausstellung mit Bildern, Schautafeln, Video- und Hörstationen sowie Originalmobiliar und -instrumenten gibt Einblick in Schönbergs Leben und Werk, in seine Mödlinger Zeit und in die Geschichte des Schönberg-Hauses.

Eintritt frei.

Gruppenführungstermine und weitere Öffnungszeiten: +43 1 712188831.

Češi si budou 12. října připomínat Den samizdatu, novelu podepsal prezident

Na 12. října bude nově připadat Den samizdatu. Novelu o státních svátcích podepsal prezident Petr Pavel, informoval o tom Hrad. Datum nového významného dne má připomínat 12. říjen roku 1988. Tehdy skupina dvaadevadesáti českých a slovenských vydavatelů samizdatů napsala otevřený dopis tehdejšímu komunistickému prezidentovi Gustávu Husákovi, ve kterém protestovala proti uvěznění křesťanského aktivisty Ivana Polanského. Datum Dne samizdatu prosadila Sněmovna. Den samizdatu bude osmnáctý významný den, který si budou Češi připomínat.

V Senátu proběhl 17. ročník Mezinárodního krajaňského festivalu

Slavnostním zahájením začal v Senátu Mezinárodní krajaňský festival. Jde už o 17. ročník a stejně jako předchozí ho organizuje stálá komise Senátu pro krajany ve spolupráci s občanským sdružením Sedm paprsků. Letošní ročník je zaměřen na krajany žijící ve válkou sužované Ukrajině. Jak v úvodním projevu připomněl senátor Tomáš Czerin, na své vystoupení trénovali ve ztížených podmínkách, často bez elektřiny, mnohdy i v krytech. „I v tak těžké době se snaží uchovávat tradice,“ ocenil.

Šest spolků složených z dětí i dospělých přijelo zazpívat, zatančit, předvést národní kroje, obyčejy a zvyky krajanů žijících v ukrajinských městech Kyjev, Žitomir, Malinovka, Dubno, Luck a Bohemka. Jsou to potomci zemědělců, kteří odešli ve druhé polovině 19. století na Ukrajinu za půdou a přesto, že tvrdě pracovali, nezapomněli na českou řeč, na české písně, tance a lidové tradice, které si předávali z generace na generaci. Návštěva České republiky je pro ně velkým svátkem nejen proto, že se vrací do země svých předků, ale také proto, že prožijí tři dny v bezpečí a míru.

K odvolaniu riaditeľa SNM Branislava Panisa

Odvolanie dlhoročných štatutárov SNG a SNM považuje výbor Kultúrneho štrajku za snahu vedenia MK SR ovládnuť tieto inštitúcie dosadením vlastných nominantov do riadiacich pozícií a pripraviť ich na zánik v zmysle plánovanej reorganizácie.

Ministerstvo kultúry potichu plánuje zrušenie erbových inštitúcií, ako je Slovenská národná galéria či Slovenské národné múzeum. Najväčšia reorganizácia zbierkotvorných inštitúcií od vzniku samostatnej Slovenskej republiky sa pod nekompetentným vedením MK SR pripravuje neodôvodnene a bez odborných diskusií s kultúrnou obcou a dotknutými inštitúciami. Z analýzy realizovateľnosti návrhu, ktorú na podnet vedenia MK SR pripravil medzičasom zrušený Inštitút kultúrnej politiky vyplýva, že reorganizácia má viac problémov ako výhod.

Ministerka kultúry M. Šimkovičová dňa 7. 8. 2024 odvolala generálnu riaditeľku SNG Alexandru Kusú, dňa 30. 9. 2024 zbavila funkcie generálneho riaditeľa SNM Branislava Panisa. Výmenu dlhoročných štatutárov SNG a SNM považuje výbor Kultúrneho štrajku za snahu vedenia MK SR ovládnuť tieto inštitúcie dosadením vlastných nominantov do riadiacich pozícií a pripraviť ich na zánik v zmysle plánovanej reorganizácie.

Informácie o plánovanej reorganizácii poskytol výboru Kultúrneho štrajku bývalý šéf analytickej jednotky Inštitút kultúrnej politiky Marcel Čas. Sekcia kultúrneho dedičstva ministerstva kultúry podľa neho navrhuje najväčšiu reorganizáciu zbierkotvorných inštitúcií od vzniku samostatnej Slovenskej republiky.

„Nebol stanovený žiadny cieľ takéhoto radikálneho zásahu a všetko prebieha v tichosti a bez akejkoľvek diskusie s dotknutými inštitúciami a odbornou obcou. Nominanti Slovenskej národnej strany na ministerstve kultúry pripravujú likvidáciu, reorganizáciu a vypitvanie konzervatívnych kultúrnych inštitúcií, ktoré sú niekoľkonásobne staršie ako samostatná Slovenská republika,“ zdôrazňuje Marcel Čas.

Ministerstvo kultúry v skutočnosti riadi generálny tajomník služobného úradu Lukáš Machala, tvrdí bývalý šéf analytickej jednotky Marcel Čas. Machalu opisuje ako inteligentného, no prchkého a pomstychtivého človeka, ktorý sám seba vidí ako bojovníka na čele svojho ideologického „kmeňa“.

Marcel Čas pôsobil na ministerstve kultúry od roku 2018, keď sa stal vôbec prvým pracovníkom novovzniknutého Inštitútu kultúrnej politiky. Od minulého roka ho aj riadil. Na konci augusta však nové vedenie ministerstva inštitút zrušilo a všetkých zamestnancov vrátane Časa prepustilo. Čas, ktorý má doktorát z medzinárodných ekonomických vzťahov na Ekonomickej univerzite, sa chce po odchode z ministerstva pripojiť k protestným aktivitám proti jeho súčasnému vedeniu.

Čítajte viac: <https://domov.sme.sk/c/23381210/marcel-cas-rozhovor-kultura-simkovicova-machala.html>

Premia Bohemica za rok 2024

Ocenění obdržela rakouská bohemistka paní Ass.-Prof. Mag. Dr. Gertraude Zand (<https://homepage.univie.ac.at/gertraude.zand/>) z Institutu slavistiky Vídeňské univerzity. Slavnostní předání se uskutečnilo ve středu 23. října 2024 v 17:30 hodin v aule Filozofické fakulty Univerzity Karlovy.

GRATULUJEME!

Cenu uděluje Moravská zemská knihovna na základě pověření ministra kultury České republiky významným osobnostem z oblasti bohemistiky, které se významně zasloužily o šíření české literatury a kultury ve svém mateřském jazyce ve své zemi. Mezi předchozí vítěze patří Susanne Rothová, Oleg Malevič, Christa Rothmeierová, Leszek Engelking, Reiner Kunze, István Vörös, Eckhard Thiele, Edgar de Bruin, Urs Heftrich, Robert Burton Pynsent, Annalisa Consentino, Xavier Galmiche, Dorota Dobrowová a Alessandro Catalano.

Mezinárodní soutěž Národní cena za studentský design

Grafická designérka Vanda Fabienne Kyzlinková byla nominována na Českou národní cenu za studentský design 2024 za *FILIP Antagonistický deník*. Kniha syrově reflektuje všední život a subjektivní vnímání jejího dlouholetého přítele Filipa, který má hlubokou fascinaci ve psaní a jehož životním snem je stát se spisovatelem.

Z historie soutěže:

1991-2007

Národní cena za studentský design byla vyhlášena poprvé Design Cabinetem CZ v roce 2008. Navazuje na soutěže, které organizovala od roku 1991 do roku 2007 státní instituce Design centrum České republiky. Do soutěží profesionálních designérů, které Design centrum ČR organizovalo, se od počátku hlásili se svými především školními pracemi také studenti, kteří byli hodnoceni ve vlastní kategorii. S přibývajícím počtem středních, vyšších a vysokých škol a univerzit, v nichž se studenti designu vychovávají, se zvyšovalo také množství přihlášených prací.

2008 – dodnes

Od roku 2008 vypisuje soutěž pod názvem Národní cena za studentský design Design Cabinet CZ, z. s., od roku 2018

společně s nadací Sutnar – Nadace Radoslava a Elaine Sutnarových, DEPO2015, odbornými institucemi, profesionálními organizacemi a se zúčastněnými univerzitami a vysokými školami. Soutěží se o ocenění Národní cena za studentský design, Excelentní studentský design a Dobrý studentský design. Soutěžní práce předkládá odborným porotám odborný garant soutěže – Design Cabinet CZ.

Cílem soutěže je propojování škol a studentů designu s průmyslem, výrobními, produkčními a obchodními firmami, ateliéry a studií v ČR i v zahraničí.

K soutěži se vydává česko-anglický katalog zachycující všechny přihlášené práce. Autory jsou buď studenti grafického designu, nebo jeho čerství absolventi.

Soutěž o Národní cenu za studentský design má vlastní webové stránky <http://www.studentskydesign.cz>. Na ty se studenti do soutěže registrují on-line, prezentují se zde všechny práce, výsledky soutěže, hodnocení veřejnosti, médií apod.

Lenka Žižková
www.designcabinet.cz
studentskydesign@gmail.com
www.studentskydesign.cz

Natália Rusnáková: Literaturwissenschaft in Centroppe

Montag 14. Oktober 2024, 18:00 Uhr Literaturwissenschaft in Centroppe, Natália Rusnáková (Nitra)

Natália Rusnáková studierte italienische Geschichte und Literatur. Nach der Promotion im Fach Literaturtheorie mit dem Schwergewicht auf italienischer Literatur erweiterte sie ihre Kompetenz in der Vergleichenden Literaturwissenschaft. Neben dem Studium der italienisch-slowakischen Literatur- und Kulturbeziehungen beschäftigt sie sich auch mit moderner und zeitgenössischer italienischer Literatur. Derzeit unterrichtet sie als Dozentin italienische Sprache und Literatur an der Universität des Philosophen Konstantin in Nitra.

Veröffentlichte Werke: *Giacomo Leopardi als ideologische Quelle moderner Strömungen des philosophischen und ästhetischen Denkens* (2012); *Aktuelle Trends in der zeitgenössischen italienischen Literatur* (2014); *Die Rezeption „neuer italienischer Poesie“ in slowakischen Zeitschriften zwischen den beiden Weltkriegen* (2022); *Tschechoslowakisch-italienischer Konflikt im Adria-Problem, interpretiert in der italienischen diplomatischen Korrespondenz* (2023); *Zwei slowakische Soldaten-Dichter an der italienischen Front. Poesie als eindrückliche historische Erinnerung* (2023).

Ort: Dokumentationsstelle für ost- und mitteleuropäische Literatur

Spengergasse 30-32, 1050 Wien

Tel.: +43 1 9419358

Anmeldung unter: office@doml.at

Beitreten Zoom Meeting

<https://us06web.zoom.us/j/3989771566?pwd=eXkrclFLRIBEN1VKYm1Oc25penlPQT09>

Meeting-ID: 398 977 1566 Kenncode: 460723

Dr. phil. Stephan-Immanuel Teichgräber Dokumentationsstelle für ost- und mitteleuropäische Literatur

Spengergasse 30-32, 1050 Wien

Tel./Fax: +43 1 9419358, www.doml.at

Podzim je hlavní sezónou umění ve Vídni

Vídeňská muzea budou od konce září prezentovat své špičkové speciální výstavy. Na podzim 2024 se hlavní výstavní místa zaměří na přední mezinárodní jména: Rembrandt, Chagall, Boafo a Gauguin.

Letos na podzim do Vídně zavítá mnoho vynikajících mezinárodních uměleckých děl, která lze obdivovat spolu s mimořádnými sbírkami vídeňských muzeí. Velké podzimní speciální výstavy v Kunsthistorisches Museum ve Vídni a v Albertině jsou rozloučením s generálními řediteli, kteří po desetiletí utvářeli jejich instituce.

Rembrandt – Hoogstraten. Barva a iluze do 12. 1. 2025, Kunsthistorické muzeum Vídeň

Poprvé ve své stotřiatřicetileté historii věnuje Kunsthistorické muzeum Vídeň (KHM) výstavu nizozemskému baroknímu géniovi Rembrandtu Harmensz van Rijnovi (1606-1669). Přesněji ukazuje Rembrandta v interakci s jeho mimořádně talentovaným studentem Samuel van Hoogstratenem (1627-1678), který také strávil pár let ve Vídni a slavil velké úspěchy na habsburském císařském dvoře. Těžiště výstavy: působení barev a iluzionistické techniky v díle Rembrandta a Hoogstratena. Cílem je ukázat, jak díky použitým barvám vzniká prostoroost a skutečné virtuální reality. Šest Rembrandtových obrazů ze sbírky KHM je doplněno množstvím Rembrandtových zápůjček, které v Rakousku dosud nebyly prezentovány. Pocházejí z Musée du Louvre v Paříži, Národní galerie v Londýně a Rijksmusea v Amsterdamu. Vystaveno je celkem šedesát obrazů a kreseb. Velká Rembrandtova výstava je poslední výstavou pod vedením generální ředitelky Sabiny Haagové, která po šestnácti letech odchází ze sdružení muzeí KHM na konci roku. 1. ledna KHM bude vést Jonathan Fine, dosavadní ředitel Světového muzea Vídeň.

Chagall

do 9. 2. 2025, Albertina

Také v Albertině je na čase loučení a změna ve vedení. Ralph Gleis nahradí na začátku roku Klause-Albrechta Schrödera, který jako generální ředitel vedl Albertinu pětadvacet let. Schröderova poslední speciální výstava je věnována velkému mistru ruské avantgardy Marcu Chagalovi (1887-1985). Přibližně 100 děl ze všech fází jeho tvorby jej představuje jako umělce, který se zabýval nejpřirozenějšími a nejuniverzálnějšími tématy života. Narodil se v ortodoxní židovské chasidské dělnické rodině v dnešní Bělorusku a zabýval se tématy zrození, lásky a smrti, které se staly ústředním aspektem jeho tvorby. Výstava se vědomě zaměřuje i na válku a hrůzu. Jeho fantasticky-poetické obrazové světy znovu a znovu ukazují motivy zvířat, jako je kohout, osel, kráva nebo ryba. Na své třetí Chagallově výstavě – ve spolupráci s Uměleckou sbírkou Severního Porýní-Vestfálska v Düsseldorfu – Albertina ukazuje, že jeho dílo, i když se zdá povědomé, je pro nás vždy hádankou.

Amoako Boafo. Proper Love

do 12. 1. 2025, Belvedere

V roce 2024 se věnuje Belvedere otázce diverzity a ve svých nádherných barokních prostorách prezentuje současného ghanského umělce Amoaka Boafoa (* 1984). Tato výstava je první přehlídkou Boafoových děl v Evropě.

Mezinárodně uznávaný malíř je považován za jeden z nejvýznamnějších hlasů současného černého umění. Nesrovnatelným způsobem portrétuje přátele, známé a lidi ve veřejném životě. Pro Boafa se ve Vídni uzavírá kruh. Od roku 2013 studoval na Akademii výtvarných umění ve Vídni, kde prožil svá umělecká léta formování a kde se rozvinul jeho osobitý styl, který zahrnuje použití malby prsty. V jeho dílech lze číst odkazy na Gustava Klimta a Egona Schieleho. V Belvederu budou kromě výstavy ve spodní části barokního souboru začleněna některá Boafova díla do výstavní sbírky v horním paláci, aby je bylo možné přímo postavit vedle děl Klimta a Schieleho.

Paul Gauguin

do 19. 1. 2025, Bank Austria Kunstforum Wien

Bank Austria Kunstforum Wien zve na velkou Gauguinovu výstavu, první v Rakousku od roku 1960. Přehlídka sleduje Paula Gauguina (1848-1903) od jeho počátků jako postimpresionisty až po jeho průkopnickou roli jako jednoho z otců modernity a ukazuje ho jako uměleckou osobnost s bohatým rozmanitostí, která je v této zemi dosud sotva známá. Na výstavě je k vidění osmdesát výpůjček z velkých mezinárodních muzeí a významných soukromých sbírek, které zobrazují všechny aspekty Gauguinova díla: malířství, grafika a sochařství. Výstava ukazuje tohoto Francouze, který strávil mnoho času v jižních mořích, jako vynikajícího umělce, který ovlivnil generace po něm. Je však také třeba se zamyslet nad problematickou postavou Gauguina a jeho postojů v souvislosti s postkoloniálním diskursem a debatou o sexismu a zneužívání.

Forms of the Shadow

do 17. 11. 2024, secession

Kuratiert von Sunjung Kim

Featuring: Nilbar Güreş; Ramin Haerizadeh, Rokni Haerizadeh and Hesam Rahmian; Kyungah Ham; Young In Hong; ikkibawiKrrr; Jane Jin Kaisen; Joon Kim; Lee Bul; Lee Kit; Mikael Levin; Minouk Lim; Moon Kyungwon & Jeon Joonho; Adrián Villar Rojas; Ramiro Wong; Haegue Yang; Tomoko Yoneda; Jin-me Yoon; Min Yoon.

Die Secession freut sich, die große Gruppenausstellung Forms of the Shadow zu zeigen. Die Schau wurde von Sunjung Kim, der künstlerischen Leiterin des Art Sonje Center in Seoul, kuratiert. Die Ausstellung wirft ein Schlaglicht auf diejenigen Schatten in der heutigen Welt, die durch die globale Pandemie, die Klimakrise und geopolitische Spannungen zutage getreten sind. Anhand dieses thematischen Schwerpunkts lädt sie die Besucher*innen ein, auf unsere vernetzten Gesellschaften und die vielfältigen Schwierigkeiten turbulenter Zeiten zu reflektieren. Indem sie das im ständigen Wandel begriffene Wesen von Schatten und ihre metaphorische Bedeutung für Zeitgeschichte und Zeitgenoss*innenschaft beleuchtet, fordert die Ausstellung zum Nachdenken über die Vielschichtigkeit der menschlichen Existenz auf.

secession

Friedrichstraße 12, A-1010 Wien

+43 (1) 5875307-10, ramona.heinlein@secession.at

www.secession.at

Öffnungszeiten: Dienstag-Sonntag 10:00-18:00 Uhr

Permanente Präsentation: Beethovenfries von Gustav Klimt

Belvedere na Hluboké: *Let it grow again!*

do 10. 11. 2024, Alšova jihočeská galerie, Zámecká jízdárna, Hluboká nad Vltavou 144

Výstava v Alšově jihočeské galerii konceptuálně vychází z velké prezentace tématu v Rakouské galerii Belvedere ve Vídni (23. 9. 2022 – 8. 1. 2023), se kterou AJG na pokračování tohoto ambiciózního projektu spolupracuje. Výstava v rozsáhlých prostorách Zámecké jízdárny v Hluboké nad Vltavou se řídí stejným principem jako její původní varianta ve Vídni, a to představit strom v umění jako nepřehlédnutelný vizuální znak, který je však v závislosti na jeho použití sdělován uchopitelně modelovým způsobem. Je tedy rozdíl, zda chce umělec vyjádřit obraz věčného života v bezstarostném prostředí, rodokmen své rodiny, nebo apel na nutné přehodnocení našeho ekologického chování. V prvním případě se jedná o symboly, ve druhém o diagramy a ve třetím o složité formy znakového jazyka, které lze dobře vysvětlit pomocí příkladů z dějin umění. Stejně jako je strom dynamickým organismem, i tato výstava se oproti té původní změnila a ukáže nové perspektivy z nevyčerpatelného rezervoáru umění, tedy i celý tento výstavní projekt se vyvíjí, roste a problematizuje bytostně důležitý aspekt našeho života a přežití. *Let It Grow Again!*

Výstava se koná pod záštitou velvyslankyně Rakouské republiky Dr. Bettiny Kirnbauer.

Das Filmfest 2024

Film – 16. 10. – 5. 11. 2024, Praha, Brno, Olomouc

Festival německy mluvených filmů Das Filmfest představí letos již poosmnácté aktuální filmovou tvorbu z Rakouska, Německa a Švýcarska. Filmová přehlídka nabídne pestrý výběr cenami ověřených a divácky úspěšných filmů od renomovaných tvůrců i debutantů. V programu najdeme komedie, dramata i dokumentární filmy...

Silberbauerovo hudební Podyjí

Hlavním cílem česko-rakouského festivalu Silberbauerovo hudební Podyjí, který se konal mezi 18. srpnem a 13. říjnem na různých místech, je hudebně propojovat české a rakouské pohraničí, konkrétně okolí Znojemska, Podyjí a oblast Thayatal v Rakousku. Festival připomněl významného stavitele barokních varhan Josefa Silberbauera, který působil v oblasti Podyjí /Thayatal

Stěžejním propojovacím prvkem mezi koncerty festivalu byly varhany od stavitele Josefa Silberbauera, který působil jako varhanář ve Znojmě. Většina jeho nástrojů se nachází na Znojemsku a v Dolním Rakousku. Marginální část koncertů byla realizována právě na Silberbauerovy varhany, které svou kvalitou dosahují srovnatelné úrovně s vrcholným německým varhanářstvím.

Josef Silberbauer se narodil se v Dyjákovicích 3. března 1734. Vyučil se u znojemského varhanáře Ignáce Floriána Casparida. Bydlel ve Znojmě v domě č. 463, kde také vybudoval svoji varhanářskou dílnu. Vyučil se u něj varhanář Ignác Reinold, který po smrti Silberbauera dílnu převzal. Po Reinoldově smrti ji vlastnil i jeho žák Benedikt Latzl. Josef Silberbauer oslepl při stavbě varhan v rakouském Stoitzendorfu v roce 1805 a v roce 1807 zemřel ve Znojmě.

Spolek Opus Organum sdružuje příznivce se zájmem o varhanní nástroje a napomáhá tak vzdělávání v této oblasti. Spolek podporuje mezinárodní spolupráci v umělecké oblasti, a to s důrazem na varhanní uměleckou činnost. Klade si za cíl podporovat mladé talentované děti a pomáhat jim postupně se integrovat do koncertního vystupování.

Spolek má též charitativní cíl – přispívání a hledání finančních prostředků na opravy varhan nejen Josefa Silberbauera. Organizuje koncerty pro dobročinné účely. Festival je přirozeným vyústěním a zužitkováním těchto aktivit.

Alfred Kubin - Die Ästhetik des Bösen

do 12. 1. 2025, Albertina Modern

Alfred Kubin (pokřtěn Alfred Leopold Isidor, 10. 4. 1877, Litoměřice – 20. 8. 1959, Zwickledt, Wernstein am Inn) byl rakouský expresionistický grafik, ilustrátor a spisovatel narozený v Čechách. V roce 1908 napsal Kubin román *Die andere Seite* (česky vyšlo jako *Země snivců*), který vyšel následujícího roku tiskem. V roce 1909 se stal členem sdružení Neue Künstlervereinigung München (Nová společnost umělců Mnichov), jehož předsedou byl Vasilij Kandinskij. Seznámil se s Franzem Marcem, Hansem Carossou a Paulem Klee. Po rozpuštění sdružení Neue Künstlervereinigung München se Kubin stal členem skupiny Der Blaue Reiter (Modrý jezdec). V roce 1912 začal spolupracovat se satirickým týdeníkem *Simplicissimus*. V roce 1921 měl první soubornou výstavu v Mnichově, v únoru 1924 první výstavu v Čechách, v pražském Rudolfinu. V roce 1930 začal jezdit na pravidelné letní pobyty na Šumavu (až do roku 1944).

Vydal řadu alb reprodukcí kreseb a dále alba originálních litografií. Ilustroval množství knih, mezi ilustrované autory patřili např. Edgar Allan Poe, Wilhelm Hauff, E. T. A. Hoffmann, Hans Christian Andersen, Jules Barbey d'Aureville a mnoho dalších. Ilustroval rovněž historickou povídku Jaroslava Durycha z třicetileté války *Die Kartause von Walditz* (Valdice), Mnichov 1934.

Alfred Kubin: *Lukostřelec*, první polovina 20. století, litografie

GASK

Galerie Středočeského kraje slaví letos šedesát let své existence. Součástí oslav byl program v sobotu 21. září. Oslavy byly zahájeny vernisážemi dvou nových výstav. První z nich je počín Kryštofa Netolického názvem *Základní vzdělání*, reprezentujícího mimoakademickou brněnskou výtvarnou scénu. Netolický pracuje dlouhodobě na sérii muralů, obrazů a kreseb s výjev z bláznivého světa plného různých bytostí a zvířat. GASK představí malbu, která vychází z jeho zájmu o street art.

Návazně byla slavnostně zahájena výstava *Mimo čas* umělecké značky PRASKLO. Výstava navrácí užitnou i estetickou funkci vyřazeným skleněným předmětům, které v dialogu s opracovaným betonem dostávají novou příležitost. Vše se děje tradičně, „po staru“, bez použití počítačových 3D technologií. To dodává předmětům od PRASKLO energii čehosi pradávného až archaického a otevírá prostor pro základní emoce a instinkty.

Vyvrcholením byl večerní projekt *Vektroskop Δ* – audiovizuální performance, která kombinuje současné techno-

logie se sakrálním prostorem v unikátním prostoru chrámu sv. Barbory pod taktovkou audiovizuálního umělce Davida Vrbíka. Vystoupila Beata Hlavenková, Leoš Hort, Jan Burian a David Vrbík. *Vektroskop* Δ byl poprvé uveden v roce 2023 na Festivalu Signál v kostele sv. Mikuláše v Praze a nyní u příležitosti jubilea GASK byla možnost ho zhlédnout v kutnohorské katedrále, která je historicky spojena s jezuitskou kolejí, sídlem GASK. Projekt zastřešil audiovizuální umělec David Vrbík, který komponuje scénickou hudbu pro taneční a nonverbální divadlo, programuje jevištní technologie a specializuje se na laserové projekce a vizualizaci zvuku.

Výstava *Mimo čas* značky PRASKLO představí do 2. února 2025 v prostoru Whitebox unikátní site-specific instalaci, která je inspirovaná nejen přírodou, ale i architektonickým brutalismem. Výstava navrácí užžitnou i estetickou funkci vyřazeným skleněným předmětům, které v dialogu s opracovaným betonem dostávají novou příležitost.

Za art-designovou značkou PRASKLO stojí Petra Švejdarová a Klára Vaculíková – umělecký tandem, který se na české scéně profiluje od roku 2016. PRASKLO se zabývá tvorbou unikátních váz a objektů z odpadového skla a betonu. Nevytvářejí limitované edice, naopak každá váza od PRASKLO je originál s vlastním příběhem, vyhotovená vždy jen v jednom kuse.

Zakončení celoročních oslav proběhne 7. listopadu, kdy bude hostit odborné sympozium, které připomene nejen historii galerie, ale zejména její posun za doby působení v jezuitské koleji pod patronací Středočeského kraje. Tématy budou rekonstrukce koleje, digitalizace sbírek a prezentace nové stálé expozice *Labyrinthem*.

GASK
1964 2024

PROJECTROOM

Kryštof Netolický *Základní vzdělání* *Basic Education*

22. 9. 2024 — 2. 2. 2025

Vernisáž / Exhibition opening: 21. 9. 2024, 16.00
Kurátorka výstavy / Exhibition curator: Adriana Primusová

GASK - Galerie Středočeského kraje, p. o.
Barborská 51-53, Kutná Hora
Otevřeno úterý až neděle 10-18 hod.
www.gask.cz

Středočeský kraj

V letošním jubilejním roce představila GASK nejen celoživotní dílo světově proslulého surrealisty Jana Švankmajera a jeho manželky Evy, ale také stálou expozici s názvem *Labyrinthem*. Svým konceptem navazuje na úspěšný projekt *Stavy myslí / Za obrazem*, který získal národní cenu Gloria museaelis. „Expozice koncipovaná na základě archetypálního příběhu »cesty hrdiny« nabízí návštěvníkovi-poutníkovi na ploše 1 300 m² setkání s různými podobami poznání, sebepoznání či identifikace prostřednictvím setkání s jedinečnými uměleckými díly,“ říká Vanda Skálová, kurátorka GASK. Tento galerijní počín vychází z uměleckých děl ze sbírek GASK s důrazem na akvizice za posledních deset let.

Maria Safrata-Kozáková: *Snadný život?*

V Rakousku vyšel v roce 2021 pod jménem *Einfach?: Ein Leben zwischen Traum und Wirklichkeit* (ISBN 978-3-7526-0281-4) poutavý autobiografický román o mládí v komunistickém Československu, o emigraci a o životě v Rakousku.

O knize: Maje je sedmnáct, když se dozví o osudu své babičky, kterou zná jen ze starých vybledlých fotografií. „Jak se mohla provdat za toho podvodníka a zločince? Tak naivní a slepá přece nemůže být dospělá žena?“ nevěřicně potřásá hlavou. „Ty zase víš všechno nejlíp, jenomže mezi mužem a ženou se odvíjejí citové zápletky, kterým lze těžko rozumět ani se nedají vysvětlit,“ pronese zamyšleně její matka. Maja dodá pohrdavě: „Mně se nic takového stát nemůže. Dobře zvažím, komu dám svou důvěru!“ Život mezi snem a skutečností ji přesvědčí o opaku...

Navzdory počáteční averzi propadne Maja šarmu ambiciózního komunisty Slavomíra a brzy otěhotní. Po rebelkém odchodu ze strany se Slavomírova kariéra zhroutí. Emigrace na Západ se mu jeví jako jediné řešení jeho potíží. Maja odsune vlastní plány do pozadí a uprchne s ním a malou dcerkou z Československa do Rakouska. Po čase si pronajme omšelý hostinec, společně z něj vytvoří široko daleko oblíbený lokál s vyhlášenou kuchyní. Slavomír je bouřlivý hnací motor, Maja zajišťuje strukturu a zákony chodu přibývajících podniků. V obchodním světě se dokonale doplňují.

V nabytém blahobytu Slavomír ztrácí vztah k realitě, prosazuje své vlastní narcistické zákony v obchodním i soukromém životě. Maja hledá chyby jen u sebe, snaží se neustále přizpůsobovat jeho náladám a upíná se k občasným krásným chvilčkám – dokud ji Slavomírovo chování nepřinutí jednat. Zažádá o rozvod, ale ještě roky po tomto kroku bojuje proti negativnímu vlivu otce své jediné dcery...

Maria Safrata-Kozáková se narodila roku 1951 v Jeseníku v Československu. Vystudovala střední hotelovou školu a postupně se vypracovala do vedoucích pozic v oboru gastronomie. V roce 1979 emigrovala s manželem a dcerou do Rakouska, kde doposud žije střídavě ve Vídni a v Zell am See. Povídka *Na hrani-*

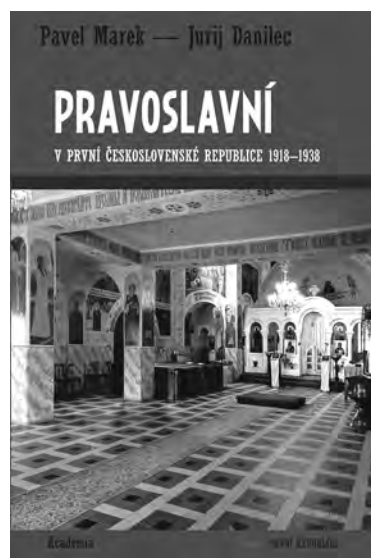
ci byla zveřejněna nejen v antologii, ale i představena v divadle An der Josefstadt ve Vídni. Kniha *Snadný život?* je její první román.

„Abych mohla své zážitky zpracovávat, musím o nich psát,“ říká Maria Safrata. Příběh svého útěku z tehdejšího Československa již sepsala. Je také o tom, jak se propast mezi párem stále prohlubuje a končí hořkým rozvodem po pro ženu ponižujících letech. Tématem další knihy bude nemoc jejího druhého manžela, vypráví autorka v rozhovoru s Barbarou Fink a Caro Kaindl.

Z nových knih

Pavel Marek & Jurij Danilec: *Pravoslavní v první Československé republice 1918-1938*

Praha: Academia, 2024. 304 str., ISBN 978-80-200-3513-4

Kniha se zabývá vývojem pravoslavné církve na území Československé republiky v letech 1918-1938, který představuje období jejího vzniku a vzniku v českých zemích, na Slovensku a na Podkarpatské Ukrajině pod vedením Srbské pravoslavné církve. Podrobně rozebírá jeho spiritualitu, organizaci, právní vědu, zřizování eparchií a náboženských komunit. Text je shrnutím rozsáhlého výzkumu, kte-

rý autoři provedli v osmnácti archivech v pěti zemích (Rakousko, Maďarsko, Srbsko, Ukrajina, Česká republika). Kniha je psána velmi srozumitelným jazykem a nabízí cenné informace nejen odborníkům, ale i poučeným laikům.

Marta Součková – Ján Gavura (eds.): *Slovník diel slovenskej literatúry po roku 1989*

Slovník diel slovenskej literatúry po roku 1989 je prvou vedeckou encyklopédiou zameranou na poéziu a prózu, ktorou sa zachytáva prehľad najvýznamnejších literárnych v poslednej literárnohistorickej etape slovenskej literatúry. Obsahuje 178 hesiel, ktoré pripravili tri desiatky odborníkov pod vedením skúsenej zostavovateľskej dvojice Marty Součkovej a Jána Gavuru.

Súčasťou komplexných hesiel sú bibliografické údaje, stručné informácie o autoroch, charakteristika diel, analýza a interpretácia ich významových a výrazových aspektov či ich miesto v kontexte slovenskej literatúry. Chronologicky radené heslá alternujú dejiny literatúry a po prvý raz zahrnujú do jednoliateho celku literatúru slovenských enkláv vo Vojvodine a zahraničí. Ku každému dielu je vybratá výstižná ukážka, čím slovník napĺňa charakter literárnej antológie a sprostredkúva dôležitú reálnu skúsenosť s textom. Publikácia vychádza v plnofarebnej úprave a s podrobnými registrami sietujúcimi jednotlivé údaje. Určená je pre oblasť literárnej vedy, humanitné odbory a pedagogickú prax.

Literární kroužek při české škole Komenský
srdečně zve

**na literární večer
věnovaný básníku Václavu Hraběti**

v pátek 29. listopadu 2024 v 19 hodin
ve velké klubovně české školy
Sebastianplatz 3, 1030 Vídeň

Václav Hrabě (13. 6. 1940, Příbram – 5. 3. 1965, Praha) byl český básník, muzikant a prozaik, jehož tvorba byla silně ovlivněna tzv. beat generation. V Hořovicích se, počínaje rokem 1994, každý sudý rok koná literární soutěž Hořovice Václava Hraběte. V témže městě je po Hraběti pojmenováno gymnázium.

**Václav Hrabě: Krátká báseň o Praze
(Blues pro bláznivou holku)** (ukázka)

Hořící obručí proskakují cvičení psí
mých myšlenek
Na Karlově mostě se nudí barokní legionáři
a voda pod jezem
zpocená s pěnou v ústech utíká pryč
a vrací se
zpátky
jako zelené obilí když je vítr
Voda se vrací
vrací se hoře lásky hosené do světa jako bumerang

První svaté přijímání 2024/2025

Příprava na 1. svaté přijímání bude probíhat v českém jazyce ve čtyřech blocích v následujících termínech a místě.
1. 12. 2024 – Erlöserkirche, Rennweg 63, 1030 Wien, od 10:00 mše sv. s představením dětí české „farnosti“
18. 1. / 15. 2. / 8. 3. / 5. 4. 2025 – Maria am Gestade, Salvatorgasse 12, 1010 Wien. Sraz v kostele, od 9:30 mše svatá, následuje příprava v Klemenssaalu u redemptoristů v místě. Konec přípravného bloku ve 12:00. Děti budou mít zajištěnou malou svačinu.

1. svátost smíření děti absolvují v pátek **9. 5. 2025 od 16:00 v kostele Nejsvětějšího Vykupitele** (Erlöserkirche) na Rennwegu.

Mše svatá s udílením 1. svatého přijímání proběhne v neděli **11. 5. 2025 v kostele Nejsvětějšího Vykupitele** (Erlöserkirche), Rennweg 63 od 10:00. Tato mše svatá bude slavena česky a německy.

Die Erstkommunionvorbereitung findet in tschechischer Sprache in vier Blöcken an folgenden Terminen und Orten statt.

1. 12. 2024 – Erlöserkirche, Rennweg 63, 1030 Wien, um 10:00 Uhr die Hl. Messe mit der Vorstellung der Kinder in der tschechischen Gemeinde.

18. 1. / 15. 2. / 8. 3. / 5. 4. 2025 – Maria am Gestade, Salvatorgasse 12, 1010 Wien. Treffen in der Kirche, Messe ab 9:30 Uhr, anschließend Vorbereitung im Klemenssaal

mit den Redemptoristen vor Ort. Ende des Vorbereitungsblocks um 12:00 Uhr. Für die Kinder wird eine kleine Jause bereitgestellt.

Das **1. Bußsakrament** empfangen die Kinder am Freitag, **9. Mai 2025 um 16:00 Uhr in der Erlöserkirche** in Rennweg.

Der Gottesdienst mit der Erstkommunionausgabe findet am Sonntag, **11. Mai 2025 in der Erlöserkirche, Rennweg 63, um 10:00 Uhr** statt. Diese Hl. Messe wird in tschechischer und deutscher Sprache gefeiert.

Cena Jindřicha Chalupického 2024

Po třech letech se výstava Cena Jindřicha Chalupického vrací do Moravské galerie v Brně. V Pražákově paláci se zde poprvé představí namísto dřívějších pěti pouze tři laureáti, vybraní mezinárodní porotou podle nových pravidel. Současně se ruší věkový limit 35 let.

Letošními laureáty jsou Oskar Helcel, Judita Levitnerová a No Fun kolektiv. Každý z nich přináší do své tvorby jedinečnou perspektivu. Oskar Helcel kriticky zkoumá architekturu v pozdním kapitalismu pomocí filmového jazyka a autentické performance. Judita Levitnerová se ve své práci vrací k tradici, řemeslu i otázce problematiky „ženských prací“. No Fun kolektiv vytváří queer herní prostředí, které bourá stereotypy a přináší nové emancipační perspektivy.

Výstava děl bude obohacena o kurátorsko-architektonickou vrstvu ve spolupráci s Ruina Office, která se zaměří na historický kontext Pražákova paláce a propojí ho s artefakty z bohatých sbírek Moravské galerie. Svou tvorbu také představí umělkyně a aktivistka Selma Selman, letošní zahraniční hostka, jejíž díla reflektují těžkosti romské komunity a vyjadřují témata jako dětské sňatky či role žen v romské společnosti.

KAFKA 2024

Alena Wagnerová: Milena Jesenská – zwei Stunden Leben – zwei Stunden schreiben

24. Oktober 2024, 19:00 Uhr
Österreichische Gesellschaft für Literatur, Herrengasse 5, 1010 Wien

Alena Wagnerová: „Diese zwei Stunden des Lebens brachten Milena Jesenská, verheiratete Pollak, 1918 nach Wien, wo sie auch zu schreiben begann. Und ihr Schreiben wuchs aus dem Widerspruch zwischen den intellektuellen Debatten in den Literaturcafés Central und Herrenhof und dem Elend auf den Straßen Wiens. Das war ihr Thema in ihren Feuilletons, die in der Prager Zeitschrift *Tribuna* gelesen wurden.“

Alena Wagnerová spricht über Milena Jesenská, eine wichtige Wegbegleiterin Franz Kafkas, ihr literarisches und journalistisches Schreiben sowie über ihre Zeit in Wien.

Moderation: Charlotte Aigner

<https://www.ogl.at/ueber-uns/kontakt/>

Česká emigrace do Vídně v roce 1968

Regionální rada Syndikátu novinářů Moravskoslezského a Olomouckého kraje se letos rozhodla věnovat se tématu české emigrace do Vídně v roce 1968. Studijní cesta do Vídně se uskuteční od 18. do 20. listopadu.

Byli bychom vděční za setkání s dalšími emigranty té doby, ideálně pokud někdo z nich původně pochází ze současného Moravskoslezského kraje, tj. z měst Ostrava, Havířova, Frýdek-Místek, Opava, Bruntál, Karviná a okolí.

Naše otázky, které směřují k následnému využití získaných informací v médiích, budou cílit na původ myšlenky emigrace, rozhodnutí o jejím směřování, podmínky přijetí v Rakousku / Vídni, zkušenosti z prvních let na novém místě, tehdejší a současný vztah k České republice a rodišti. Publikovat bychom následně chtěli v našem oborovém periodiku – *Mediažurnálu* a také v Českém rozhlasu Ostrava (moravskoslezská část vysílání, proto i naše prosba o setkání se zdejším rodákem-emigrantem).

Pokud by někdo měl zájem, prosím, spojte se přímo se Syndikátem novinářů Moravskoslezského a Olomouckého kraje.

Martyna Radlowska-Obusník
předsedkyně Syndikátu
Dr. Šmerala 1626/2
702 00 Ostrava – Moravská Ostrava
ostrava@syndikat-novinaru.cz

Členská schůze Československému ústavu zahraničního

Ve středu dne 11. září 2024 v 17:00 hodin proběhla v Praze členská schůze Československého ústavu zahraničního. Po přivítání předsedkyně Hanou Hlaváčkovou a vzpomínce na zemřelého bývalého předsedu Jaromíra Šlápota byly předneseny body členské schůze, které byly schváleny. Byl schválen jednací a volební řád, schváleny komise, následovala zpráva o činnosti ČSÚZ za období 2021-2024. Například balíček pro děti, místo určení česká škola v Chorvatsku a ve Vídni, podpora škol v zahraničí (např. Chorvatsko a Košice), byly představeny nové webové stránky www.csuz.cz. Bulletin, který je také na webu a v archivu, už bude vycházet jenom jako ročenka. Byla navázána nová spolupráce s Filozofickou fakultou, MZV a ministerstvem školství ad. Dalším bodem byla zpráva kontrolní a revizní komise, schválení nových stanov (úprava organizační struktury – zjednodušení) a ještě před přestávkou volba členů správního výboru a kontrolní komise. Po přestávce následoval návrh programu činnosti na období 2024-2027, finanční zajištění plánovaných projektů a provoz na období 2024-2027. Následovala diskuse a hlasování o jednotlivých projednávaných bodech členské schůze a bylo přijato usnesení.

Členská schůze ČSÚZ volila třiatdvacet členů správního výboru a pět členů kontrolní komise. Volilo se přímou tajnou volbou. Schůze se zúčastnili za Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku, který je kolektivním členem ČSÚZ, předsedkyně a místopředseda.

Na svém prvním zasedání se schází nově zvolený správní výbor, aby ze svého středu zvolil předsedu či předsedkyni ČSÚZ a místopředsedu či místopředsedkyni.

Re: Slovenská noc dlhých nožov

10. a 11. novembra 2024 v DK Lúky v Bratislave prebehne premiéra divadelnej inscenácie *Re: Slovenská noc dlhých nožov*, ktorá ponúka divákovi jedinečný pohľad na jednu z najtemnejších epizód slovenskej politickej histórie. Pro-

jekt sľubuje nielen zážitok z divadelného predstavenia, ale aj možnosť stať sa súčasťou historického momentu.

Tento rok si pripomíname 30. výročie udalosti, ktorá navždy zmenila politickú víziu Slovenska. V noci z 3. na 4. novembra 1994 sa na pôde Národnej rady odohrala udalosť, ktorá ukázala, ako môže byť demokracia zneužitá a ohrozená. V rámci tejto inscenácie sa diváci stanú „poslancami“ a „poslankyňami“, a budú môcť nielen sledovať, ale aj zažiť atmosféru tejto zložitosti, pričom si vychutnajú aj ikonické slovenské hity 90. rokov a retro občerstvenie.

Platforma Schwarzes Loch Europas, organizátor tohto podujatia, sa snaží analyticky reflektovať temné obdobia moderných dejín Slovenska a upozorňovať na riziká, ktoré môžu viesť k ohrozeniu demokracie. Prostredníctvom divadla a imerzívnosti chceme iniciovať diskusiu o hodnotách, ktoré sú v súčasnosti stále aktuálne.

Inscenácia *Re: Slovenská noc dlhých nožov* ponúka divákovi jedinečnú príležitosť zažiť atmosféru parlamentných rokovaní z 90. rokov, keď bola demokracia na Slovensku ešte v plienkach. Účastníci predstavenia budú mať možnosť zapojiť sa do „hlasovania“ a sledovať, ako sa formujú politické rozhodnutia, pričom sa budú môcť na chvíľu cítiť ako súčasť národného diskurzu.

Pre tých, ktorí sa nemôžu zúčastniť osobne, bude pripravený profesionálny audiovizuálny záznam, ktorý bude zverejnený na webovej stránke projektu. Na realizáciu tejto výnimočnej inscenácie je však potrebná aj podpora širokej verejnosti. Budeme radi, ak sa nám pridá čo najviac ľudí, ktorí chcú na vlastnej koži zažiť, ako sa píše história. Nezabudnite, že náš projekt je nielen o spomienkach na minulosť, ale aj o konverzácii o súčasnosti a budúcnosti slovenskej demokracie. Spoločne môžeme prispieť k reflexii a porozumeniu, ako sa vyrovnat s našou kolektívnou minulosťou a predstaviť si lepšiu budúcnosť pre nás všetkých. To je totiž základom pre jej formovanie.

Na vzniku inscenácie *Re: Slovenská noc dlhých nožov* sa podieľajú:

Text: Schwarzes Loch Europas

Koncept a réžia: Mário Drgoňa

Dramaturgia: Tereza Trusinová, Peter Pavlac

Scéna a kostýmy: Magdaléna Vrábová

Hudba: Juraj Bielik

Produkcia: Mário Drgoňa, Tereza Trusinová, Matúš Benža,

Francesca Balej, Tatjana Bartová, Viktória Solárová

Režerše a ďalšie spracovanie podkladov: Jakub Molnár

Účinkujú: Kristína Kanátová, Katarína Šafaříková, Adam

Marenišťák, Daniel Ratimorstký, Filip Jekkel, Peter Ondrejčka,

Tomáš Stopa, Tomáš Vravník, Márk Mezoszállási

donio.sk/slovenska-noc-dlhych-nozov

(Redakčne zkráceno)

Festival Janáček Brno 2024

Festival Janáček Brno 2024 rozezná již po deváté město, kde Leoš Janáček prožil prakticky celý svůj život. V podání předních operních domů, věhlasných dirigentů, režisérů a interpretů představujeme nabitý program, kterým se prolíná téma „Bez hranic“. 9. ročník festivalu se uskuteční ve dnech 1.-24. 11. 2024.

Info: <https://janacek-brno.cz/program-festivalu/>

tel.: +420 542 158 346

Vážené kolegyně, vážení kolegové,
dovolujeme si Vás pozvat na mezinárodní vědeckou konferenci

OD POČÁTKŮ REKLAMY k modernímu marketingu

Průzkum trhu a obyvatelské strategie firem ve střední Evropě
od druhé poloviny 19. století do počátku 21. století,

jež se bude konat ve dnech 21. – 22. listopadu 2024 v Národním technickém muzeu v Praze.

Uvědomělé řízení firem zahrnovalo původně v představách národohospodářů, ekonomů, ale i podnikatelů a manažerů zkoumání racionality výroby, odbytu a následně zisku. Do podnikatelských strategií však postupně vstupují stále naléhavější faktory vnější, např. kartelizace trhu, především pak poptávka/spotřeba s její „módností“ a spotřební kultura. Formuje se obor analýzy trhu a konkurence na něm, z něhož vychází moderní marketing. Projekt konference cílí na porozumění přechodu (v teoretické i praktické rovině) od tradičních strategií odbytu k oněm současným, které jsou stále více globalizovány. Táže se, jaké typy firem byly schopny na změny kulturního prostředí, kvality a množství spotřeby reagovat „nejdříve“ a „plošně“ a také, pro jaké typy firem zůstalo charakteristické ulpívání na intuitivních, hlouběji nepromyšlených propagačních praktikách. K dalším výzkumným otázkám patří role, které v reklamních/marketingových strategiích sehrály v prostředí střední Evropy transfery z euroatlantického prostoru. Předmětem pozornosti je proměna a rozšiřování palety reklamních médií/prostředků, jejich výtvarného ztvárnění/designu, jazyka, charakteru apellů ve sledovaném období. Principiální orientace konference jsou reklama a propagace pod zorným úhlem *business history*/dějin podnikání, záběr konference nicméně vítá také příspěvky pracující v širší interdisciplinární perspektivě (obecně historické, kulturní, etnografické, antropologické aj.).

Národní technické muzeum –
Ústav hospodářských a sociálních dějin
Filozofické fakulty Univerzity Karlovy

FILOZOFICKÁ FAKULTA
Univerzita Karlova

Příhlášky k účasti s názvem a stručnou anotací příspěvku (max. 1000 znaků) prosím zasíláte do **9. srpna 2024** na adresu barbora.stolleova@ff.cuni.cz, o přijetí/nepřijetí příspěvku Vás budeme následně informovat. Předpokládaná délka prezentace je 15–20 minut. Konferenční jazyky: čeština, slovenština, angličtina. Vybrané příspěvky budou publikovány v rámci kolektivní monografie proponované na rok 2025.

Těšíme se na Vaši účast!

Oborní garanti:
PhDr. Miloš Hořejš, Ph.D. (NTM)
prof. PhDr. Eduard Kubů, CSc. (ÚHSD FF UK)
PhDr. Barbora Štolleová, Ph.D. (ÚHSD FF UK)

WELTKULTURERBE

BUILDING COMMUNITY through art and culture

Schüler*innen von Iva Schach

VERNISSAGE
4. Oktober 2024,
19 Uhr

Die Ausstellung
ist geöffnet bis
22. Dezember 2024.

ATELIER A

„Zum blauen Pfau“ am Spittelberg, 1070 Wien, Kirchengasse 17 / II

Öffnungszeiten: Mo, Di von 15.30 bis 18.30, Fr von 16 bis 18.30

ateliera.website

DIE KUNST VHS

Nové číslo časopisu *Krajánek*

Časopis *Krajánek* je měsíčník určený zejména multilingvním dětem věkové kategorie 5-12 let žijícím v zahraničí. Časopis je primárně přizpůsoben specifickým multilingvních dětí, které jsou vystaveny češtině v omezené míře v rámci českých komunit či smíšených rodin v zahraničí. Časopis vydává spolek *Krajánek* ve světě, z. s., a dobrovolnický se na jeho tvorbě podílejí krajané z jednadvaceti zemí po celém světě. Časopis je po jednoduché registraci zdarma ke stažení na adrese <https://www.krajaneckvesvete.cz/ctenarska-sekce/>.

Všechna čísla jsou k prolistování (bez registrace) na adrese <https://www.krajaneckvesvete.cz/flipbook-archiv/>.

Archiv časopisu *Kulturní klub* online (pdf)

S radostí Vám oznamujeme, že se nám po dlouhé době podařilo splnit přání čtenářů i redakce mít možnost listovat a číst si online ve všech vydaných číslech časopisu *Kulturní klub*, a to ve formátu pdf.

Neváhejte a navštivte naši webovou stránku www.kulturklub.at – Archiv časopis, nebo přímo www.kulturklub.at/archivcasopis.html.

Projekt byl umožněn díky finanční podpoře rakouského Spolkového kancléřství. V roce 2020 bylo v rámci programu pro podporu menšin u rakouského Spolkového kancléřství možné podat žádost o subvenci na digitalizaci. Tuto příležitost jsme využili a podali návrh projektu, který uspěl a Kulturní klub obdržel na digitalizaci finanční prostředky.

Věříme, že Vás archiv zaujme a že se stanete jeho pravidelnými návštěvníky a uživateli.

redakce Kulturního klubu

Botschaft der Tschechischen Republik in Wien / Velvyslanectví České republiky ve Vídni
Penzinger Straße 11-13
A-1140 Wien
Tel.: +43-1-899 58 111

Velvyslanectvo Slovenskej republiky vo Viedni
Armbrustergasse 24
A-1190 Wien
Tel.: +43 1318905200
+43 13189055212-213

ST. KARL

Kreuzherrengasse 1, 1040 Wien

Heilige Messe

Montag bis Freitag 18:00 Uhr
Samstag Vorabendmesse 18:00 Uhr
Sonntage 8:00, 10:00 und 19:00 Uhr,
sonst an kirchlich gebotenen Feiertagen um 8:00 und 10:00 Uhr
Rosenkranz täglich um 17:30 Uhr
in der Kapelle

Beichtgelegenheit eine halbe Stunde vor Beginn der Messen und nach Vereinbarung

Svatá zповeď také v českém jazyce!

Die Kirche ist geöffnet:

Mo-Fr 7:30-19:00,
Sa 8:30-19:00, So 9:00-19:00

Kanzleistunden: Mo-Fr 8:30-11:30

Tel.: 504 61 87, Fax: DW 13
E-Mail: st.karl.wien@aon.at

Haus- und Krankenbesuche und Beichte mit Kommunionempfang nach Vereinbarung mit der Pfarrkanzlei

TSCHECHISCHES ZENTRUM WIEN

Nová adresa od 1. března 2024:

Kreuzherrengasse 1, 1040 Wien
(vchod Gußhausstraße 10)

Mobil: +43 660 78 28 615

wien.czechcentres.cz

E-mail:
ccwien@czechcentres.cz

Facebook, Instagram:
TschechischesZentrumWien

SLOVENSKÝ INŠTITÚT SLOVAKISCHES INSTITUT IN WIEN

Wipplingerstrasse 24-26, 1010 Wien

Po – Štv 10:00-12:00, 13:00-17:00

Pia 10:00-12:00, 13:00-15:00

tel./fax: +43-676-780 5353

www.mzv.sk/sivieden

si.vienna@mzv.sk

<https://www.facebook.com/SlowakischesInstitutInWien>

SOVA SLOVENSKÝ ŠKOLSKÝ SPOLOK

wien-cz-sk.at/sk/kalendar-akci
sova@slovaci.at

RAKÚSKO-SLOVENSKÝ KULTÚRNY SPOLOK

Sekretariát: út 9:00-10:30, čt 18:00-19:30

Marktgasse 3-7/3/R01, 1090 Wien

U4 – Friedensbrücke, električky: 33, 5, D

(zastávka Franz-Josefs-Bahnhof)

tel. +43-1-596 13 15, fax +43-1-595 57 99

rsk@slovaci.at, www.slovaci.at

Otevřeno vždy od 15. března do 31. října
BIERGARTEN · RESTAURANT

Schweizerhaus

Familie Karl Kolařík
seit 1920

1020 Wien, Prater 116, Tel. 728 01 52

POKYNY PRO ČTENÁŘE

Příhlášky k členství/odběru časopisu zasílejte na adresu:

Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku
Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich
Mohsgasse 30/9
A-1030 Wien

tel./fax/záznamník (od 10:00): ++43-1-79 88 454

e-mail: info@kulturklub.at, www.kulturklub.at

Nemáme placenou sekretářku, a proto prosíme o pochopení, pokud se nedovoláte. Namluvte svá přání na záznamník, určitě se ozveme. Srdečně děkujeme všem novým odběratelům časopisu a věříme, že jsou s ním spokojeni. Zároveň prosíme o Vaše ohlasy, přání, návrhy a kritiky.

Vážení členové v Rakousku, příspěvek na rok 2024 činí **38,- €** (členský příspěvek 19 € + předplatné 19 €).

Členství zahrnuje: zasílání časopisu, možnost inzerce na homepage Klubu, možnost inzerce s 20 % slevou v časopise *Kulturní klub* aj.

Vážení čtenáři v Rakousku, abo-příspěvek na rok 2024 činí **40,- €**. Prosíme, uveďte na složenice zkratku ABO.

Bankovní spojení: Bank Austria

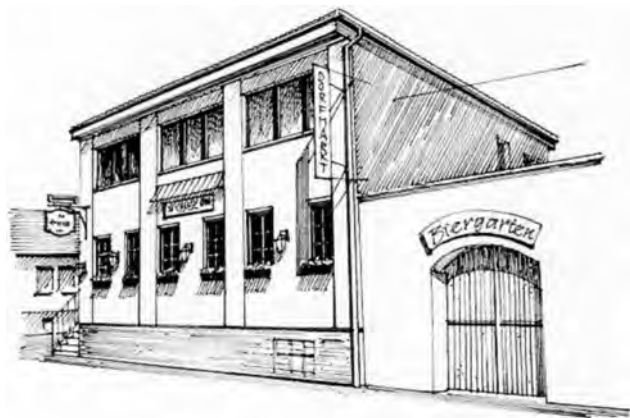
IBAN: AT 03 1200000 683035901

SWIFT: BKAUATWW

POKYNY A CENÍK PRO INZERENTY

(platí od 1. 1. 2023, viz též: www.kulturklub.at)

e-mail: inzerce@kulturklub.at

BÖHMISCHER HOF

Restaurace
privátní pokoje

Laaerstr. 55
 2111 HARMANNSDORF-RÜCKERSDORF

So-St 10:30-22:00 hod.
 Čt 10:30-14:00 hod.

Tel. 06 991 991 1111
www.hroch.at

KULTURNÍ KLUB

Informační časopis Čechů a Slováků v Rakousku
Informationszeitschrift der Tschechen
und Slowaken in Österreich
 Mohsgasse 30/9, 1030 Wien
 mobil (od 10:00): 0043-0-664-97 33 764
 fax: 0043-1-79 88 454
 e-mail: info@kulturklub.at
www.kulturklub.at

Koniasch Latin Press s. r. o.

Na Hubálce 7
 CZ-169 00 Praha 6
 tel.: +420-603 256 618
koniasch@gmail.com
www.koniasch.cz

KLP

STAROŽITNÍK: FIEDLER V.

Restauruje / nakupuje / prodává. Zájem o nákup českých malířů. Zprostředkování bude honorované. V. Fiedler, Vídeň 7, Siebensterng. 20. Tel. 5 23 35 81, mobil 0664/3566676.

Restaurace BÖHMERWALD

Česká kuchyně a speciality.
 Oslavy pro malé i větší skupiny
 v romantickém prostředí
 české a slovenské restaurace.

Na Vaše objednávky se těší rodina Stuchlíkova,
1040 Wien, Argentinierstr. 66 / Wiedner Gürtel 20,
tel./fax: 505 72 34, e-mail: boehmerwald@aon.at,
www.restaurant-boehmerwald.at
 otevřeno: po – ne 11:00-23:00 hod.

Česky a slovensky mluvící lékaři ve Vídni**Dr. Jirina BODNAR**

FA für Haut u. Geschlechtskrankheiten

Privat u. kleine Kassen (BVAEB, SVS, KFA), Kassaordinationszeiten:
Mo & Do 14:00-18:30

Di 9:00-13:00, Fr 9:00-11:00

ohne Voranmeldung, Privatpatienten
Hotline: +43-676-6297213

Josefstädter Strasse 3/5, A-1080 Wien

MUDr. Vít DOLEŽAL

zubní lékař (všechny pokladny)
Kegelgasse 14 / Top 12 (vchod
ze Seidlgasse 12), 1030 Wien
tel. 713 72 66

MUDr. Eva DRŠATA

oční lékařka (všechny pokladny)
Favoritenstr. 8/2, 1040 Wien,
po, st – odpoledne; út, čt – dopoledne
termín po dohodě na tel. 587 54 27

MR MUDr. Vladislav LIPTÁK

internista – sportovní lékař
Innere Medizin – Sportmedizin

gerichtlich beeid. Sachverständiger
Diplomsportarzt, všechny pokladny
Zelinkagasse 12, 1010 Wien-City
po, út, st 14:00-16:00, čt 9:00-11:00
tel. 533 58 34, fax 533 58 34 16

**Prof. MUDr. Radek HART, Ph.D.,
FRCS, MHA**

Orthopädie und Traumatologie
Klinik Floridsdorf – Akademisches
Lehrkrankenhaus der Universität
Wien
Ambulanzzeiten: Freitag 9 bis 12 Uhr
1210 Wien, Brünner Straße 68
Tel.: +43 1 277 00-3900
+420 734 783 435
radekhart23@gmail.com

Masaryk-Universität Brunn
Klinik für Unfallchirurgie,
Unfallkrankenhaus Brunn
Žerotín-Platz 617
601 77 Brno

Ověřené překlady dokumentů aj.**Mag. Pavlína LÖSSL**

Allgemein beeidete und gerichtlich
zertifizierte Dolmetscherin für
die tschechische Sprache,
Sprachtrainerin für Tschechisch,
Slowakisch, Deutsch
Dieselgasse 5/2
A-1100 Wien
office@pavlina.at
www.pavlina.at
tel. 0699/19544077

Mag. Lenka KOVARIK

A-1210 Wien, Felix-Slavik-Str. 3/1/10
mobil: 0699/11807581
lenkakovarik@outlook.com
http://www.deutsch-tschechisch.at

Univ.-Lektor Dr. Dietmar KOLLER

Weidengasse 2, 2333 Leopoldsdorf/
Wien
Tel.: +43 (0) 676 37 62 117
dietmar.koller@univie.ac.at
www.tschechisch-slowakisch.com

**ŠKOLSKÝ SPOLEK KOMENSKÝ
SCHULVEREIN KOMENSKÝ**

Sebastianplatz 3, 1030 Wien
Tel. +43-1-7133188-01

Mateřská škola

Ředitelka: **Sabina Eimer**
Sebastianplatz 3, 1030 Wien
Tel.: +43-1-7133188-10

Bilingvní obecná škola

Ředitelka: **Mgr. Dipl. Päd. Marcela Kaplan**
Sebastianplatz 3, 1030 Wien
Tel.: +43-1-713 31 88-20

Bilingvní reálné gymnázium

Ředitelka: **Mag. Helena Huber**
Schützengasse 31, 1030 Wien
Tel.: +43-1-713 31 88-60

www.komensky.at

**DUCHOVNÍ SPRÁVA
KRAJANŮ****P. Mgr. Ing. Václav SLÁDEK**

Tel.: 0670 404 22 91, E-mail:
vaclav.sladek@katholischekirche.at

Kancelář:

Salvatorgasse 12, A-1010 Wien
T: +431 533 95 94 DW 214 F: 9214
M: +43 (0) 670 404 2291
buero.tschechischegemeinde@
katholischekirche.at
www.erzdioezese-wien.at/pages/
inst/14425183
Facebook: Farnost Vídeň

Kostel Nejsvětějšího Vykupitele

Rennweg 63, 1030 Wien

Mše svatá v českém jazyce
každou neděli v 10:00.

Chrám Panny Marie Na Nábřeží

Salvatorgasse 12, Wien 1

Mše svatá v českém jazyce
každou sobotu a středu v 18:30
a každý první pátek v měsíci v 18:30.

Římskokatolická**Katedrála sv. Štěpána****Wiener St. Stephansdom**

svatá zpověď pondělí 16–18, úterý
15–17, středa 13–14 hod.

Kostel Panny Márie Snežnej

1030 Wien, Jaqingasse 12

Svatá omša s kázňou v slovenskom jazyku každú
nedelu a v zasvätený sviatok o 18 hodine.

K. M. Hofbauer Klub

Česko-slovenské společenství věřících
při chrámu Maria am Gestade ve Vídni
Seitzergasse 5, 4. patro vlevo, A-1010 Wien
http://k-m-hofbauer-klub.webnode.at/
Tel.: 0043 699 192 528 87
reneseliga@gmail.com

Kaple sv. Stanislava, Kurentgasse 2, Wien 1
mše svatá každý první pátek v měsíci v 18:00

ST. KARL

Kreuzherren-
gasse 1
1040 Wien

**Die Kirche ist ge-
öffnet:**

Mo-Fr 7:30-19:00
Sa 8:30-19:00
So 9:00-19:00

Kanzleistunden:

Mo-Fr 8:30-11:30

Tel.: 504 61 87

Fax: DW 13

E-Mail:

st.karl.wien@aon.at

Österreichische Post AG
PZ 09Z038029 P
Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich
Mohsgasse 30/9
1030 Wien

Nezapomeňte nahlásit
případnou změnu adresy!

